

**T.C.
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ORTAÖĞRETİM FEN ve MATEMATİK ALANLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI**

**İLKÖĞRETİM 4. SINIF MATEMATİK DERS KİTAPLARINA İLİŞKİN
ÖĞRETMEN, ÖĞRENCİ VE UZMAN GÖRÜŞLERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Sema KARAKELLEOĞLU

Balıkesir, Eylül – 2007

**T.C.
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ORTAÖĞRETİM FEN ve MATEMATİK ALANLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI**

**İLKÖĞRETİM 4. SINIF MATEMATİK DERS KİTAPLARINA İLİŞKİN
ÖĞRETMEN, ÖĞRENCİ VE UZMAN GÖRÜŞLERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Sema KARAKELLEOĞLU

Balıkesir, Eylül – 2007

T.C.
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ORTAÖĞRETİM FEN ve MATEMATİK ALANLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

İLKÖĞRETİM 4. SINIF MATEMATİK DERS KİTAPLARINA İLİŞKİN
ÖĞRETMEN, ÖĞRENCİ VE UZMAN GÖRÜŞLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Sema KARAKELLEOĞLU

Tez Danışmanı: Yrd.Doç.Dr. Sevinç MERT UYANGÖR

Sınav Tarihi : 14.09.2007

Jüri Üyeleri : Yrd. Doç. Dr. Gözde AKYÜZ (BAÜ)

Yrd. Doç. Dr. Dilek NAMLI (BAÜ)

Yrd. Doç. Dr. Sevinç MERT UYANGÖR

(Danışman-BAÜ)

Balıkesir; Eylül – 2007

ÖZET

İLKÖĞRETİM 4. SINIF MATEMATİK DERS KİTAPLARINA İLİŞKİN ÖĞRETMEN, ÖĞRENCİ VE UZMAN GÖRÜŞLERİ

Sema KARAKELLEOĞLU
Balıkesir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü
Matematik Eğitimi Anabilim Dalı

(Yüksek Lisans Tezi / Tez Danışmanı : Yrd.Doç.Dr. Sevinç MERT UYANGÖR)

Balıkesir, 2007

Bu çalışmanın amacı; İlköğretim 4. sınıf matematik ders kitaplarını öğretmen, öğrenci ve uzman görüşleriyle değerlendirilerek, kitaplar hakkında bir durum tespiti yapmak ve bu konuda görevli uzmanlara yardımcı olabilecek bir ders kitabı değerlendirme ölçeği geliştirebilmektir.

Araştırmanın örneklemini Tekirdağ (merkez) İli'ne bağlı, 20 ilköğretim okulunda görev yapan 46 öğretmen ve bu okullar içerisinde yansız olarak seçilen 12 okulda öğrenim gören 310 4. sınıf öğrencisi ve Tekirdağ Milli Eğitim Müdürlüğü Teftiş Kurulu Başkanlığı'nda görevli 10 uzman (ilköğretim müfettişleri) oluşturmaktadır.

Araştırma betimsel nitelikte olup, öğretmen ve öğrencilerin görüşleri ayrı ayrı hazırlanan iki farklı anket yoluyla, uzmanları görüşleri ise görüşme formuyla alınmıştır.

Araştırma sonucunda; öğrencilerin görüşleri doğrultusunda; ders kitaplarında; "çalışmaların öğrencilerin günlük yaşantıları, çevre ve ihtiyaçları ile ilgili olması", "problem çözme ve sonuç çıkarma etkinliklerine yer verilmesi" ve "problemlerin öğrenci seviyesine uygun düzenlenmesi" ile ilgili problemler olduğu görülmüştür. Öğrencilerin ders kitabının görsel düzenine ilişkin maddelere verdikleri yanıtlar incelendiğinde; matematik ders kitaplarında görsel düzen ile ilgili eksikliklerin büyük ölçüde giderildiği göze çarpmaktadır.

Öğretmenlerin büyük çoğunluğu, ilk defa bu yıl ders kitapları ile birlikte basılan ve kullanıma sunulan öğretmen kılavuz kitapları ile ilgili olumlu görüşler belirtmiştir.

Uzmanların görüşlerine göre ise derslerde yaparak-yaşayarak öğrenme sağlayacak etkinliklere daha fazla önem verilmeli, öğretim araçlarla desteklenmelidir.

ANAHTAR SÖZCÜKLER : ders kitabı, araç-gereç, etkinlik, öğretmen kılavuz kitabı.

ABSTRACT

PRIMARY SCHOOL 4TH CLASS MATHEMATICS OPINIONS OF THEACHERS, STUDENTS AND SPECIALIST ON TEXTBOOKS

Sema KARAKELLEOĞLU
Balıkesir University Natural Sciences Enstitute
Mathematics Education

(Ms Thesis / Supervisor : Asist. Prof. Dr. Sevinç MERT UYANGÖR)

Balıkesir, 2007

The aim of this study is by evaluating the 4th class textbooks of the primary education with the views of insructors, students and specialists to make case study about the books and to develop a textbook evaluation scale which can help the specialist in this subject.

Sampling group of the study is consisted of the mathematics instructors teaching at the Primary schools related to the Tekirdağ province (center) and Barbaros districts, the 4th grade students attending those schools and specialists in charge at textbooks preparing and examining departments of the M.E.B (Ministry of National Education). Sampling group of the study is consisted of 46 teachers and 310 students which had been chosen randomly also 10 specialists.

As a result of the study, in the direction of the sudents' opinoins; in the 4th classprimary school mathematics textbooks' problems are arrangements of the problems which are corresponding to the students' level, giving a place to the problem solving and drawing a conclusion activities, being related to the students' daily life and their surroundings. After the evaluation about needs visual design of the textbooks' had been satisfied.

Majority of teachers had claimed positive opinions about teachers' guide which had been put out for use and printed along with textbooks.

According to the specialists' opinion we should attach more importance on activities which can be obtained by doing and experiencing learning in courses. Instruction should be supported with materials.

KEY WORDS : text book, material, activity, teacher guide book.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	ii
ABSTRACT.....	iv
İÇİNDEKİLER	vi
ŞEKİL LİSTESİ.....	ix
ÇİZELGE LİSTESİ.....	x
ÖNSÖZ	xii
GİRİŞ	15
Araştırmanın Önemi	15
Problem Durumu.....	16
Problem Cümlesi	20
Alt Problemler.....	20
Sayıtlar.....	21
Sınırlılıklar.....	21
1. MATEMATİK EĞİTİMİ ve MATEMATİK DERS KİTAPLARI	22
1.1 Matematik Nedir?.....	22
1.1.1 Matematik Öğretiminin Önemi.....	27
1.2 Matematik Programının Temel Öğeleri.....	30
1.2.1 Öğrenme Alanları ve Amaçları.....	37
1.3. Matematik Programı ile Kazandırılacak Beceriler.....	33
1.4 Matematik 4.Sınıf Programının Öğrenme Alanları ve Süreleri	37
1.5. 4.Sınıf Matematik Ders Kitabında İşlenmesi Gereken Konular.....	38
1.6 Ders Kitapları.....	39
1.6.1 Ders Kitabı Seçimi ile İlgili Konular	42
1.6.1.1 Programa Uygunluk	43
1.6.1.2 Bilimsel İçerik.....	43
1.6.1.3 Dil ve Anlatım.....	44
1.6.1.4 Görsel Düzen.....	44
1.6.1.5 Fiziksel Yapı	44
1.6.1.6 Kitaptaki Bölümler.....	44
1.6.1.7 Yardımcı Materyaller	44
1.6.2 Türkiye’de Ders Kitaplarına Genel Bir Bakış.....	44

1.7	Ders Kitapları Yönetmeliği ve Yapılan Değişiklikler.....	49
1.8	İlgili Araştırmalar.....	55
2.	YÖNTEM.....	62
2.1	Araştırmanın Yöntemi.....	62
2.2	Evren ve Örneklem	62
2.3	Veri Toplama Araçları	64
2.4	Veri Çözümleme Teknikleri.....	65
3.	BULGULAR VE YORUM.....	65
3.1	I. Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	65
3.2	II. Alt Probleme İlişkin Bulgular	76
3.3	III. Alt Probleme İlişkin Bulgular	94
3.4	Görüşler.....	102
4.	SONUÇ VE ÖNERİLER	105
4.1	I. Alt Probleme İlişkin Sonuçlar	105
4.2	II. Alt Probleme İlişkin Sonuçlar	109
4.3	III. Alt Probleme İlişkin Bulgular	113
4.4	Öneriler	114
4.4.1	Araştırma Bulgularına Dayalı Öneriler.....	114
4.4.2	Yapılacak Yeni Araştırmalar İçin Öneriler	116
	KAYNAKÇA.....	117
5.	EKLER	121
	EK A. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI DERS KİTAPLARI YÖNETMELİĞİNDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA VE BİR GEÇİCİ MADDE EKLENMESİNE DAİR YÖNETMELİK.....	121
	EK B. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI DERS KİTAPLARI YÖNETMELİĞİNDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR YÖNETMELİK	123
	EK C. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI DERS KİTAPLARI VE EĞİTİM ARAÇLARI YÖNETMELİĞİNDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR YÖNETMELİK.....	134
	EK D. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI DERS KİTAPLARI VE EĞİTİM ARAÇLARI YÖNETMELİĞİNDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR YÖNETMELİK.....	135
	EK E. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI DERS KİTAPLARI VE EĞİTİM ARAÇLARI YÖNETMELİĞİNDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR YÖNETMELİK.....	137
	EK F. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI DERS KİTAPLARI VE EĞİTİM ARAÇLARI YÖNETMELİĞİNDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR YÖNETMELİK....	139
	EK G. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI DERS KİTAPLARI VE EĞİTİM ARAÇLARI YÖNETMELİĞİNDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR YÖNETMELİK.....	140
	EK H. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI DERS KİTAPLARI VE EĞİTİM ARAÇLARI YÖNETMELİĞİNDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR YÖNETMELİK.....	142

EK J. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI DERS KİTAPLARI VE EĞİTİM ARAÇLARI YÖNETMELİĞİNDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR YÖNETMELİK....	143
EK K. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI DERS KİTAPLARI VE EĞİTİM ARAÇLARI YÖNETMELİĞİNDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR YÖNETMELİK.....	146
EK L. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI DERS KİTAPLARI VE EĞİTİM ARAÇLARI YÖNETMELİĞİNDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR YÖNETMELİK.....	147
EK M. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI DERS KİTAPLARI VE EĞİTİM ARAÇLARI YÖNETMELİĞİNDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR YÖNETMELİK.....	148
EK N. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI DERS KİTAPLARI VE EĞİTİM ARAÇLARI YÖNETMELİĞİNDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR YÖNETMELİK.....	153
EK P. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI DERS KİTAPLARI VE EĞİTİM ARAÇLARI YÖNETMELİĞİ ⁽¹⁾	154
EK R. ÖĞRETMEN DEĞERLENDİRME FORMU	171
EK S. ÖĞRENCİ DEĞERLENDİRME FORMU	182
EK T. GÖRÜŞME FORMU	187

ŞEKİL LİSTESİ

<u>Sekil Numarası</u>	<u>Sekil Adı</u>	<u>Sayfa Numarası</u>
Şekil 1-1:	Temel Bilimler.....	26
Şekil 1-2:	Sınıflandırma	26

ÇİZELGE LİSTESİ

<u>Çizelge Numarası</u>	<u>Çizelge Adı</u>	<u>Sayfa Numarası</u>
Çizelge 1-1:	Matematik 4. Sınıf Programının Öğrenme Alanları ve Süreleri	37
Çizelge 2-1:	Anketleri Cevaplayan Öğrenci ve Öğretmenlerin Okullara Göre Dağılımı	63
Çizelge 3-1:	İlköğretim Matematik Ders Kitaplarının Öğretimdeki Yerine İlişkin Öğrenci Görüşleri.....	66
Çizelge 3-2:	İlköğretim Matematik Ders Kitaplarında Yer Alan Değerlendirme Unsurlarına İlişkin Öğrenci Görüşleri.....	68
Çizelge 3-3:	İlköğretim Matematik Ders Kitaplarının Bilimsel İçeriğine İlişkin Öğrenci Görüşleri	69
Çizelge 3-4:	İlköğretim Matematik Ders Kitaplarında Dil ve Anlatım Unsuruna İlişkin Öğrenci Görüşleri.....	71
Çizelge 3-5:	İlköğretim Matematik Ders Kitaplarının Tasarımına İlişkin Öğrenci Görüşleri.....	72
Çizelge 3-6:	İlköğretim Matematik Ders Kitaplarının Görsel Düzenine İlişkin Öğrenci Görüşleri.....	73
Çizelge 3-7:	İlköğretim Matematik Ders Kitaplarında Yer Alan Fiziksel Yapı ve Bölümlere İlişkin Öğrenci Görüşleri.....	75
Çizelge 3-8:	İlköğretim Matematik Ders Kitaplarının Öğretimdeki Yerine İlişkin Öğretmen Görüşleri	77
Çizelge 3-9:	İlköğretim Matematik Ders Kitaplarının Matematik Ders Programına Uygunluğuna İlişkin Öğretmen Görüşleri.....	80
Çizelge 3-10:	İlköğretim Matematik Ders Kitaplarında Yer Alan Değerlendirme Unsurlarına İlişkin Öğretmen Görüşleri.....	83

Çizelge 3-11:	İlköğretim Matematik Ders Kitaplarının Bilimsel İçeriğine İlişkin Öğretmen Görüşleri	86
Çizelge 3-12:	İlköğretim Matematik Ders Kitaplarında Dil ve Anlatım Unsuruna İlişkin Öğretmen Görüşleri.....	88
Çizelge 3-13:	İlköğretim Matematik Ders Kitaplarının Tasarımına İlişkin Öğretmen Görüşleri.....	89
Çizelge 3-14:	İlköğretim Matematik Ders Kitaplarının Öğretmen Kılavuz Kitaplarına İlişkin Öğretmen Görüşleri	91
Çizelge 3-15:	İlköğretim Matematik Ders Kitaplarında Yer Alan Fiziksel Yapı ve Bölümlere İlişkin Öğretmen Görüşleri.....	92
Çizelge 3-16:	İlköğretim Matematik Ders Kitaplarında Olması Gereken Bölümlere İlişkin Öğretmen Görüşleri.....	93
Çizelge 3-17:	İlköğretim Matematik Ders Kitapları İle Birlikte Yer Alan Yardımcı Materyallere İlişkin Öğretmen Görüşleri.....	93
Çizelge 3-18:	Uzmanların Çalışma Deneyimlerine İlişkin Veriler.....	94
Çizelge 3-19:	Uzmanların Öğretim Programını İncelemelerine İlişkin Veriler	95
Çizelge 3-20:	Uzmanların Ders Kitapları Hazırlanmasında Görüşlerinin Alınıp Alınmadığına Dair Veriler	96
Çizelge 3-21:	Uzmanların Ders Kitaplarının Programın Vizyonunu Yansıtmasına İlişkin Görüşleri.....	98
Çizelge 3-22:	Uzmanların Ders Kitabının Özellikleri İle İlgili Görüşleri ...	100
Çizelge 3-23:	Uzmanların Ders Kitabının Önceki Ders Kitaplarında Farkına Yönelik Görüşleri.....	101

ÖNSÖZ

Bu çalışma, eğitim sistemimizde ve gelecek yaşantımızda oldukça önemli bir yer tutan ilköğretim matematik derslerinde öğrenci başarısını arttırmak , mevcut matematik ders kitaplarının eksik ve yeterli yönlerini tespit etmek amacı ile İlköğretim 4. sınıf matematik ders kitaplarını; öğretmen, öğrenci ve uzman görüşleri ile değerlendirerek, matematik öğretimine ve gelecekte daha yeterli ve öğrencilerin sevecek çalışacakları ders kitapları üretilmesine yardım etmek amacı ile yapılmıştır.

Bu çalışmamda bana yardım eden ve destekleyen Tez Danışmanım Sayın Yrd. Doç. Dr. Seviç MERT UYANGÖR'e, bölüm hocam Sayın Yrd. Doç. Dr. Hülya GÜR'e, Sayın hocam ve İlköğretim Genel Müdürü Yüksel Özden'e, çalışmanın uygulama aşamasında katkıda bulunan Tekirdağ Milli Eğitim Müdürlüğünde görevli tüm şube müdürlerine, Teftiş Kurulu Başkanı Sayın Mustafa YILDIZOĞLU'na ve tüm müfettişlere, Malkara İlçe Milli Eğitim Şube Müdürü Sayın Mahir ÜNLÜ'ye, Tekirdağ İlinde bulunan merkez İlköğretim Okullarında görevli tüm öğretmen ve idarecilere ve yine aynı okullarda öğrenim gören tüm öğrencilerimize ve bu çalışmamda emeği geçen diğer tüm kişilere teşekkürü borç bilirim. Ayrıca bana hayatımın her alanında destek veren ve güvenen aileme, beni hep cesaretlendiren sevgili eşime şükranlarımı sunarım.

Kırklareli, 2007

Sema KARAKELLEOĞLU

GİRİŞ

Bu bölümde, araştırmanın önemine, problem durumuna, problem cümlesine, alt problemlere ve tanımlara yer verilmiştir.

Araştırmanın Önemi

Günümüzde artık yalnızca bireylerin gözlenebilen davranışlarını öğrenme ürünü olarak kabul eden davranışçı yaklaşım yerine; öğrenmenin bireysel bir süreç olduğunu , bilginin bireyden bireye doğrudan aktarılamayacağını, her bireyin kendi bilgi ve anlamını kendi zihinsel süreçlerinde oluşturabileceğini kabul eden oluşturma (yapısalcı) yaklaşım almıştır. Öğretimin amacı bilgi çağına uyum sağlayabilen, ezberlemekten öte farklı düşünme yollarını kavrayıp yorumlayabilen ve bunu farklı durumlara öteleyebilen insanlar yetiştirmektir. Zira artık okumaktan öte nasıl öğreneceğini bilmek daha önemli bir yetidir. Böyle bir eğitim_öğretim anlayışı sadece öğrenci ile sınırlı kalmaz. Öğrenciye eleştirel düşünme yolunu açan rehber öğretmenler, bireysel farkları destekleyen okul ortamları, uygun araç gereçler, çoklu eğitim anlayışını ve bireysel farkları baz alan öğretim programları ve veli desteği ile daha etkin ve kalıcı öğrenme amaçlanmalıdır. Bunun için öncelikle eğitim anlayışı ve öğretim programları, bunun yanında eğitim ortamları ve öğrenme süreçleri, eğitim araçları değerlendirilip gerekli değişiklikler yapılmalıdır. Ülkemizde 2004-2005 eğitim-öğretim yılında pilot uygulaması yapılan yeni öğretim programı bu yıl ilköğretim birinci kademedeki uygulamaya konulmuştur.

Özellikle İlköğretimin ilk kademesinde 4. sınıf matematik öğretiminde ayrı bir yere sahiptir. Çünkü 4. sınıf matematik ders konuları öğrencilerin ileri öğrenmelerini teşkil etmekte ve aynı zamanda somut matematikten soyut matematiğe doğru geçişi içermektedir. Örneğin; daha önceki sınıflarda çevredeki modeller üzerinde özellikleri belirtilen aç, kare, dikdörtgen vb. şekiller artık sınıflanmaya ve somut model üzerinde çalışmak yerine çizerek defter üzerinde gösterilmektedir. Geometrik cisimler ilk olarak 4. sınıfta öğrencilerin karşısına çıkmaktadır. Öğrenciler dönüşümler yapmaya, ilişkileri belirlemeye ve sonuçları karşılaştırmaya, yani matematiksel düşünme açısını geliştirmeye başlarlar. Bu amaçla İlköğretim 4. sınıf matematik ders kitaplarının dolaylı da olsa matematik ders programlarının eksiklerini tespit etmek, ders kitaplarının öğrencilere ve öğretmenlere nasıl daha yararlı olabileceğini ortaya koymak ve ders kitabı seçiminde öğretmenlere yardımcı olmak amacıyla bu araştırma yapılmıştır. Bu şekilde şartlara uygun hazırlanan ve bilinçli seçilen ders kitapları öğrencilere daha yararlı olacaktır.

Problem Durumu

“Biyokültürel ve sosyal” bir varlık olan insanın tüm yaşam süresince yanıtlaması gereken en temel soru “Nasıl yaşamalıyım?” sorusudur. Bireyin yaşamı boyunca karşılaştacağı soruların tümü, bu genel soru çerçevesinde çözümlenmektedir. Örneğin; kendime karşı nasıl davranmalıyım? Vücuduma karşı nasıl davranmalıyım? Beynimi nasıl kullanmalıyım? Duygularımı nasıl yönetmeliyim? Nasıl bir aile kurmalıyım? Nasıl bir meslek seçip çalışmalıyım? vb. bireyin yaşamı boyunca yanıtlaması gereken alt sorulardır. Bu soruların yanıtı olan gerekli öğrenmeler, insanın doğumundan ölümüne kadar tüm yaşamını doldurmaktadır. Bireyin istediği yaşam biçimine sahip olması için, gerekli öğrenmeleri sağlamada ise, eğitim önemli bir araçtır [1].

Eğitim her felsefi sisteme ve psikolojik yaklaşıma göre değişik şekillerde tanımlanmıştır. Bu tanımların pek çoğu, eğitime bir amaç yüklemiştir. İdealistler eğitimi Tanrı'ya ulaştırma süreci için yapılan etkinlikler, Realistler insanı toplumun başat değerlerine göre yetiştirme süreci, Marksistler çelişkiyi en aza indirip üretimde bulundurma süreci, Pragmatistler ise, yaşantılar yoluyla kişide istendik davranış değişikliği oluşturma süreci, Varoluşçular ise insanı sınır durumuna getirme süreci olarak ele almışlardır [2].

Bazı eğitim tanımları aşağıda verilmiştir.

Eğitim, bireyin davranışlarında (kendi yaşantısı yolu ile) istenilen değişiklikleri meydana getirme veya yeni davranışlar kazandırma sürecidir[3].

Eğitim, genel anlamda bireyde davranış değiştirme sürecidir[4].

Eğitim, fiziksel uyarımlar sonucu, beyinde istendik biyokimyasal değişiklikler oluşturma süreci olarak tanımlanabilir[2].

Eğitim, en genel anlamıyla insanları belli amaçlara göre yetiştirme sürecidir[5].

Okullarda, genel ve özel amaçlar, öğrencilerin istekleri, ülkenin ihtiyaçları incelenerek belirlenen bir plan çerçevesinde eğitim faaliyetleri gerçekleştirilir. Bu şekilde belirli bir plana bağlı olarak yapılan eğitime formal eğitim denir. Eğitim sadece okullarda verilen öğrenme faaliyetleri ile sınırlı kalmaz. Evde, sokakta oyun oynarken, diğer insanlarla iletişim halindeyken de bir plan dahilinde olmaksızın aslında eğitim durumları içinde bulunuruz. Farkında olarak yada olmayarak bir şeyler öğreniriz. Ailede, sinemada, sokakta, okulda ders aralarında her an, her yerde bir plana bağlı olmaksızın yapılan eğitime informal eğitim adı verilir[1].

İnsanlar, çevre ile etkileşimleri sonucu bilgi, beceri, tutum ve değer kazanırlar. Öğrenmenin temelini bu yaşantılar oluşturur. Kişi, çevresinden sürekli olarak kendisine ulaşan verileri değerlendirir ve bunun sonucu olarak *düşünsel, duyuşsal veya davranışsal* tepkide bulunur. İnsanın çevresi ile etkileşimi, onda düşünsel, duyuşsal ve davranışsal değişime yol açıyorsa öğrenmeden söz edilebilir. Bu nedenle öğrenme, kişide oluşan kalıcı değişimler olarak tanımlanmaktadır. [6]

Ayrıca Özden'e göre; öğrenme, dinamik bir süreçtir. İnsan yaşadığı müddetçe bir şeyler öğrenir. Bir konuyu öğrenen insan artık öncekinden farklı biri olmuştur. Bu farklılaşma insanın 'davranış ve tavırlarını, belki de kişiliğini bile değiştiren' bir farklılaşmadır. Yeni öğrenmeler ile kişinin kapasitesi gelişir, önceden yapamadığı bir şeyi yapabilir hale gelir. Daha geniş anlamda, öğrenme sonucu, birey içinde bulunduğu evrene yeni bir anlam yükler ve evrendeki konumunu yeniden belirler[6].

Eğitim s¼reci de ¼đrenme ¼đretme yolu ile ger¼ekleřtirilir. ¼đretme ve ¼đrenme birbiriyle i¼ i¼e iki etkinliktir [5-s.10]. ¼đretme, ¼đrenmeyi sağlama ve rehberlik etme etkinliğidir[7]. ¼đretme faaliyetlerinin ¼nceden saptanan hedefler doğrultusunda, istendik davranışların kazandırılması amacı ile d¼zenlendiđi yerler genellikle eğitim kurumlarıdır. Okullarda yapılan planlı, kontroll¼ ve ¼rg¼tlenmiř ¼đretme faaliyetleri ise ¼đretim olarak adlandırılmaktadır[5-s.11].

Formal eğitim tanımında , formal eğitimin belirli bir plan ¼er¼evesinde yapıldığı belirtilmiştir. Eğitimin yapıldığı bu programlara “eğitim programı” veya “¼đretim programı” adı verilmektedir. Demirel, eğitim programı ile ¼đretim programı kavramlarını birlikte, ¼ođu kez de birbirinin yerine kullanıldığını belirtmiştir[10-s.7].

Senemoğlu, ¼đretim programını; bir derste ¼đrencilerin ulaşacağı hedefleri, hedeflerin kapsadığı davranışları, davranışları kazandırmak ¼zere d¼zenlenecek eğitim durumlarını ve davranışların ne derece kazandırıldığını ortaya koyabilecek sınama durumlarını kapsayan, gelişmeye a¼ık ve ¼ok y¼nl¼ etkileşim olarak tanımlamıştır[1-s.8].

¼z¼elik ise ¼đretim programını, okulların davranış değiştirme amacı ile g¼sterecekleri ¼abaların planı olarak tanımlamıştır[8].

Variş, eğitim programı ile ¼đretim programı kavramları arasındaki farklılığı eğitim programının, ¼đretim programını kapsamadı şeklinde belirtir. Eğitim programını bir okul ya da eğitim kurumunda yer alan b¼t¼n eğitim faaliyetlerini kurum i¼i ve kurum dışı eğitim etkinlikleri, ¼đretim programını ise eğitim programı i¼inde yer alan, ¼đretme-¼đrenme s¼re¼leri ile etkinlikler olarak tanımlamıştır[9].

Bir ¼đretim programının başarısı, belirlenen istendik davranışları kazandırabilme derecesine bağlıdır. İstendik davranışların kazandırılmasındaki yetersizlik ise, ilgili ¼đe ya da ¼đelerde geliştirme ¼alıřmalarının gereğine işaret etmektedir [1-s.8]. Bu durumda karşımıza “program geliştirme” kavramı ¼ıkmaktadır. Demirel[10] program geliştirmeyi;eğitim programının hedef, i¼erik, ¼đrenme-¼đretme s¼reci ve değerlendirme ¼đeleri arasındaki dinamik ilişkiler b¼t¼n¼ olarak tanımlamaktadır.

Günümüzde, bilim ve teknoloji;her alanda insan yaşamını ve toplumun sosyo-ekonomik yapısını etkilemekte;pek çok konuda doğru, yeterli, ve nitelikli bilgiye gereksinim giderek artmaktadır. Bu bağlamda, 21. yüzyılda dünyada büyük düşünsel verimlilik ve bilim dallarında bilgi üretme ve geliştirmede çok hızlı bir dönem yaşanmaktadır. Bunun için, her şeyden önce toplumun en dinamik ögesi olan çocuklar ve gençler, örgün ve yaygın eğitimle bilgi/bilişim çağına hazırlanmalı;bu bağlamda, okul öğretim programlarında bilim ve teknoloji eğitime öncelik verilmelidir. Bu çerçevede, toplumun tüm bireylerinin, yalnız okuma yazma ve aritmetik bilmesiyle yetinilmemeli;herkesin biran önce matematikte okur-yazar olması sağlanmalıdır. Bir başka anlatımla, tüm bireylerin matematikte güçlenmesi, çağdaş bilim ve teknolojinin insan yaşamında etkisini doğru algılaması, bağınazlıktan kurtulup özgür ve yaratıcı düşünceye sahip olmanın olanaklarını araması ve bundan yararlanması gerekir.

Matematik ve matematiksel bilimler eğitiminde iyileştirme ve bu alandaki yenilikler, bir ülkenin geleceğine yönelik bir yatırım olup bu alanda araştırma ve geliştirme çabalarının, etkinlikleri ülke genelinde yaygınlaştırılması çok önemlidir. Bu bağlamda, ülkeye ve yöreye dönük özgün ve nesnel araştırma bulgularının öngördüğü önlemleri alarak, her düzeyde okulda daha nitelikli matematik öğretimi konusunda yeni düzenlemeler yapılmalıdır[13-s.117].

Öğrencilere eğitim programları ile ilgili etkinliklerde üzerinde çalıştıkları konularda bilgi sağlayan, belirli ipuçları veren ve onları hedefler doğrultusunda geçerli davranışlar kazanmak üzere inceleme ve araştırma yapmaya yönelten bir ortam ve öğretme-öğrenme süreçlerinin öğelerinden biride ders kitaplarıdır [11]. Kitap, öğretim programlarında yer alan ünite ve konularla ilgili bütünlük arz eden bilgileri öğrencilerin hizmetine sunması, onlara tekrar, pekiştirme, sınava hazırlamada yardımcı olan ekonomik bir araç olarak önem taşır [12].Ülkemizde tüm ilk ve orta dereceli (ve ona paralel) okullarda denklik verilmeyen birkaç özel öğretim ya da azınlık okulu hariç Milli Eğitim Bakanlığı'nın hazırlamış olduğu yönetmelik ve onlara bağlı eğitim programlarına göre ders kitapları hazırlanır[70].

Yeni uygulanan öğretim programına uygun hazırlanan ders kitaplarını incelemek, programın eksikliklerinin belirlenerek, ders kitaplarının nasıl daha yararlı hazırlanabileceğini tespit etmek için bu araştırma yapılmıştır.

Özellikle 2004-2005 eğitim yılında pilot uygulaması yapılan, ve 2005-2006 eğitim yılında uygulamaya giren yeni eğitim programlarının ders kitaplarında nasıl bir değişime yol açacağını, programların vizyonuna yönelik ders kitaplarının seçilip seçilmediğini içeren herhangi bir araştırmaya rastlanmamıştır. Yapılan araştırmalar genellikle yeni eğitim programlarının değerlendirilmesi ile sınırlı kalmıştır. Yeni eğitim programlarının ancak onu destekleyecek olan eğitim ortamları ve eğitim araçları ile mümkün olacağı düşünülmektedir.

Ayrıca şimdiye kadar ders kitabının ile birlikte yer alması gereken öğrenci çalışma ve öğretmen kılavuz kitaplarının da ilk defa basılarak, eğitim yılı başında ders kitabı ile birlikte hizmete sunulması da bir ilk olduğundan yapılan araştırma önem taşımaktadır

Problem Cümlesi

İlköğretim 4. sınıf matematik ders kitapları ve bu kitapların yeni öğretim programına uygunluğu hakkında öğrenci, öğretmen ve uzman görüşleri nelerdir?

Alt Problemler

1. İlköğretim 4. sınıf matematik ders kitaplarına ilişkin öğrenci görüşleri nelerdir?

- 1.a- Ders kitaplarının öğretimdeki yerine ilişkin,
- 1.b- Ders kitaplarının değerlendirilmesine ilişkin,
- 1.c- Ders kitaplarının bilimsel içeriğine ilişkin,
- 1.d- Ders kitaplarının dil ve anlatımına ilişkin,
- 1.e- Ders kitaplarının tasarımına ilişkin,
- 1.f- Ders kitaplarında yer alan fiziksel yapı ve bölümlere ilişkin,

2. İlköğretim 4. sınıf matematik ders kitaplarına ilişkin öğretmen görüşleri nelerdir?

- 2.a- Ders kitaplarının, İlköğretim 4. sınıf Matematik Programına uygunluğuna ilişkin,
- 2.b- Ders kitaplarının çoklu zeka kuramına uygun hazırlanıp hazırlanmadığına ilişkin,
- 2.c- Ders kitaplarının öğretimdeki yerine ilişkin,

- 2.d- Ders kitaplarının değerlendirilmesine ilişkin,
  - 2.e- Ders kitaplarının bilimsel içeriğine ilişkin,
  - 2.f- Ders kitaplarının dil ve anlatımına ilişkin,
  - 2.g- Ders kitaplarının tasarımına ilişkin,
  - 2.h- Ders kitaplarında yer alan fiziksel yapı ve bölümlere ilişkin,
  - 2.j- Öğretmen kılavuz kitaplarına ilişkin,
  - 2.k- Ders kitabında olması gereken bölümlere ilişkin,
  - 2.l- Ders kitapları ile birlikte yer alan yardımcı materyallere ilişkin öğretmen görüşleri nelerdir?
3. İlköğretim 4. sınıf matematik ders kitaplarına ilişkin uzman görüşleri nelerdir?
    - 3.a- Ders kitaplarının hazırlanmasındaki katkılarına ilişkin,
    - 3.b- Ders kitaplarının programın vizyonunu yansıtmasına ilişkin,
    - 3.d- Ders kitabının özelliklerine ilişkin,
    - 3.e- Ders kitaplarının önceki ders kitaplarından farkına ilişkin uzman görüşleri nelerdir?

Sayıtlar

Araştırma aşağıdaki sayıtlara dayalı olarak gerçekleştirilmiştir:

1. Araştırmada kullanılan ölçme araçlarının hazırlanmasında alınan uzman görüşleri yeterlidir,
2. Görüşlerine başvuru alan öğrenci, öğretmen ve uzmanlar gerçek görüşlerini yansıtmaktadırlar.

Sınırlılıklar

Bu araştırma;

1. 2005 - 2006 öğretim yılıyla,
2. Tekirdağ il merkezinde bulunan M.E.B.'na bağlı 20 İlköğretim okulunda görevli matematik öğretmenleri ve bu okullarda öğrenim gören 4. sınıf öğrencileri, Tekirdağ

Milli Eğitim Müdürlüğü Teftiş Kurulu Başkanlığı'nda görev yapan İlköğretim müfettişleri ile,

3. Öğretmen, öğrenci ve uzmanların sadece 4. sınıf matematik ders kitapları hakkındaki görüşleri ile sınırlıdır.

1. MATEMATİK EĞİTİMİ ve MATEMATİK DERS KİTAPLARI

1.1 Matematik Nedir?

Düşünmeyi öğreten bilimlerin başında matematik gelir. İnsanı diğer canlılardan iki şey ayırır. Bunlar düşünmesi ve gülmesidir. Düşünmeyi geliştiren matematiktir. Gülme de matematiksel olarak ifade edilebilir; o da iki insan arasındaki en kısa mesafedir. Bir toplumda insanların çoğu düşünmeyi ve sağlıklı gülmeyi yakalamış ise, o toplum çok şeyi halletmiş demektir[16].

Matematik belli bir eğitimden sonra, kişinin kendi kendisine kazandıracağı bir eğitimden sonra, elde edilen bir yaşama sevincidir, bir insanlık macerasıdır. Okullarda, üniversitelerde ancak matematiğin malzemesi verilir. Matematikçi olmak kişinin kendine kalmış bir serüvendir. Tıpkı felsefe eğitimi görmüş birisiyle filozof arasında kıyas kabul etmez bir fark olduğu gibi, matematik eğitimi almış bir kişi ile matematikçi arasında da insaf sınırlarının ötesinde bir fark vardır. Matematik eğitimi almış bir kişi size çözümler için güzel problemler alıp getirebilir. Matematikçi ise size çözümleri ve çözümlerin birbiriyle şaşılması uyumunu anlatır. [15]

Buradan yola çıkarak matematiğin sadece soyut bilgiler bütünü olmaktan öte, bir estetiğe sahip olduğu söylenebilir. Ayrıca matematiğin soyut bilgileri de somuttan gelmektedir. Burada ise matematikçilerin tartıştığı diğer bir nokta başlamaktadır “Matematik bir icat mı yoksa keşif midir?” Matematikçilerin bir kısmı matematiğin aslında doğada var olan somut olay ve nesnelere yola çıkılarak keşfedildiğini savunur. Yani var olan somutların, soyuta uygulanması, denklem haline getirilmesi, matematikçe ifade edilmesi gibidir. Bu görüşü destekleyen doğal kanıtlar oldukça fazladır. Arı peteği düzgün altıgendir. Düzgün altıgen, düzlemi homojen örtebilen çokgensel bölgeler arasında bir köşeden en az sayıda ayrıntı çıkarmak suretiyle yapılanıdır. Böylece en az malzeme ile düzlemi parsellemek

mümkün olmaktadır. Bu aslında doğada var olan matematiği keşfetmektir. Sonuç olarak matematik insan zihninin, çevreden aldığı esin ve ilk hareketle, soyutlama yapmak suretiyle ürettiği bilgidir. Bu bilgi evrendeki diğer olayları(sistemleri) açıklamak için bir model oluşturmaktadır. İleri düzeyde matematik yapmak için çevrenin etkisine ihtiyaç kalmamakta, mevcut matematik materyal ve düşüncenin kendisi yeterli bir çevre oluşturmaktadır. Yani bir yerden sonra matematik kendisine bir çevre oluşturmakta ve kendi sorularını, buna bağlı olarak da araştırmalarını ortaya koymaktadır[16].

Amerika'nın 21. asırda 3 numaralı hedefinde özet olarak şu açıklama yer almaktadır: “21. asır matematiğin söz sahibi olacağı bir yüzyıldır”. Amerika, dünyadaki bugünkü pozisyonunu korumak için ilkokuldan itibaren matematiğe çok fazla önem vermek ve bütün ülkelerin başında yer almak zorundadır. Bu iş için bütçeden her ödeme cömertçe yapılmalıdır[14-s.2,3]. Howson, ABD Ulusal Güvenörler Birliği'nin “2000 yılında ABD öğrencileri matematikte ve bilimde dünyada bir numara olacak” şeklindeki hedefinin o yıllarda gerçekleşip gerçekleşmeyeceğini tahmin etmeye çalışırken, bu hedefin bugün gerçekleşmiş olduğunu görmekteyiz. Amerika aynı zamanda 21. asrın gerektirdiği gençlikte aranan nitelikleri şöyle sıralamıştır:

1. Aktüel ve etkin problemleri yakalayabilen, ortaya koyan ve çözen,
2. Tecrübe ile bilgiyi kullanıp yoğurabilen,
3. Yeni şeyler arayıp bulabilen ve yoğurabilen.

Kısaca kabullenen değil, müspet düşünen;aktaran ve nakleden değil, yaratan niteliklerle donanmış gencin yetiştirilmesi amaçlanmaktadır[14,s.3].

Pür matematik bir oyundur; zihinde oynanan bir oyun. Oyunun hareketlerinin gelişimini, kağıt üzerine yazdığımız sembollerle izlersiniz. Oyun ilerleyip soyutlamalar birbiri üzerine yığılınca semboller artık başka sembol kümeleriyle ifade edilmeye başlar. Mecazlar üst üste katlanır ve nesnelere arasındaki benzeşimlerin incelenmesi şeklinde başlayan şey daha sonra benzeşimlerin benzeşimleri ile ustaca oynamaya dönüşür. Bu aşamada matematiğin kendisi bir canlılık kazanır ve yeni düşünsel nesnelere yaratmaya başlar. Başlangıçta aksiyomlar ve tanımlar gerçeğin bir yansıması olarak belirlendiği halde artık onlardan çok uzaklarda, düşüncenin açık denizlerindeyizdir. Gerçekliğin ufku günler önce gözlerden uzaklaşmıştır. [17, s.83].

Matematik, hani şu bildiğimiz sayılar, işlemler, problem çözme, akıl yürütme, veri analizi, olasılık, cebir, geometri, ölçme... ve bunlara ek olarak ortasında/altında/üstünde, erken/geç, içinde/dışında, uzak/yakın, boş/dolu, az/çok, benzer/farklı ve daha bunlar gibi günün her saatinde kullandığımız pek çok kavramdır. Matematik eğitiminin iki amacı var: Birincisi aynı dili konuşabilmek için gerekli notasyonları, sayıları, işlemleri öğretmek; ikincisi matematiksel düşünmeyi öğretmek. Eğer okullarımızda matematiği ezberlemeden, ne anlama geldiğini anlayarak, birbiriyle ve günlük yaşamla bağlantılarını kurarak, çözüm yollarını değil de düşünme sürecini kavramayı, akıl yürütmeyi öğrenmeyi başarabilseydik bu en eğlenceli dersi, günlük yaşamda karşımıza çıktığında kolayca tanıyabilir keyifle çalışırdık. Mozaik bulmaca, kare karalamaca, sayı ya da harf avlamaca ve diğerleri... Sayılarla hiç de haşır neşir görünmeyen bütün bu bulmacalarla matematiğin ne kadar iç içe olduğunu gördükten sonra yeni bir soru akıllara takılmaktadır: “Acaba matematik, bize hissettirmeden yaşamımızın diğer alanlarına ne kadar sızmış olabilir[18]?”

Matematik sözcüğü, ilk kez, M. Ö. 550 civarında Pisagor okulu üyeleri tarafından kullanılmıştır. Yazılı literatüre girmesi, Platon'la birlikte, M.Ö. 380 civarında olmuştur. Kelime manası "öğrenilmesi gereken şey", yani, bilgidir. Bu tarihlerden önceki yıllarda, matematik kelimesi yerine, yer ölçümü manasına gelen, geometri ya da eski dillerde ona eşdeğer olan sözcükler kullanılıyordu[19].

Türk ansiklopedisinde matematik, "düşüncenin tümdengelimli bir işletim yolu ile sayılar, geometrik şekiller, fonksiyonlar, uzaylar gibi soyut varlıkların özelliklerini ve bunların arasında kurulan ilişkileri inceleyen bilimler grubuna verilen genel ad" olarak tanımlanmıştır.

TDK Matematik Terimleri Sözlüğünde matematiğin tanımı şu şekilde verilmektedir:

"Biçim, sayı ve çoklukların yapılarını, özelliklerini ve aralarındaki ilişkileri usbilim yoluyla inceleyen ve sayı bilgisi, cebir, uzam bilgisi gibi dallara ayrılan bilim. "[20].

Günümüzde matematik, "ardışık soyutlama ve genellemeler süreci olarak geliştirilen fikirler(yapılar) ve bağıntılardan oluşan bir sistem" olarak tanımlanmaktadır[21].

Yukarıdaki tanımda üç husus dikkati çekmektedir. Bunlardan biri matematiğin bir sistem olduğu, diğeri yapılardan ve bağıntılardan(ilişkilerden) oluştuğu, üçüncüsü de bu yapıların ardışık soyutlamalar ve genellemeler süreci ile oluşturulduğudur. [22]

Matematiğin insan zihni tarafından geliştirilen bir sistem olması matematiği soyut hale getirir. Öğrencilere matematiğin zor gelmesinin sebebi belki de dersin bu soyut olarak algılanan kısmıdır. Ancak matematiğin oluşmasına ilişkin bir diğer yaklaşım da matematiğin aslında evrende var olduğu ve insanın onu zamanla fark ettiği'dir.

Sonuç olarak matematik insan zihninin, çevreden aldığı esinle, soyutlama yapmak suretiyle ürettiği bilgidir[16].

Matematik, genel mantığın uygulama alanı ve insan zekâsının bu yolda işlemesi görevini görür. Ayrıca; mekanik, fizik, astronomi bilimlerinin de temelini teşkil eder. Bunların dışında, sosyal bilimler, tıp, jeoloji, jeofizik, psikoloji, sosyoloji ve iş idareciliği gibi alanlarda da, matematiğe geniş bir şekilde ihtiyaç duyulur ve yaygın bir şekilde kullanılır.

Matematik, bir zihin (zeka) çalışmanın sonucu ortaya çıkmıştır. Özellikle, atom modeli ve yapısı üzerinde yapılan araştırmalar ilerledikçe, çekirdek fiziği, bugünkü ilerleme safhasına eriştikten sonra, fen bilimlerinde matematik, en güvenilir bir açıklama aracı haline gelmiştir. Bu önemi her geçen gün artmaktadır. Matematiğin, bu önemini almasındaki niteliklerini, şu şekilde sıralamak mümkündür:

1. Doğruluğu Kesindir.
2. Geneldir.
3. Soyuttur.

Matematiğin bu yapısı öğrencilere ilkokuldan itibaren onların seviyelerine uygun olarak sezdirilmeli; öğrencilerde, matematiğe değer verme, onu takdir etme duyguları geliştirilmelidir [22-s.3].

Matematiğin yapısına uygun bir öğretim şu amaçlara yönelik olmalıdır[24]

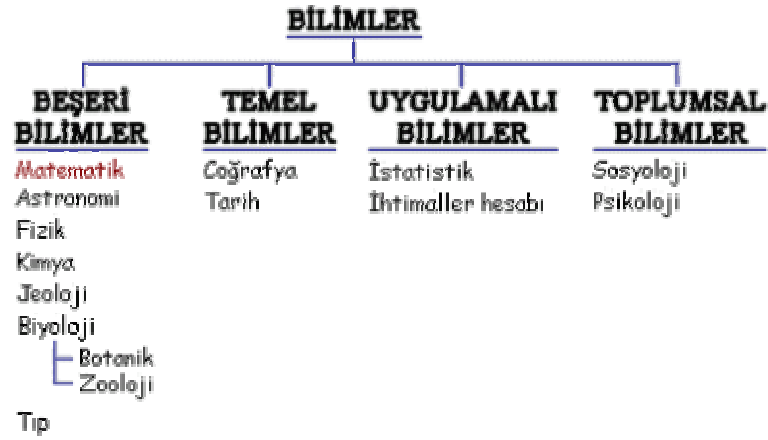
4. Öğrencilerin matematikle ilgili kavramları anlamalarına,
5. Matematikle ilgili işlemleri anlamalarına,
6. Kavramların ve işlemlerin arasındaki bağları kurmalarına yardımcı olma.

Bu üç amaç ilişkisel anlama olarak adlandırılmaktadır. İlişkisel anlama, matematikteki yapıları (kavramları ve bunların öğelerini) anlama, sembollerle ifade etme ve bunun kolaylıklarından yararlanma; matematikteki işlemlerin tekniklerini anlama ve bunları

sembollerle ifade etme; metodlar, semboller ve kavramlar arasındaki bağıntıları kurma olarak açıklanabilir. [22-s.4]

Özellikle; fizik, kimya ve astronomi (gökbilim) gibi, müspet bilimler bilimleri, yani fen bilimleri söz konusu olduğunda, bu bilimlerin hem temelinde ve hem de bugünkü ileri duruma gelmelerini hazırlayan faktörlerin başında matematik vardır.

Matematiğin bilimler içindeki yeri Şekil 1-1'deki gibi belirtilebilir.

Şekil 1-1: Temel Bilimler

Bu temel bilimler de, kendi içerisinde ayrı bilim dallarına ayrılır. Bugün matematik için 544 ayrı bilim dalı vardır. Astronomi için de, 40 ayrı bilim dalı belirtmek mümkündür [25].

Gerçekte, matematiğin tam bir sınıflandırılmasını yapmak mümkün değildir. Çünkü, ayrı matematik dalları olarak belirteceğimiz dalları da, birbirleri ile iç içe durumdadır. Ancak, konu ile ilgili eserlerde, Şekil 1-2'de görüldüğü şekilde bir sınıflamanın, genelde yaygın olduğu görülür.

Şekil 1-2: Sınıflandırma

1.1.1 Matematik Öğretiminin Önemi

Matematik, toplumun hemen hemen her kesimince önemi, yararlılığı ve etkililiği kabul edilen ve tüm bilimler için vazgeçilmez olan bir araç olarak nitelendirilmektedir. Ancak tüm bu görüşlerin yanı sıra, matematiğin öğrenilmesi zor, çok zekî olan bireylerin öğrenip öğretebilecekleri, ilk ve ortaöğretim düzeyinde verilen biçimiyle sıkıcı, sevimsiz, heyecansız ve tek düze olduğu düşüncesi de yaygındır. Matematik dendiğinde bir çok insanın aklına öğrenim hayatını zehir eden bir ders ve başarısız olunacağı kesin gözüyle bakılan sınavlar gelmekte ve bu olumsuz kanı mezun olduktan çok sonra dahi tüm yaşama yayılacak şekilde sürmektedir. King, bu tarz düşüncelerin yer aldığı toplum katmalarından birini örnekleyerek konuya şu şekilde yaklaşmaktadır, “Beşerî bilimciler konser salonlarından, resim galerilerinden ve güzel kitaplardan zevk alırlar; ancak matematik söz konusu olduğunda, Frankenstein görmüş insanlar gibi kaçırlar. Bu durumun nedeni matematikteki estetik değerlerin, beşeri bilimcilerin kavrama yetilerinin dışında olması değil doğru bakış açısının onlardan gizlenmiş olmasıdır” [26].

Matematik, akıl ve mantık bilimidir. Matematiğin diğer bilimlerden ayrılan en önemli özelliği, tamamen insan beyninin ürünü olmasıdır. Yani insan olmasaydı fizik, kimya, biyoloji, jeoloji, astronomi olayları yine olurdu, ancak matematik diye bir şey olmazdı. Bu demektir ki matematik, düşüncenin nesillerce geliştirilerek ortaya konduğu şaheser bir bilimdir [14-s.7].

Eğitim bir ülkenin sosyal, kültürel ve teknolojik gelişmesinin temelidir. İnsanlığın bilgi çağına girişi ile bilim ve teknolojideki çok hızlı gelişmeler insanların gelecekle ilgili tasarımlarını etkilemektedir. Gelecekte pek çok meslek, matematik, bilim ve bilgisayar alanında sağlam bir temel gerektirecektir. Bunların üçü de matematiğe dayalı bilgileri ve becerileri gerekli kılmaktadır[27].

Matematik çoğunlukla sıkıntı çekilen, anlaşılması güç bir ders olarak görülür. Özellikle öğrencilerin “Neden matematik öğreniyoruz?”, “Nerede matematiği kullanıyoruz?” sorularının yanıtı bırakılışı, öğrenciyi bu derse karşı tepkili hale getirmiş olabilir. Öğrencilerin kafasındaki bu soruların yanıtı, öğretimde kullanılacak materyaller sayesinde giderilebilir. Öğretme ve öğrenme, değişme ve gelişmelerle birlikte, materyaller de hem değişmekte hem de kullanımı farklılaşmaktadır. Hedeflenen amaçlar doğrultusunda materyallerin hazırlanıp, etkin bir şekilde sınıfta kullanımını sağlayıp, öğrencinin öğrenme

ortamına katılmasına fırsat verilmelidir. Çünkü çocuklar öğrenmelerini aktif katılmalarıyla sağlarlar[28].

Matematik dersi müfredatta önemli bir yer tutar. Öğrencilerin ilköğretimin ilk kademesinde matematik dersi başarıları, ikinci kademedeki başarılarına göre daha yüksektir. Bunun nedeni olarak giderek daha soyut hale gelmeye başlayan matematik müfredatı ve matematik dersinin somut ve eğlenceli hale getirilememesi gösterilmektedir. Bu nedenle öncelikle öğrencilere matematiğin ne kadar işlevsel olduğu, farklı öğrenme yöntemleri ve algılayış biçimleri ile matematik kaygısının yok edilebileceği ve her öğrencinin matematik öğrenebileceği gösterilmelidir

Tuluk [29]'a göre matematik kaygısının kaynağında,

1. Ailede ve okulda matematiğin zeka ve yeteneğin asıl ölçüsü olarak algılanması,
2. Matematik öğretiminin yöntemlerinde yanlışlıklar yapılması, aktif öğrenme becerilerinin kazandırılmaması,
3. Öğretmenlerin yetersizliği,
4. Ders kitaplarının yetersizli sayılabilir.

Eğer öğrenciler matematiğe karşı olumlu bir tutum geliştireceklerse öğretmenin matematik sevgisini ifade etmesi, matematiğin insan zekasını keşfetme olduğu fikrini vermesi gerekir.

Aşkar[30]; öğrencilerin matematik dersine karşı ilgi ve sevgilerinin matematik başarıları üzerinde etkili olduğunu belirtmiştir. Yılmaz(2006); ailenin ekonomik durumunun, anne ve babanın eğitim düzeyinin öğrencilerin matematik dersine yönelik tutumları üzerinde etkili olduğunu ortaya koymuştur.

Kodamanoğlu[31], genç kuşakları yetiştirmede matematiğin önemine değinmiş ve faydalarını şöyle sıralamıştır.

1. Matematik objektif davranma ve sorgulama alışkanlığı kazandırır. Bu yeni kuşakların; hayatlarını düzenlerken yeni ölçü ve şekiller bulmasına yardım ederek, bağınazlık ve aşırılıktan kendilerini korumalarını sağlamıştır. Unutulmamalıdır ki; ortaçağın karanlığından böyle davranabilen düşünürler sayesinde kurtulmuştur.

2. Matematik, bilgi olarak, zamanımızda belki de tarihin hiçbir devrinde kazanmadığı bir güç ve etkinliğe ulaşmıştır. Matematik bilgiler sayesinde öyle icat ve kuruluşlar mümkün olmuştur ki, bunlar doğaya karşı gücümüzü arttırmakla kalmamış; toplumumuzu ve yaşayışımızı temelinden değiştirmiştir.
3. Yeni kuşaklara bazı nitelikler kazandırır. Bu nitelikler şunlardır:
  - a. *Kararlılık ve Dikkat:* Matematik çalışmalar, hiçbir kararsızlığı bağışlamaz. Böyle bir irade terbiyesine sahip olmanızı ister.
  - b. *Gözlem:* Araştırma, çağımız aydınının temel ihtiyaçlarından biridir. Gözlem ise bunu devamlı kılacak önemli bir hareket noktasıdır.
  - c. *Yargı:* Matematik, yargı yetisi az gelişmiş olandan çok gelişmiş olana kadar her insanın kolayca alıştırmayı yapabileceği çeşitli seviyede konulara sahiptir.

Matematik dersinin ve etkinliklerinin ayrılmaz bir parçası problem çözümedir. Problem, çözüm yolu önceden bilinen alıştırmaya ve soru olarak algılanmamalıdır. Bir matematiksel durumun problem olabilmesi için çözüme ulaşma yolunun açık olmaması ve öğrencinin mevcut bilgileri ile akıl yürütme becerilerini kullanması gerekmektedir. Problem çözmeye algoritmik ve kural temelli yaklaşılmalıdır. Problem çözüme, başlı başına konu değil, bir süreçtir. Bu süreçte, problem çözüme becerilerinin öğrenilmesi ve kullanılması hedeflenmiştir[32].

Matematik dersinde seçilen problemler, öğrencilerin günlük yaşamında gereksinim duyduğu konular ve okulda yaptığı etkinliklerle ilgili ve ilginç olmalıdır. Bu durumda öğrencilerin, kazandıkları matematiksel bilgi ve beceriler daha anlamlı olacak ve bu bilgiyi farklı durumlara uygulamaları kolaylaşacaktır[32].

Matematik, aralarında anlamlı ilişkiler bulunan, kendine özgü sembolleri ve terminolojisi olan bir dildir. Eğer öğrencilerin matematiksel dili doğru ve etkili bir şekilde kullanabilmesi amaçlanıyorsa, bu dil öğrenci için anlamlı olmalıdır. İletişim, öğrencilerin sezgiye dayalı bilgileriyle soyut matematik dili ve sembolleri arasında köprü kurmada önemli bir rol oynar. Aynı zamanda iletişim, matematiksel düşüncelerin fiziksel, resimsel, grafiksel, sözel, zihinsel ve sembolik temsilleri arasında önemli bağlar kurulmasını sağlar. Öğrenciler bir temsil biçiminin birden fazla durumu gösterdiğini anladığı zaman, matematiğin gücünü takdir etmeye başlar. Ayrıca bir problemi temsil etmenin bazı yollarının diğerlerinden daha

kolay ve etkili olduğunu gördüğünde matematiğin yararlarını ve esnekliğini takdir eder. Böylece öğrenciler, matematikte bir problemi çözenin ve temsil etmenin birden fazla yolu olduğunu farkına varır[32].

Öğrencilerin matematiğin yararlarını anlayabilmeleri için matematiksel kavram ve becerilerin hem birbirleriyle hem de okul içi ve okul dışı yaşantuları ile ilişkilendirilmesi gereklidir. Programda, beş öğrenme alanı birbirinden bağımsız ele alınmış görünse de öğrenme alanlarının kendi içinde ve diğer öğrenme alanlarıyla matematiksel kavramların ilişkilendirilmesinin gerekliliği vurgulanmaktadır[32].

Matematiksel kavramların geliştirilmesi bir ders saati ile sınırlandırılmadan süreç içinde gerçekleştirilmelidir. Matematiksel kavramlar arasındaki ilişkilerin araştırılması, tartışılması ve genelleştirilmesi de aynı süreç içinde ele alınmalıdır. Sınıfta ele alınan bir konunun, matematiğin diğer alanlarıyla ilişkisi araştırılmalıdır. Öğrencilerden, kavram ve kurallar arasında karşılaştırmalar yapmaları istenmeli, onlara somut ve soyut temsil biçimleri arasında ilişkilendirme yapabilecekleri problemler çözdürülmelidir.

1.2 Matematik Programının Temel Öğeleri

Bu bölümde İlköğretim Matematik Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu(1_5. Sınıflar)'nda yer alan programın temel öğelerine yer verilmiştir[32].

Matematik Eğitiminin Genel Amaçları

1. Matematiksel kavramları ve sistemleri anlayabilecek, bunlar arasında ilişkiler kurabilecek, bu kavram ve sistemleri günlük hayatta ve diğer öğrenme alanlarında kullanabileceklerdir.
2. Matematikte veya diğer alanlarda ileri bir eğitim alabilmek için gerekli matematiksel bilgi ve becerileri kazanabilecektir.
3. Mantıksal tüme varım ve tümden gelimle ilgili çıkarımlar yapabilecektir.
4. Matematiksel problemleri çözme süreci içinde kendi matematiksel düşünce ve akıl yürütmelerini ifade edebilecektir.
5. Matematiksel düşüncelerini mantıklı bir şekilde açıklamak ve paylaşmak için matematiksel terminoloji ve dili doğru kullanabilecektir.

6. Tahmin etme ve zihinden işlem yapma becerilerini etkin kullanabilecektir.
7. Problem çözme stratejileri geliştirebilecek ve bunları günlük hayattaki problemlerin çözümünde kullanabilecektir.
8. Model kurabilecek, modelleri sözel ve matematiksel ifadelerle ilişkilendirebilecektir.
9. Matematiğe yönelik olumlu tutum geliştirebilecek, öz güven duyabilecektir.
10. Matematiğin gücünü ve ilişkiler ağı içeren yapısını takdir edebilecektir.
11. Entelektüel merakı ilerletecek ve geliştirebilecektir.
12. Matematiğin tarihî gelişimi ve buna paralel olarak insan düşüncesinin gelişmesindeki rolünü ve değerini, diğer alanlardaki kullanımının önemini kavrayabilecektir.
13. Sistemli, dikkatli, sabırlı ve sorumlu olma özelliklerini geliştirebilecektir.
14. Araştırma yapma, bilgi üretme ve kullanma gücünü geliştirebilecektir.
15. Matematik ve sanat ilişkisini kurabilecek, estetik duygular geliştirebilecektir.

1.2.1 Öğrenme Alanları ve Amaçları

Sayılar

1. Sayıları tanır, anlamlarını bilir ve kullanır.
2. Basamak kavramını bilir ve kullanır.
3. Sayılarla işlem yapar.
4. Dört işlemi bilir ve problem çözmede kullanır.
5. Tahmin eder ve zihinden işlem yapar.
6. Kesirler, yüzdeler ve ondalık kesirler arasındaki ilişkileri bilir.
7. Sayı örüntülerindeki sayılar arasındaki ilişkileri belirler ve bu ilişkileri problem durumlarına uygular.

Geometri

1. Uzamsal (durum-yer, doğrultu-yön) ilişkilerle ilgili beceriler geliştirir ve kullanır.
2. Geometrik cisim ve şekillerin özelliklerini bilir ve bunları problem çözümlerinde kullanır.
3. Geometrik cisim ve şekiller arasındaki ilişkileri belirler ve çıkarımlarda bulunur.
4. Geometrik araçları kullanır.
5. Geometrik cisim ve şekillerden, yeni cisim ve şekiller elde eder, bunlarla süslemeler yapar.
6. Geometrik cisim ve şekilleri oluşturur ve çizer.
7. Simetriyi bilir ve kullanır.
8. Şekillerle örüntüler oluşturur.

Ölçme

1. Standart birimlerin kullanımının gerekliliğini anlar.
2. Standart ve standart olmayan ölçme birimleriyle tahmin yapar ve ölçme yaparak tahminini kontrol eder.
3. Günlük yaşamda ölçmenin önemini takdir eder.

Veri

1. Veri toplar, toplanan veriyi şema, grafik ve resimlerle temsil eder.
2. Tabloları, şemaları, resim, şekil, sütun ve çizgi grafiklerini okur ve yorumlar.
3. Olayların olma olasılıkları hakkında tahminlerde bulunur ve yorum yapar.

1.3 Matematik Programı ile Kazandırılacak Beceriler

Program, diğer derslerin programlarında (Hayat Bilgisi, Türkçe, Fen ve Teknoloji, Sosyal Bilgiler) olduğu gibi öğrencilerin aşağıda belirtilen ortak becerileri kazanmalarını hedeflemektedir:

1. Türkçeyi doğru, etkili ve güzel kullanma
2. Eleştirel düşünme
3. Yaratıcı düşünme
4. İletişim
5. Problem çözme
6. Araştırma
7. Karar verme
8. Bilgi teknolojilerini kullanma
9. Girişimcilik

İlköğretim matematik programının geliştirmeyi hedeflediği diğer beceriler; problem çözme, iletişim, ilişkilendirme ve akıl yürütmedir.

Yeni matematik programında kazandırılacak matematiksel beceriler aşağıdaki şekilde belirlenmiştir:

Problem Çözme ve Kurma

1. Problem çözmeyi, matematiksel kavramları irdelemek ve anlamak için kullanabilme
2. Matematiksel ve günlük yaşam durumlarını kullanarak problem çözme
3. Değişik problemleri çözebilmek için farklı problem çözme stratejileri kullanabilme
4. Deneme-yanılma
5. Şekil, tablo vb. kullanma
6. Sistematik bir liste oluşturma
7. Örüntü arama

8. Geriye doğru çalışma
9. Tahmin ve kontrol etme
10. Varsayımları kullanma
11. Problemi başka bir biçimde tekrar ifade etme
12. Problemi basitleştirme
13. Problemin bir bölümünü çözme
14. Çözümlerin probleme uygunluğunu ve yatkınlığını kontrol edebilme, yorumlayabilme
15. Matematiği anlamlı bir şekilde kullanmak için özgüven geliştirebilme.

İletişim

1. Somut model, resim, şekil, grafik, tablo gibi temsil biçimlerini kullanarak matematiksel düşüncelerini ifade edebilme
2. Matematik ve problemler hakkındaki düşüncelerini açık bir şekilde sözlü ve yazılı ifade edebilme
3. Günlük dili matematiksel dil ve sembollerle ilişkilendirebilme
4. Matematik hakkında konuşma, yazma, tartışma ve okumanın önemini fark edebilme.

Akıl Yürütme

1. Mantığa dayalı çıkarımlarda bulunabilme
2. Kendi düşüncelerini açıklarken matematiksel modelleri, kuralları, ve ilişkileri kullanabilme
3. Probleme ilişkin çözüm yollarını ve ilişkileri savunabilme
4. Bir matematiksel durumu analiz ederken örüntü ve ilişkileri kullanabilme
5. Matematiğin mantıklı ve anlamlı bir alan olduğuna inanabilme
6. Tahminde bulunabilme
7. Matematiksel örüntü ve ilişkileri analiz edebilme

İlişkilendirme

1. Kavramsal ve işlemsel bilgiyi ilişkilendirebilme
2. Matematiksel kavram ve kuralları çoklu temsil biçimleri ile gösterebilme ve bu temsil biçimleri arasında ilişki kurabilme
3. Öğrenme alanları arasında ilişki kurabilme
4. Matematiği diğer derslerde ve günlük hayatında kullanabilme

Duyusal özellikler

1. Matematikle uğraşmaktan zevk alma
2. Matematiğin gücünü ve güzelliğini takdir etme
3. Matematikte özgüven duyma
4. Bir problem çözerken sabırlı olma
5. Matematiği öğrenebileceğine inanma
6. Matematik öğrenimini olumsuz yönde etkileyecek kadar kaygıya sahip olmama
7. Matematikle ilgili konuları tartışma
8. Matematik öğrenmek isteyen kişilere yardımcı olma
9. Gerçek hayatta matematiğin önemini farkında olma
10. Matematik dersinde istenenleri yerine getirme
11. Derste yapılması gerekenler dışında da çalışmalar yapma
12. Matematik kültürünü hayatına uygulama
13. Matematikle ilgili çalışmalarda yer alma
14. Matematiğin bilimsel ve teknolojik gelişmeye katkıda bulunduğunu düşünme
15. Matematiğin kişinin yaratıcılığını ve estetik anlayışını geliştirdiğine inanma
16. Matematiğin, mantıksal kararlar vermeye katkıda bulunduğuna inanma
17. Matematiğin, zihinsel gelişime olumlu etkisi olduğunu düşünme.

Özyönetim Yeterlikleri

1. Matematikle ilgili konularda kendini motive etme
2. Matematikle ilgili hedefler belirleyerek, bunlara ulaşmak için kendini yönlendirme
3. Derste istenenleri zamanında ve düzenli olarak yapma
4. Matematikle ilgili çalışmalarda kendi kendini sorgulama
5. Matematik dersinde ihtiyacı olduğunda ailesinden, arkadaşlarından ve öğretmeninden yardım isteme
6. Matematik dersine verimli bir şekilde çalışma
7. Matematik sınavlarında heyecanlı ve panik halinde olmama
8. Matematik dersinde bireyler arasındaki ilişkilerde saygının, değer vermenin, onurun, hoşgörünün, yardımlaşmanın, paylaşmanın ve sevginin önemini bilme ve uygulama
9. Derste yapılan çalışmalarda temiz ve düzenli olma
10. Kendine ve başkasına ait malzemeleri kullanırken özen gösterme

Psikomotor Beceriler

1. Yüzlük tabloyu, onluk kartları, onluk taban bloklarını, onluk ve yüzdelik kareleri etkin kullanma
2. Kesir kartlarını, dairelerini ve takımlarını etkin kullanma
3. Milimetrik, noktalı ve izometrik kağıtları, geometri tahtasını, birim küpleri ve tangramı etkin kullanma
4. Çarkın etkin kullanımı
5. Maket ve maket bıçağını etkin kullanma
6. Grafikleri uygun bir şekilde çizme
7. Pergel, cetvel, iletke ve gönyeyi etkin kullanma
8. Kağıtları katlayarak ve keserek geometrik şekiller, matematiksel ilişkiler, desenler, süslemeler oluşturma

9. Hesap makinesini ve bilgisayar yazılımlarını etkin kullanma

1.4 Matematik 4. Sınıf Programının Öğrenme Alanları ve Süreleri

Aşağıda Matematik 4.Sınıf Programının Alanları ve Süreleri verilmiştir.

Çizelge 1-1: Matematik 4. Sınıf Programının Öğrenme Alanları ve Süreleri

ÖĞRENME ALANI	ALT ÖĞRENME ALANLARI	KAZANIM SAYILARI	SÜRE/DERS SAATİ	ORANI (%)
SAYILAR	1. Doğal Sayılar	6	8	6
	2. Doğal Sayılarla Toplama İşlemi	4	8	6
	3. Doğal Sayılarla Çıkarma İşlemi	4	8	6
	4. Doğal Sayılarla Çarpma İşlemi	7	14	9
	5. Doğal Sayılarla Bölme İşlemi	6	14	9
	6. Kesirler	6	10	7
	7. Kesirlerle Toplama İşlemi	1	3	2
	8. Kesirlerle Çıkarma İşlemi	2	4	3
	9. Ondalık Kesirler	4	10	7
	Toplam		40	79
GEOMETRİ	1. Açık ve Açık Ölçüsü	6	8	6
	2. Üçgen, Kare ve Dikdörtgen	8	10	7
	3. Geometrik Cisimler	1	3	2
	4. Simetri	1	3	2
	5. Örüntü ve Süslemeler	1	3	2
	Toplam		17	27
ÖLÇME	1. Uzunlukları Ölçme	6	6	4
	2. Çevre	4	6	4
	3. Alan	3	6	4
	4. Zamanı Ölçme	4	4	3
	5. Tartma	3	4	3
	6. Sıvıları Ölçme	4	6	4
	Toplam		24	32
VERİ	1. Sütun Grafiği	2	3	2
	2. Olasılık	1	3	2
	Toplam	3	6	4
GENEL TOPLAM		84	144	100

1.5 4. Sınıf Matematik Ders Kitabında İşlenmesi Gereken Konular

4.Sınıf Sayılar Öğrenme Alanı:

1. Doğal Sayılar
2. Doğal Sayılarla Toplama İşlemi
3. Doğal Sayılarla Çıkarma İşlemi
4. Doğal Sayılarla Çarpma İşlemi
5. Doğal Sayılarla Bölme İşlemi
6. Kesirler
7. Kesirlerle Toplama İşlemi
8. Kesirlerle Çıkarma İşlemi
9. Ondalık Kesirler[32-s.191]

4.Sınıf Geometri Öğrenme Alanı:

1. Açı ve Açı Ölçüsü
2. Üçgen, Kare ve Dikdörtgen
3. Geometrik Cisimler
4. Simetri
5. Örüntü ve Süslemeler [32-s.216]

4.Sınıf Ölçme Öğrenme Alanı:

1. Uzunlukları Ölçme
2. Çevre
3. Alan
4. Zamanı Ölçme
5. Tartma
1. 6.Sıvıları Ölçme[32,s.229]

4.Sınıf Veri Öğrenme Alanı:

1. 1.Sütun Grafiği
2. 2.Olasılık[32,s.240]

1.6 Ders Kitapları

Öğretim araçlarının seçimi öğretimin hedeflerinin gerçekleşmesinde önemlidir. Öğretmenler, öğretimi planlarken en uygun öğretim araçlarını seçmeye çalışırlar. Bunun için en uygun öğretim strateji, yöntem ve tekniğini seçmeleri gerekir. Ayrıca, aracın amaca uygun olması, kolay temin edilebilirliği, zaman ve maliyet açısından tasarruflu oluşu, değişik duyu organlarına yönelikliği gibi pek çok faktör öğretmenlerin seçimini etkilemektedir[37].

Ülkemizde en çok korkulan ve bu yüzden de en çok başarısızlığın konuşulduğu bir ders olan matematik dersinin çoklu zeka kuramı uygulamaları sayesinde nasıl daha zevkli bir ders haline getirilebileceğine dair size birkaç örnek: mesela, ritmik saymalar yapılırken sınıfa fındık, boncuk, delikli makarna, pipet, ip vb. getirilebilir. Gruplar oluşturulup sayılıp, ipe dizilebilir. Ya da kesir kavramı verilirken bıçak, ekmek, elma, portakal olabilir sınıflarda ders bitiğinde afiyetle yemek için. Geometri dersinde kapalı cisimler işlenirken ilaç kutuları, top, soba borusu getirilemez mi ve bunlarla hem de ders esnasında icat edilebilecek minik oyunlar oynanabilir. Biraz gürültüye katlanmak şartıyla “Bir otobüste şu kadar yolcu vardır. Birinci durakta x kadar yolcu iner,ikinci durakta y kadar yolcu inerse otobüste kaç yolcu kalır?” gibi bir problemi çözmek için öğrencilerden biri şoför olup, diğerleri otobüse binebilir. Bu otobüs sınıf içinde dolaşırken hatta bazen koridora çıkarken bu otobüsten inenler,binenler olabilir. Otobüsteki yolcular sayılabilir. “Hadi bakalım bu yaşantıyı matematik işlemleriyle anlatalım” denebilir[38].

Öğretim yöntem ve teknikleri genellikle öğretim materyalleri ile desteklenir. Öğretim materyalleri yönelik oldukları duyu organlarına göre, görsel, işitsel ve görsel-işitsel olmak üzere üç grupta toplanabilir. Bu materyaller sunulan kapsamın daha anlamlı olmasına, öğrencilerin kavram, olgu ve bilgileri daha kolay kavramalarına ve öğrencilerin güdülenmelerine yardımcı olurlar [5-s.14].

Öğretim ortamlarında en yaygın kullanılan araç kitaplardır. Çevre imkanları, dersin özellikleri, öğretmenin formasyonu gibi faktörlerden dolayı, öğretim ortamında kullanılan

araçlar zenginlik gösterememektedir. Bu ise, öğretimden istenen verimin elde edilmesini olumsuz etkilemektedir. Kitapların elde edilmesi ve kullanımı kolaydır. Diğer araçlara göre de çok farklı işlevlere sahiptir. Bunlardan dolayı en çok kullanılan araç konumundadır. Kitaplar içinde öğretimde en çok kullanılanları da ders kitaplarıdır[37-s.18].

Toprak[41] ders kitaplarını şu şekilde tanımlamıştır: “Ders kitapları, eğitim programlarında belirlenen amaçlar doğrultusunda; öğretim programlarındaki derslerin içeriği ile ilgili bilgileri öğrencilere sunan, pekiştirme, sınava hazırlama ve öğrenme hızlarına uygun çalışma olanağı sağlayan kullanışlı bir öğretim materyalidir. ”

Millî Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları Yönetmeliği’nde ders kitabı, “her tür ve derecedeki örgün ve yaygın eğitim kurumlarında kullanılacak olan, konuları öğretim programları doğrultusunda hazırlanmış, öğrenim amacı ile kullanılan basılı eser” olarak tanımlanmıştır.

Ders kitaplarının özellikle, ilköğretimde önemi daha da büyüktür. İlköğretim, matematiksel kavram ve becerileri kazandırmada bir başlangıç dönemidir. Bu nedenle ilköğretim çağındaki çocuklar için yazılacak ve basılacak kitapların niteliği ön plana çıkmaktadır(Kılıç, Atasoy vd., 2001). Bu bağlamda ders kitapları, öğretme-öğrenme sürecinin vazgeçilmez ve en çok kullanılan görsel araçlarıdır[10-s.51-52; 44]. İlköğretim ders kitapları içinde matematik ders kitaplarının ayrı bir yeri vardır. Özellikle son yıllarda matematik eğitiminde yapılan tartışmalar, matematik öğrenmenin bizzat yapmak olduğu üzerine yoğunlaşmaktadır. Diğer taraftan ilköğretim öğrencilerine matematik öğretiminde ilişkisel anlamaya dayalı kavramları, işlemleri ve bunlar arasındaki bağları kurmalarına yardımcı olunabilirse, matematikteki başarının artması kaçınılmaz olacaktır [24-s.45]. Dolayısıyla, matematik öğrenme zevkli hâle gelir, daha kalıcı olur, kavramlar kolay öğrenilir ve problem çözme becerisi gelişir [43]. Bu durum, öğretmenlere ve matematik ders kitabı yazarlarına ayrı bir yük getirmektedir. Özellikle alıştırmaların ve soruların artırılması, daha çok araç kullanılmasını zorunlu kılar.

Kitaplar kendi arasında üç grupta toplanabilir:

1. *Ders Kitabı*: Öğretimde en çok kullanılan kitap her öğrencinin kullandığı ders kitabıdır. Ders kitabı ve içindeki resimler öğretme durumlarında en çok yararlanılan hazır araçlardan biridir.

2. *Öğretmen Kitabı*: Daha çok öğretmene dersi nasıl işleyeceği konusunda hazır bilgiler veren bir başvuru kitabıdır.
3. *Alıştırma Kitabı*: Öğrencilerin hem sınıfta hem de evde kullanabilecekleri kaynak bir kitaptır. Bol resimli olan alıştırmaya kitaplarında ders konuları işlenirken araç olarak yararlanmak olasıdır[4-s.52].

Amerika birleşik Devletleri'nde yapılan araştırmalar da ders kitaplarının sınıf öğretiminde önemli bir yere sahip olduğunu göstermektedir. Shannon (1982:886) tarafından yapılan araştırmada öğrencilerin, sınıftaki zamanının %70'i ile %95'ini ders kitapları ve ders kitapları ile ilgili etkiliklere harcadıkları ortaya çıkmıştır. Yine, aynı ülkede gerçekleştirilen başka bir araştırmayla Zahorik (1995:187), ilkökul, ortaokul ve lise öğretmenlerini; %56,3'nün öğrencilere okutturarak, %26.2'sinin de yalnızca konu kaynağı şeklinde olmak üzere toplam %81.5'inin sınıftaki öğretimde ders kitabı kullandığı saptanmıştır[44].

Amerika, İsveç, Yunanistan ve Japonya'da yapılan bir başka araştırmada da, bu ülkelerde derslerde en çok kullanılan araç-gerecin ders kitabı olduğu ortaya çıkmıştır (Pettersson and Others, 1991). Türkiye'de ise Seven (2001)'in 7 ilde yaptığı araştırmada, ders kitabının %72.64 oranı ile ülkemizde de en çok kullanılan araç-gereç olduğu; yine %69.5 oranında her ders kullanıldığı ortaya çıkmıştır. Bu nedenle, ders kitaplarının gelişen teknolojiye rağmen eğitim ve öğretimde önemli rol üstlendiğini söylemek mümkündür [37-s.,26].

Ders kitabının okullarda en çok kullanılan araç-gereç olduğu araştırmalarla desteklenmektedir. O halde ders kitaplarını kullanımı büyük önem taşımaktadır. bunu için ders kitaplarının olumlu yanlarının bilinip, kitapların bu olumlulukları sağlayacak şekilde hazırlanması gerekir. Ayrıca ders kitaplarının, olumsuz özelliklerinin bilinerek bunlardan kurtulma ve bunları en aza indirme yolları düşünülmelidir. Diğer yandan, ders kitaplarından en iyi şekilde faydalanma yollarının bilinerek, ona göre kullanımının gerçekleştirilmesi gerekir[37-s.39].

1.6.1 Ders Kitabı Seçimi ile İlgili Konular

Ders kitabı seçimi öğretmenin öğretim sürecine hazırlığıdır. Diğer taraftan, bu hazırlık, Ders Kitapları Yönetmeliği ile öğretmene görev olarak verilmiştir. Buna göre, öğretmenlerin konu alanında tek kitabın olduğu veya okulda ödünç kitap dağıtıldığı durumlar dışında ders kitabı seçimi yapmaları ve bu seçimle ilgili gerekçelerini açıklamaları gerekmektedir[37-s.187].

Bugünün sınıflarında, ders kitapları; alet ve özel öğretmen, rehber kitabı ve ölçü standardı olarak işlev görmektedir. Tüm dünyadaki öğretmenler kitapları öğretimlerine rehberlik etmek için kullanırlar. Bu sebeple, ders kitapları büyük ölçüde konuların nasıl dağılacakını etkilemektedir. Ders kitabını en etkili şekilde kullanabilmek için, öğretmenlerin kendilerinin ihtiyacı için hangi kitapların kendileri için en uygun kitap olduğuna karar vermelidirler. Bir öğretmen ders kitabının odaklandığı konunun genişliğine ve bağlantılarının önemine, öğrencilerin yaşına uygunluğuna ve öğrenme amaçlarına karar vermeye ihtiyaç duyar. Öğretmenler aynı zamanda bir ders kitabının öğretimsel deseninin belirlenmiş öğrenme amaçlarına ulaşmada ne kadar yeterli destek verdiğini değerlendirmelidir. Bu bilgiyi edinmenin tek yolu, ders kitaplarının ve öğretim materyallerinin dikkatli bir şekilde değerlendirilmesi ile mümkündür[45-s.1].

Günümüzde, temel öğretimden üniversite öğrenimine değin öğrenci başarı oranları oldukça düşüktür. Başarıyı olumsuz yönde etkileyen temel öğelerden birisi de ders kitaplarının yetersizliğidir. Yetersizliğin ana kaynağını da, içerik eksikleri ya da içerik yanlışları oluşturmaktadır[11-s.26].

Binbaşıoğlu (1994)'na göre birbirinin kopyası denecek kadar birbirine benzeyen kitaplar, (aynı yazar ve yayınevleri tarafından) yazılmaktadır. Bunların hepsi, aslında bir kitap sayılabilir. Kitap yazmanın bir iki ders kitabından, bir üçüncüsünü meydana getirmek olmaması gerektiğini, gerçekte çok emek isteyen bir iş olduğunu belirtmiştir.

Gerçekten de özellikle ilköğretimde, dersler çoğunlukla ders kitabı kaynaklı işlenmektedir. Bu nedenle ders kitaplarının hazırlanmasına ve okutulacak ders kitabının seçimine özen gösterilmelidir. Öğrenci ders kitabının içeriğinden, görsel temalarından etkin şekilde faydalanmalı;ders kitabı dersin diğer derslerle ilişkisini gösteren, ders kitabının yeterli olamayacağı konularda da öğrenci ve öğretmene yol gösteren nitelikte değildir. Artık okulların ve eğitimimizin cansız ve etkin olmayan değil, bir anlamda yaşayan ders kitaplarına

ihtiyacı vardır. Bu da gerçekten yaşanan sınıf ortamlarını ve işledikleri derslerde aslında hayatı yaşayan öğrencileri getirecektir.

Ders kitapları ülkemizde de her yönden geliştirilmeye çalışılmaktadır. Ders kitaplarının geliştirilmesinde, özel sektörün de önemli katkıları olmaktadır. Özel sektörün ders kitabı üretmesi, bir yandan Milli Eğitim Bakanlığı'nı daha nitelikli kitap üretmeye yöneltirken, diğer yandan da bazı derslerin birden fazla kitabının olmasını sağlamaktadır. Var olan kitaplardan birini seçmek için teknikler ya yeterince bilinmemekte ya da en yansız olanının hangisi olduğu konusundaki kararsızlık sürüp gitmektedir [44-s.268].

Kılıç ve Seven[37-s.196]'e göre ders kitaplarının seçilmesi için hazırlanacak ölçeklerle aşağıdaki ölçütlere bakılmalıdır:

1. Programa Uygunluk
2. Bilimsel İçerik
3. Dil ve Anlatım
4. Görsel Düzen
5. Fiziksel Yapı
6. Kitaptaki Bölümler
7. Yardımcı Materyaller

1.6.1.1 Programa Uygunluk

Ders kitabının, Öğretim Programının kazanımlarında yer alan öğelerle ve programda yer alan içerik ile uyumlu, belirlenen öğretme durumlarına uygun ve gerekli değerlendirme etkinliklerini içeren nitelikte olması gerekir.

1.6.1.2 Bilimsel İçerik

Ders kitaplarında içeriğin bilimsel bir yapı ile taşınması gerekir. Hatalı genellemelerden, bilgi yanlışlarından kaçınılmalıdır.

1.6.1.3 Dil ve Anlatım

İletişim sürecinde kaynak ders kitabı olarak düşünülürse, dil ve anlatım kanalı temsil eder. Bu nedenle içeriğin, dilbilgisi kurallarına uygun ve kavramları doğru kullanarak aktarılması gerekir.

1.6.1.4 Görsel Düzen

Özellikle matematik ders kitaplarında bu ögenin önemli bir yeri vardır. Görsel düzenin oluşturulmasında tasarım öğeleri dikkate alınmalıdır. Özellikle görsel öğelerin düzenlenmesine, kullanılacak yazı tipi ve boyutuna dikkat edilmelidir.

1.6.1.5 Fiziksel Yapı

Cilt, kapak, kağıt, ağırlık, ebat gibi fiziksel yapı özellikleri ders kitabının özellikle daha uzun kullanımı için dikkatle hazırlanmalıdır.

1.6.1.6 Kitaptaki Bölümler

Kitabın işleyişinde belli bir düzen olmalı, içindekiler, hazırlık çalışmaları, özet...vb. gibi kitapta yer alması gereken bölümler sıra ile verilmelidir.

1.6.1.7 Yardımcı Materyaller

Öğrenci çalışma kitabı, öğretmen kılavuz kitabı, gerekli slayt veya benzeri araçlar ders kitabı ile birlikte sunulmalı, bu şekilde kitapta yer alan etkinlikler desteklenmelidir.

1.6.2 Türkiye’de Ders Kitaplarına Genel Bir Bakış

Kurtuluş Savaşı’nın sürdüğü yıllarda, Maarif Vekâleti bünyesinde Telif ve Tercüme Heyeti oluşturulmuştur. Telif ve Tercüme Heyeti “*okutulmasında yarar görülen eserlerin*

başarılı öğrencilerle okul kitaplıklarına ücretsiz olarak gönderilmesini” kararlaştırmıştır[46-s.9].

Cumhuriyet’in ilk on yılında (1923-1933), Türkiye Cumhuriyeti okullarında , Eğitim Bakanlığı’nın yetkili kurullarından onay almayan hiçbir kitap, ders kitabı olarak okutulmamıştır. Bakanlık, okul kitapları olarak seçtiği eserlerin basılmasını serbest bırakmıştır. Basılan yapıtlardan birinin seçilip okutulması konusunda öğretmen, kendi isteğini kullanabilmiştir. Ders kitapları tek yapıt ilkesine göre hazırlanmıştır. Ders kitaplarının yayınevlerince basımı ve dağıtımı bir dizi sorun yaratmıştır. Örneğin basılan bu kitaplar;

1. Öğrencilere yetmemiştir.
2. Öğrenci bütçesine uymamıştır.
3. Okullara zamanında ulaştırılamamıştır.
4. Düşük kalitede basılmışlardır.
5. Dağıtımları sırasında, öğretmenler arasında ikilikler yaşanmıştır.

1946 yılına kadar okullarda tek kitap okutulmuştur. 1946’da tek kitabın eğitim yönünden zararları ve yetersizliği görülmüş ve 1949 yılında yürürlüğe giren 5429 sayılı kanunla tek kitap uygulamasına son verilmiştir[47-s.112].

Ders kitabı meselesi Cumhuriyet döneminden bu yana, hem hükümet programlarında ve kalkınma planlarında hem de Milli Eğitim Şuralarında sık sık dile getirilmiş ve zamanın şartlarına uygun değişikliklere gidilmiştir.

1. Milli Eğitim Şurası (1939)’nda, “tek tip kitap (Devlet Kitabı)” sistemine gidilmesi teklif ve kabul edilmiştir. Aynı zamanda “hazırlanan ders kitapları yarışma esasına göre kabul edilecek ve okutulacaktır” kararı alınmıştır.

2. Milli Eğitim Şurası (1943)’nda, gerek ilkokul, gerek ortaokul ders kitaplarının çok yetersiz olduğu konusu üzerinde önemle durulmuş, öğretmenlere yardımcı ve kılavuz kitaplar sağlanması, okuma kitaplarının çekici ve yararlı hâle getirilmesi önerilmiştir[48-s.72].

Cumhuriyetten günümüze kadar ülkemizde kurulan hükümetlerin programlarında ders kitapları konusu zaman zaman yer almıştır. Hükümet programlarında ders kitaplarının

yenilenmesi, tek kitap düzeni uygulanması, ders kitapları ile ilgili ticarî istismlara son verilmesi ve ders kitaplarının ücretsiz olarak öğrencilere dağıtılması gibi konulara yer verilmiştir.

Millî Eğitim Bakanlığı'nı Mustafa Üstündağ'ın yaptığı II. Ecevit Hükümeti programında “ilkokul öğrencilerinin kitap gereksinimleri Devletçe karşılanacaktır” görüşüyle maddî durumu iyi olmayanlara olanaklar sağlanması amaçlanmıştır[49]. Ecevit hükümetinin 1977'de aldığı bu karar günümüzde Millî Eğitim Bakanlığımızın uygulamakta olduğu ilköğretimde ücretsiz ders kitabı dağıtım projesi ile en çok benzeşen karardır.

Çok kitap uygulamasında yazar ve yayınevleri arasında olumlu bir rekabet başlamıştır. Kendilerini yetiştiren yazarlar ve kurulan özel yayınevleri tarafından muhteva, şekil ve baskı yönünden, 1950-1973 yılları arasında çok iyi ders kitapları yayınlanmıştır. Çok kitap uygulamasının sürdüğü 26 yıl içerisinde, devletin bir kuruşu dahi sarf edilmeden, okulların kitap ihtiyacı, özel yayınevleri tarafından her yıl zamanında karşılanmıştır. 1970 yıllarına doğru, çok kitap sistemi kaldırılmış ve böylece eğitimde kitap işi, 1950'lerdeki durumdan geriye doğru gitmeye başlamıştır [50].

Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı'nın 16.01.1991 gün ve 10 sayılı kararıyla yürürlüğe giren “Ders Kitapları Yönetmeliği” ile özel sektörün de ders kitabı hazırlamasına izin verilmiştir. Ders kitaplarının özel sektör tarafından da üretilmeye başlanması ile ders kitaplarında çeşitlilik artmıştır. Bu kanunla, ders kitaplarının hazırlanması ve yayını serbest bırakılarak 1973 yılından beri uygulanan tek kitap sistemine son verilmiştir. Ders kitaplarındaki çeşitlilik ise bunlardan birinin seçimini gündeme getirmiştir. Millî Eğitim Bakanlığı seçilebilecek kitapları kapsayan bir listeyi okullara gönderdiği Tebliğler Dergisi'nde her yıl yayınlamıştır[44-s.263].

“Millî Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları Yönetmeliği” son olarak 17-03-2004 tarih ve 25405 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan yönetmelik ile yeniden düzenlenmiş ve bu yönetmeliğin adı “Millî Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliği” olarak değiştirilmiştir. Yapılan değişiklikler ile kitapların hazırlanış biçimleri (yarışma, sipariş vb.) korunmuş, ancak bunlara ilişkin usul ve esaslarda bazı yeni düzenlemeler getirilmiştir. Ayrıca ilgili yönetmeliğin 23. maddesine (d) bendi eklenmiş ve “d) Bakanlık, resmî ilköğretim kurumları öğrencileri için belirleyeceği derslerin kitaplarını satın alabilir” hükmü getirilmiştir.

Millî Eğitim Bakanlığı 2003 yılında almış olduğu bir kararla ülkemizde zorunlu eğitim basamağı olan ilköğretimde okuyan öğrencilere ders kitaplarının ücretsiz olarak verilmesini amaçlayan “İlköğretimde Ücretsiz Kitap Dağıtım Projesi”ni uygulamaya koymuştur. Hükümet programında da yer alan bu projeye göre ders kitapları beş yıl süreyle geçerli olacak ve ücretsiz olarak dağıtılacaktır. Proje, ders kitaplarının onayı konusunda Talim ve Terbiye Kurulunun iş akış sistematğinde değişiklik getirmektedir. Projeye göre; Talim ve Terbiye Kurulu bünyesinde kurulacak olan bir yayın kurulu, incelenmeye gelen ders kitapları taslakları arasından seçim yapacak ve kitabın telif hakkını satın alacaktır. Seçilen kitaplar ihale edilerek bastırılacaktır. Basılan kitaplar her okula kayıtlı öğrenci sayısı baz alınarak gönderilecek. Öğrenciye ücretsiz olarak dağıtım yapılan ve zimmetlenen kitaplar en az beş sene kullanımda olacaktır. Yapılması gereken zorunlu değişiklikler için ise yeniden kitap basılmayacaktır. Değişiklik yapılan bölümler öğrencilere bilgi notu olarak dağıtılacaktır. Üst sınıfa geçen öğrenci bitirdiği kitabı okul idaresine teslim edecektir; bu kitaplar alt devreden gelen öğrencilere verilecektir. Bakanlığın hedeflerine göre proje uygulanmaya başladıktan sonra Bakanlığa maliyeti sıfır olacaktır. Ders kitapları ile ilgili harcamalar için reklam anlaşmaları yapılarak kitapların maliyetleri karşılanmış olacaktır[44].

Bayrakçı[40] “İlköğretimde Ücretsiz Kitap Dağıtım Projesi” ile ilgili yaptığı araştırmada aşağıdaki maddelere dikkat çekerek, projenin 5 ana başlıkta incelenmesi ve analiz edilmesinin faydalı olacağı düşünülmüştür:

1. Eğitimin genel amaçları ve sosyal devlet anlayışı bakımından, Milli Eğitim Temel Kanunu’ndaki hükümler gereği Devlet eğitimde fırsat eşitliğini sağlamalı ve tüm yurttaşların eşit şekilde yararlanabilecekleri eğitim imkanlarını sunmalıdır. Eğitimde fırsat eşitliği konusu neredeyse istisnasız tüm parti ve hükümet programlarında yer almış ve Cumhuriyet tarihinde tüm parti ve hükümetler bu konuya çok fazla önem vermişlerdir. Bu nedenle, bu proje ile ekonomik durumu iyi olan öğrencilerle, ekonomik durumu bozuk olan öğrenciler arasındaki fırsat eşitsizliğinin bir derece önlenmesi konunun hassasiyeti bakımından önem arz etmektedir.
2. Avrupa Birliğine uyum çalışmaları bakımından, Avrupa Birliğinde ders kitapları büyük çoğunlukla ticari firmalar tarafından yayınlanır. Yayına hazırlama ve yazma işleri genellikle öğretmenler, okul yöneticileri, müfettişler ve eğitim uzmanı

yazarlar tarafından yapılmaktadır. Ülkeye bağlı olarak, ders kitapları ya tüm dersler için veya sadece en önemli olanları için yayınlanır.

3. Hedef kitlede (öğrenci-öğretmen) meydana gelebilecek etki bakımından, projenin öğrenciler açısından olumlu yönü tartışılmazdır. Özellikle ekonomik durumu yetersiz olup bundan önceki yıllarda kitaplarını alamayıp sırf bu yüzden okula devam edemeyen binlerce öğrenci artık eğitim görmeye başlamıştır. Bunun yanında her sene başında yaşanan kitap alma, kırtasiyelerde kitap bulamama gibi bazı sorunlar da ortadan kalkmıştır. Bu noktada problemlerden birisi de öğretmenlerin kendi okutacakları derslerin kitaplarını eskiden olduğu gibi kendilerinin seçemeyecek olmalarıdır. Kitapların tümünün alımı ve dağıtımı merkezî yapılacağı için hiçbir öğretmen okutacağı dersin kitabını seçemeyecektir. Bu durum ise, herhangi bir başarısızlık durumunda öğretmenlerin sığınabileceği bir bahane olabilecek ve öğretmen, kitapların iyi bir ders işlemek için yetersiz kaldığını ve bu yüzden başarısız olduğunu iddia edebilecektir.
4. Toplumsal sonuçları bakımından, projenin en önemli özelliklerinden birisi toplumun geniş bir kesiminden gördüğü destektir. Bugüne kadar eğitimle ilgili veya ilgisiz birçok sendika ve dernek projeyi desteklediklerini açıklamışlardır. Eşit şartlarda eğitim görmek isteyen yurttaşlarımızın da projeyi desteklediği muhakkaktır. İlköğretimde kitapların ücretsiz olarak tek bir merkezden dağıtılması ile birlikte her öğretim yılında kitap seçimleri esnasında veya da yıl içerisinde çıkan kimi yolsuzluk iddiaları da sona ermiş olacaktır. Öte yandan şüphesiz ki bu projenin en çok etkileyeceği toplumsal alan yayın sektörüdür. Şu anda ülkemizde binlerce kişi direkt olarak yayın sektöründe çalışmaktadır. Yayın sektörünün dolaylı olarak yararlandığı çeşitli kuruluşlarla birlikte etki alanı çok daha büyümektedir. Bu devasa sektör, ders kitaplarının Devlet tarafından basılıp dağıtılmasından mutlaka olumsuz olarak etkilenecektir.
5. Ülke ekonomisine yansımaları bakımından, şu anki mevcut durumu ile kitap sektörü son derece istikrarsız bir durumdadır. Sürekli değişen kitaplar nedeniyle aynı evde okuyan kardeşler bile bir yıl sonra büyük kardeşin kitabını değiştirdiği için kullanamamaktadır. Sürekli değişen kitaplar eğitime herhangi bir yenilik getirmemekte, içerik açısından aynı kalan ama sadece biçim açısından değişen milyonlarca kitap ülke ekonomisinin katrilyonlarla ifade edilen kaynakları kaybetmesine neden olmaktadır. Yeni uygulamaya konulacak bu proje ile bu

kaynak israfı engellenebilecek, beş yıllığına basılan ve öğrencilere ücretsiz olarak ödünç verilen kitaplar bu sektörde istikrar sağlayacaktır. Eğitim-öğretim açısından ortaya çıkabilecek yenilikler ise bilgi notu olarak öğrencilere küçük kitapçıklar şeklinde dağıtılabilecektir.

Bunun yanında kitapların tek bir elden ve ücretsiz dağıtımı ile ders kitaplarının *korsan* olarak basılıp dağıtılmasının da önüne geçilmiştir.

Sonuç olarak şu soruların sorulması gerekliliği hissedilmiştir: Öte yandan ülkemizin içinde bulunduğu ekonomik kriz ortamında milyonlarca kitabın ücretsiz dağıtılması, ülke ekonomisine ciddi bir yük getirmektedir. Kaynak kıtlığı nedeniyle en önemli yatırımların bile ikinci plana atıldığı ülke koşullarında bu kadar büyük bir kaynağın buraya ayrılması acaba ne kadar faydalıdır? Ayrılan kaynak acaba eğitimsel ve ekonomik sonuçları itibari ile bu projeye harcanmaya değer mi? Yoksa bu kaynak ile eğitimsel olarak daha verimli yatırımlar yapılabilir mi? Bunların çok iyi düşünülüp hesaplanması gerekmektedir.

1.7 Ders Kitapları Yönetmeliği ve Yapılan Değişiklikler

Ders Kitapları Yönetmeliğine göre ders kitapları aşağıdaki usullere göre düzenlenir ve hizmete sunulur.

1. *Yarışma*: İhtiyaç duyulan alanlarda Bakanlıkça ders kitabı hazırlanması ile ilgili olarak yarışma açılarak, bu yarışmanın şartları bir şartname ile belirlenir. Kurulca hazırlanan şartname Tebliğler Dergisi'nde ilan edilir.
2. *Sipariş*: Sipariş usulü ile yazdırılacak kitapların şartnamesi, ilgili birimce hazırlanıp Başkanlığa sunulur. Kurulca uygun görülen şartname, hazırlayan birime gönderilir. Şartname hükümlerine göre kitap yazdırılır.
3. *Satın Alma*: Okutulmasına ihtiyaç duyulması halinde, yurt içinde veya dışında yazılmış ya da tercüme edilmiş olan kitapların incelemesi ilgili birimce yaptırılır ve raporlarıyla birlikte başkanlığa sunulur. Kitabın satın alınmasına karar verilmesi halinde, bu durum Daire Başkanlığına ve ilgili birime bildirilir.
4. *Yazdırma*: Bakanlık, teşkilatında görevli elemanlara veya bunlardan kuracağı bir komisyona kitap hazırlatabilir. Bu durumda sipariş usulündeki yol izlenir.

5. *Özel Kesimce Hazırlama:* Baskıya hazır nüshanın üç adedi, öğrenci çalışma kitabı ve öğretmen kılavuz kitapları ile birlikte bir takım halinde her yıl incelenmek üzere Ocak, Şubat, Mart aylarında Başkanlığa teslim edilir. Kurulca kabul edilen ders kitaplarının listesi Tebliğler Dergisinde yayımlanır[53].

29 Mayıs 1995’de 22297 sayılı Resmi Gazete’de “Milli Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları Yönetmeliği” adı altında çıkarılan yönetmelik;”Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar”, ”Kitapların Nitelikleri ve Hazırlanması”, ”Kitapların Değerlendirilmesi ve İnceleme Ücretinin Tespitine Ait Esas ve Usuller”, ”Çeşitli Hükümler” ve “Yürürlük-Yürütme-Son Hükümler” olmak üzere 5 bölümden oluşmaktadır. Bu yönetmelik EK-14’te verilmiştir. Aşağıda Ders Kitapları Yönetmeliğinde 1995’den bu yana kadar yapılan değişiklikler verilmiştir.

1. 3 Eylül 1996’da “Milli Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları Yönetmeliğinin Bazı maddelerinin Değiştirilmesine Dair Yönetmelik” başlığı altında, 1995’de çıkarılan Ders Kitapları Yönetmeliğinin 5. maddesinin (a) bendi, 6. maddesinin (e) bendinin (4) nolu alt bendi, 11. maddesinin (d) bendi ile 14. ve 23. maddeler değiştirilmiştir.
2. 5 Nisan 1997’de 22955 sayılı Resmi Gazete’de “Milli Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları Yönetmeliğinin 22. Maddesinin Değiştirilmesine Dair Yönetmelik” adı ile 1995 yılında yayımlanan Ders Kitapları Yönetmeliğinin 22. maddesi değiştirilmiştir.
3. Yönetmeliğin 22. maddesinin değiştirilmesinden 3 ay sonra 26 Temmuz 1997’de 23061 sayılı Resmi Gazete de yayımlanan “Milli Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları Yönetmeliğinin 22 nci Maddesinin İkinci Fıkrasının Değiştirilmesine Dair Yönetmelik” adı ile 3 ay önce değiştirilen 22. maddenin 2. fıkrası değiştirilmiştir.
4. Aynı yıl içerisinde 4 Eylül 1997’de 23100 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “Milli Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları Yönetmeliğinin 14 üncü Maddesinin Değiştirilmesine Dair Yönetmelik” başlığı altında 3 Eylül 1996’da değiştirilen 14. madde tekrar değiştirilmiştir.
5. 9 Mayıs 1998’de 23337 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “Milli Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik” adı ile 1996’da değiştirilen Ders Kitapları Yönetmeliğinin 6.

maddesinin (e) bendinin (4) nolu alt bendi ile 1 yıl önce değiştirilen 22. madde tekrar değiştirilerek, aynı yönetmeliğe geçici madde eklenmiştir.

6. Aynı yıl içinde 12 Ağustos'ta 23431 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan "Milli Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik" adı ile önceden değiştirilen 23. madde tekrar değiştirilmiştir.
7. 9 Ocak 1999'da 23578 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan "Milli Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik" adı ile Ders Kitapları Yönetmeliğinin geçici 1. maddesi değiştirilmiştir.
8. Aynı yıl içinde 17 Aralık'ta 23909 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan "Milli Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik" adı ile 1 yıl önce değiştirilen 6. maddenin (e) bendinin (4) nolu alt bendi ile 22. maddesi ile 14. maddenin son fıkrası tekrar değiştirilmiş ve Ocak ayında değiştirilen geçici 1. madde yürürlükten kaldırılmıştır.
9. 10 Nisan 2003'te 25075 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan "Milli Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına ve Bir Geçici Madde Eklenmesine Dair Yönetmelik" adı ile önceden değiştirilen 6. maddenin 1. fıkrasının (a) bendi, alt bentleri ile birlikte (e) bendinin (4) nolu alt bendi ile 11. madde tekrar değiştirilerek, yönetmelikteki 9. maddenin 4. fıkrası, (a), (b) ve (c) bentleri yürürlükten kalkmıştır ve yönetmeliğe geçici bir madde eklenmiştir[EK-1].
10. 17 Mart 2004'te 25405 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan "Milli Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına ve Bir Geçici Madde Eklenmesine Dair Yönetmelik" adı ile 29/05/1995 tarihli ve 22297 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Milli Eğitim Bakanlığı ders Kitapları Yönetmeliğinin adı "Millî Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliği" olarak değiştirilmiştir. Bunun yanında aynı yönetmeliğin 1. , 2. ve 3. maddeleri değiştirilmiş, 4. maddesine bazı tanımlar eklenmiş ve Öğretmen Kılavuz Kitabı tanımı değiştirilmiştir. Aynı Yönetmeliğin ikinci bölüm başlığı ve 5 inci maddesi başlığı ile birlikte değiştirilmiştir. Aynı Yönetmeliğin 6 ncı maddesinin 10/04/2003 tarihli ve 25075 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Yönetmelik ile değişik (a) bendi ve (e) bendi değiştirilmiştir. Aynı Yönetmeliğin 10 uncu maddesi, aynı yönetmeliğin 10/04/2003 tarihli ve 25075 sayılı Resmî Gazete'de

yayımlanan Yönetmelikle değişmiş olan 11 inci maddesi, 12. ve 13. maddeleri ile aynı yönetmeliğin 04/09/1997 tarihli ve 23100 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Yönetmelikle değişik 14 üncü maddesi ve 15 maddeleri değişmiştir. Yine aynı yönetmeliğin 17. maddesinin 1. fıkrası, 17/12/1999 tarihli ve 23909 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Yönetmelikle değişik 22 nci maddesinin birinci fıkrası değiştirilmiş, 12/08/1998 tarihli ve 23431 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Yönetmelikle değişik 23 üncü maddesine aşığıdaki (d) bendi eklenmiştir. “Bakanlık, resmî ilköğretim kurumları öğrencileri için belirleyeceği derslerin kitaplarını satın alabilir. Bu ders kitaplarının seçiminde, Yönetmeliğin kitapların seçimine ilişkin hükümleri uygulanmaz.” Aynı Yönetmeliğin 28 inci maddesinin son fıkrası, 31 inci maddesi değiştirilmiş, 10/04/2003 tarihli ve 25075 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Yönetmelikle eklenen Geçici 1 inci maddesi yürürlükten kaldırılmıştır[EK-2].

11. 10 Haziran 2004’te 25488 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “Millî Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik ” te 29/5/1995 tarihli ve 22297 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Millî Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliğinin 17/3/2004 tarihli ve 25405 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Yönetmelikle değişik 4 üncü maddesinde yer alan Alan Uzmanı ibaresinin tanımı, 5 inci maddesinin (b) bendinin 1 numaralı alt bendi değiştirilmiştir[EK-3].

12. Aynı yıl içinde 2 Kasım’da 25631 sayılı Resmi gazetede yayımlanan “Millî Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik” ile 29/5/1995 tarihli ve 22297 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Millî Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliğinin, 10/6/2004 tarihli ve 25488 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Yönetmelikle değişik; 5 inci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinin 2 numaralı alt bendinde yer alan "Meslekî ve Teknik Öğretim ile Felsefe Grubu" ibaresi, aynı fıkranın (b) bendinin 2 numaralı alt bendinin son paragrafı ile maddenin son fıkrası, 31 inci maddesinin beşinci fıkrasında geçen Bilgi Formu ve son fıkrası değiştirilmiştir[EK-4].

13. 5 Nisan 2005’te 25777 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “Millî Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik“ adı ile 29/5/1995 tarihli ve 22297 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan

Millî Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliğinin değişik 6 ncı maddesinin (e) bendi, 11 inci maddesinde geçen "yayın evine" ibaresi "başvuru sahibine" olarak, 22 nci maddesinin birinci fıkrasında geçen "yayın evi yetkilileri" ibaresi "başvuru sahipleri", son fıkrasında geçen "yayın evi" ibaresi ise "varsa yayın evi" olarak, 22 nci maddesinin son fıkrası hükmü değiştirilmiştir[EK-5].

14. 18 Mayıs 2006'da 26172 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan yayımlanan "Millî Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik" adı ile 29/5/1995 tarihli ve 22297 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Millî Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliğinin 6 ncı maddesinin birinci fıkrasının (e) bendinin (1) nolu alt bendinde geçen "her yıl Haziran, Temmuz ve Ağustos aylarında" ibaresi "her yıl Temmuz, Ağustos ve Eylül aylarında" olarak, 6 ncı maddesinin birinci fıkrasının (e) bendinin (2) nolu alt bendi ile 22 nci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi hükümleri değiştirilmiştir[EK-6].

15. 4 Temmuz 2006'da 26218 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan "Millî Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik" adı ile 29/5/1995 tarihli ve 22297 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Millî Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliğinin 6 ncı maddesinin birinci fıkrasının (e) bendinin (1) ve (2) nolu alt bentleri, 22 nci maddesi değiştirilmiş ve geçici 9. madde eklenmiştir[EK-7].

16. 2 Ağustos 2006'da 26247 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan "Millî Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik" adı ile 29/5/1995 tarihli ve 22297 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Millî Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliğinin 4 üncü maddesinde yer alan Eğitim Aracı tanımı, 31 inci maddesinin son fıkrası ve geçici 9 uncu maddesinin (a) bendi değiştirilmiştir[EK-8].

17. 1 Eylül 2006'da 26276 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan "Millî Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik" adı ile 29/5/1995 tarihli ve 22297 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Millî Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliğinin 4 üncü maddesinde yer alan "Baskıya Hazır Nüsha", "Birim", "Ders Kitabı" ve "Öğrenci Çalışma Kitabı" tanımları, 6 ncı maddesinin birinci fıkrasının (e) bendinin (1) ve

(3) numaralı alt bentlerinde yer alan "Başkanlığa" ibareleri, "Daire Başkanlığına" olarak değiştirilmiş ve (4) numaralı alt bendi yürürlükten kaldırılmıştır. Aynı Yönetmeliğin 7 nci maddesi, Yönetmeliğin 8 inci maddesi ile 9 uncu maddesinin ikinci ve üçüncü fıkralarında yer alan "Başkanlıkça" ibareleri, 11 inci maddesi başlığı ile birlikte, 12 nci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi, 31 inci maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan "Başkanlığa" ibaresi, "satın alacak birime" olarak değiştirilmiş, 10 uncu ve 26 ncı maddeleri yürürlükten kaldırılmış ve geçici 10 uncu madde eklenmiştir[EK-9].

18.4 Kasım 2006'da 26336 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan "Millî Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik" adı ile 29/5/1995 tarihli ve 22297 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Millî Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliğinin Geçici 9 uncu maddesinin (a) bendinde geçen "Eylül ve Ekim aylarında" ibaresi "15 Kasım 2006 günü mesai bitimine kadar" olarak değiştirilmiştir[EK-10].

19.16 Şubat 2007'de 26436 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan "Millî Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik" adı ile 29/5/1995 tarihli ve 22297 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Millî Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliğinin Geçici 9 uncu maddesinin (a) bendinde yer alan "2007 yılının Şubat ayının 15 inci iş gününe kadar" ibaresi "2007 yılının Mart ayının 2 nci iş günü mesai bitimine kadar" olarak; aynı bentte yer alan "2007 yılı Şubat ayının son iş gününe kadar" ibaresi ise "2007 yılının Mart ayının 6 ncı günü mesai bitimine kadar" olarak değiştirilmiştir[EK-11].

20.3 Mart 2007'de 26451 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan "Millî Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik" adı ile 29/5/1995 tarihli ve 22297 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Millî Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliğinin 1 inci maddesinde yer alan "yayın evlerinde" ibaresi, "başvuru sahiplerinde" olarak, 4 üncü maddesinde yer alan "Birim" tanımı aşağıdaki şekilde değiştirilmiş, "Yayın evi" tanımı kaldırılmış, aynı maddeye "Öğretmen Kılavuz Kitabı" tanımından sonra gelmek üzere aşağıdaki "Başvuru Sahibi" ve "İnceleme Merkezi" tanımları eklenmiştir. Aynı Yönetmeliğin 5 inci maddesi başlığı ile birlikte, Yönetmeliğin 6

ncı maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde yer alan "açılır." ibaresi "açılabilir." olarak; aynı bendin 1 numaralı alt bendi, (b) bendinin 3 numaralı alt bendi, (e) bendinin 1 numaralı alt bendi ile 3 numaralı alt bendi, 8 inci maddesi ile 9 uncu maddesinin ikinci ve üçüncü fıkralarında yer alan "Daire Başkanlığınca" ibaresi, "Başkanlıkça" olarak değiştirilmiş ve 9 uncu maddeye son fıkra eklenmiştir. Aynı Yönetmeliğin 11., 12. ve 14. maddeleri, Yönetmeliğin 15 inci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi ve aynı fıkranın (c) bendinin (2) numaralı alt bendinde yer alan "yayın evine" ibareleri "başvuru sahibine"; 22 nci maddesinde yer alan "Yazar ve Yayın Evi Yetkilileri" ibaresi "Başvuru sahipleri" olarak ve Geçici 9 uncu maddesi değiştirilmiştir[EK-12].

21. Son olarak 4 Nisan 2007’de 26483 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “Millî Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik“ adı ile 29/5/1995 tarihli ve 22297 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Millî Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliğinin 31 inci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinin (1) numaralı alt bendi yürürlükten kaldırılmıştır[EK-13].

Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliğinin şimdiye kadar yapılmış olan değişikliklerin belirtildiği son hali EK-25’te verilmiştir.

1.8 İlgili Araştırmalar

Toprak (1993) "İlkokul Ders Kitaplarının Öğretim Programlarına Uygunluğunun Değerlendirilmesi" adlı araştırmasını, ilkokul ders kitaplarının ne durumda olduğunun belirlenmesi amacıyla yapmıştır. Araştırma verileri, 4. ve 5. sınıf öğretmenlerine ilkokullarda okutulmakta olan Türkçe, Fen Bilgisi, Sosyal Bilgiler ve Matematik ders kitaplarıyla ilgili bir anket uygulanmasıyla toplanmıştır. Araştırmanın sonucunda, ilkokul 4 ve 5. sınıf matematik ders kitaplarıyla ilgili olarak aşağıdaki bulgular elde edilmiştir;

1. Matematik ders kitapları, "konuların işlenişinde, programda belirtilen ilke ve açıklamalara uygunluk" açılarından yetersiz bulunmuştur. "Kazandırılacak davranışla ilgili yeterince örnek verilmemesi" ve "aynı sınıfın diğer dersleriyle ilişki kurulmaması" da matematik ders kitaplarında görülen önemli eksikler olduğu,

2. Kitapların bireysel farklılıklara yanıt vermediği,
3. Kitaplar "öğretime yardımcı unsurlarla desteklenme düzeyi açısından" öğretmenlerce yetersiz bulunduğu, özellikle matematik ders kitaplarında alıştırma ve değerlendirme sorularının az sayıda olduğu ve grafik, resim, vb.görsel unsurların" da çok az kullanıldığı,
4. "Kitapların dış yapı özellikleri açısından istenilen nitelikleri göstermediği, kitap kağıdının kalitesiz olduğu ve kolay yıprandığı,
5. Matematik derslerinde, ders kitaplarının yeterince kullanılmadığı, ders işlenirken dergi ve diğer kaynaklara daha çok yer verildiği saptanmıştır [55].

Bir başka araştırmada Dayak(1998) "ilköğretim 5. sınıf matematik ders kitaplarının eğitim öğretime uygunluğunun değerlendirilmesi" adlı tez çalışmasında; matematik ders kitaplarının öğrencilerin çoğu tarafından yetersiz bulunduğu sonucuna ulaşmıştır. Matematik ders kitaplarının yetersiz görülmesinin nedenleri arasında "değerlendirme soru tür ve sayılarının yetersiz kalması, matematik kitaplarının öğrenci düzeyine uygun olarak hazırlanmadığı, konuların somut olarak işlenmediği, bilgi ve anlatım hatalarının olduğu" hususları yer almaktadır. Öğrencilerin matematik ders kitaplarını kullanma sıklığı konusundaki görüşleri ise şöyledir; beşte biri matematik ders kitaplarını sadece verilen ödevleri yapmak için kullanmakta, dörtte birinden fazlası ise bu kitapları zaman zaman başvurdukları bir kaynak olarak kullanmaktadırlar. Ek olarak elde edilen verilerden, öğrencilerin çoğunun sınavlara hazırlanmak için ders kitabını kullanmadığı sonucu çıkmıştır[56]. “

Esirgemez 1995 yılında “ilkokullarda matematik derslerinde okutulan ders kitaplarının öğrenmeyi sağlamadaki katkıları yönünden öğretmen görüşleri”ni almak amacıyla yaptığı araştırmasında; öğretmenlerin %78’inin, okuttukları matematik ders kitabını yeterli bulmadıklarını yada kısmen yeterli bulduklarını ortaya koymuştur. Öğretmenlerin %96’sı gibi büyük bir bölümü, ders kitaplarının yanında yardımcı kitapların da gerekli olduğunu yada bu kitaplara kısmen gerek duyulduğunu belirtmişlerdir. Matematik ders kitaplarında yer alan test sorularının yetersiz olduğu, ders kitaplarının öğrencilerin belirgin yanıtlarını saptamada, öğretmene yardımcı olacak özelliklere sahip olmadığı, ders kitaplarındaki matematik kuramlarının ve alıştırma sorularının güncellikten uzak olduğunu, kitapların konu yönünden

yetersiz olduğunu ve özet ve tekrarlara yeterince yer verilmediği, öğrencileri araştırmaya ve zihinsel etkinliklere kısmen yönlendirecek niteliklere sahip olduğu ve konuların basitten karmaşığa, somuttan soyuta ve birbirinin ön koşulu niteliklerine kısmen uygun olduğuna ulaşılmıştır[57]. Sonuç olarak Esirgemez yaptığı bu araştırmasında; matematik ders kitaplarının, içerik, anlatım biçimi, öğrenci ilgi ve beklentilerine uygunluk düzeyi ve ders kitaplarının seçiminin komisyon aracılığı ile sağlıklı bir şekilde yapılması konularında eksiklikler olduğunu, dolayısıyla matematik ders kitaplarının, öğrenmeyi sağlamadaki katkılarının yeterli olmadığı ve yeniden gözden geçirilmesinin zorunluluğu sonucuna varmıştır.

Göçmenler 1996 yılında "Açıköğretim Lisesi Uygulamasında Basılı Materyallerin Değerlendirilmesi (Matematik Ders Kitapları Örneği)" adlı çalışmasında; Açıköğretim Lisesi Matematik-1 kitabının biçimsel özelliklerine ilişkin elde edilen bulgulara göre; kağıt kalitesi açısından oldukça yeterli, renkli baskılara yer verilmesi ve şema-grafik-tabloların baskılarının kalitesi açısından ise daha dikkatli olunması gerektiği sonuçlarına ulaşılmıştır[58].

Şimşek(2001) Lise III. Sınıf matematik öğretmenlerinin ve öğrencilerinin okutulmakta olan matematik ders kitaplarının; içerik, anlatım biçimi, öğrenci ilgi ve beklentilerine uygunluk düzeyi açısından değerlendirilmesi amacıyla yaptığı "Lise III. Sınıf Matematik Ders Kitaplarının ve Derslerinin Öğrenmeyi Sağlamadaki Katkıları Yönünden Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri" adlı araştırmasında şu sonuçlara ulaşmıştır: Matematik ders kitapları genelde yetersiz bulunup, konuların gündelik hayata uyarlanması azdır; konular öğrencileri araştırmaya ve zihinsel etkinliklere yönlendirecek niteliklere sahip değildir; liselerdeki matematik öğretmenlerinin ve öğrencilerinin yardımcı kitaplara ihtiyaç duyduğu görülmüştür. Alıştırma, problem ve test sorularının yeterli sayıda olmadığı ve test sorularının öğrencilerin seviyelerinin üzerinde olduğu tespit edilmiştir. Konularla ilgili çok sayıda örnek bulunmamaktadır. Ders kitapları: sayfa düzeni, görünüş, resim ve grafikleri ve baskı kalitesi yönünden öğrencilerin ilgisini yeterince çekmemektedir[59].

Dündar(1997) "İlkokullarda Matematik Eğitiminde Yardımcı Araçların Rolü" adlı çalışmasını; ilkokul 4. sınıflarda yardımcı materyallerle eğitim yapılan bir grubun matematik erişisi ile geleneksel yöntemle eğitim yapılan grubun matematik erişisi arasında anlamlı bir fark olup olmadığını incelemek amacıyla gerçekleştirmiştir. Araştırma sonucunda; ekonomik düzeyleri birbirinden farklı üç ayrı okulda uygulanan eğitim sonucunda yardımcı araçların

öğrencilerin matematik erişilerinde olumlu yönde anlamlı yönde bir gelişme olduğu görülmüştür[60-s.15].

Kulm G., J Roseman ve M. Treistman(1999) "Proje 2061" adı altında program materyalleri değerlendirme projesi hazırlamışlardır. Bu araştırmada matematik ve fen ders kitaplarının Ulusal Araştırma Kurulu tarafından belirlenen Ulusal Eğitim Standartlarıyla ne derecede örtüştüğünü bulmak amaçlanmıştır. Bunun için ortaokul matematik ve fen ders kitaplarını değerlendirmek amacıyla 1998'de Proje 2061 geniş çaplı bir araştırmaya başlanmıştır. New York'taki Carnegie Birliğinden parasal destek sağlayan bu proje ortaokul matematik ve fen ders kitaplarının değerlendirilmesiyle başlamıştır. Her iki alanda da. 2061 Projesi özellikle ortaokul seviyesini incelemiştir, çünkü; Üçüncü Uluslararası Matematik ve Bilim Çalışmasından (Third International Mathematics and Science Study) ve diğer araştırmaların sonuçlarında, ortaokul öğrencilerinin başarısının düşük olduğu ve ortaokul öğretim programının acil olarak dikkatle incelenmesi gerektiği ortaya çıkmıştır. Matematik açısından bakıldığında, ortaokul döneminde öğrencilerin çoğunluğu kendilerini birbirinin aynı ve zorlayıcı olmayan bir matematik programının içinde bulmaktadırlar. Bunun sonucu olarak, matematik öğreniminde öğrenci başarısı ve ilgisi durmuştur. Bu ve başka nedenlerden dolayı ortaokul dönemi kritik bir dönemdir. Proje incelemek için 2 farklı kitap serisi seçilmiştir. Birinci grup, "en iyi satanlar" grubudur ki, ortaokullarda öğretmenlerin çoğu bu kitapları ders kitabı olarak kullanmaktaydılar. Diğer grup ise kütapevlerine gelen fakat çok iyi bilinmeyen, kullanılmayan ders kitapları idi. Yapılan bu araştırma sonucunda Amerikan okullarında yaygın olarak kullanılan matematik ve fen ders kitaplarında önemli eksiklikler olduğu ortaya çıkmıştır[45-s.1-3].

Toluk ve Olkun (2002) "Türkiye'de Matematik Eğitiminde Problem Çözme: İlköğretim 1.-5. Sınıflar Matematik Ders Kitapları" adlı araştırmalarında, İlköğretim birinci kademe matematik ders kitaplarının problem çözme yaklaşımı açısından ele almışlardır. Kitap incelenmesinde, sözel problemlerin konu öğretiminde hangi amaçla kullanıldığı ve problem çözmeye genelde nasıl yaklaşıldığı incelenmiştir. Araştırmada Bolu ili İlköğretim okulları 1.-5. sınıflarında, ilköğretim ders kitapları satan kitapevleri ile yapılan görüşmeler sonucunda, yaygın olarak kullanılan matematik ders kitapları seçilmiştir. Seçilen ders kitaplarında kullanılan bütün sözel problemler iki araştırmacı tarafından da incelenmiştir. Araştırma sonucunda, incelenen ders kitaplarında problem çözenin, matematik öğretiminde ayrı bir konu başlığı olarak ve kavram öğretiminden bağımsız bir şekilde ele alındığı görülmüştür. Ayrı bir konu başlığı olarak ele alındığında problem çözme, birbirine benzer problemlerin

çözüm yollarının sunulmasından ibarettir. Bu ders kitaplarında problem çözmeye yönelik geleneksel yaklaşımın sergilendiği ancak bu kitaplara bağlı ders işlendiğinde öğrencilerin gerçek anlamda problem çözme becerileri gelişmeyeceği sonucu ortaya çıkmıştır. İlköğretim Okulu Matematik Dersi Genel Hedefleri'nden birinin problem çözme becerisinin geliştirilmesi olmasına rağmen program, içerik ve işleniş açısından ele alındığında incelenen ders kitapları ile aynı yaklaşımı sergilediği görülmektedir. Bu bağlamda, problem çözmenin öneminin teoride benimsenildiği, fakat uygulamada bunun gerçekleştirilmediği görülmektedir. Araştırmacılar en son olarak ders kitabı inceleme ölçütünün yeniden gözden geçirilmesi ve derinlemesine incelemeyi sağlayacak şekilde olması gerektiğini belirtmişlerdir[61].

Altun, Yazgan ve Arslan (2004)" Lise Matematik Ders Kitaplarının Kullanım Şekli ve Sıklığı" adlı araştırmalarında liselerde matematik ders kitaplarının kullanım şekli ve sıklığını öğretmenlerin görüşlerine başvurarak incelemişlerdir. Bulgular incelendiğinde; günümüzde ders kitabı kullanma sıklığının eski yıllara göre azaldığı, derse hazırlanırken test kitaplarından daha çok yararlandığı ortaya çıkmıştır. Ders kitabının nitelikleri ile ilgili olarak, öğretmenlerin %65'i ders kitabının konuları ele alış şeklini iyi, diğerleri orta veya daha kötü olduğunu, konuların uygulamalı çalışmalara ve testlere yer vermesi gerektiğini, ders kitaplarındaki örneklerin tek tip olduğunu ve kitapları ancak öğretmenlerin anlayabildiğini belirtmişlerdir. Öğretmenler ders kitaplarının konuları ele alış şeklini iyi bulmalarına rağmen, ÖSS'nin kapsamı ve soru yapısını ders kitaplarına uygun bulmadıkları, uygulamalı çalışmalara yeterince yer verilmediğini ve örneklerin tekdüze olduğunu düşündükleri için ders kitabından uzaklaşmaktadırlar. Bu durum ders kitaplarının yazımında çok titiz davranılması gerektiğini ortaya koymaktadır. ÖSS'nin konu alanının sınırlı olması Lise Matematik Programı'nın uygulanmasını engellemekte, dolayısıyla ders kitaplarına olan ihtiyacı ortadan kaldırmaktadır[62].

Atmaca (2006) "İlköğretim Ders Kitaplarında Görsel Tasarım Ve Resimleme" başlığı altında yaptığı çalışmanın ana teması ders kitaplarının görsel olarak değerlendirilmesidir. Özellikle İlköğretim ilk aşamasında resimlerin çocuklar üzerindeki etkisi bilinmektedir. Bu nedenle makalenin amacı, ders kitaplarının resimleme aşamasını değerlendirerek çocukların ders kitaplarını zevkle çalışmaları ve kitaplarına karşı sevgi duymalarını sağlamaya yardımcı olmaktır. Sonuç olarak, kitaplarda resimleme işlemi gerçekleştiren ressamların eğitim almış, kültürlü ve alanında başarılı bir yorumcu olması gerektiği vurgulanmıştır. Milli Eğitim Bakanlığının komisyonlarını çok önceden oluşturması ve özellikle alanında uzman sayılan kişilerin bu komisyonda görev alması gerektiği vurgulanmıştır. Bu komisyonda yine uzman

kişiler tarafından görsel değerlendirme teknikleri öğretilmeli, kriterler geliştirilmeli ve bu kriterler ışığı altında değerlendirme yapılmalıdır. Bu şekilde sağlıklı bir değerlendirme yapılmış olacak, resimleme ve tasarım anlamında kitaplar standart ve nitelikli bir düzeye gelecektir. Araştırmanın sonunda kitabın resim, şekil ve renk yönünden değerlendirilmesini sağlayacak bir araç geliştirilmiştir[63].

Bayrakçı (2005) “Ders Kitapları Konusu ve İlköğretimde Ücretsiz Ders Kitabı Dağıtım Projesi” konulu araştırmasında, geçmişten günümüze Millî Eğitim Şûraları’nda, parti ve hükümet programlarında ve kalkınma planlarında yer alan ders kitapları konusunu ayrıntılı biçimde incelemiş ve Bakanlığın başlatmış olduğu “İlköğretimde Ücretsiz Ders Kitabı Dağıtım Projesini” tüm yönleriyle analiz etmiştir. İlköğretimde ücretsiz kitap dağıtım projesi beş ana başlık altında incelenmiş olup bu başlıklar şu şekildedir:

1. Eğitimin genel amaçları ve sosyal devlet anlayışı bakımından,
2. Avrupa Birliğine uyum çalışmaları bakımından,
3. Hedef kitlede (öğrenci-öğretmen) meydana gelebilecek etki bakımından,
4. Toplumsal sonuçları bakımından,
5. Ülke ekonomisine yansımaları bakımından.

Araştırma sonunda “toplumun geniş kesimleri tarafından desteklenen zorunlu eğitim çağındaki öğrencilere ücretsiz kitap dağıtım projesi hayata geçirilmiştir. Ancak, son derece hassas olan ülkemiz koşulları dikkate alınarak proje adımları çok iyi planlanmalı ve proje ilgili sektörlerin ve bireylerin en az olumsuz etkileneceği bir çerçeve içerisinde uygulanmalıdır” sonucuna ulaşılmıştır[64].

Semerci ve Semerci (2004)’nin “İlköğretim (1-5) Matematik Ders Kitaplarının Genel Bir Değerlendirmesi” başlıklı çalışmalarında, bir eğitim aracı olarak ders kitabının genel bir değerlendirmesi yapılmıştır. Araştırmada, tarama modeli kullanılmıştır. Bu model kapsamında, ilköğretim ders kitaplarını genel bir değerlendirme ölçeğinden yararlanılmıştır. Örnekleme olarak, Elazığ il merkezinde bulunan ilköğretim okullarından 52’sine ulaşılarak 275 sınıf öğretmenine, 2002-2003 bahar yarıyılında “ilköğretim ders kitaplarını genel değerlendirme formu” uygulanmıştır. Ölçek, gönüllü öğretmenler tarafından doldurulmuş olup öğretmenler sadece araştırmanın yapıldığı dönem okuttukları sınıfa ait formu değil, daha önce okuttukları sınıfların matematik ders kitaplarına ilişkin değerlendirme formunu da

doldurmuşlardır. “İlköğretim ders kitaplarını genel değerlendirme ölçeği”yle ilköğretim matematik ders kitaplarıyla ilgili bilgilerinin toplanması amaçlanmıştır. Ölçekteki tek boyutlu 36 madde faktör analizine girmiştir. Buradaki 36 madde ders kitaplarının genel özelliklerine göre oluşturulmuştur. Bu bağlamda, ders kitaplarının genel özellikleri dört başlık altında toplanabilmiştir[Tertemiz vd, 2001: 4-7]

1. Fiziksel özellikler (görünüş, renk vb.),
2. Eğitsel tasarım (amaçlar, içerik, öğrenme-öğretme süreci, değerlendirme),
3. Görsel tasarım (Sözel bilgilerin resimlendirilmesi ve görsel materyallerin amaca uygun olarak kullanılabilir olmasını sağlama),
4. Dil ve anlatım (Metnin yapısı, metnin birleştirilmesi, metin açıklaması, kavramsal yoğunluk, meta söylem, ders kitaplarının dili).

Ancak, genel özellikler arasında bir ayrıma gidilmemiş ve tek boyutlu ölçek geliştirilmiştir. Matematik öğretimin en etkili aracı öğretmendir. Öğretmenin kullandığı en önemli araç da ders kitabıdır. İyi bir matematik eğitim-öğretimi için matematik kitaplarının yazımına ayrı bir önem gösterilmelidir. Bu düşünceyle, ilköğretim(1.-5. Sınıf) matematik ders kitaplarının genel değerlendirmesi yapılmıştır.

Araştırma bulgularına göre, ilköğretimde (1.-5. Sınıf) matematik ders kitaplarının 3.41-4.20 madde ortalaması aralığında olup “yeterli” olduğu söylenebilir. Ancak, Türkiye’de matematik ortalamalarının düşük olduğu düşünülürse, matematik ders kitapları hazırlanırken “çok yeterli” olması için çalışmalar yapılmalıdır. Bu çalışmalarda, matematik ders kitaplarının konu ayrıntısına inilerek daha fazla kaynak taranmasına, daha fazla alıştırma ve seçmeli soru bulundurulmasına dikkat edilmelidir[65].

2. YÖNTEM

Bu bölümde araştırma yöntemine, evren ve örnekleme, veri toplama araçlarına ve veri çözümleme tekniklerine yer verilmiştir.

2.1 Araştırma Yöntemi

Araştırmanın betimsel nitelikte bir çalışma olarak yapılmıştır. Tarama ya da betimsel araştırma bir araştırma türüdür. Bu çalışmada kullanılan yöntem de survey ya da betimleme yöntemi denir. Betimsel araştırma yöntemi hali hazırdaki durumun, daha önceki olay ve koşullarla ilişkilerini de dikkate alarak, durumlar arasındaki etkileşimi açıklamayı hedef alır. Betimleme araştırmalarında en çok kullanılan veri toplama teknikleri anket ve görüşme teknikleridir.(Kaptan 1998:59)

2.2 Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, Tekirdağ ili (merkez) ve Barbaros ilçesinde bulunan M.E.B.'na bağlı İlköğretim okullarında (devlet okulu) görev yapan sınıf öğretmenleri ve bu okullarda öğrenim gören 4. sınıf öğrencileri ile Tekirdağ Milli Eğitim Müdürlüğü Teftiş Kurulu Başkanlığı'nda çalışan uzmanlar(ilköğretim müfettişleri) oluşturmaktadır.

Araştırmanın örneklemini ise Tekirdağ (merkez) İli'ne bağlı, 20 ilköğretim okulunda görev yapan 46 öğretmen ve bu okullar içerisinde random olarak seçilen 12 okulda öğrenim gören 310 4. sınıf öğrencisi ve Tekirdağ Milli Eğitim Müdürlüğü Teftiş Kurulu Başkanlığı'nda görevli 10 uzman(ilköğretim müfettişleri) oluşturmaktadır. Ancak öğrencilerin doldurduğu 21 anket eksik doldurulduğu için değerlendirilmeye alınmamıştır. Bu yüzden örneklem grubundaki öğrenci sayısı 310 öğrenciden 289 a düşmüştür.

Araştırmanın örneklemini oluşturan okullar ve görüşme yapılan uzmanlar yansız olarak seçilmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin ve öğretmenlerin okullara göre dağılımı aşağıda ve her okulu temsil eden öğrenci sayıları ve öğretmen sayıları ile bu öğrenci ve öğretmenlerin tüm örneklem içindeki yüzdeleri Çizelge 2-1’de verilmiştir.

Çizelge 2-1: Anketleri Cevaplayan Öğrenci ve Öğretmenlerin Okullara Göre Dağılımı

Okulun Adı	Öğrenci Sayısı(f)	Öğrenci Yüzdesi(%)	Öğretmen Sayısı(f)	Öğretmen Yüzdesi(%)
Atatürk İlköğretim Okulu	24	7.78	2	4.3
Aydoğdu İlköğretim Okulu	30	9.68	1	2.1
50. Yıl İlköğretim Okulu	36	11.6	3	6.5
Cumhuriyet İlköğretim Okulu	17	5.49	3	6.5
Fevzi Çakmak İlköğretim Okulu	30	9.68	3	6.5
İnönü İlköğretim Okulu	11	3.54	3	6.5
Tekirdağ İlköğretim Okulu	25	8	2	4.3
K.Korkmaz Zafer İ.Ö.O.	20	6.4	3	6.5
Namık Kemal İlköğretim Okulu	30	9.68	2	4.3
N. Ekmekçioğlu İlköğretim Okulu	22	7	2	4.3
Ö.Mediha Mehmet Tetikol İ.Ö.O.	28	9	4	8.6
Süleymanpaşa İlköğretim Okulu	22	7	4	8.6
Barbaros İlköğretim Okulu	15	4.8	2	4.3
Cafer Tayyar İlköğretim Okulu	-----	-----	2	4.3
Hacı İlbey İlköğretim Okulu	-----	-----	2	4.3
M.Akif Ersoy İlköğretim Okulu	-----	-----	2	4.3
Safiye Osman Çeliker İ.Ö.O.	-----	-----	3	6.5
Vedat Çeliker İlköğretim Okulu	-----	-----	1	2.1
100.Yıl İlköğretim Okulu	-----	-----	1	2.1
13 Kasım İlköğretim Okulu	-----	-----	1	2.1
TOPLAM	310	100	46	100

2.3 Veri Toplama Araçları

İlköğretim 4. sınıf matematik ders kitapları hakkında öğrenci ve öğretmen görüşlerinin alınması için 61 maddeden oluşan öğrenci anketi ve 199 maddeden oluşan öğretmen anketi geliştirilmiştir. Bu anketler Ek_S ve Ek_R 'de verilmiştir. Anketlerin hazırlanması için literatür taraması yapılmıştır. İncelemeler sonucunda öğrenci ve öğretmen anketlerinin taslak halleri ortaya çıkarılmıştır. Taslak anketlerin geçerliliğinin belirlenmesi amacıyla uzman kanısı alınmıştır. Anketlerin güvenilirliğinin belirlenmesi için de “Konu Alanı Ders Kitabı İncelemesi” dersini alan Eğitim Fakültesi öğrencilerine anketlerin ön uygulaması yapılmıştır. Yapılan bu ön uygulama sonucunda elde edilen veriler faktör analizine tabi tutulmuştur. Faktör analizi sonucunda maddelerin ayırt ediciliği birbirine yakın çıktığı için analiz sonuç vermemiştir. Örneğin; öğretmen anketinde programa uygunluk kısmında yer alan “uygun sorular sorulmuş,alıştırmalara yer verilmiştir” maddesi ile yine bu bölümde yer alan “problem çözme tekniklerine yer verilmiştir” maddeleri faktör analizi sonucunda aynı maddeler olarak gruplanmıştır. Bu nedenle anketlerin ve görüşme formunun hazırlanmasında uzman tanısı yeterli görülmüştür. Uzman görüşleri için 7 kadar maddeden oluşan bir görüşme formu hazırlanarak aynı şekilde uzman kanısı alınmıştır.

Hazırlanan anketler ve görüşme formu Tekirdağ (merkez) İli'ne bağlı , 20 ilköğretim okulunda görev yapan 46 öğretmen ve bu okullar içerisinde yansız olarak seçilen 12 okulda öğrenim gören 310 4. sınıf öğrencisi ile olmak üzere toplam 46 öğretmen ve 310 öğrenci üzerinde uygulanmıştır. Ancak öğrencilerin doldurduğu 21 anket eksik olduğu için örneklem grubundaki öğrenci sayısı 310 öğrenciden 289 öğrenciye düşmüştür. Araştırmanın örneklemini oluşturan okullar ve görüşme yapılan uzmanlar yansız olarak seçilmiştir.

Ankete katılanların anketlerde yer alan maddelere ilişkin görüşleri üçlü derecelendirme ölçeği üzerinden değerlendirilmiştir. Ölçekte “Evet”, “Hayır” ve “Kısmen” seçenekleri bulunmaktadır.

Tekirdağ Milli Eğitim Müdürlüğü Teftiş Kurulu Başkanlığı'nda görevli 10 uzman(ilköğretim müfettişleri) ile tek tek ayrı ayrı görüşülerek görüşme formları not tutma yöntemi ile doldurulmuştur.

2.4 Veri Çözümleme Teknikleri

Öğretmen ve öğrencilere uygulanan anketler sonucunda elde edilen veriler bilgisayar ortamına aktarıldıktan sonra alt problemlere göre istatistiksel çözümlenmeler yapılmıştır. Bu veriler sayı dağılımı(frekans) ve yüzde ile çözümlenerek sonuçlar tablolaştırılmıştır. Uygulanan başka bir veri toplama aracı olan uzmanlar ile yapılan görüşmeden elde edilen veriler betimsel olarak analiz edilmiştir.

3. BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde, verilerin çözümlenmesinden elde edilen bulgular ortaya konmuş ve bulgulara dayalı olarak yorumlar yapılmıştır.

3.1 I. Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın alt problemlerine bakılacak olursa I.alt problemin “İlköğretim 4. sınıf matematik ders kitaplarına ilişkin öğrenci görüşleri nelerdir?” olduğu görülmektedir. Öğrenci görüşlerini almak için hazırlanan anket, öğrencilere uygulanmıştır. Bu alt probleme ilişkin bulgular aşağıda; Çizelge 3-1, Çizelge 3-2, Çizelge 3-3, Çizelge 3-4, Çizelge 3-5, Çizelge 3-6, Çizelge 3-7’de verilmiştir.

Çizelge 3-1: İlköğretim Matematik Ders Kitaplarının Öğretimdeki Yerine İlişkin Öğrenci Görüşleri

Değerlendirme Soruları	Katılma Düzeyleri					
	Evet		Kısmen		Hayır	
	f	%	f	%	f	%
1. Derslerde en çok kullanılan araç ders kitabıdır.	168	58.1	113	39.1	8	2.8
2. Okullardaki araç-gereç azlığı nedeniyle ders kitapları daha fazla kullanılmaktadır.	91	31.5	107	37.0	91	31.5
3. Ders kitabı, önceden öğrenilmiş bilgileri tekrar etme imkanı vermektedir.	198	68.5	56	19.4	35	12.1
4. Ders kitabında, pek çok fotoğraf, şekil, grafik, şema, harita vb. araç konu anlatımında kullanılmaktadır.	235	81.3	48	16.6	6	2.1
5. Ders kitabının hangi bölümlerinde, hangi aracın kullanılacağı belirtilmektedir.	130	45.0	104	36.0	54	18.7
6. Ders kitabında yer alan indeks, içindikiler, kronoloji vb. bölümlerin nasıl kullanılacağını biliyorum.	122	42.2	99	34.3	68	23.5
7. Ders kitabı öğretim yılı başında bütün bölümleriyle bizlere tanıtılmaktadır.	182	63.0	52	18.0	55	19.0
8. Ders kitabını tek kaynak olarak algılaması, başarısız olma sebeplerinden biridir.	111	38.4	84	29.1	94	32.5
9. Ders kitabı bizleri ezberciliğe yöneltmektedir.	75	26.0	89	30.8	125	43.3
10. Ders kitapları, bizlerin ilgi ve yeteneklerine uygun hazırlandığında öğrenmeye daha fazla istekli oluruz.	237	82.0	38	13.1	14	48.0
11. Ders kitaplarının yerine okullarda kullanılan fasiküller, ünite dergileri ve elektronik ders kitapları kullanılmaktadır.	76	26.3	63	21.8	150	51.9
TOPLAM						289

Çizelge 3-1 incelendiğinde; öğrencilerden %58.1'i derslerde en çok kullanılan aracın ders kitabı olduğunu belirtmişlerdir. Öğrencilerin % 39.1'i "kısmen" en çok kullanılan aracın ders kitabı olduğunu belirtirken,%2.8'i bu soruya "hayır" yanıtını vermiştir. Aynı zamanda öğrencilerin %31.5'i okullardaki araç gereç azlığı nedeniyle ders kitaplarının daha fazla kullanıldığını,%37'si ise araç-gereç azlığının "kısmen" ders kitaplarının daha fazla kullanılmasını etkilediğini belirtmiştir. Bu sonuçlara bakıldığında ders kitabının, derslerde sık kullanıldığını söyleyebiliriz. Fakat ders kitabının sık kullanımını, okullardaki araç-gereç azlığının etkilediğini söyleyebiliriz.

Öğrencilerin %70'e yakını ders kitabının öğrenilmiş bilgileri tekrar etme olanağı verdiğini düşünürken,%12.1'i öğrenilmiş bilgileri tekrar etme imkanı vermediğini

düşünmektedir. Öğrencilerin %45'i ders kitabının hangi bölümlerinde, hangi aracın kullanılacağını belirttiğini düşünürken, %36'sı "kısmen" belirtildiğini,%18.7'si ise belirtilmediğini düşünmektedir. Yine öğrencilerin %42.2'si "ders kitabında yer alan indeks, içindekiler, kronoloji vb. bölümlerin nasıl kullanılacağını bildiğini" belirtirken, %23.5'i ise "bilmediğini" belirtmiştir. Bu maddelerle ilgili problem olduğu söylenebilir. Özellikle ders kitabının kullanımını kolaylaştırmak için ders kitabının ilgili kısımlarında hangi araç gerecin nerede ve nasıl kullanılacağı hakkında öğrencilere bilgi verilmelidir. Ayrıca kitapta yer alan içindekiler, indeks gibi bölümlerin de nasıl kullanılacağını bilmesi, öğrencilerin istedikleri bilgilere kolay ulaşmasını sağlayacaktır.

Öğrencilerin %80'den fazlası ders kitabında, pek çok fotoğraf, şekil, grafik, şema. harita vb. araç konu anlatımında kullanılmakta olduğunu belirtmiştir. Bu madde ile ilgili olarak sorun olmadığı söylenebilir.

Öğrencilerden %38.4'ü ders kitabının tek kaynak olarak algılanmasının başarısız olma sebeplerinden biri olduğunu, %32.5'i bunun başarısız olma sebeplerinden biri olmadığını belirtmiştir. Bu sonuca bakılırsa; öğrencilerin ortak bir ders kitabı kullanımından yana oldukları fakat ders kitabının tek kaynak olarak algılanmasını istemedikleri göze çarpmaktadır. Öğrencilerin %26'sının ders kitabının öğrencileri ezbere yönelttiğini belirtmiştir. Bu oran dikkate değer bir orandır. Ayrıca öğrencilerin %82'sinin ders kitaplarının onların ilgi ve yeteneklerine uygun hazırlandığında öğrenmeye daha fazla istekli olacaklarını belirtmeleri, hazırlanan kitapların öğrencilerin ilgi ve yeteneğine uygun olduğuna dair işareti uyandırmaktadır.

Çizelge 3-2: İlköğretim Matematik Ders Kitaplarında Yer Alan Değerlendirme Unsurlarına İlişkin Öğrenci Görüşleri

Değerlendirme Soruları	Katılma Düzeyleri					
	Evet		Kısmen		Hayır	
	f	%	f	%	f	%
1. Hazırlık çalışmaları verilirken, yol gösterici bilgiler sunulmuştur.	221	76.7	46	16.0	21	7.3
2. Hazırlık çalışmaları uygulanabilir soruları içermektedir..	187	64.7	88	30.4	14	4.8
3. Soru ve çalışma sayısı bizlerin çok fazla zamanını almayacak şekilde düzenlenmiştir.	160	55.6	95	33.0	33	11.5
4. Anlaşılması kolay ve seviyemize uygun kavramlar kullanılmıştır.	205	70.9	67	23.2	17	5.9
5. Çalışmalar yakın çevremiz, ihtiyaçlarımız ve günlük yaşantımız ile ilgilidir.	170	58.8	92	31.8	27	9.3
6. Ünite ve konuyu öğrenmek için ilgi ve istek uyandırmaktadır.	200	69.2	70	24.2	19	6.6
7. Eleştirel düşünmenin gelişmesini sağlayan çalışmalara yer verilmiştir.	161	55.7	83	28.7	45	15.6
8. Öğrencilerin konuyu pekiştirmesine yönelik sorular ve uygulama çalışmaları verilmiştir.	197	68.4	76	26.4	15	5.2
9. Sorular basit, zor çok zor diye ayrılmıştır.	72	24.9	71	24.6	146	50.5
10. Değerlendirme soruları öncesi yeterli örnek yapılmıştır.	180	62.3	83	28.7	26	9.0
TOPLAM						289

Çizelge 3-2 incelendiğinde; öğrencilerin %76.7'si hazırlık çalışmalarının yol gösterici bilgileri de içerdiğini belirtirken, %16'sı "kısmen" yol gösterici bilgilerin sunulduğunu belirtmiştir. Öğrencilerin %11.5'i hazırlık çalışmalarında soru ve çalışma sayısının çok fazla zaman almayacak şekilde düzenlenmediğini belirtirken, %33'ü "kısmen" çok fazla zaman almayacak şekilde düzenlendiğini belirtmiştir. Hazırlık çalışmaları, ünite başlarında konulara ön hazırlık sağlamak amacıyla hazırlanmaktadır. Oysa öğrencilerin cevapları dikkate alındığında, kitaplarda yer alan hazırlık çalışmalarının, öğrencilerde konuya istek uyandırmaktan öte çok fazla zamanlarını aldığı söylenebilir. Öğrencilerin %70.9'u hazırlık çalışmalarında anlaşılması kolay ve seviyelerine uygun kavramların kullanıldığını belirtirken, sadece %5.9'u kullanılan kavramların kolay ve seviyelerine uygun olmadığını belirtmiştir. Buna göre kitaplarda yer alan hazırlık çalışmalarının öğrencilerin anlayabileceği şekilde hazırlandığı söylenebilir.

Öğrencilerin %58.8'i hazırlık çalışmalarının çevreleri, ihtiyaçları ve günlük yaşantıları ile bağlantılı olduğunu, %31.8'i ise çalışmalarını "kısmen" bu bağlantının bulunduğunu belirtmiştir. Bu da, hazırlık çalışmalarının öğrencilerin günlük yaşantıları ile ilgili olmasının,

ünite ve konuya ilgi duymalarını, öğrenmeye istekli olmalarını sağladığını gösteren bir sonuçtur.

Öğrencilerin %68.4’i konuyu pekiştirmeye yönelik sorular ve uygulama çalışmalarının kitapta yer aldığını, %26.4’ü kısmen bu tür çalışmaların verildiğini belirtmiştir. Bununla ilişkili olarak, ”değerlendirme soruları öncesinde yeterli örnek yapılmıştır” maddesine, öğrencilerin %62.3’ü “evet”, %28.7’si ise “kısmen” cevabını vermişlerdir. Matematik ders kitaplarında yer alan örnek soruların büyük oranda öğrenciler için yeterli olduğu söylenebilir. Fakat matematik dersinde, konunun anlaşılmasında ve öğrenilmesinde soru çözümünün öneminin çok büyük olduğu düşünülürse, konu aralarında yer alan soruların artırılması gerekmektedir. Öğrenci ne kadar çok örnek soru çözerse konuyu o kadar iyi ve kolay kavrayabilir.

Çizelge 3-3: İlköğretim Matematik Ders Kitaplarının Bilimsel İçeriğine İlişkin Öğrenci Görüşleri

Değerlendirme Soruları	Katılma Düzeyleri					
	Evet		Kısmen		Hayır	
	f	%	f	%	f	%
1. Kitapta yer alan konular güncel ve ilgi çekicidir.	152	52.6	116	40.1	21	7.3
2. Konular yakın çevremiz, ihtiyaçlarımız ve günlük yaşantımız ile ilgilidir.	156	54.2	95	33.0	37	12.8
3. Yabancı kelime ve kavramlar için gereken açıklamalar yapılmıştır.	182	63.0	65	22.5	42	14.5
4. Örnekler ve kavramlar rahatlıkla anlaşılabilir şekildedir.	156	54.2	117	40.6	15	5.2
5. Bilgiyi destekleyen örnekler yeterlidir.	142	49.5	118	41.1	27	9.4
6. Örnekler basitten karmaşığa, kolaydan zora bir bütünlük içindedir.	134	47.8	90	31.5	62	21.7
7. Verilen bilgiler önceki bilgiler ile tutarlılık göstermektedir.	138	48.1	122	42.5	27	9.4
8. Öğrencilerin dikkatini dağıtacak gereksiz bilgi ve ayrıntılardan kaçınılmıştır.	202	70.4	61	21.3	24	8.4
TOPLAM						289

Çizelge 3-3 incelendiğinde; öğrencilerden büyük bir bölümü ders kitabında yer alan konuların güncel ve ilgi çekici olduğunu, %40.1’i ise konuların “kısmen” güncel ve ilgi çekici olduğunu belirtmiştir. Bununla bağlantılı olarak, öğrencilerin %54.2’si konuların güncel yaşantıları ile ilgili olduğunu belirtirken, %33’ü konuların “kısmen” ihtiyaçları ve günlük yaşantıları ile ilgili olduğunu belirtmiştir. %12.8’lik kısım ise konuların yakın çevreleri, ihtiyaçları ve günlük yaşantıları ile bağlantılı olmadığını düşünmektedir. Öğrencilerin ifade ettiklerinden, ders kitaplarında yer alan konuları öğrencilerin ilgilerini çektiğini ve güncel

bilgileri içerdiğini söyleyebiliriz. Öğrencileri büyük kısmı konuların günlük yaşantıları ve ihtiyaçları ile ilgili olduğunu belirtmiş olsa da, %12.8'lik bir kesim buna katılmamaktadır. Öğrenilecek konu günlük hayatta karşılaşılan durumlarla ilişkilendirilmelidir. Böylece, öğrenme öğrenci tarafından anlamlandırılır ve daha kolay bir şekilde öğrenilir. Öğretimde merkezden uzağa ilkesi gereğince de, öğrencilerin yakın çevrelerindeki hazır bulunuşluk düzeylerinden hareketle çalışmalar yaptırılması, bilgilerin kalıcılığını da artırır.

Toprak[41-s.111]'ın "İlkokul Ders Kitaplarının Öğretim Programlarına Uygunluğunun Değerlendirilmesi" adlı araştırmasında öğretmenlerin görüşlerine göre, 4. ve 5. sınıf matematik ders kitaplarının içerik seçiminde "öğrencilerin ilgi ve gereksinimlerine uygunluk" en az önem verilen ölçüt olarak bulunmuştur. Bulunan bu sonuçla yukarıdaki bulgular kıyaslandığında; ders kitaplarında içerik seçiminde büyük bir gelişme olduğu söylenebilir.

Kart[14,s.4-5] temel bilimlerin (matematik, fizik, kimya, biyoloji) günlük hayatta kullanılmasının ne kadar zorunlu olduğunu şöyle ifade etmektedir: 21. yüzyılda ev işinden başka bir işle uğraşmayacak her anne adayının, en az bir fen bilimi lisansına sahip olması gerekecektir. Çünkü fen bilimi lisansına sahip değilse, bu çağda mutfaktaki fırını çalıştıramayacak, çocuğa kullanacağı oyuncuğu anlatamayacak, dairenin kapısını açamayacaktır. 21. yüzyılda fen bilimlerinden bir yüksek okul tahsili yapmış olmak, insanca yaşamının minimum şartı olacaktır. Bir kimse hem cahil kalayım hem de bilimin nimetlerinden faydalanayım diyemeyecektir.

Öğrencilerin %14.5'i yabancı kelime ve kavramlar için gerekli açıklamaların yapılmadığını, %22.5'i ise "kısmen" yapıldığını belirtmiştir. Bununla ilişkili olarak %5.2'si örnek ve kavramların rahatlıkla anlaşılmadığını, %40.6'sı ise "kısmen" anlaşıldığını belirtmiştir. Bu yüzdeler küçümsenecek rakamlar değildir. Matematik dersi çoğunlukla soyut işlem becerisini gerektirir ve soyut kavramlar içerir. Bu nedenle matematik ders kitaplarında kelime ve kavramlar öğrencilerin anlayabileceği seviyede yer almalı ve açıklanmalıdır. Dersin ana kavramları anlaşılmadan, konuya giriş yapılması uygun değildir.

Öğrencilerden %9.4'ü bilgiyi destekleyen örneklerin yeterli olmadığını, %41.1'i ise kısmen yeterli olduğunu belirtmiştir. Aynı zamanda öğrencilerin %21.7'si örneklerin basitten karmaşığa, kolaydan zora bir bütünlük içinde olmadığını, %31.5'i ise "kısmen" böyle bir bütünlüğün olduğunu belirtmiştir. Ders kitaplarında sunulan bilgiler, değişik sebeplerle kimi zaman konuyu açıklamakta yetersiz kalarak, bilginin bilimselliğini yitirmesine neden

olmaktadır. Bu nedenle ders kitaplarında bilimsel bilgilerin sunumuna dikkat etmek gerekir[37-s.86].

Öğrencilerin %9.4'ü verilen bilgilerin öncekilerle tutarlık göstermediğini,%42.5'i ise "kısmen" tutarlı olduğunu belirtmiştir. Ayrıca öğrencilerin %8.3'ü dikkati dağıtacak gereksiz bilgi ve ayrıntılardan kaçınılmadığını, %21.3'ü ise "kısmen" kaçınıldığını belirtmiştir. Çocuğun kitabı istekle okumaya devam edebilmesi için, kitaptaki konuların işlenişinde çocuğun yaşına bağlı olarak gelişiminin dikkate alınması gerekir[12-s.94].

Çizelge 3-4: İlköğretim Matematik Ders Kitaplarında Dil ve Anlatım Unsuruna İlişkin Öğrenci Görüşleri

Değerlendirme Soruları	Katılma Düzeyleri					
	Evet		Kısmen		Hayır	
	f	%	f	%	f	%
1.Noktalama işaretleri amacına uygun olarak kullanılmıştır.	244	84.7	41	14.2	3	1.0
2. Yazım (imla) kurallarına uyulmuştur.	185	65.1	91	32.0	8	2.8
3. Kullanılan kelimeler, anlaşılabilir niteliktedir.	211	73.5	66	23.0	10	3.5
4. Kelimelerin uzunlukları okuma becerilerine uygundur.	197	69.1	60	21.1	28	9.8
5. Kitapta Türkçe olmayan kelimelere yer verilmiştir.	99	34.3	68	23.5	122	42.2
6. Cümle içerisinde gereksiz kelimelere yer verilmiştir.	75	26.0	64	22.2	149	51.7
TOPLAM						289

Çizelge 3-4 incelendiğinde; öğrencilerden %84.7'sinin ders kitabında noktalama işaretlerinin amacına uygun kullanıldığını, %14.2'sinin ise noktalama işaretlerinin "kısmen" amacına uygun kullanıldığını belirttiği görülmektedir. Bunun yanında öğrencilerin %65.1'i imla kurallarına uyulduğunu, %32'si ise imla kurallarına "kısmen" uyulduğunu belirtmiştir. Bu yüzdelere bakıldığında ders kitaplarında noktalama işaretlerinin çoğunlukla amacına uygun kullanıldığı, fakat imla kurallarına yeteri kadar uyulmadığı göze çarpmaktadır. Türkçe öğretiminin yalnızca Türkçe ve Türk Dili ve Edebiyatı dersleri ile sınırlı olduğu düşünülmemelidir.

Çizelgede belirtilen 3. madde için öğrencilerin %73.5'i kullanılan kelimelerin anlaşılır olduğunu, %23'ü ise "kısmen" anlaşılır olduğunu belirtmiştir. 4.madde için de öğrencilerin %69.1'ii kelime uzunluklarının okuma becerilerine uygun olduğunu belirtmiştir.

Öğrencilerden %34.3'ü kitapta Türkçe olmayan kelimelere yer verildiğini, %23.5'i ise "kısmen" Türkçe olmayan kelimelere yer verildiğini belirtmiştir. Bu oldukça büyük bir orandır. Her bilimin kendine ait terimleri vardır. Fakat bu terimlerin mutlaka öğrencinin

anlayacağı seviyeye indirgenerek açıklanması ve öğretmen tarafından da bu açıklamanın desteklenmesi gerekir. Ders kitaplarında zorunlu olmadıkça Türkçe olmayan kelimelere yer verilmemelidir.

Öğrencilerden %26'sı cümle içinde gereksiz kelimelere yer verildiğini, %22.2'si ise cümle içinde "kısmen" gereksiz kelimelere yer verildiğini belirtmiştir. Cümlelerde gereksiz kelimelerin kullanımı akıcılığı, sadeliği ve kısalığı bozar. Akıcılığı ve sadeliği sağlamak için kısa cümleler tercih edilebilir[37-s.103]. Anlatımı güzelleştireceğini düşünerek uzun cümlelerin, süslü kelimelerin kullanılması çoğu zaman cümle ve paragrafların anlaşılmasını güçleştirir.

Çizelge 3-5: İlköğretim Matematik Ders Kitaplarının Tasarımına İlişkin Öğrenci Görüşleri

Değerlendirme Soruları	Katılma Düzeyleri					
	Evet		Kısmen		Hayır	
	f	%	f	%	f	%
1. Ders kitabının boyutu normaldir. (Kitabın uzunluk, genişlik, derinlik ve yükseklik ile ilgili kavramları)	227	78.5	41	14.2	21	7.3
2. Kullanılan şekiller yeterlidir.	163	56.8	103	35.9	21	7.3
3. Renkler sınıf düzeyine uygun olarak kullanılmıştır.	150	52.3	95	33.1	42	14.6
4. Bir konudan diğer konuya geçişte, boşluk bırakılmıştır.	106	37.1	78	27.3	102	35.7
5. Not almayı sağlayacak yeterlikte boşluklar bırakılmıştır.	109	37.7	98	33.9	82	28.4
6. Sayfa yapısında bir bütünlük göze çarpmaktadır.	133	46.0	116	40.1	40	13.8
7. Önemli öğelere dikkat çekilerek vurgu yapılmıştır.	167	58.0	95	33.0	26	9.0
8. Konu içinde tekrarlara yeterince yer verilmiştir.	158	54.9	98	34.0	32	11.1
9. Sayfaya bakıldığında nesnelere hizalanmış olarak görülmektedir.	176	61.1	84	29.2	28	9.7
TOPLAM						289

Çizelge 3.5 incelendiğinde öğrencilerin %78.5'i ders kitabının boyutunun normal olduğunu düşünürken,%14.2'si "kısmen" normal olduğunu düşünmektedir. Bu yüzdelere bakılarak öğrencilerin büyük çoğunluğunun ders kitabının boyutunu normal bulduklarını söyleyebiliriz.

Öğrencilerin büyük çoğunluğu kullanılan şekillerin yeterli olduğunu, %35.9'u ise "kısmen" yeterli olduğunu belirtmiştir.

Öğrencilerin yarısından çoğu renklerin sınıf düzeyine uygun kullanıldığını, %33.1'i ise "kısmen" renklerin uygun kullanıldığını belirtmiştir.

Öğrencilerin %35.7'si bir konudan diğerine geçişte boşluk bırakılmadığını belirtirken, %27.3'ü "kısmen" boşluk bırakıldığını belirtmiştir. Benzer şekilde öğrencilerden %28.4'ü not almayı sağlayacak yeterli boşluk bırakılmadığını, %33.9'u ise "kısmen" bırakıldığını belirtmiştir. Bu yüzdelerle bakıldığında konular arası geçişlerde ve sayfa kenarlarında not almayı sağlayacak yeterli boşluğa yer verilmediği görülmektedir. Konular arası geçişte veya paragraflar arasında bırakılan boşluklar, öğrencilerin konuyu ayırt etmelerini, konunun veya yargının bittiğini anlamalarını sağlar. Not almaları için bırakılacak boşluklar da gerek konunun püf noktalarını ilgili olduğu yere kaydetmelerini sağlayacaktır.

Öğrencilerden %13.8'i sayfa yapısında bir bütünlüğün göze çarpmadığını, %40.1'i ise "kısmen" bir bütünlük olduğunu belirtmiştir. Sayfaya ilk bakıldığında da sayfada yer alan tüm öğelerin bir bütünlük içinde olup olmadığı göze çarpacaktır. Sayfada ve kitabın tümünde yer alan şekiller, harfler ve renkler ne kadar uyumlu olursa, algılama da o ölçüde kolaylaşacaktır. Benzer bir sonuç 8. maddenin sonuçlarında da görülmektedir. Öğrencilerden %11.1'i konu içinde yeterince tekrara yer verilmediğini, %34'ü ise "kısmen" yer verildiğini belirtmiştir. Konu aralarında yapılan tekrarların yeterli olmadığı göze çarpmaktadır.

Öğrencilerin %58'i önemli öğelere dikkat çekilerek vurgu yapıldığını, %33'ü ise "kısmen" vurgu yapıldığını belirtmiştir. Benzer olarak öğrencilerden %61.1'i sayfaya bakıldığında nesnelerin hizalanmış görüldüğünü, %29.2'si ise "kısmen" nesnelerin hizalanmış görüldüğünü belirtmiştir. Bu sonuçlara bakıldığında önemli öğelere vurgu yapılması ve nesnelerin hizalanması ile ilgili maddelerden olumsuz bir sonuç çıktığı söylenemez.

Çizelge 3-6: İlköğretim Matematik Ders Kitaplarının Görsel Düzenine İlişkin Öğrenci Görüşleri

Değerlendirme Soruları	Katılma Düzeyleri					
	Evet		Kısmen		Hayır	
	f	%	f	%	f	%
1. Konu hakkında istenilen bilgileri yazılar, fotoğraflar, resimler, karikatür, şekil, şema, harita, grafik, vb. gibi öğelerle açıklanmıştır.	223	77.2	52	18.0	14	4.8
2. Resim,şekil ve grafikler ilgi çekicidir.	169	58.7	100	34.7	19	6.6
3. Resim,şekil ve grafikler konuları açıklamada yeterlidir.	167	57.9	93	32.2	29	10.0
4. Resim,şekil ve grafikler kolayca anlaşılabilir.	166	58.0	101	35.3	19	6.6
5. Gerçeğine benzer araçlar yeterince kullanılmıştır.	160	55.4	107	37.0	22	7.6
6. Tablolar konuya uygun olarak kullanılmıştır.	206	71.8	64	22.3	17	5.9
7. Grafikler veriler arasındaki ilişkileri göstermede yeterlidir.	147	51.4	109	38.1	30	10.5
8. Şemalar (diyagramlar) öğeler arasındaki ilişkileri göstermektedir.	167	57.8	93	32.2	29	10.0
TOPLAM						289

Çizelge 3.6 incelendiğinde öğrencilerden %77.2'si konu hakkında bilgi ve yazıların fotoğraf, resim, karikatür, şekil, şema, harita, grafik vb. öğelerle açıklandığını,%18'i ise açıklamalarda bu öğelerin “kısmen” kullanıldığını belirtmiştir. Bulunan sonuçla karşılaştırıldığında, 4. sınıf matematik ders kitaplarında konu anlatımında görsel öğelere büyük ölçüde yer verildiği görülmektedir.

Öğrencilerin %58.7'si resim, şekil ve grafiklerin ilgi çekici olduğunu, %34.7'si ise “kısmen” ilgi çekici olduğunu belirtmiştir. Öğrencilerin %57.9'u kitapta yer alan görsel öğelerin konuları açıklamada yeterli olduğunu, %32.2'si ise “kısmen” yeterli olduğunu düşünmektedir. Benzer şekilde öğrencilerin %58'i görsel öğelerin kolayca anlaşıldığını, %35.3'ü ise “kısmen” anlaşıldığını düşünmektedir. Öğrencilerden yarıdan fazlası gerçeğine benzer araçların yeterince kullanıldığını, %37'lik kısmı ise “kısmen” kullanıldığını belirtmiştir. Yine öğrencilerin %71.8'i tabloların konuya uygun olarak kullanıldığını, %22.3'ü ise “kısmen” konuya uygun kullanıldığını ifade etmiştir. Yine öğrencilerden yarıdan fazlası grafiklerin veriler arasındaki ilişkileri göstermede yeterli olduğunu düşünürken, %38.1'i “kısmen” yeterli olduğunu düşünmektedir. Yine benzer bir sonuç olarak; öğrencilerin %57.8'i şemaların öğeler arasındaki ilişkileri gösterdiğini, %32.2'si şemaların “kısmen” öğeler arasındaki ilişkileri gösterdiğini belirtmiştir.

Daha önceki araştırmalarla kıyaslandığında matematik ders kitaplarında görsel düzen ile ilgili eksikliklerin büyük ölçüde giderildiği göze çarpmaktadır. Yine de konu anlatımının, görsel düzende yer alması gereken şekil, grafik, şema gibi görsel öğelerle desteklenmesine daha büyük önem verilerek kalan eksikler de giderilebilir. Konu anlatımının yanı sıra; problem çözümlerinde, bulunan sonuçların grafikte ifade edilmesinde, kavram haritaları ile konuların ana noktalarına dikkat çekmede özellikle görsel öğeler kullanılmalıdır.

Yapılan araştırmalarda(Seven 2001; Dünder 1995; Kabapınar 1991; YÖK/Dünya Bankası 1999), ders kitaplarının görsel düzeninde karşılaşılan olumsuzluklardan bazıları şöyledir:

- Resimlerdeki ayrıntılar çocuğun yaş düzeyine göre düzenlenmemektedir.
- Bir sayfadan başka bir sayfaya geçişte renk ve Kompozisyon farklılaşmaktadır.Bu da öğrencilerin dikkatini dağıtmaktadır.
- Dağınık ve mat renkler gözü tırmalamaktadır.

- Grafiksel şekiller öğrenciler tarafından anlaşılmamaktadır.
- Kitaplardaki resimler ve fotoğraflar sayfalara uygun yerleştirilmemektedir.
- Resimler ilgi çekmemektedir.
- Renkler konuya uygun değildir.

Çok iyi tasarlanmış bir araç, görsel denge veya metne uzaklık gibi nedenlerle işlevini yitirebilir. Sayfa düzeni, öğrencilerin ilgilerini araca yönlendirmede etkili olduğu için, son yıllarda eğitimciler tarafından önemli bulunmuştur[73].

Çizelge 3-7: İlköğretim Matematik Ders Kitaplarında Yer Alan Fiziksel Yapı ve Bölümlere İlişkin Öğrenci Görüşleri

Değerlendirme Soruları	Katılma Düzeyleri					
	Evet		Kısmen		Hayır	
	f	%	f	%	f	%
1. Kullanım açısından kitabın boyutu yaş grubuna uygundur.	225	78.1	44	15.3	19	6.6
2. Taşıma açısından kitabın ağırlığı uygundur.	169	58.5	71	24.6	49	17.0
3. Kapak kartonu kalitelidir.	147	51.0	75	26.0	66	22.9
4. Kitabın kapağı ilgi çekmektedir.	118	40.8	97	33.6	74	25.6
5. Harfler ve şekiller okunaklıdır.	198	68.5	61	21.1	30	10.4
6. Kitabın cildi dayanıklıdır.	139	48.3	89	30.9	60	20.8
7. Kağıt kalitesi yeterlidir.	152	52.8	77	26.7	59	20.5
TOPLAM						289

Çizelge 3-7 incelendiğinde; öğrencilerin geneli harf ve şekillerin “okunaklı” olduğunu ve kullanım açısından kitabın boyutunun yaş grubuna “uygun” olduğunu belirtmiştir. Yine öğrencilerden %58.5’i taşıma açısından kitap ağırlığının uygun olduğunu, %24.6’sı ise kitap ağırlığının “kısmen” uygun olduğunu söylemişlerdir. Görüldüğü üzere öğrencilerden beşte dördünden fazlası kitap ağırlığı ve boyutunun kısmen ya da tamamen yaş grubuna uygun olduğunu belirtmiştir. Bu noktada olumsuz bir sonuç görülmemektedir.

Ancak buna rağmen, öğrencilerin %22.9’u kapak kartonunun kaliteli olmadığını, %26’sı ise “kısmen” kaliteli olduğunu savunmuştur. Öğrencilerin yarıdan fazlası kapak kartonunun ilgi çekmediğini ya da “kısmen” ilgi çektiğini, yine öğrencilerin yarıdan fazlası kitap cildinin dayanıksız yada “kısmen” dayanıklı olduğunu belirtmiştir. Öğrencilerden %26.7’si kağıt kalitesinin “kısmen” yeterli olduğunu düşünürken, %20.5’i yetersiz olduğunu düşünmektedir. Yine öğretmenlerin yarıdan fazlası kapak kartonunun yeterli olduğunu

düşünse de, %26'sı “kısmen” kapak kartonunun yeterli olduğunu, %22.9' u ise kapak kartonunun yeterli olmadığını düşünmektedir. Bu yaş çocuklarının özellikleri düşünüldüğünde, kitapları biraz düzensiz kullandıkları ve hırpaladıkları göze çarpmaktadır. Dolayısıyla bu yaş çocuklar için hazırlanan kitapların dayanıklı ve sağlam olması gerekmektedir.

3.2 II. Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın alt problemlerine bakılacak olursa II.alt problemin “İlköğretim 4. sınıf matematik ders kitaplarına ilişkin öğretmen görüşleri nelerdir?” olduğu görülmektedir. Öğretmen görüşlerini almak için anket hazırlanarak, öğretmenlere uygulanmıştır. Bu alt probleme ilişkin bulgular aşağıda; Çizelge 3-8, Çizelge 3-9, Çizelge 3-10, Çizelge 3-11, Çizelge 3-12, Çizelge 3-13, Çizelge 3-14, Çizelge 3-15, Çizelge 3-16, Çizelge 3-17'de verilmiştir.

Çizelge 3-8: İlköğretim Matematik Ders Kitaplarının Öğretimdeki Yerine İlişkin Öğretmen Görüşleri

Değerlendirme Soruları	Katılma Düzeyleri					
	Evet		Kısmen		Hayır	
	f	%	f	%	f	%
1. Öğretim ortamlarında en yaygın kullanılan araç ders kitabıdır.	32	69.6	14	30.4		
2. Ders kitabı hedef davranışların alanına ve basamaklarına uygun düzenlenmiştir.	28	60.9	18	39.1		
3. Öğretimin büyük bölümü kitapların içeriği ile belirlenmektedir.	29	64.4	15	33.3	1	2.2
4. Okullardaki araç-gereç azlığı, ders kitaplarının öğretim aracı olarak seçilmesinde etkindir.	21	45.7	17	37.0	8	17.4
5. Ders kitabının ünite ve konuları, öğretim programının içeriğinden çıkarılır.	38	82.6	7	15.2	1	2.2
6. Ders kitabı, öğrenciye ön bilgilerini tamamlama ve yapılacak etkinlikleri önceden görme ve hazırlama imkanı vermektedir.	28	60.9	14	30.4	4	8.7
7. Ders kitabı, öğretmene konu alanında meydana gelen değişimleri bir arada verme özelliğine sahiptir.	29	63.0	12	26.1	5	10.9
8. Ders kitabında, araç gereçlerle sunulabilecek pek çok fotoğraf, şekil, grafik, şema, harita vb. görsel materyal konu anlatımı ile birlikte bulunmaktadır.	36	78.3	10	21.7		
9. Öğretim yılı başında öğretmenler tarafından seçilen ders kitabının bütün bölümleri detaylı bir şekilde incelenmektedir.	17	37.8	21	46.7	7	15.6
10. Ders kitabının hangi bölümlerinde, hangi materyallerin destek olarak kullanılacağı belirtilmektedir.	33	71.7	12	26.1	1	2.2
11. Öğrencilerin ders kitabında yer alan indeks, içindekiler, kronoloji vb. bölümlerin nasıl kullanılacağı açıklanmaktadır.	31	67.4	12	26.1	3	6.5
12. Ders kitabında bulunan hazırlık çalışmalarındaki yönergeler, öğrencinin çevresine göre tekrar gözden geçirilip, gerçekleştirilebilecek niteliğe sahiptir.	28	60.9	15	32.6	3	6.5
13. Ders kitapları, öğrenci merkezli olarak, onların ilgi ve yeteneklerine uygun hazırlandığında öğrenme isteğine ve kişilik gelişimine daha olumlu katkı sağlayacaktır.	39	84.8	6	13.0	1	2.2
14. Öğrencinin ders kitabını tek kaynak olarak algılaması, başarısız olma sebeplerinden biridir.	16	35.6	12	26.7	17	37.8
15. Ders kitabı öğrenciyi ezberciliğe yöneltmektedir.	20	44.4	12	26.7	13	28.9
16. Dersin planlanmasında ders kitabının hangi bölümlerinden yararlanılacağı ve diğer kaynaklardan nerelerin takviye edileceği belirlenmektedir.	27	60.0	17	37.8	1	2.2
17. Ders kitaplarının yerine okullarda kullanılan fasiküller, ünite dergileri ve elektronik ders kitapları kullanılmaktadır.	4	8.9	16	35.6	25	55.6
TOPLAM						46

Çizelge 3-8 incelendiğinde; öğretmenlerin %70'e yakınının derslerde en çok kullanılan aracın ders kitabı olduğunu belirtmişlerdir. Öğretmenlerin %60.9'u ders kitabının hedef davranışların alan ve basamağına uygun düzenlendiğini belirtirken, %39.1'i "kısmen" uygun düzenlendiğini belirtmiştir. Yine öğretmenlerin %64.4'ü öğretimin büyük bölümünün kitapların içeriği ile belirlenmekte olduğunu, %45.7'si ise okullardaki araç-gereç azlığının, ders kitaplarının öğretim aracı olarak seçilmesinde etkin olduğunu belirtmiştir. Öğretmenlerin %17.4'ü okullardaki araç-gereç azlığının ders kitaplarının öğretim aracı olarak seçilmesinde etkin olmadığını belirtmiştir. Öğretmenlerin çok büyük kısmı ders kitabının okullardaki

eğitim araç gereci eksikliği nedeni ile ğretim aracı olarak seçildiğini dşnmektedir. Bu da , öğretimin içeriğinin ders kitapları ile belirlenmesinin sebebi olarak araç-gereç eksikliğini gösterilebilir.

Öğretmenlerin %80'den fazlası ders kitabında yer alan ünite ve konuların ğretim programına dayandığını, %60.9'u ders kitabının öğrenciye n bilgilerini tamamlama ve yapılacak etkinlikleri önceden görme ve hazırlama imkanı verdiğini, %78.3' de ders kitabında, araç gereçlerle sunulabilecek pek çok fotoğraf, Şekil, grafik, Şema. harita vb. görsel materyal konu anlatımı ile birlikte bulunduğunu belirtmiştir. Bu maddelerle ilgili bir sorun olduğu söylenemez.

Öğretmenlerin büyük çoğunluğu ders kitabının, öğretmene konu alanında meydana gelen deđiŐmeleri bir arada verme özelliğine sahip olduğunu, yüzde onbire yakını ise bu özelliğe sahip olmadığını belirtmiştir. Ders kitaplarının konu alanında meydana gelen deđiŐlikleri bir arada vermesi ile ilgili fazla problem olmadığı söylenebilir. Derslerde en çok kullanılan aracın ders kitabı olduğu ve imkanları kısıtlı olan bir çok okulda da derslerde kullanılan tek eğitim aracı olması nedeni ile de ders kitabının özellikle konu alanında meydana gelen deđiŐlikleri ğretmen ve öğrencilere sunması gerekir.

Öğretmenlerin %37.8' i ğretim yılı başında öğretmenler tarafından seçilen ders kitabının bütün bölümleri detaylı bir Şekilde incelenmekte olduğunu, %46.7'si "kısmen" incelendiğini, %15.6'sı ise incelenmediğini belirtmiştir. Bu sonuçlara bakıldığında öğretmenlerin sene başında ders kitabını incelemeleri konusunda problem olduğu görülmektedir.

Öğretmenlerin büyük çoğunluğu ders kitabının hangi bölümlerinde, hangi materyallerin destek olarak kullanılacağının belirtildiğini, yine büyük bir kısmı öğrencilere ders kitabında yer alan indeks, içindekiler, kronoloji vb. bölümlerin nasıl kullanılacağının açıklandığını, yine %70'e yakını ders kitabında bulunan hazırlık çalışmalarındaki yönergelerin, öğrencinin çevresine göre tekrar gözden geçirilip, gerçekleştirilebilecek niteliğe sahip olduğunu belirtmiştir. Burada dikkati çeken bir sonuç öğretmenlerin büyük kısmının sene başında öğrencilere ders kitabının bazı bölümlerinin tanıtıldığını belirtmesine rağmen, öğrencilerin büyük çoğunluğunun bu görüşü desteklemiyor olmasıdır.

Öğretmenlerin %80'den fazlası, ders kitaplarının, ğrenci merkezli olarak, onların ilgi ve yeteneklerine uygun hazırlandığında öğrenme isteğine ve kişilik gelişimine daha olumlu

katkı sağlayacağını belirlemiştir. Yine öğretmenlerin çoğunluğu ders kitabının tek kaynak olarak algılanmasının başarısız olma sebeplerinden biri olduğunu düşünmektedir. Öğretmenlerin yüzde otuza yakını ise “ders kitabının öğrenciyi ezbere yönelttiği” kanısındadır. Dersin planlanması konusu ile ilgili bir sorun yoktur. Dikkat çeken diğer bir cevap da öğretmenlerin %8.9’unun ders kitapları yerine çeşitli materyallerin kullanıldığını, %35.6’sının ise “kısmen” çeşitli materyaller kullanıldığını belirtmektedir.

Sonuçlara bakıldığında, öğretmenlerin çoğunun derslerde ders kitabının tek kaynak olarak kullanılmasından rahatsız olduğu, fakat farklı kitap kullanımı konusunda da ortak etkinlik yapmayı engelleyeceği sebebi ile kaygı taşıdıkları görülmektedir. Öğretmenlerin büyük bir kısmının da derslerde ders kitabının yerine “kısmen” de olsa farklı kitaplar kullandıkları göze çarpmaktadır.

Çizelge 3-9: İlköğretim Matematik Ders Kitaplarının Matematik Ders Programına Uygunluğuna İlişkin Öğretmen Görüşleri

Değerlendirme Soruları	Katılma Düzeyleri					
	Evet		Kısmen		Hayır	
	f	%	f	%	f	%
1.Hedef-davranış, içerik, öğrenme-öğretme durumları ve değerlendirme ile paralellik taşımaktadır.	37	82.2	8	17.8		
2.Bilgiye ulaşma yollarını da gösteren yöntem ve tekniklere yer verilmiştir.	26	57.8	17	37.8	2	4.4
3.Programda belirtilen öğrenme etkinlikleri ders kitabında yer almaktadır.	32	71.1	13	28.9		
4.Öğrencinin kendi öğrenme şemasını oluşturacak bilgiler, aşamalı ve birbirinin ön şartı olacak şekilde organize edilmiştir.	28	62.2	15	33.3	2	4.4
5.Ders kitabı, somuttan soyuta, basitten karmaşığa, bilinenden bilinmeyene doğru düzenlenmiştir.	31	68.9	12	26.7	2	4.4
6.Ders kitabı, bireyin gelişim özelliklerine uygun olarak hazırlanmıştır.	26	57.8	17	37.8	2	4.4
7.Ünite ve konu başlarında, hazırlık çalışmaları, ön organize ediciler ve hedefler verilmiştir.	32	71.1	12	26.7	1	2.2
8.Öğretim teknolojisinin ürünleri kullanılmıştır.	31	68.9	12	26.7	2	4.4
9.Uygun sorular sorulmuş, alıştırmalara yer verilmiştir.	24	54.5	12	27.3	8	18.2
10.Problem çözme teknikleri kullanılmıştır.	20	44.4	22	48.9	3	6.7
11.Öğrenciler hedeflerden haberdar edilmiştir	34	75.6	10	22.2	1	2.2
12.Öğretmenin özelliklerine göre düzenlenmiştir.	16	35.6	16	35.6	13	28.9
13.Öğretim stratejileri, yöntem ve tekniklerine uygun olarak düzenlenmiştir.	26	57.8	18	40.0	1	2.2
14.Anlatımı destekleyen resim, şekil, grafik gibi araçlar ders özelliklerine göre öğretme durumlarını destekleyici şekilde kullanılmıştır.	36	80.0	9	20.0		
15.Öğretim programının amacına uygun düzenlenmiştir.	34	75.6	9	20.0	2	4.4
16.Öğretim programına göre yeniden düzenlenmesi gerekir.	13	28.9	22	48.9	10	22.2
17.Her konudan önce öğrencilere konunun neden öğrenileceği hakkında bilgi verilmektedir.	30	66.7	10	22.2	5	11.1

Çizelge 3-9 incelendiğinde; öğretmenlerin %82.2'si “ders kitabındaki konuların hedef-davranış, içerik, öğrenme-öğretme durumları ve değerlendirme ile paralellik taşımakta” olduğu yönünde görüş bildirirken, %17.8'i “kısmen” paralellik taşıdığı yönünde görüş bildirmiştir. Bundan dolayı “ders kitabındaki konuların hedef-davranış, içerik, öğrenme-öğretme durumları ve değerlendirme ile paralellik taşıdığını” söylenebilir. Öğretmenlerin %57.8'i ders kitaplarında “bilgiye ulaşma yollarını da gösteren yöntem ve tekniklere yer verildiği” yönünde görüş belirtirken,%37.8', “kısmen” yer verildiği, %4.4'ü ise yer verilmediği yönünde görüş bildirmişlerdir. Bu konuda ders kitabında bazı eksikliklerin olduğu söylenebilir. Araştırma ve uygulamaya dönük olan yeni ders programlarında, öğrencilerin derse katkıda bulunacak bilgileri sadece ders kitaplarından değil, bunun dışında birçok farklı kaynaktan yararlanarak derlemesi ve derste kullanması gerekmektedir. Ders

kitaplarının da kullanılacak ek kaynaklara nasıl ulaşılacağı ile ilgili öğretmen ve öğrencilere yol göstermesi gerekir.

Öğretmenlerin %62.2'si “öğrencinin kendi öğrenme şemasını oluşturacak bilgilerin, aşamalı ve birbirinin ön şartı olacak şekilde organize edilmiş olduğu”, %33.3'ü “kısmen” aşamalı şekilde organize edildiği, %4.4'lük kısmı ise bilgilerin aşamalı şekilde organize edilmediği yönünde görüş bildirmişlerdir. Bu konu hakkında çok fazla sorun olmasa da, matematik dersi aşamalı bir derstir ve birbirinin ön şartı nitelikte bilgilerden oluşmaktadır. Bu nedenle sözel ifadeler, modeller, resimler, şemalar ve grafik gibi yollarla önbilgiler arasında ilişkiler kurulmalı ve dersi konuları kesinlikle aşamalılık ilkesine uygun olarak düzenlenmelidir.

Yine öğretmenlerin % 68.9'u “ders kitabının, somuttan soyuta, basitten karmaşığa, bilinenden bilinmeyene doğru düzenlenmiş olduğu” yönünde görüş belirtirken, %26.7'si “kısmen” bu şekilde düzenlendiğini, %4.4'ü ise ders kitabının bu şekilde düzenlenmediğini belirtmiştir. Bu konuda çok fazla sorun olmadığı söylenebilir.

Öğretmenlerin %57.8'i “ders kitabının öğrencilerin gelişim özelliklerine uygun olarak düzenlendiğini”, %37.8'i “kısmen” buna uygun düzenlendiğini, %4.4'ü ise gelişim özelliklerine uygun düzenlenmediğini düşünmektedir. Buradan kitabın öğrencilerin gelişim özelliklerine uygun düzenlenmesi ile ilgili büyük bir problem olmadığı görülmektedir.

Öğretmenlerin %71.1'i “ünite ve konu başlarında, hazırlık çalışmaları, ön organize ediciler ve hedefler verildiğini”, %26.7'si “kısmen” verildiğini, çok az bir kısmı da (%2.2) hazırlık çalışmaları, ön organize ediciler ve hedeflere yer verilmediğini belirtmiştir. Bu konuda çok fazla problem olmadığı görülmektedir. Yine öğretmenlerin %68.9'u “ders kitabında öğretim teknolojisi ürünlerinin kullanıldığını” belirtirken, % 26.7'si “kısmen” kullanıldığını, %4.4'ü ise kullanılmadığını belirtmiştir. Bu konuda da problem yoktur.

Öğretmenlerin çoğu ders kitabında uygun soruların sorulduğunu ve alıştırmalara yer verildiğini”, %27.3'ü “kısmen” uygun sorular sorulup alıştırmalara yer verildiğini, %18.2'si ise “uygun soruların sorulmadığını ve alıştırmalara yer verilmediğini” belirtmiştir. Matematik öğretiminde bol ve çeşitli soru çözümleri önemli yer tutar. Görüldüğü gibi, ders kitabında örnek soru ve alıştırma sayısı artırılmalıdır denilebilir. Benzer şekilde, “problem çözme teknikleri kullanılmıştır” maddesine öğretmenlerin çoğu “evet” yanıtını verirken, yine büyük bölümü “kısmen”,%6.7'si ise “hayır” yanıtını vermiştir. “Problem çözebilme” ve “problem

kurabilme” İlköğretim Okulu Matematik dersinin genel hedeflerinden iki tanesidir. Yine İlköğretim Okulu Matematik Ders Programında; “problem çözme” kazandırılacak beceriler arasında birinci sırada yer almaktadır.

Öğretmenleri çoğu “öğrencilerin hedeften haberdar edildiğini” belirtirken, az bir bölümü “kısmen” haberdar edildiğini, %2.2’si ise haberdar edilmediğini belirtmiştir. Öğrencilerin hedeften haberdar edilmesi ile ilgili bir problem yoktur denebilir.

Öğretmenlerin %35.6’sı “ders kitabının öğretmen özelliklerine göre düzenlendiği” yönünde görüş belirtirken, yine çoğu “kısmen” öğretmen özelliklerine göre düzenlendiği, yüzde otuza yakını ise “öğretmen özelliklerine göre düzenlenmediği” yönünde görüş belirtmiştir. Bu verilere göre ders kitabının öğretmen özellikleri çok fazla dikkate alınarak düzenlenmediği sonucuna varılabilir. Ders kitabının öğrenci özelliklerine dikkat edilerek düzenlenmesinin yanında, öğretmen özellikleri de dikkate alınarak düzenlenmesi, öğretmeni dersi işlerken daha verimli olmasını, dersini de daha verimli hale getirmesini sağlayabilir.

Öğretmenlerin çoğu ders kitabının öğretim strateji, yöntem ve tekniklerine uygun olarak düzenlendiğini, yüzde kırkı “kısmen” uygun düzenlendiğini, %2.2’si ise “uygun düzenlenmediğini” belirtmiştir. Kısmen cevabı veren öğretmenlerin yüzdesini oldukça fazla olduğu görülmektedir. Bu sonuca göre, ders kitabının öğretim strateji, yöntem ve tekniklerine uygun düzenlenmesi ile ilgili eksikler olduğu söylenebilir.

Öğretmenlerin %80’i “anlatımı destekleyen resim, şekil, grafik gibi araçların ders özelliklerine göre öğretme durumlarını destekleyici şekilde kullanılmış” olduğu, beşte biri ise “kısmen” kullanıldığı yönünde görüş belirtmiştir. Yine öğretmenlerin %75.6’sı “ders kitabının öğretim programının amacına uygun düzenlendiği”, %20’si “kısmen” uygun düzenlendiği, %4.4’ü ise “uygun düzenlenmediği” yönünde görüş bildirmiştir. Sonuç olarak, “ders kitabında, anlatımı destekleyen resim, şekil, grafik gibi araçların, ders özelliklerine göre öğretme durumlarını destekleyici şekilde kullanıldığı” ve “ders kitabının öğretim programının amacına uygun düzenlendiği” söylenebilir.

Öğretmenlerin %28.9’u “ders kitabının öğretim programına göre yeniden düzenlenmesi gerektiği”, %48.9’u “kısmen” yeniden düzenlenmesi gerektiği, beşte birden fazlası ise “yeniden düzenlenmesine gerek olmadığı” yönünde görüş bildirmiştir. Bu durumda matematik ders kitabının programa uygunluğunda eksiklikler olduğu söylenebilir ki

öğretmenlerin çoğu ders kitabının programa göre yeniden düzenlenmesi gerektiğini düşünmektedir.

Öğretmenlerin %70'e yakını "her konudan önce öğrencilere konunun neden öğrenileceği hakkında bilgi verildiğini", %22.2'si "kısmen" verildiğini, %11.1'i ise "konunun neden öğrenileceği hakkında bilgi verilmediğini" belirtmiştir. Çizelgeden de görüleceği gibi bu maddeden olumsuz bir sonuç çıktığı söylenemez.

Çizelge 3-10: İlköğretim Matematik Ders Kitaplarında Yer Alan Değerlendirme Unsurlarına İlişkin Öğretmen Görüşleri

Değerlendirme Soruları	Katılma Düzeyleri					
	Evet		Kısmen		Hayır	
	f	%	f	%	f	%
1.Hazırlık çalışmaları verilirken, öğrencilerin ne yapacağına dair rehber bilgiler sunulmuştur.	27	60.0	16	35.6	2	4.4
2.Soru ve çalışma sayısı öğrencilerin çok fazla zamanını almayacak şekilde düzenlenmiştir.	31	68.9	12	26.7	2	4.4
3.Somut gerçekleştirilebilir davranışlara yöneliktir.	26	57.8	18	40.0	1	2.2
4.Öğrenci seviyesine uygun olarak açıklanmış kavramlar kullanılmıştır.	29	64.4	16	35.6		
5.Çalışmalar öğrencilerin yakın çevresi, ihtiyaçları ve günlük yaşantısı ile ilgilidir.	29	64.4	11	24.4	5	11.1
6.Öğrencinin ünite ve konuyu öğrenmesi için ilgi ve istek uyandırmaktadır.	27	60.0	16	35.6	2	4.4
7.Öğrencide eleştirel düşünmenin gelişmesini sağlayan çalışmalara yer verilmiştir.	26	57.8	19	42.2		
8.Konuların işleniş sırasında uyarıcı, pekiştirici. ve geliştirici sorulara yer verilmiştir.	24	52.2	19	41.3	3	6.5
9.Sorular hedef-davranışların alan ve düzeyine uygun olarak hazırlanmıştır.	29	63.0	15	32.6	2	4.4
10.Kapsam geçerliliğini sağlamak için kritik hedef-davranışları yoklayacak sorular sorulmuştur.	27	58.7	16	34.8	3	6.5
11.Problem çözüme ve sonuç çıkarma etkinliklerine yer verilmiştir.	24	52.2	17	37.0	5	10.9
12.Problemler öğrencilerin ilgisini çekecek niteliktedir.	26	56.5	15	32.6	5	10.9
13.Öğrencilerin problem yazmalarını,problemlere yeni yorumlar getirmelerini destekleyen etkinliklere yer verilmiştir.	26	56.5	17	37.0	3	6.5
14Öğrencilerin matematiğe karşı olumlu tutum geliştirmelerine yönelik etkinliklere yer verilmiştir.	27	58.7	17	37.0	2	4.3
TOPLAM						289

Çizelge 3-10 incelendiğinde; öğretmenlerin büyük bölümü, sırasıyla %60.0 ve %68.9 olmak üzere, "hazırlık çalışmaları verilirken öğrencilere rehber bilgilerin sunulduğu" ve "soru ve çalışma sayısının öğrencinin çok fazla zamanını almayacak şekilde düzenlendiği"

belirtmektedir. Yine öğretmenlerin %57.8'si “hazırlık çalışmalarının somut gerçekleştirilebilir davranışlara yönelik” olduğunu vurgulamışlardır. %40'ı ise “kısmen” yönelik olduğu şeklinde görüş belirtmişlerdir. Öğretmenlerin %64.4'ü “hazırlık çalışmalarında öğrenci seviyesine uygun kavramlar kullanıldığını” belirtirken, %35.6'sı ise “kısmen” seviyeye uygun kavramlar kullanıldığını belirtmiştir. Hazırlık çalışmalarının zaman almayacak şekilde düzenlenmesi, çalışmaların somut ve gerçekleştirilebilir davranışlara yönelik olması, çalışmalarda öğrenci seviyesine uygun kavramlar kullanılması maddelerinde çok fazla sorun olmadığı söylenebilir.

Katılımcıların %64.4'ü “hazırlık çalışmalarının öğrencilerin yakın çevresi, ihtiyaçları ve günlük yaşantısı ilgili olduğunu belirtirken; %11.1'i “çalışmaların öğrencilerin yakın çevresi, ihtiyaçları ve günlük yaşantısı ile ilgili olmadığını” belirtmişlerdir. Bu durumda; hazırlık çalışmalarının öğrencilerin günlük yaşantısı ile ilgili olması ve ihtiyaçlarını karşılaması konusunda sorunlar olduğu söylenebilir. Bu durum ise, Ders Kitapları İnceleme Yönetmeliğine göre “hazırlık çalışmaları; öğrencilerin yakın çevresi, ihtiyaçları ve günlük yaşantısı ile ilgili olması” maddesi ile çelişmektedir (MEB,1995). Ayrıca hazırlık çalışmalarının günlük hayatta sık karşılaşılan durumlarla ilişkilendirilmesi, davranışın öğrenci tarafından anlam kazanmasını ve bu şekilde kolay öğrenmesini sağlayacaktır.

Öğretmenlerin %60'ı “hazırlık çalışmalarının ünite ve konuyu öğrenmede ilgi ve istek uyandırdığı” yönünde görüş bildirirken, %35.6'sı “kısmen” ilgi ve istek uyandırdığı, %4.4'ü ise “konuyu öğrenmede ilgi ve istek uyandırmadığı” yönünde görüş bildirmiştir.

Öğretmenlerin %57.8'i “öğrencide eleştirel düşünmenin gelişmesini sağlayan çalışmalara yer verildiğini”, %42.2'si ise “kısmen” yer verildiğini belirtmiştir. İlginç olan ise hiçbir öğretmenin bu maddeye “hayır” yanıtı vermemiş olmasıdır. Bu da hazırlanan yeni matematik ders kitabında yer alan hazırlık çalışmalarının büyük ölçüde, öğrencilerin eleştirel düşüncelerini geliştirecek yönde hazırlandığını göstermektedir.

Öğretmenlerin %52.2'si “konuların işleniş sırasında uyarıcı, pekiştirici, geliştirici ve araştırma sorularına yer verildiğini”, %41.3'ü ise “kısmen” yer verildiğini belirtmiştir. %6.5'lik bir kısım ise bu tür sorulara yer verilmediğini belirtmiştir.

Öğretmenlerin %63'ü soruların hedef-davranışların alan ve düzeyine uygun olarak hazırlandığını”, %32.6'sı “kısmen” uygun hazırlandığını belirtirken, %4.4'ü ise “soruların hedef-davranışların alan ve düzeyine uygun hazırlanmadığını” belirtmiştir.

Benzer olarak öğretmenlerin %6.5'i "kapsam geçerliliğini sağlamak için kritik hedef-davranışları yoklayacak soruların sorulmadığını" belirtmiştir.

Öğretmenlerin %52.2'si "problem çözme ve sonuç çıkarma etkinliklerine yer verildiğini", %10.9'u ise "problem çözme etkinliklerine yer verilmediğini" belirtmiştir. Bir sonraki maddenin sonuçları da bu maddenin sonuçları ile paraleldir. Öğretmenlerin yine %56.5'i "problemlerin öğrencilerin ilgisini çektiğini belirtirken", %10.9'u "problemlerin öğrencilerin ilgisini çekmediğini" düşünmektedir. Matematik ders kitabında yer alan problem çözme etkinliklerine yer verilmesi ve problemlerin öğrencinin ilgisini çekmesi ile ilgili çok büyük olmasa da sorunlar vardır denilebilir. İlköğretim Matematik Dersi Programında kazandırılacak beceriler arasında ilk sırada yer alan problem çözme becerisinde, matematikte seçilen problemlerin şu nitelikleri taşıması gerektiği belirtilmektedir: "Matematik dersinde seçilen problemler, öğrencinin günlük yaşamında gereksinim duyduğu konular ve okulda yaptığı etkinliklerle ilgili ve *ilginç* olmalıdır" bu durumda öğrencilerin, kazandıkları matematiksel bilgi ve beceriler daha anlamlı olacak ve bu bilgiyi farklı durumlarda uygulamayı kolaylaştıracaktır."

Olkun ve Toluk'un[61] "Türkiye'de Matematik Eğitiminde Problem Çözme:1.-5. Sınıflar Matematik Ders Kitapları" adlı çalışmasında okullarda kullanılan matematik ders kitaplarına bağlı ders işlendiğinde öğrencilerin gerçek anlamda problem çözme becerilerinin gelişemeyeceği ortaya konmuştur. Çünkü, incelenen ders kitaplarında problem çözmede; kural ağırlıklı ve ezbere özendirici bir yaklaşım izlendiği bulunmuştur. Araştırma sonucunda, problem çözmenin öneminin benimsendiği, fakat uygulamada bunun gerçekleşmediği görülmüştür."

Kart[14] düşünmeye verdiği önemi ve düşünmenin gelişmesinde matematiğin önemini ve faydasını şöyle belirtmektedir: "Düşünce üretilmeden toplumlar kalkınmaz, düşünce üretmenin başında matematik gelir. Bu yüzden matematiksiz kalkınma olmaz. Kalkınmış bir toplumda düşünce tarzı bile değişir. Amerika'da bir doktor, tembelleşmemek için bekleme salonunda en az 11 kişinin olması gerektiğine inanır. Acaba biz toplum olarak bunun neresindeyiz?"

Öğretmenlerin %56.5'i "ders kitabında öğrencilerin problem yazmalarını, problemlere yeni yorumlar getirmelerini destekleyen etkinliklere yer verildiğini" belirtirken, %37'si "kısmen" yer verildiğini belirtmiştir. %6.5'i ise bu tür problem yazma ve yorumlama

etkinliklerine yer verilmediğini belirtmiştir. Öğretmenlerin yine büyük çoğunluğu “ders kitabında, öğrencilerin matematiğe karşı olumlu tutum geliştirmelerine yönelik etkinliklere yer verildiğini, buna karşılık %4.3’ü bu tür etkinliklere yer verilmediğini düşünmektedir.

Bu sonuçlara bakıldığında, problem yazma ve yorumlama ile matematiğe karşı olumlu tutum geliştirme etkinliklerinin ders kitabında yer alması ile ilgili oldukça olumlu sonuçların ortaya çıktığı görülmektedir. Arseven’in “İlköğretim 7.Sınıf Ders Kitaplarına İlişkin Öğretmen, Öğrenci ve Uzman Görüşleri” adlı çalışmasında problem çözme ve sonuç çıkarma etkinliklerinin matematik ders kitabında yeterince yer almadığı ve matematiğe olumlu tutum geliştirmek için oyun şeklinde etkinliklerin düzenlenmemiş olduğu ortaya çıkmıştır. Bu araştırmanın sonucu ile elde edilen veriler karşılaştırıldığında yeni programa göre düzenlenmiş ders kitaplarında özellikle matematiğe karşı olumlu tutum geliştirmenin öneminin vurgulanmış olduğu göze çarpmaktadır[11].

Çizelge 3-11: İlköğretim Matematik Ders Kitaplarının Bilimsel İçeriğine İlişkin Öğretmen Görüşleri

Değerlendirme Soruları	Katılma Düzeyleri					
	Evet		Kısmen		Hayır	
	f	%	f	%	f	%
1.Bilgi türleri doğru ifade edilmiştir	30	65.2	16	34.8		
2.Konular öğrencilere öğrendiklerini günlük hayatta kullanma imkanı sağlıyor.	30	65.2	15	32.6	1	2.2
3.İçerik sunulurken diğer derslerle,tabi,sosyal,estetik ve ekonomik boyutlar da dahil edilmiş edilmiştir.	27	58.7	17	37.0	2	4.3
4.Konular arasında neden-sonuç ilişkisi kurulmuştur.	30	65.2	14	30.4	2	4.3
5.Kullanılan bilgiler günceldir.	35	76.1	9	19.6	2	4.3
6.Kavramlar doğru kullanılmıştır.	35	76.1	11	23.9		
7.Farklı bilim dallarına ait olan aynı kavramlar kullanılırken öğrencilerin kavram karmaşası yaşamaması için gereken açıklamalar yapılmıştır.	26	56.5	18	39.1	2	4.3
8.Bilgiler arasında ilişki kurulmuştur.	35	76.1	10	21.7	1	2.2
9.Örnekler öğrencilerin gelişim düzeyine uygundur.	28	60.9	17	37.0	1	2.2
10.Örnekler basitten karmaşığa, kolaydan zora bir bütünlük içindedir.	29	63.0	16	34.8	1	2.2
11.Verilen bilgiler önceki bilgiler ile tutarlılık göstermektedir.	35	76.1	7	15.2	4	8.7
12.Öğrencilerin dikkatini dağıtacak gereksiz bilgi ve ayrıntılardan kaçınılmıştır.	28	60.9	15	32.6	3	6.5
TOPLAM						46

Çizelge 3-11 incelendiğinde; öğretmenlerin büyük bir bölümü, sırasıyla %65.2, “bilgi türlerinin doğru ifade edildiğini” ve “konuların öğrencilere öğrendiklerini günlük hayatta kullanma imkanı sağladığını” düşünmektedir. Yine öğretmenlerin %58.7’si “içerik

sunulurken diğ er derslerle, tabi, sosyal, estetik ve ekonomik boyutların da dâhil edilmiş olduğunu” belirtmiştir. %4.3’i ise “bu boyutların dâhil edilmemiş” olduğunu belirtmiştir. Arseven’ in [11] 7.sınıf matematik ders kitaplarına ilişkin yaptığı araştırmada, konuların dış dünya ile ilişkilendirilmesinde eksiklikler olduğu ortaya çıkmıştır. Yine bu araştırmada dikkati çeken sonuçlardan biri de “temel bilgilerin öğrencilere ezbere verildiği” sonucudur. Benzer bir sonuç Toprak’ın[42-s.11] “İlkokul ders Kitaplarının Öğretim Programlarına Uygunluğunun Değerlendirilmesi” adlı araştırmasında da görülmektedir. Bu araştırmada öğretmenlerin görüşlerine göre, 4. ve 5. sınıf ders kitaplarının içerik seçiminde “öğrencilerin ilgi ve gereksinimlerine uygunluğu” ölçütü en az önem verilen ölçüt olarak bulunmuştur. Bu sonuçlarla, bulunan sonuçlar karşılaştırıldığında yeni ilköğretim 4.sınıf matematik ders kitaplarında, içerik seçiminde öğrencilerin öğrendiklerini günlük hayatta, diğ er derslerde kullanımına daha fazla dikkat edilmiş olduğu görülmektedir.

Benzer olarak öğretmenlerin %65.2’si “konular arasında neden-sonuç ilişkisi kurulduğunu”, %76.1’i ise “kullanılan bilgilerin güncel olduğunu”, “kavramların doğru kullanıldığını” ve “kavramlar arasında ilişki kurulduğunu” belirtmiştir. Matematik dersi ön bilgilerin niteliğine dayalı ve konu sıralamasına göre ardışık bir ders olduğundan, içerik seçiminde ve ders işlenişinde ön bilgilerle ilişki ve neden-sonuç bağı kurulması gereklidir. Bu maddelerle ilgili olumlu sonuçlar ortaya çıkmıştır denebilir.

Öğretmenlerin %56.5’i “farklı bilim dallarına ait kavramlar kullanılırken öğrencilerin kavram karmaşası yaşamaması için gerekli açıklamaların yapıldığını” belirtirken, %40’a yakını “kısmen” gerekli açıklamaların yapıldığını, %4.3’ü ise gerekli açıklamaların yapılmadığını belirtmiştir. Kavram karmaşasını gidermek için gerekli açıklamaların yapılması ile ilgili çok büyük sorun yoktur denilebilir. Sonuçlar incelendiğinde “kısmen “cevabı yüzdesinin fazla olduğu göze çarpmaktadır. Bunun sebebi matematik dersinde kullanılan çoğu kavramın soyut olmasından kavram olması olabilir.

Yine katılımcıların %70’e yakını “örneklerin öğrencilerin gelişim düzeyine uygun olduğunu” %63’ü ise “örneklerin kolaydan zora, basitten karmaşığa bir bütünlük gösterdiğini” belirtmiştir. Bu sonuçlarla ilgili problem olmadığı söylenebilir.

Öğretmenlerin %76.1’si “verilen bilgilerin ön bilgilerle tutarlık gösterdiğini” belirtirken, az bir kısmı yakını “tutarlık göstermediğini” belirtmiştir. Benzer bir sonuçta da,

öğretmenlerin yüzde yetmişe yakını “öğrencilerin dikkatini dağıtacak gereksiz bilgi ve ayrıntılardan kaçınıldığını” düşünürken, %6.5’i “gereksiz bilgi ve ayrıntılardan kaçınılmadığını” belirtmiştir.

Çizelge 3-12: İlköğretim Matematik Ders Kitaplarında Dil ve Anlatım Unsuruna İlişkin Öğretmen Görüşleri

Değerlendirme Soruları	Katılma Düzeyleri					
	Evet		Kısmen		Hayır	
	f	%	f	%	f	%
1.Noktalama işaretleri amacına uygun olarak kullanılmıştır.	38	86.4	5	11.4	1	2.3
2.Yazım (imla) kurallarına uyulmuştur.	38	86.4	6	13.6		
3.Kullanılan kelimeler, öğrencilerin gelişim özelliklerine uygundur.	28	63.6	12	27.3	4	9.1
4.Kelimelerin uzunlukları öğrencilerin okuma becerilerine uygundur.	35	79.5	8	18.2	1	2.3
5.Bir kavrama karşılık olarak kitabın tamamında aynı kelimeler kullanılmıştır.	32	72.7	12	27.3		
6.Kitapta Türkçe olmayan kelimelere yer verilmiştir.	10	22.7	15	34.1	19	43.2
7.Metindeki paragraflar arasında bağlantılar açık bir şekilde kurulmuştur.	29	65.9	9	20.5	6	13.6
8.Ders kitabında yazarın üslubu hissedilmektedir	26	59.1	9	20.5	9	20.5
TOPLAM						44

Çizelge 3.12 incelendiğinde noktalama işaretlerine ve imla kurallarına uyulduğu göze çarpmaktadır. Öğretmenlerin %43.2’si “kitapta Türkçe olmayan kelimelere yer verilmediğini” düşünürken, %43.2’sinin “Türkçe olmayan kelimelere yer verildiğini” belirtmiş olması ortaya çıkan ilginç bir sonuçtur. Kitapta Türkçe olmayan kelimelere yer verildiğinde bu kelimelerin açıklamalarına da yer verilmelidir.

Yine öğretmenlerden %65.9’u “metindeki paragraflar arasında bağlantıların açık bir şekilde kurulduğunu” belirtirken, %13.6’sı “bağlantıların açık bir şekilde kurulmadığını” ifade etmiştir. Bu da olumsuz bir sonuçtur. Öğrencilerin konu anlatımında yer alan paragraflar arasında bağlantı kuramaması, konunun anlaşılmasını güçleştirir.

Öğretmenlerin %59.1’i “ders kitabında yazarın üslubunun hissedildiğini”, %20.5’i ise “hissedilmediğini” düşünmektedir. Noktalama işaretlerinin amacına uygun kullanılması, yazım kurallarına uyulması, kelime uzunluklarının öğrencilerin okuma becerilerine uygun olması, bir kavrama karşılık kitabın her yerinde aynı kelimelerin kullanılması maddelerinde problem olmadığı göze çarpmaktadır.

Çizelge 3-13: İlköğretim Matematik Ders Kitaplarının Tasarımına İlişkin Öğretmen Görüşleri

Değerlendirme Soruları	Katılma Düzeyleri					
	Evet		Kısmen		Hayır	
	f	%	f	%	f	%
1.Ders kitabının boyutu normaldir. (Kitabın uzunluk, genişlik, derinlik ve yükseklik ile ilgili kavramları)	40	88.9	1	2.2	4	8.9
2.Ders kitabının dokusu ilgi çekicidir, (nesnelerin iç yapılarının işlevsel özelliklerini dışa vuran yüzeysel etkileri)	32	71.1	12	26.7	1	2.2
3.Şekiller yeterlidir.	34	75.6	11	24.4		
4.Renkler sınıf düzeyine uygun olarak kullanılmıştır.	35	77.8	10	22.2		
5.Bir konudan diğer konuya geçişte, bunu öğrenciye sezdirecek şekilde boşluk bırakılmıştır.	27	60.0	12	26.7	6	13.3
6.Öğrencilerin not almasını sağlayacak yeterlikte boşluklar bırakılmıştır.	28	62.2	9	20.0	8	17.8
7.Sayfa yapısında bir bütünlük göze çarpmaktadır.	34	75.6	11	24.4		
8.Şekil, renk, doku, boyut, boşluk gibi öğelerin arasında konuya uygun zıtlıklar kullanılmıştır.	31	68.9	10	22.2	4	8.9
9.Önemli öğelere dikkat çekilerek vurgu yapılmıştır.	31	68.9	12	26.7	2	4.4
10.Sayfa içinde konu ile ilişkili metin, bölüm, resim, fotoğraf, grafik gibi araçlar birbirine yakın olarak tasarlanmıştır.	37	82.2	8	17.8		
TOPLAM						45

Çizelge 3-13 incelendiğinde, öğretmenlerin %88.9'u "ders kitabının boyutunun normal olduğunu" düşünürken, %8.9'u "normal olmadığını" düşünmektedir. Ders kitabının boyutu ile ilgili problem olduğu söylenebilir. Bu yaş çocuklarının gelişim özellikleri düşünüldüğünde ders kitabının taşımaya uygun olması gerekmektedir.

Öğretmenlerin %71.1'i "ders kitabının dokusunun ilgi çekici olduğunu", %75.6'sı "şekillerin yeterli olduğunu", %77.8'i ise "renklerin sınıf düzeyine uygun kullanıldığını" düşünmektedir. Görüldüğü gibi ders kitabının dokusu, şekillerin yeterli olması ve renklerin sınıf düzeyine uygun kullanılması ile ilgili bir problem olmadığı görülmektedir.

Umay[34-s.67] "Güleryüzlü ve Çağdaş Ders Kitapları:Neden Olmasın?" adlı yazısında;eğitimin en temel işlevlerinden bir tanesinin, bireye kendini geliştirme yollarını öğretmenin olduğuna dikkat çekmiştir. Okulda öğrenilenlerin çoğu akılda kalmasa da kazanılan bakış açısıyla unutilanlar kolayca anımsanabilir, yeni bilgilere ulaşabilir. Ancak bunun için önce öğrenmeyi istemek gerekir. Zorunlu değilse kim sıkıcı bulunan bir kitabı okumayı sürdürür? Öğrenmeyi, kitabı sevdirmek önce okulda başlar. Küçükken bilmecelere, bulmacalara bayılan çocuklar okula gitmeye başladıktan sonra düşünmekten nefret eder bir

duruma gelmektedir. Öğrencilere, matematik ve fen derslerinin korkutucu, sosyal bilgiler dersinin sıkıcı gelmesinin sebebi ders çalışmanın bir görev olarak algılanmasına bağlıdır. Toplumumuzda “Ders yapmak, ders çalışmak ciddi bir iştir. Çalışırken eğlenmek, gülmek yanlıştır, hatta ayıptır. Bu nedenle ders kitapları da “ciddi” olmalıdır” diye yaygın bir düşünce vardır. Doğru bir ders kitabı ciddi olmalıdır, ama bu kitabın ciddiyetine içeriğinin doğruluğu, kapsamının genişliği, çağdaşlığı gibi ölçütlere bakılarak karar verilmelidir. Ciddilik bir kitabın deyim yerindeyse “asık suratlı” olması anlamına gelmemelidir.

Öğretmenlerin %60’ı “bir konudan diğerine geçişte bunu öğrenciye sezdirecek şekilde boşluk bırakıldığını” belirtirken, %13.3’ü bu sonuca katılmamaktadır. Yine benzer olarak öğretmenlerin %62.2’si “öğrencilerin not almasını sağlayacak boşlukların bırakıldığını” belirtirken, %17.8’i “not almayı sağlayacak boşluk bırakılmadığını belirtmiştir. Kitapta yer alan boşluklar, metinlerin okunmasını kolaylaştırırken paragraf ve diğer öğeleri birbirinden ayırır. Ayrıca derste ders kitabından takip edilecek bölümlerde öğrencilerin gerekli açıklamaları not edebileceği boşlukların bırakılması da hatırlamayı kolaylaştırır.

Öğretmenlerin %75.6’sı “sayfa yapısında bir bütünlüğün göze çarptığını”, %82.2’ si ise “sayfa içinde konu ile ilişkili metin, bölüm, resim, fotoğraf, grafik gibi araçların birbirine yakın tasarlandığını” belirtmiştir. Sonuçlara bakıldığında, sayfa yapısında bütünlüğün olması ve birbiri ile ilişkili araçların birbirine yakın tasarlandığı söylenebilir.

Öğretmenlerin %68.9’u “şekil, renk, doku, boyut, boşluk gibi öğelerin arasında konuya uygun zıtlıklar kullanıldığını” belirtirken, %8.9’u buna katılmamaktadır. Yine öğretmenlerin büyük çoğunluğu “önemli öğelere dikkat ekerek vurgu yapıldığını” belirtirken, %4.4’ü “vurgu yapılmadığını” belirtmiştir. İçeriği sunarken kullanılan zıtlıklar dikkat çeker ve tasarıma canlılık katar. Ayrıca önemli öğelere yapılacak vurgular da bu öğelerin ayırt edilmesini sağlayarak, konunun can alıcı noktalarına ilgi çekilmesini sağlayacaktır. Ders kitabında “kullanılan zıtlıklar” ve “vurgu” ile ilgili eksiklerin olduğu söylenebilir.

Çizelge 3-14: İlköğretim Matematik Ders Kitaplarının Öğretmen Kılavuz Kitaplarına İlişkin Öğretmen Görüşleri

Değerlendirme Soruları	Katılma Düzeyleri					
	Evet		Kısmen		Hayır	
	f	%	f	%	f	%
1.Yapılacak etkinlikler konusunda yeterli bilgi verilmektedir.	35	76.1	11	23.9		
2.Ders kitabı ve öğrenci çalışma kitabı ile arasında gerekli yönlendirmeler yapılmıştır.	40	87.0	6	13.0		
3.Günün teknolojisine uygun araç-gereç seçilmiştir.	35	76.1	9	19.6	2	4.3
4.Araç-gereçlerin kullanımı konusunda yeterince bilgi verilmektedir.	29	63.0	15	32.6	2	4.3
5.Öğrenci değerlendirmede kullanılabilecek gerekli ölçüt veya araçlar verilmiştir.	33	71.7	9	19.6	4	8.7
6.Öğretmenin rehberlik edici rolüne uygun hazırlanmıştır.	34	73.9	10	21.7	2	4.3
7.Kitapta yer alan alıştırmaların cevapları var	37	80.4	5	10.9	4	8.7
8.Ders işleme sırası ile seçenekler veriliyor.	36	78.3	10	21.7		
TOPLAM						46

Öğretmen kılavuz kitaplarının bu yıl ilk kez tüm okullarda ders kitapları ile birlikte eğitim ortamına sunulması nedeni ile öğretmen kılavuz kitapları da değerlendirilebilir hale gelmiştir.

Çizelge 3-14 incelendiğinde; “yapılacak etkinliklerle ilgili verilmesi” ve “ders kitabı ve öğrenci çalışma kitabı ile arasında gerekli yönlendirmelerin yapılmış” olması konusunda bir problem olmadığı görülmektedir. Yine öğretmenlerin %76.1’i günün teknolojisine uygun araç-gereç seçildiğini, %63’ü de araç-gereçlerin kullanımı konusunda yeterince bilgi verildiğini belirtmiştir. Bu maddelerle ilgili de bir problem olmadığı görülmektedir. Bunun yanında öğretmenlerin %71.7’si “öğrenci değerlendirmede kullanılacak gerekli ölçüt veya araçların “ verildiğini belirtirken, %8.7’si buna katılmamaktadır. Öğretmenlerin %70’ten fazlası öğretmen kılavuz kitabının öğretmenin rehberlik edici rolüne uygun hazırlandığını düşünmektedir. Öğretmenlerin %8.7’si kitapta yer alan alıştırmaların cevaplarının öğretmen kılavuz kitabında yer almadığını, %78.3’ü ise ders işleme sırası ile seçeneklerin verildiğini belirtmiştir.

Öğretmenlerin genel olarak öğretmen kılavuz kitaplarını beğendikleri görülmektedir. Sadece öğrenci değerlendirmede kullanılacak ölçütlerin kitapta yer alması ile ilgili problem olduğu söylenebilir.

Çizelge 3-15: İlköğretim Matematik Ders Kitaplarında Yer Alan Fiziksel Yapı ve Bölümlere İlişkin Öğretmen Görüşleri

Değerlendirme Soruları	Katılma Düzeyleri					
	Evet		Kısmen		Hayır	
	f	%	f	%	f	%
1.Kullanım açısından kitabın boyutu yaş grubuna uygundur.	38	82.6	3	6.5	5	10.9
2.Taşıma açısından kitabın ağırlığı uygundur.	27	58.7	8	17.4	11	23.9
3.Kapak kartonu kalitelidir.	29	64.4	13	28.9	3	6.7
4.Kitabın kapağı öğrencinin ilgisini çekmektedir.	24	53.3	15	33.3	6	13.3
5.Kapak estetik olarak düzenlenmiştir.	26	57.8	14	31.1	5	11.1
6.Baskı kalitesi yeterlidir.	29	64.4	10	22.2	6	13.3
7.Kitabın cildi dayanıklıdır.	22	48.9	11	24.4	12	26.7
8.Kağıt kalitesi yeterlidir.	31	68.9	11	24.4	3	6.7
TOPLAM						46

Çizelge 3-15 incelendiğinde; öğretmenlerin %82.6'sının “ders kitabının kullanım açısından yaş grubuna uygun olduğunu” düşündükleri, %10.9'unun ise buna katılmadığı görülmektedir. %23.9'u “taşıma açısından kitabın ağırlığının uygun olmadığını” düşünmektedir. Büyük çoğunluk kapak kartonunun kaliteli veya “kısmen” kaliteli olduğunu düşünürken, %13.3'ü kitabın kapağının öğrencinin ilgisini çekmediğini belirtmiştir. Yine öğretmenlerin %11.1'i kapağın estetik olarak düzenlenmediğini, %13.3'ü ise baskı kalitesinin yeterli olmadığı fikrine sahiptir. Dörtte birden fazlası kitabın cildinin dayanıklı olmadığını, %6.7'si ise kağıt kalitesinin yeterli olduğunu belirtmiştir. Ders kitabının fiziksel yapı ve bölümleri ile ilgili maddelerde, özellikle kitabın cildi ve kitap kapağı konularında, problem olduğu söylenebilir. Arseven[11-s.71]'in ders kitapları ile ilgili tez çalışmasında da benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Arseven'e göre; bir kitaba ilk bakıldığında dikkat çeken şey kitabın kapağıdır. Kapağın hazırlanışı o kitap hakkında bir önyargıya varılmasına sebep olur. İlköğretim öğrencilerini, cıvıl cıvıl göze hoş gelen ders kitapları hazırlanırsa öğrencilerin gözü ilk bakışta korkmamış olup, onların derse karşı motivasyonu artırılabilir.

Çizelge 3-16: İlköğretim Matematik Ders Kitaplarında Olması Gereken Bölümlere İlişkin Öğretmen Görüşleri

Değerlendirme Soruları	Katılma Düzeyleri			
	Evet		Hayır	
	f	%	f	%
1.Kitaba ait kimlik bilgileri	45	97.8	1	2.2
2.Türk bayrağı	45	100		
3.İstiklal Marşı	45	100		
4.Atatürk portresi	45	100		
5.Gençliğe Hitabe	36	80.0	9	20.0
6.Önsöz	41	89.1	5	10.9
7.İçindekiler	46	100		
8.Hedef ifadeleri	43	93.5	3	6.5
9.Hazırlık çalışmaları	40	87.0	6	13.0
10.Ara sorular	39	84.8	7	15.2
11.Ünite sonunda özet	24	52.2	22	47.8
12.Ünite sonu değerlendirme soruları	38	82.6	8	17.4
13.Ünite sonunda proje çalışmaları	43	93.5	3	6.5
14.İndeks (dizin)	41	89.1	5	10.9
15.Semboller listesi	40	87.0	6	13.0
16.Sözlük	45	97.8	1	2.2
17.Kaynaklar	46	100		
TOPLAM				46

Çizelge 3.16 incelendiğinde sadece ünite sonunda özet verilmesi ile ilgili problem olduğu söylenebilir. Diğer maddelerde önemli bir problem göze çarpmamaktadır.

Çizelge 3-17: İlköğretim Matematik Ders Kitapları İle Birlikte Yer Alan Yardımcı Materyallere İlişkin Öğretmen Görüşleri

Değerlendirme Soruları	Katılma Düzeyleri			
	Evet		Hayır	
	f	%	f	%
1.Ders kitabının, öğretmen kılavuzu	46	100		
2.Ders kitabının, öğrenci alıştırmaya kitabı	41	89.1	5	10.9
3.Ders kitabının, asetatları	5	10.9	41	89.1
4.Ders kitabının video kaseti	1	2.2	45	97.8
5.Ders kitabının disketi	1	2.2	45	97.8
6.Ders kitabının CD'si	46	100		
7.Ders kitabının konulara göre hazırlanmış slaytları				
TOPLAM				46

Çizelge 3.17'den görüleceği gibi tüm ders kitapları öğretmen kılavuz kitapları ile birlikte okullarda kullanılmaktadır. Öğrenci çalışma kitaplarının ise az da olsa kitaplarla beraber yer almasına ilişkin problem olduğu göze çarpmaktadır. Bu da yıllardır teoride yer

alan ders kitaplarının üçlü setler (Ders Kitabı, Öğrenci Çalışma Kitabı ve Öğretmen Kılavuz Kitabı) halinde kullanılması gerekliliğinin, bazı öğrenci alıştırma kitaplarının eksikliğine rağmen, uygulamaya geçtiğini göstermektedir.

Öğretmenlerin büyük çoğunluğu, %89.1 ile %97.8 arasında değişen oranlarda ders kitabının asetat, video kaset, disket, cd gibi araç-gereçler tarafından desteklenmediğini belirtmişlerdir. Asetat, video kaset, cd, slayt gibi çoklu öğretim araçlarının ders kitabı ile birlikte yer almadığı göze çarpmaktadır. Ders kitaplarının araç-gereçlerle desteklenmesi sonucu matematik öğretiminin ve öğreniminin daha kolay ve etkili hale geleceği kesindir.

3.3 III. Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın alt problemlerine bakılacak olursa III. alt problemin “İlköğretim 4. Sınıf matematik ders kitapları ve bu kitapların eğitim programına uygunluğuna ilişkin görüşleri nelerdir?” sorusu olduğu görülmektedir. Uzman görüşlerini almak için Tekirdağ Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı Teftiş Kurulu Başkanlığında görev yapan toplam 10 müfettiş ile yarı yapılanmış türünde bir görüşme yapılmıştır. Görüşme; müfettişler ile tek tek ayrı ayrı görüşülerek yapılmıştır. Bu alt probleme ilişkin bulgular aşağıda Çizelge 3-18, Çizelge 3-19, Çizelge 3-20, Çizelge 3-21, Çizelge 3-22, Çizelge 3-23’de verilmiştir. Görüşme yapılan uzmanların isimleri yerine Uzman 1, Uzman 2,Uzman 3,... kullanılmıştır.

Çizelge 3-18: Uzmanların Çalışma Deneyimlerine İlişkin Veriler

Soru 1:Ne kadar süredir müfettişlik	Kodlama	Tema
-------------------------------------	---------	------

yapıyorsunuz?

Uzman 1: 15 yıl

Uzman 2: 27.yıl

Uzman 3: 16.yıl

Uzman 4: 33 yıl

Çalışma Süresi

Uzman 5: 23 yıl

Uzman 6: 22 yıl

Uzman 7: 27 yıl

Uzman 8: 12 yıl.

Uzman 9: 16 yıl.

Uzman 10: 27 yıl.

'Ne kadar süredir müfettişlik yapıyorsunuz?' sorusuna verilen yanıtlarla ,görüşülen müfettişlerin tümünün 10 yılın üzerinde müfettişlik deneyimine sahip oldukları görülmüştür. Toplam 6 müfettiş ,20 yıl ve üzeri süredir müfettişlik yapmaktadır. Bu da müfettişlerin, daha önceki öğretim programları ile ilgili deneyime sahip oldukları ve yeni öğretim programı ile ilgili yapacakları değerlendirmenin anlamlı olacağını ifade eder.

Çizelge 3-19: Uzmanların Öğretim Programını İncelemelerine İlişkin Veriler

Soru 2: Yeni öğretim programını incelediniz mi?	Kodlama	Tema
Uzman 1: Evet		
Uzman 2: Evet		
Uzman 3: Evet		
Uzman 4: Evet		
Uzman 5: Evet	Yeni matematik programı	
Uzman 6: Evet.Yeni matematik programı İngiltere-Fransa-Almanya ders programlarına		Öğretim Programı

uygun olarak hazırlanmıştır

Uzman 7: Evet.

Uzman 8: Evet.

Uzman 9: Evet.

Uzman 10: Evet.

Yeni öğretim programını incelediniz mi?’ sorusuna müfettişlerin tümü evet yanıtı vermişlerdir (Çizelge 3-19). Programı incelemediğini belirten müfettiş yoktur. Bu ise, müfettişlerin program hakkında bilgi sahibi oldukları anlamına gelir ve program hakkında sorulacak sorulara verilecek yanıtların güvenilirliğini etkileyecek bir bilgidir.

Soru 3: ‘MEB’in yeni ilköğretim 4. ve 5. sınıf kitaplarını incelediniz mi?’ sorusuna müfettişlerin tamamı ‘evet’ cevabı vermiştir. Bu da uzmanların matematik ders kitabı hakkında yorum yapabilmelerine olanak sağlayacaktır.

Çizelge 3-20: Uzmanların Ders Kitapları Hazırlanmasında Görüşlerinin Alınıp Alınmadığına Dair Veriler

Soru 4: Ders kitapları hazırlanırken sizlerin görüş ve bilgilerine başvuruldu mu? Eğer cevabınız “hayır” ise bunun gerekliliği konusunda ne düşünüyorsunuz?

Kodlama

Tema

Uzman 1: Şahsımın alınmamıştır. Fakat, Milli Eğitim Bakanlığının bu konu ile ilgili oluşturmuş olduğu komisyonda İlköğretim Müfettişleri bulunmaktadır.

İlköğretim
müfettişleri

Uzman 2: Hayır.

Uzman 3: Hayır.

Uzman 4: Hayır.

Uzman 5: Hayır. Kitaplar hazırlanmadan önce öğretmenlerin, İlköğretim Müfettişlerinin ve önceden kitap yazan yazarların görüşleri alınmalıdır

Uzman Görüşlerinin
Alınması

Yazarlar

Uzman 6: Hayır.Ders kitapları hazırlanırken uygulayıcı öğretmenlerin ve müfettişlerin görüşü alınmalıdır.

Uygulayıcı ve
Denetleyicilerin
Görüşleri

Uzman 7: Hayır

Uzman 8: Hayır.Program hazırlanırken uygulayıcı ve denetçilerin görüşüne başvurulması bir gerekliliktir. Kitapları kullananların fikirleri, oluşumda daha etkin olmalı.

Uzman Görüşlerinin
Alınması

Uzman 9: Özel olarak fikrimize başvurulmamıştır. Programın içinde yer alan diğer bireyler (öğretmenler, öğrenciler) ile birlikte bizlerin de bu konu ile ilgili fikirleri alınmalıdır. Ayrıca kitap yazarlarından ve uygulama deneyimi olan insanlardan da faydalanılmalıdır.

Uzman 10: Hayır.

Çizelge 3.20 incelendiğinde tüm müfettişler kitaplar hazırlanırken kendi fikirlerine başvurulmadığını belirtmişlerdir. Müfettişlerin %50 si soruyu sadece hayır olarak yanıtlayıp başka açıklamada bulunmamıştır. Bir müfettiş şahsi olarak görüşü alınmasa da komisyonda ilköğretim müfettişlerinin bulunduğunu belirtmiştir. Verilen diğer yanıtlarda ise ortak bir fikir olarak kitaplar hazırlanırken uygulayıcı öğretmenlerin ve müfettişlerin mutlaka görüşlerinin alınması gerektiği vurgulanmıştır. İki müfettiş yazarlarında görüşlerine başvurulması gerektiğini savunurken, müfettişlerden biri öğrencilerin de görüşlerinin alınması gerektiğini belirtmiştir.

Çizelge 3-21: Uzmanların Ders Kitaplarının Programın Vizyonunu Yansıtmasına İlişkin Görüşleri

Soru 5: Hazırlanan kitabın,öğretim programının vizyonunu yansıttığını düşünüyor musunuz?	Kodlama	Tema
Uzman 1 Kısmen. Kitaplar daha iyi hazırlanabilir.Özellikle içerik bakımından.	İçerik	
Uzman 2: Evet		
Uzman 3: Evet		
Uzman 4: Evet		
Uzman 5: Teorik olarak yansıtıyor..		Öğretim Programı ve Ders Kitabı
Uzman 6: Hayır.		
Uzman 7: Evet		
Uzman 8: Yeterince değil.		
Uzman 9: Evet. Fakat ders materyalleri yeterli olmadığı sürece kitabın teoride bu vizyonu yansıtması yeterli değildir. Bu kitaplar ancak uygulamada deneyim kazandıracak materyal ve etkinliklerle desteklenirse başarılı olur.	Materyal	
Uzman 10: Yansıtıyor. İçerik biraz daha hafifletilirse belki de konularla ilgili istenen etkinlikler daha rahat uygulanabilir.Şu anda süre kısıtlamasının olması ve içeriğin yoğunluğu kitapların etkin şekilde kullanımını engelleyecektir.	İçerik	
EVET	KISMEN	HAYIR
%60	%30	%10

Uzmanların çoğunluğu ders kitaplarının öğretim programının vizyonunu yansıttığını düşünmektedir. Bunun yanında eksik olan ders materyallerine ve müfredatın yoğunluğuna dikkat çekmişlerdir. Uzmanların ders kitabında yer alan özelliklerle ilgili fikir birliği içerisinde olmadıkları görülmüştür. Uzmanlardan biri

programın esnek ve geliştirilebilir olmadığını belirtirken, diğer uzmanlar bu görüşe katılmamaktadır. Uzmanların çoğunluğu aynı zamanda derslerde yaparak-yaşayarak öğrenme sağlayacak etkinliklere daha fazla önem verilmesi, öğretimin araçlarla desteklenmesi gerektiği yönünde görüş belirtmiştir.

Soru 6: “Yeni ders kitabı ile ilgili aşağıdaki başlıklardan hangilerine katılırsınız?”;
Sonuçlar Çizelge 3-22’de verilmiştir:

1. Öğrencileri eleştirel düşünmeye yönlendiriyor
2. Öğrenci özelliklerini ve bireysel farkları dikkate alıyor
3. Y yaparak yaşayarak öğrenme ortamları sağlıyor
4. Daha etkili öğrenme sağlıyor
5. Esnek ve geliştirilebilir
6. Günlük hayatta matematiği kullanmalarını sağlar
7. Öğrencilerin neyi, neden öğrendiklerine anlam kazandırır
8. Eğlenceli etkinliklerle dersi sevdirek matematik kaygısını azaltır

Çizelge 3-22: Uzmanların Ders Kitabının Özellikleri İle İlgili Görüşleri

Soru 6: Yeni ders kitabı ile ilgili aşağıdaki başlıklardan hangilerine katılırsınız?	Kodlama	Tema
Uzman 1 Öğretim programının esnek ve geliştirilebilir olmasının dışında tüm maddelere katıldığını belirtmiştir		Öğretim Programı
Uzman 2: "Günlük hayatta matematiği kullanmalarını sağlar" ve "Öğrencilerin neyi, neden öğrendiklerine anlam kazandırır" maddelerine "kısmen" katıldığını belirtmiştir. Bu iki maddenin dışındaki tüm maddelere katılmaktadır.		
Uzman 3: Tüm maddelere katıldığını belirtmiştir.		
Uzman 4: Tüm maddelere katıldığını belirtmiştir.	Yaşayarak Öğrenme	
Uzman 5: Ders kitabının "öğrenciyi eleştirel düşünmeye yöneltmesi" ile ilgili kaygıları olduğunu, ders kitabında bireysel farkların "biraz" dikkate alındığını, fakat yaparak yaşayarak öğrenme ortamları sağladığını ve diğer maddelere de katıldığını belirtmiştir.	Eleştirel Düşünme	Ders Kitabının Özellikleri
Uzman 6: Programın esnek ve geliştirilebilir olduğunu düşünmekle birlikte, diğer maddelerle ilgili kaygılar taşımaktadır. Ders kitabının yaparak yaşayarak öğrenme ortamları sağlamadığını ve etkili öğrenmeye katkıda bulunmadığını düşünmektedir. Diğer maddelere ise "kısmen" katıldığını belirtmiştir.		
Uzman 7: Ders kitabı ile ilgili yukarıda verilen maddelere istisnasız katıldığını belirtmiştir.		
Uzman 8: Ders kitabının "öğrencileri eleştirel düşünmeye yönlendirmesini" yeterli bulmamaktadır. Bunun için hazırlanan etkinliklerin daha yeterli ve kapsamlı olması gerektiğini belirtmiştir. Ders kitabının sadece bazı konularda "öğrencilerin bireysel farklarını dikkate aldığını" düşünmektedir. "Yaparak yaşayarak öğrenme ortamları sağlaması" için de uygulamaya yönelik daha fazla çalışma olması gerektiğini düşünmektedir. "kısmen" de olsa "daha etkili öğrenme sağladığını", esnek ve geliştirilebilir olduğunu, günlük hayatta matematiği kullanmayı sağladığını belirtmiş, öğrencilerin anlamları öğrenmelerini sağlaması ve eğlenceli etkinlikler içermesi için de daha fazla araç gereç kullanılması, somut materyallerle etkinliklerin desteklenmesi gerektiğini vurgulamıştır	Bireysel Farklar Materyal	Ders Kitabının Özellikleri
Uzman 9: Ders kitaplarının "yaparak yaşayarak öğrenme ortamları sağlaması" ve "eğlenceli etkinliklere yer vermesi" için derslerin farklı materyallerle desteklenmesi gerektiğini vurgulamıştır. Ders kitaplarının eskilerine göre daha farklı olduğunu fakat materyaller yönünden		

desteklenmemesi nedeni ile etkinliğinin sınırlı kaldığını belirtmiştir. Diğer tüm maddelere katıldığını eklemiştir.

Uzman 10: Ders kitaplarının bu maddelere uygun hazırlandığını fakat derslerin ve müfredatın yoğunluğu, araç gereç eksikliği gibi sebeplerle nitelikli ders işlemenin engellendiğini belirtmiştir.

Bu konudaki uzman görüşleri incelendiğinde uzmanların tam bir fikir birliğinde olmadıkları görülmektedir. Yine de uzmanların büyük çoğunluğu ders kitaplarının öğrencileri eleştirel düşünmeye yönlendirmesi, bireysel farkları dikkate alması, yaparak öğrenme ortamları sağlaması gibi maddelerle ilgili olumlu görüşler belirttiği görülmektedir. Bunun yanında müfredat yoğunluğunun ve araç-gereç eksikliğinin nitelikli ders işlemeyi engellediği yönünde görüşler ortaya konulmuştur.

Soru 7: "Sizce kullanılan ders kitaplarının, önceki ders kitaplarından farkı var mı? Varsa bunları açıkla mısınız?" sorusuna uzmanların verdikleri yanıtlar aşağıdaki gibidir.

Çizelge 3-23: Uzmanların Ders Kitabının Önceki Ders Kitaplarında Farkına Yönelik Görüşleri

Soru 7: Sizce kullanılan ders kitaplarının, önceki ders kitaplarından farkı var mı? Varsa bunları açıkla mısınız?	Kodlama	Tema
--	----------------	-------------

Uzman 1 : Evet. Görsel materyaller daha fazla kullanılmış.	Görsel Materyal	
---	-----------------	--

Uzman 2: Evet. Ders müfredatı hafifletilmiştir.		
--	--	--

Uzman 3: Yoktur.		
-------------------------	--	--

Uzman 4: Yoktur.		
-------------------------	--	--

Uzman 5: Program ve kitaplar hazırlanırken öğrencinin doğuştan getirdiği ve çevresinden öğrendiği algılar kitaplara hiç yansıtılmamış. Ruhsuz bir robot kabul edilmiş.		
---	--	--

Uzman 6: Var. Şekil ve şemalar çoğaltılmış. Değerlendirme		
--	--	--

bölümleri,kavram haritaları ve işaret ve semboller kısmı eklenmiş.

Uzman 7: Bilgi vermekten çok araştırmaya yönelik olmuştur. Kavram Haritası Öğrenci merkezli hazırlanmaya özen gösterilmiş.

Uzman 8: Etkinliklere yer verilmiş. Ders daha somut hale getirilmeye çalışılmış.

Uzman 9: Şekil ve şemalar daha fazla, önceki kitaplarda yer alanlardan farklı etkinlikler hazırlanmış,farlı materyaller derse katılmaya başlanmıştır.Öğretmen kılavuz kitabının ve öğrenci çalışma kitabının da yer alması ile ders kitabı desteklenmiş.

Öğretmen Kılavuz Kitabı Eski Kitapları ile Yeni Ders Kitaplarının Kıyaslanması Öğrenci Çalışma Kitabı

Uzman 10: Farklı etkinliklere ve değerlendirme kısımlarına yer verilmiş. Konular değiştirilmiş ve yeni konular günlük hayattan örneklerle anlatılmaya çalışılmış.

Çizelge 3.23 incelendiğinde uzmanların %20'si ders kitaplarının önceki programa uygun ders kitaplarından farklı olmadığını düşünürken, diğer uzmanlar etkinlik ve değerlendirme kısımları ile kitaplarda materyal kullanımının desteklenmesi ile ilgili konularda ders kitaplarının geliştirildiğini düşünmektedir.

3.4 Görüşler

Uzmanlar soruların haricinde aşağıdaki görüşleri belirtmişlerdir:

Uzman 1: ---

Uzman 2: Hizmet içi eğitim yetersiz kalmıştır. Öğretmenler çok da fazla bilmedikleri programı birbirlerinin desteği ile öğrenip uygulamaya çalışmaktadır. Böyle bir değişim mutlaka tüm taşlar yerine oturtularak yapılmalıdır.

Uzman 3: Araç-gereç eksikliği böyle bir değişimde olmamalıydı. Öğretmenlerden aldığımız görüşlere göre değerlendirme formları çok fazla. Bunun yanında tüm eğitim-öğretim çalışanları iyi bir hizmet içi eğitimden geçirilmeliydi.

Uzman 4: Ülkemizde bölgeler arası farklılıklara daha fazla dikkat edilmeli ve etkinlikler buna yönelik planlanmalı. Ayrıca değerlendirme formlarının ağırlığını tüm öğretmenlerin problem yaşadığı bir konu.

Uzman 5:---

Uzman 6:

1. İlköğretim terimler sözlüğü yoktur. Acil olarak hazırlanması, parasız olarak öğrencilere dağıtılması gerekir.
2. Almanya da olduğu gibi her öğrenciye matematik araç kutusu verilmelidir.
3. Matematik kitaplarına uygun çalışma kitaplarının A-B-C (kolaydan zora doğru) bölümlendirilmesi, A kitapçığını başaran öğrencinin B kitapçığına geçmesi, A kitapçığını başaramayan öğrencilerin birebir çalıştırılarak eksiklerinin giderilmesi, C kitapçığını tamamlayan öğrencilerin bir üst sınıfa geçmesini içeren bir oluşum yapılmalı.

Uzman 7: Eğitimin sadece ders kitabına yönelik olması doğru değil. Bunun yanında matematik sınıfları açılmalı, ders kitabının rehberliğinde bu sınıflarda araç gereçler üretilmeli, sınıf aynı zamanda oyun alanı gibi tasarlanmalı.

Uzman 8: Matematikte problem ve etkinlikler zor.

Uzman 9: Uzun süreli uygulamada başarıya ulaşılabilecektir. Eğitim seminerleri devam etmeli.

Uzman 10: Gözlem formları aza indirilmeli. Öğretmenlere, öğrenci ve velilere program ve kitaplar hakkında ayrıntılı bilgiler verilmeli, daha bilinçli bir kullanım sağlanmalıdır.

Belirtilen görüş ve öneriler şu başlıklarda toplanabilir:

1. Gözlem formlarının çok fazla olması öğretmenler için adeta eziyete dönüşmektedir. Bunların sayısının azaltılmasında fayda vardır.
2. Tüm eğitim çalışanları iyi bir hizmet içi eğitimden geçirilmeliydi
3. Materyal eksiklikleri bir an önce tamamlanmalıdır.

Uzmanların çoğu sorular haricindeki görüşlerinde; yeni öğretim programı ile ilgili daha fazla seminer verilmesi gerektiği konusunda hemfikirdirler. Bunun yanında araç-gereç eksikliğine dikkat çekerek bunun kapatılması yönünde çalışmalar yapılması gerektiği yönünde görüş belirtmişlerdir. Uzmanlardan birisi öğrencilere, ders kitabı ile matematik araç kutusunun da verilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Aynı zamanda bazı uzmanlar öğretmenlerle görüşmelerinde dile getirilen değerlendirme ve gözlem formlarının ağırlığı konusuna dikkat çekmiştir.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde, uygulama sonucu elde edilen verilerden çıkarılan sonuçlar ve bu sonuçlara dayalı olarak geliştirilecek önerilere yer verilmiştir.

4.1 I. Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

1. Öğrencilerin ders kitaplarının öğretimdeki yerine ilişkin görüşlerine göre, öğrencilerin çoğunluğu, derslerde en çok kullanılan aracın ders kitabı olduğunu belirtmişlerdir. Bunun yanında öğrencilerin büyük kısmı derslerde en çok kullanılan aracın ders kitabı olmasının nedeninin, okullardaki araç gereç azlığı olduğu yönünde görüş bildirmişlerdir.

Öğrencilerin yüzde kırka “ders kitabında yer alan indeks, içindekiler, kronoloji vb. bölümlerin nasıl kullanılacağını bilmediğini” belirtmiştir. Öğrencilerin %40’a yakını ders kitabının tek kaynak olarak algılanmasının başarısız olma sebeplerinden biri olduğunu, yine büyük çoğunluğu ise ders kitabının öğrencileri ezbere yönelttiğini belirtmiştir.

Sonuç olarak, okullardaki materyal eksikliği derslerde sadece ders kitabını kullanımını neredeyse zorunlu hale getirmiştir. Bu fikir uzman ve öğretmen görüşleri ile de desteklenmektedir. Ders kitaplarının eğitim materyalleri ile desteklenmediği her kesim tarafından dile getirilen bir eksikliklerdir. Bunun yanında öğrencilerin kayda değer bir oranı ders kitabında yer alan indeks, kronoloji, içindekiler vb. bölümlerin nasıl kullanılacağını bilmemesi de öğretmenlerin ders kitabını ders yılı başında tüm yönleri ile tanıtmada eksiklikler olduğunun göstergesidir.

Öğrencilerin ortak ders kitabı kullanımı ile ilgili görüşleri dikkate alındığında; öğrencilerin ortak bir ders kitabı kullanımından yana oldukları fakat ders kitabının tek kaynak olarak algılanmasını istemedikleri göze çarpmaktadır.

2. Öğrencilerin küçük bir yüzdesi hazırlık çalışmalarında soru ve çalışma sayısının çok fazla zaman almayacak şekilde düzenlenmediğini belirtirken, çoğu “kısmen” çok fazla zaman almayacak şekilde düzenlendiğini belirtmiştir. Oysa öğrencilerin cevaplarından yola çıkılarak, kitaplarda yer alan hazırlık çalışmalarının, öğrencilerde konuya istek uyandırmaktan öte çok fazla zamanlarını aldığı söylenebilir. Bu da öğrencilerin daha konuya başlamadan yorulmalarına ve konuya ilgilerinin azalmasına yol açacaktır.

Öğrencilerin büyük kısmı “çalışmaların yakın çevreleri, ihtiyaçları ve günlük yaşantıları ile ilgili” olduğunu belirtmiş olsa da %9.3’ü buna katılmamaktadır. Yine öğrencilerin bir kısmı “eleştirel düşünmenin gelişmesini sağlayıcı etkinliklere yer verilmediğini” belirtmiştir. Öğrencilerin %50.5’i ise soruları basitten zora sıralanmadığını belirtmişlerdir. Öğrencilerin %9’u değerlendirme soruları öncesi yeterli örnek yapılmadığını belirtmişlerdir. Bunların dışında” hazırlık çalışmaları verilirken, yol gösterici bilgilerin sunulmuş olması”, “hazırlık çalışmalarının uygulanabilir soruları içermesi”, ”anlaşılması kolay ve öğrenci seviyesine uygun kavramların kullanılmış olması”, ”ünite ve konuyu öğrenmek için ilgi ve istek uyandırması” ve “öğrencilerin konuyu pekiştirmesine yönelik sorular ve uygulama çalışmalarına verilmiş olması” gibi maddelerde olumlu sonuçlara ulaşılmıştır.

Sonuç olarak değerlendirme soruları öncesi daha çok alıştırma sorusuna yer verilmeli, hazırlık çalışmaları öğrencinin çok fazla vaktini almayacak şekilde düzenlenmelidir. Sorularda öğrencilerin günlük yaşantıları ile daha fazla bağlantı kurulmalı ve eleştirel düşünmeyi sağlayan sorulara yer verilmelidir.

3. Öğrencilerin %21.7’si “örneklerin basitten karmaşığa, kolaydan zora bir bütünlük içinde olması” maddesine olumsuz yanıt vermiştir. Ders kitabında yer alan örneklerin öğrenci seviyelerine uygun, kolaydan zora bir sıra içinde olması gerekmektedir. Öğrencilerin konuyu kavramadan zor sorulara geçmesi konunun anlaşılmasını zora sokacaktır. Yine öğrencilerin %54.2’si “konular yakın çevremiz, ihtiyaçlarımız ve günlük yaşantımız ile ilgilidir” maddesine olumlu yanıt verseler de %33’ü “kısmen”, %12.8’i ise “hayır” yanıtı vermişlerdir. Verilen yanıtlara bakılığında konuların öğrencilerin günlük yaşantıları yakın çevreleri ve ihtiyaçları doğrultusunda seçilmesi konusunda problem olduğu söylenebilir.

Öğrencilerin %14.5'i yabancı kelime ve kavramlar için gerekli açıklamaların yapılmadığını, %22.5'i ise "kısmen" yapıldığını belirtmiştir. Bununla ilişkili olarak %5.2'si örnek ve kavramların rahatlıkla anlaşılmadığını, %40.6'sı ise "kısmen" anlaşıldığını belirtmiştir. Bu yüzdeler küçümsenecek rakamlar değildir. Matematik dersi çoğunlukla soyut işlem becerisini gerektirir ve soyut kavramlar içerir. Bir bilim olarak "tumdengelimli akıl yürütme yoluyla, soyut varlıkların (sayılar, geometrik şekiller, fonksiyonlar, uzaylar vb.) özelliklerini ve bunlar arasında kurulan bağıntıları inceleyen bilim dalı" olarak tanımlanır. Bu nedenle matematik ders kitaplarında kelime ve kavramlar öğrencilerin anlayabileceği seviyede yer almalı ve açıklanmalıdır. Dersin ana kavramları anlaşılmadan, konuya giriş yapılması uygun değildir.

Bilimsel içerikle ilgili; "kitapta yer alan konular güncel ve ilgi çekicidir", "öğrencilerin dikkatini dağıtacak gereksiz bilgi ve ayrıntılardan kaçınılmıştır" maddelerine verilen yanıtlara bakıldığında olumsuz bir sonuç ile karşılaşılmamıştır.

4. Dil ve anlatım unsuruna ilişkin maddelerden "noktalama işaretleri amacına uygun olarak kullanılmıştır", "yazım (imla) kurallarına uyulmuştur", "kullanılan kelimeler, anlaşılabilir niteliktedir", "kelimelerin uzunlukları okuma becerilerine uygundur" maddelerinde oldukça olumlu sonuçlar ortaya çıkmıştır. Ders kitabında imla kurallarına uyulması ve kelimelerin anlaşılır olması ile ilgili bir problem bulunmamaktadır.

Dil ve anlatım unsuruna ilişkin "kitapta Türkçe olmayan maddelere yer verilmiştir" ve "cümle içerisinde gereksiz kelimelere yer verilmiştir" konularının yetersiz olduğu göze çarpmaktadır. Öğrencilerden %34.3'ü kitapta Türkçe olmayan kelimelere yer verildiğini, %23.5'i ise "kısmen" Türkçe olmayan kelimelere yer verildiğini belirtmiştir. Bu oldukça büyük bir orandır. Her bilimin kendine ait terimleri vardır. Fakat bu terimlerin mutlaka öğrencinin anlayacağı seviyeye indirgenerek açıklanması ve öğretmen tarafından da bu açıklamanın desteklenmesi gerekir. Öğrencilerden %26'sı cümle içinde gereksiz kelimelere yer verildiğini, %22.2'si ise cümle içinde "kısmen" gereksiz kelimelere yer verildiğini belirtmiştir. Anlatımı güzelleştireceğini düşünerek uzun cümlelerin, süslü kelimelerin kullanılması çoğu zaman cümle ve paragrafların anlaşılmasını güçleştirir.

5. Ders kitabının tasarımı ile ilgili maddelere genel olarak bakıldığında tasarımla ilgili problemlerin olduğu göze çarpmaktadır. Özellikle; öğrencilerin %14.6'sı

“renkler sınıf düzeyine uygun olarak kullanılmıştır” maddesine, %35.7’si”bir konudan diğer konuya geçişte, boşluk bırakılmıştır” maddesine, %28.4’ü”not almayı sağlayacak yeterlikte boşluklar bırakılmıştır” maddesine, %13.8’i ”sayfa yapısında bir bütünlük göze çarpmaktadır” maddesine, %11.1’i “konu içinde tekrarlara yeterince yer verilmiştir” maddesine olumsuz yanıt vermişlerdir.

Öğrencilerin büyük kısmı ders kitabının boyutunun (Kitabın uzunluk, genişlik, derinlik ve yükseklik ile ilgili kavramları) “normal” olduğunu, yine yarıdan fazlası “kullanılan şekillerin yeterli” olduğunu ve önemli öğelere dikkat çekilerek vurgu yapıldığını”, ”sayfaya bakıldığında nesnelerin hizalanmış görüldüğünü” belirtmişlerdir. Fakat öğrencilerin büyük bölümünün “kullanılan şekillerin yeterli olmasına” ilişkin maddeye “kısmen” katılmaları ders kitabında kullanılan şekillerin çok da yeterli olmadığını göstermektedir.

Sonuç olarak; tasarımla ilgili öğelerde eksiklikler vardır denilebilir. Konular arası geçişte veya paragraflar arasında bırakılan boşluklar, öğrencilerin konuyu ayırt etmelerini, konunun veya yargının bittiğini anlamalarını sağlar. Ayrıca algılamalarını kolaylaştırır. Not almaları için bırakılacak boşluklar da gerek konunun püf noktalarını ilgili olduğu yere kaydetmelerini sağlayacaktır. Bununla birlikte konu aralarında yeterli tekrarların yapılması gerekmektedir.

6. Öğrencilerin çoğunluğu %51.4 ile %77.2 arasında değişen oranlarda;“konu hakkında istenilen bilgilerin; yazılar, fotoğraflar, resimler, karikatür, şekil, şema, harita, grafik, vb. gibi öğelerle açıklandığı”, ”resim, şekil ve grafiklerin ilgi çekici olduğu”, ”resim, şekil ve grafiklerin konuları açıklamada yeterli olduğu”, ”resim, şekil ve grafiklerin kolayca anlaşılabilir olduğu”, ”gerçeğine benzer araçların yeterince kullanıldığı”, ”tabloların konuya uygun olarak kullanıldığı”, ”grafiklerin veriler arasındaki ilişkileri göstermede yeterli olduğu” ve son olarak ”şemaların (diyagramlar) öğeler arasındaki ilişkileri göstermekte olduğu” yönünde görüş bildirmişlerdir.

Öğrencilerin ders kitabının görsel düzenine ilişkin maddelere verdikleri yanıtlar incelenip daha önceki araştırmalarla kıyaslandığında; matematik ders kitaplarında görsel düzen ile ilgili eksikliklerin büyük ölçüde giderildiği göze çarpmaktadır. Yine de, konu anlatımının, görsel düzende yer alması gereken şekil, grafik, şema gibi görsel öğelerle desteklenmesine daha büyük önem verilerek kalan eksikler de giderilmelidir. Çünkü görsel

öğeler, bilgiyi desteklemenin yanında, zihinde canlandırılması güç olan karmaşık durumları açıklamada, olgu ve kavramlar arasındaki ilişkileri göstermede, konuyu özetleyip konuya ilgi çekmede önemli bir yer tutmaktadır. Konu anlatımının yanı sıra; problem çözümlerinde, bulunan sonuçların grafikte ifade edilmesinde, kavram haritaları ile konuların ana noktalarına dikkat çekmede özellikle görsel öğeler kullanılmalıdır.

7. Ders kitabında yer alan fiziksel yapı ve bölümlere ilişkin öğrenci görüşleri incelendiğinde; bu kısım ile ilgili problemlerin olduğu göze çarpmaktadır. Öğrencilerin %25.6'sı “kitabın kapağının ilgi çekmediğini”, %22.9'u “kapak kartonunun kaliteli olmadığını”, yine beşte birden fazlası “kitabın cildinin dayanıklı olmadığını” ve “kağıt kalitesinin yeterli olmadığını belirtmiştir. Bununla beraber öğrencilerin %17'si “kitabın taşıma açısından uygun olmadığını” belirtmiştir.

Öğrencilerin büyük çoğunluğu “kullanım açısından kitap boyutunun yaş grubuna uygun olduğunu” ve “harf ve şekillerin okunaklı olduğunu” belirtmişlerdir.

Sonuç olarak, özellikle ders kitabının kapağı ile ilgili problem olduğu söylenebilir. Kapağın ilgi çekici olmaması ve kapak kartonunun kalitesiz olması önemli problemlerdir. Bir kitaba bakıldığında ilk dikkat çeken şey kitabın kapağıdır. Nasıl bir kapak hazırlanmış, göze hoş geliyor mu?, içeriği yansıtıyor mu?, yaratıcı ve değişik bir kapak mı? gibi sorulara olumsuz yanıt veren bir kitap kapağı, o kitap hakkında önyargılı olunmasına neden olacaktır. Ayrıca bu yaş çocuklarının özellikleri düşünüldüğünde, kitapları biraz düzensiz kullandıkları ve hırpaladıkları göze çarpmaktadır. Dolayısıyla bu yaş çocuklar için hazırlanan kitapların dayanıklı ve sağlam olması gerekmektedir.

4.2 II. Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

1. Öğretmenlerin matematik ders kitabının öğretimdeki yerine ilişkin görüşleri incelendiğinde; öğretmenlerin büyük kısmının “öğretim ortamlarında en yaygın kullanılan aracın ders kitabı olduğu”, “ders kitabının hedef davranışların alanına ve basamaklarına uygun düzenlendiği”, “öğretimin büyük bölümünün kitapların içeriği ile belirlendiği”, “ders kitabının ünite ve konularının, öğretim programının içeriğinden çıkarıldığı”, “ders kitabında, araç gereçlerle sunulabilecek pek çok fotoğraf, şekil, grafik, şema, harita vb. görsel materyalin konu anlatımı ile birlikte

bulunduğu”, ”ders kitabının hangi bölümlerinde, hangi materyallerin destek olarak kullanılacağıının belirtildiği”, ”öğrencilere ders kitabında yer alan indeks, içindekiler, kronoloji vb. bölümlerin nasıl kullanılacağıının açıklandığı”, ”ders kitabında bulunan hazırlık çalışmalarındaki yönergelerin, öğrencinin çevresine göre tekrar gözden geçirilip, gerçekleştirilebilecek niteliğe sahip olduğu”, ”ders kitaplarının, öğrenci merkezli olarak, onların ilgi ve yeteneklerine uygun hazırlandığında öğrenme isteğine ve kişilik gelişimine daha olumlu katkı sağlayacağı”, ”dersin planlanmasında ders kitabının hangi bölümlerinden yararlanılacağı ve diğer kaynaklardan nerelerin takviye edileceğinin belirlendiği” yönünde görüş belirtmiştir.

Bunun yanında, öğretmenlerin %37’si “kısmen”, %17.4’ü ise tamamen, ders kitabının derslerde en çok kullanılan araç olmasının sebebini okullardaki araç-gereç azlığı olarak göstermişlerdir. Ayrıca öğretmenlerin %10.9’u “ders kitabının öğretmene konu alanındaki gelişmeleri bir arada verme özelliğine sahip olmadığını”, %15.6’sı da “öğretim yılı başında öğretmenler tarafından seçilen ders kitabının bütün bölümleri detaylı bir şekilde incelenmediğini” belirtmiştir. %35.6’sı “öğrencinin ders kitabını tek kaynak olarak algılamasının, başarısız olma sebeplerinden biri” olduğunu, yine %44.4’ü “ders kitabının öğrenciyi ezbere yönelttiğini” belirtmiştir. Öğretmenlerin %55.6’sı “ders kitaplarının yerine okullarda fasiküller, ünite dergileri ve elektronik ders kitaplarının kullanılmadığını” belirtirken, %10’a yakını bu materyallerin ders kitabının yanında kullanıldığını, %35.6’sı ise “kısmen” kullanıldığını belirtmiştir.

Sonuç olarak; öğretmenler de öğrenci görüşlerine katılmakta ve derslerde en çok kullanılan aracın ders kitapları olmasının sebeplerinden birini okullardaki araç-gereç eksikliği olarak göstermektedirler. Öğretmenlerin birçoğunun öğretmenler tarafından öğretim yılı başında ders kitabını ayrıntılı bir şekilde inceledikleri ve ya “kısmen “inceledikleri görüşünü belirtmiş olmaları da bir başka dikkat çeken sonuçtur. Öğretmenlerin görüşleri derslerde tek kitap kullanımı konusunda çelişmektedir. Bu konudaki en büyük çelişki sınıfta farklı kitaplar bulunduğunda derslerde yapılan ortak etkinliklerin engellenecek olmasıdır. Yine öğretmenler derslerde tek kaynak olarak algılanan ders kitabının başarısız olma sebeplerinden biri olduğunu düşünmektedir. Öğretmenlerin önemli bir kısmının ise “ders kitabının öğrenciyi ezbere yönelttiğini” düşünüyor olması, ders kitaplarının tek başına öğrenme ortamlarında yeterli olamayacağını destekler niteliktedir. Öğretmenlerin büyük çoğunluğunun, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yasaklanmış olsa da, derslerde ders kitabına

ek olarak farklı kaynakların “kısmen” de olsa kullanıldığını belirtmiş olmaları da, ders kitapları araç-gereçlerle Milli Eğitim tarafından desteklenmiyor olsa da öğretmen ve öğrencilerin bu açığı kapatmak için farklı kaynaklara yöneldiğini göstermektedir.

2. Öğretmenlerin, ders kitabının matematik ders programına uygunluğuna ilişkin görüşleri incelendiğinde; ders kitabında “uygun soruları sorulması ve alıştırmalara yer verilmesi”, ”öğretmen özelliklerine uygun düzenlenmesi”, ”öğretim programına göre yeniden düzenlenmesi gerektiği” ve “konulardan önce konunun neden öğrenileceği ile ilgili bilgi verilmesi” maddelerinde problemlerin olduğu görülmektedir.
3. Öğretmenlerin ders kitabında yer alan değerlendirme unsurlarına ilişkin görüşleri incelendiğinde; öğretmenler çalışma sayılarının öğrencilerin fazla vaktini almayacak şekilde düzenlemiş olduğunu belirtirken, bu görüş öğrencilerin aynı maddeye verdiği yanıtla çelişmektedir. Bunun yanında öğretmenleri büyük çoğunluğu “kısmen” veya “tamamen” çalışmaların somut davranışlara yönelik olduğunu, öğrencilerin seviyesine uygun kavramların kullanıldığını, konuyu öğrenmek için öğrencilerde ilgi ve istek uyandırdığını, kritik hedef davranışları içerecek şekilde hazırlandığını ve öğrencilerin matematiğe karşı olumlu tutum geliştirmelerini sağlayacak nitelikte olduğunu belirtmiştir.

Sonuç olarak; öğretmenlerin ders kitaplarında yer alan değerlendirme unsurlarına ilişkin verdikleri yanıtlar incelendiğinde; “çalışmaların öğrencilerin günlük yaşantıları, çevre ve ihtiyaçları ile ilgili olması”, “problem çözme ve sonuç çıkarma etkinliklerine yer verilmesi” ve “problemlerin öğrenci seviyesine uygun düzenlenmesi” maddelerinde problem olduğu göze çarpmaktadır. Bunların dışında kalan değerlendirme unsurları ile ilgili çok da fazla problem olmadığı söylenebilir.

Ders kitabının öğretime uygunluğu konusunda fazla problem olmasa da, ders kitabında özellikle daha fazla alıştırmaya yer verilmesi, ders kitabının öğretim programının öğelerine göre yeniden gözden geçirilmesi ve konuların başında konunun neden öğrenilmesi gerektiği hakkında bilgi verilmesi gerekmektedir.

4. Öğretmenlerin, ders kitabının bilimsel içeriğine ilişkin verdikleri yanıtlara göre; bilimsel içerikle ilgili maddelerde fazla problem olmadığı görülmektedir. Öğretmenlerin büyük kısmı ders kitabında bilgi türlerinin doğru ifade edildiği, konularda öğrendiklerini günlük hayatta kullanma imkanı verdiği, kullanılan bilgilerin güncel olduğu ve kavramların doğru kullanıldığı, örneklerin öğrencilerin gelişim düzeyine uygun olduğu, bilgilerin önceki bilgilerle tutarlılık gösterdiği ve öğrencilerin dikkatini dağıtacak gereksiz bilgi ve ayrıntılardan kaçınıldığı konularında olumlu yanıtlar verdiği görülmektedir.
5. Kitapta yer alan dil ve anlatım unsurları ile ilgili olarak; kitapta Türkçe olmayan kelimelere yer verilmesi ile ilgili problem olduğu söylenebilir. Bunun dışında öğretmenler çoğunlukla ders kitabının dil ve anlatım özelliklerine uygun olduğu yönünde görüş belirtmişlerdir.
6. Öğretmenlerin ders kitabının tasarımı ile ilgili görüşlerine bakıldığında; konular arası geçişlerde yeterli boşluk bırakılması, öğrencilerin not almalarını sağlayacak boşluklara yer verilmesi, şekil, renk, doku, boyut, boşluk gibi öğelerin arasında konuya uygun zıtlıkların kullanılması ile ilgili problem olduğu söylenebilir.
7. Öğretmenlerin büyük çoğunluğu, ilk defa bu yıl ders kitapları ile birlikte basılan ve kullanıma sunulan öğretmen kılavuz kitapları ile ilgili olumlu görüşler belirtmiştir. Kılavuz kitabın yapılacak etkinlikler hakkında bilgi vermesi, gerekli yönlendirmeleri yapıyor olması, ders işleme sırasında yardımcı olması ile ilgili belirtilen görüşlerin çoğu olumludur. Sadece kılavuz kitapta öğrenci değerlendirmede kullanılacak değerlendirme etkinlikleri ile ilgili eksiklik olduğu görülmektedir.
8. Öğretmenlerin kitapta yer alan fiziksel yapı ve bölümlere ilişkin görüşleri incelendiğinde; taşıma açısından kitabın yaş grubuna uygunluğu, kitap kapağının ilgi çekici ve dayanıklı olması, kitap cildinin dayanıklılığı ve baskı kalitesi ile ilgili problemler vardır denebilir.
9. Kitapta olması gereken bölümlerle ilgili öğretmen görüşleri incelendiğinde; özellikle ünite sonunda özetin yer alması ve sembol listesi ile ilgili problem vardır denebilir. Bu nedenle her ünitenin sonunda konuyu tekrar inceleme olanağı veren özetin yer alması ve kitabın sonunda mutlaka sembol listesinin yer alması konusuna dikkat edilmelidir.

10. Ders kitabı ile birlikte yer alan yardımcı materyallerle ilgili öğretmen görüşleri incelendiğinde; öğretmenlerin tümünün elinde öğretmen kılavuz kitaplarının olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bazı okullarda öğrenci çalışma kitapları eksiktir, çok büyük oranda ders kitapları ile birlikte asetat, cd, disket gibi araçlar yer almamaktadır.

4.3 III. Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

1. Görüşülen uzmanların tümünün 10 yılın üzerinde müfettişlik deneyimine sahip oldukları görülmüştür. Toplam 6 müfettiş, 20 yıl ve üzeri süredir müfettişlik yapmaktadır. Bununla beraber uzmanların tümü matematik programını ve yeni ders kitaplarını incelemiştir. Bu da uzmanların, daha önceki öğretim programları ile ilgili deneyime sahip oldukları ve yeni öğretim programı ile ilgili yapacakları değerlendirmenin anlamlı olacağını ifade eder.
2. Uzmanların tümü ders kitapları hazırlanırken kendi görüşlerine başvurulmadığını belirtmiş, %40'ı ders kitapları hazırlanırken uygulayıcı ve denetleyicilerin de görüşlerine başvurulması gerektiğini vurgulamıştır. Bir uzman ise kendi görüşlerine başvurulmamış olsa da ders kitapları ile ilgili komisyonda ilköğretim müfettişlerinin bulunduğunu belirtmiştir.
3. Uzmanların çoğunluğu ders kitaplarının öğretim programının vizyonunu yansıttığını düşünmektedir. Bunun yanında eksik olan ders materyallerine ve müfredatın yoğunluğuna dikkat çekmişlerdir. Uzmanların ders kitabında yer alan özelliklerle ilgili fikir birliği içerisinde olmadıkları görülmüştür. Uzmanlardan biri programın esnek ve geliştirilebilir olmadığını belirtirken, diğer uzmanlar bu görüşe katılmamaktadır. Uzmanların çoğunluğu aynı zamanda derslerde yaparak-yaşayarak öğrenme sağlayacak etkinliklere daha fazla önem verilmesi, öğretimin araçlarla desteklenmesi gerektiği yönünde görüş belirtmiştir.
4. Uzmanların %20'si ders kitaplarının önceki programa uygun ders kitaplarından farklı olmadığını düşünürken, diğer uzmanlar etkinlik ve değerlendirme kısımları ile kitaplarda materyal kullanımının desteklenmesi ile ilgili konularda ders kitaplarının geliştirildiğini düşünmektedir.

5. Uzmanların çoğu sorular haricindeki görüşlerinde; yeni öğretim programı ile ilgili daha fazla seminer verilmesi gerektiği konusunda hemfikirdirler. Bunun yanında araç-gereç eksikliğine dikkat çekerek bunun kapatılması yönünde çalışmalar yapılması gerektiği yönünde görüş belirtmişlerdir. Uzmanlardan birisi öğrencilere, ders kitabı ile matematik araç kutusunun da verilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Aynı zamanda bazı uzmanlar öğretmenlerle görüşmelerinde dile getirilen değerlendirme ve gözlem formlarının ağırlığı konusuna dikkat çekmiştir.

4.4 Öneriler

4.4.1 Araştırma Bulgularına Dayalı Öneriler

1. Araştırma sonucunda, ders kitaplarını destekleyici “araç-gereçler” konusunda matematik ders kitaplarında eksikler olduğu tespit edilmiştir. Bu destekleyici araç-gereçler; “asetatlar”, “cd ve disketler”, “değerlendirme materyalleri”, “video kasetler” olabilir. Özellikle geometri ve grafik çizimi ile ilgili konuların anlatımında çizimlerin de yer aldığı cd veya disketler öğrencilerin ilgisini çekecek ve soyut ürünlerin somut yansımalarının görerek öğrenmelerini sağlayacaktır. Önceki yıllarla karşılaştırıldığında ders kitabı ile birlikte “öğrenci çalışma kitabı” ve “öğretmen kılavuz kitaplarının” yer alması, daha önceki araştırmalarda vurgulanan bu materyallerin eksikliğinin artık giderildiğini göstermektedir. Özellikle ölçme değerlendirmede öğretmene yardımcı olacak değerlendirme materyallerinin öğretmen kılavuz kitapları ile birlikte verilmesi sağlanabilir.
2. Ders kitaplarında, çoğunlukla ünite arasında tekrarlara ve ünite sonunda özetlere yer verilmediği tespit edilmiştir. Eğer bu tür özetlere ve kısa hatırlatmalara yer verilirse, öğrenciler kendi öğrenmelerindeki eksik yönleri görerek bunu gidermeye çalışabileceklerdir.
3. Araştırma sonucunda, önceki araştırmalara kıyasla “etkinlikler” konusunda daha faal davranıldığı tespit edilmiştir. Ancak hazırlanan etkinliklerin materyal kullanımını da destekleyecek nitelikte olması sağlanmalı ve etkinlikler daha çok öğrencinin ilgisini çekecek şekilde onun çevresinden, ihtiyaçlarından ve doğadan yola çıkılarak üretilmelidir.

4. Özellikle problem çözüme basamakları öğrencilere daha iyi kavratılmalı, matematik problemlerini sadece soyut birer problem olarak görmekten çıkıp onlar için bir ihtiyaç ve zevkli bir eğlence olarak algılamaları sağlanmalıdır.
5. Geçmiş yıllardaki imkânlarla kıyaslandığında, özellikle teknoloji alanındaki yeniliklerin ne kadar hızlı geliştiği göze çarpmaktadır. Bu nedenle eğitimde teknoloji destekli öğrenime bir an önce geçilmesi için gerekli destek ve donanım sağlanmalıdır. Bilgisayarın, öğrencilerin sadece oyun oynamasının yanında daha faydalı işlerde; ders sunumlarında, etkinlik üretmede nasıl etkili hale getirilebileceği öğrencilere gösterilmeli ve öğrencilerde bilgisayar kullanma bilinci ders etkinlikleri sayesinde geliştirilmelidir. Bu şekilde öğrenciler derslerini daha zevkli geçirmiş olacak hem de tüm bu duyuşal öğelerle desteklenen eğitim daha verimli hale gelecektir. Bu konuda bilinçli kullanım için gerekli önlemler mutlaka alınmalıdır.
6. Matematik ders programı yeniden düzenlenmiş olsa da, ülkenin şartları düşünülerek tekrar düzenlenmeli ve etkin uygulanması için yurdun her yerinde gerekli yatırımlar yapılmalıdır. Birçok okulda öğrenciler hale birleştirilmiş sınıflarda eğitim görürken, alt yapı hazırlanmadan, teorikte gerçekten anlamlı olan bu programın pratikte her okulda uygulanabilirliği konusu ayrıntılı olarak incelenmelidir.
7. Ders kitaplarının boyutu ve cildinin sağlamlığı öğrenci özelliklerine uygun olarak düzenlenmelidir.
8. Matematik ders kitabında “şekil, grafik, kavram haritası” gibi görsel öğelere daha fazla yer verilmeli, öğrencilerin görme duyularına hitap edilmelidir. Bu tür görsel öğeler, genellikle soyut öğrenmeler içeren matematik dersini daha anlaşılır kılacaktır.
9. Ders kitabında, “aktif öğrenme”, ”problem çözüme”, ”yapılandırıcılık” ve “işbirlikli öğrenme” gibi öğrencinin öğrenme sürecinin sorumluluğunu taşıdığı öğrenme yaklaşımlarına yer verilmelidir.
10. Milli Eğitim Bakanlığı ile Üniversitelerin Eğitim Fakülteleri İlköğretim konusunu dayanışma içinde sürdürmeli, hazırlanan hiçbir çalışma üniversite raflarında bekletilmemelidir. Ders işleme sırasında uygulanacak farklı etkinliklerin yer aldığı çalışmalar, öğretimde yer alacak etkinlik yelpazesinin gelişmesini sağlayacaktır.

Bunun yanında, eğitim fakültelerinde verilen “materyal geliştirme” dersleri de ilköğretim ve üniversitelerin katkısı ile üniversite koridorlarının dışına çıkarılabilmelidir.

11. Öğrencilerin yaşayarak öğrenmesini sağlamak amacı ile işlenen dersler monoton sınıf ortamlarının dışında etkinlik sınıflarında uygulanması sağlanmalıdır. Matematik sınıflarında öğrencilerin kullanacağı her tür materyal yer almalı, gerektiği durumlarda dersler sınıfın dışında işlemelidir.
12. Matematik ders kitaplarını hazırlama sırasında “görsel”, “dil ve anlatım” özellikleri bakımından ders kitaplarını inceleyen kişilerin bu alanda eğitim görüp görmedikleri, inceleme sırasında etkin çalışıp çalışmadıkları kontrol edilmelidir.
13. Gerekli kurumlarca her ders için ders kitabı değerlendirme ölçeklerinin hazırlanıp, ders yılı sonunda okullara gönderilmesi gerekir.

4.4.2 Yapılacak Yeni Araştırmalar İçin Öneriler

1. Yapılan araştırma İlköğretim 4. sınıf matematik ders kitapları ile sınırlı kalmıştır. İlköğretimde diğer seviyelerdeki veya liselerde matematik ders kitapları ya da farklı derslerin kitapları da incelenmelidir. Ders kitapları arasında sınıftan sınıfa veya branşlar arası fark olup olmadığı tespit edilmelidir.
2. Yapılan araştırma sırasında öğretmen, öğrenci ve uzman görüşlerinden faydalanılmıştır. Birçok öğrencinin özellikle ödevleri yapması sırasında velilerinden fikir aldıkları düşünülürse, araştırmanın kapsam velilere de genişletilebilir.

KAYNAKÇA

- [1] Senemoğlu, N., Kuramdan Uygulamaya Gelişim Öğrenme ve Öğretim, Özsen Matbaası, Ankara, (1998), 7.
- [2] Sönmez,V., Program Geliştirmede Öğretmen El Kitabı, Anı Yayıncılık, Ankara, (2001), 21.
- [3] Taymaz, H., Hizmetiçi Eğitim Kavramlar, İlkeler, Yöntemler, Sevinç Matbaası, Ankara, (1981), 43.
- [4] Demirel, Ö., Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Program Geliştirme, Pegem Yayıncılık, Ankara, (2000), 53.
- [5] Fidan,N.,Okulda Öğrenme ve Öğretme, Alkim Yayıncılık, Ankara, (1996), 65.
- [6] Özden, Y., Öğrenme ve Öğretme, Pegem A Yayıncılık, Ankara, (2003), 14.
- [7] Erden M. ve Akman, Y., Gelişim-Öğrenme-Öğretme, Arkadaş Yayınevi, Ankara, (1998), 121.
- [8] Özçelik, A., Ölçme ve Değerlendirme, ÖSYM Yayınları, Ankara, (1998), 44.
- [9] Varış, F., “Eğitimde program geliştirme teori ve teknikler”, Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları, Ankara, (1978), 75.
- [10] Demirel, Ö., Öğretim İlke ve Yöntemleri, MEB yayınları, Ankara, (1999), 57.
- [11] Arseven, A., İlköğretim 7. Sınıf matematik ders kitaplarına ilişkin öğretmen, öğrenci ve uzman görüşleri, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Ankara, (2003).
- [12] Küçükahmet, L., Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Kılavuzu Fen Bilgisi 4-8, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, (2001), 93.
- [13] Ersoy, Y., “Okullarda matematik eğitimi-matematikte okur-yazarlık”, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13, Ankara, (1997).
- [14] Kart, C., ”Matematik dersinin önemi”, *Çağdaş Eğitim Dergisi*, Ankara, (1999).
- [15] Sertöz, S., Matematiğin Aydınlık Dünyası, Tübitak Popüler Bilim Kitapları, Ankara, (2003), 89.
- [16] Altun, M., Matematik Öğretimi, Alfa Yayınları, Bursa, (2002), 132.

- [17] Jerry P. King, Matematik Sanatı, TÜBİTAK Popüler Bilim Kitapları Ankara, (1992), 83.
- [18] Umay, A., "Öteki matematik", *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23, (2002).
- [19] Ülger, A., *Matematiğin Kısa Bir Tarihi*, İstanbul, (2006), 53.
- [20] <http://tdkterim.gov.tr/?kelime=matematik&kategori=terim&hng=md>
- [21] New South Wales Department of Education and Australian Council for Educational Research, (1972).
- [22] Baykul, Y., *İlköğretimde Matematik Öğretimi-1.ve 5. sınıflar*, Anı Yayıncılık, Ankara, (1999), 89.
- [23] <http://www.gençbilim.com/content/view/1613/37/>
- [24] Van de Wella, J. E. , *Elementary School Mathematics*, Commonwealth University, Virginia, (1989).
- [25] <http://www.angelfire.com/planet/matematikce/matyer.htm>
- [26] King, J., *Matematik Sanatı*, Tübitak Yayınları, Ankara, (1998), 153.
- [27] Baykul, Y., *İlköğretim Okullarında Matematik Öğretimine Bir Bakış, İlköğretim Okullarında Matematik Öğretimi ve Sorunları*, T:E:D: Yayınları, Ankara, (1994), 48.
- [28] Anderson, J.R., *Cognitive Psychology And Its Implications*, W.H. Freeman Company, (1995), 101.
- [29] Tuluk, G., *Matematiğin öğretmen adayları üzerindeki etkileri*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara, (1997).
- [30] Aşkar, P. ve Erdem, M., "Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları", 1.Ulusal Eğitim Kongresi, Marmara Üniversitesi, İstanbul, (1986).
- [31] Kodamanoğlu, N., "Matematik ve eğitim", *Çağdaş Eğitim Dergisi*, 5, (1999), 10.
- [32] *İlköğretim Matematik Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu*, 1-5. Sınıflar, Devlet Kitapları Müdürlüğü, Ankara, (2005), 139.
- [33] Umay, A., "Matematik eğitimi ve ölçülmesi", *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, XII, (1996).
- [34] Develi, H. Ve Orbay, K., "İlköğretimde niçin ve nasıl bir matematik öğretimi", *Milli Eğitim Dergisi*, No:157, (2003).
- [35] Hacısalihoğlu, H., "Matematiği nasıl öğretilim?", *Çağdaş Eğitim Dergisi*, XII, 207, (1995).

- [36] Umay, A., "İÖM öğretmenliği programının matematiğe karşı öz yeterlilik algısına etkisi", *Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, No:21, Ankara., (2000).
- [37] Kılıç, A, Seven, S., Konu Alanı Ders Kitabı İncelemesi, Pegem A Yayıncılık, İstanbul, (2002), 45.
- [38] Bük, Z., "Çoklu zeka kuramı ile öğretmenlik mesleğinin zevkli taraflarını keşfetmek", *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi*, No:13, Ankara, (2005), 43.
- [39] Tosunoğlu, M. ,Arslan, M. M., Karakuş, İ., Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme, Anıtepe Yayıncılık, Ankara, (2001), 67.
- [40] Bayrakçı, M., "Ders kitapları konusu ve ilköğretimde ücretsiz dağıtım projesi", *Milli Eğitim Dergisi*, No:13, Ankara, (2005). 19.
- [41] Toprak, T., İlkokul ders Kitaplarının öğretim programına uygunluğunun değerlendirilmesi, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, (1993).
- [42] Binbaşıoğlu, C., Türkiye’de Eğitim Bilimleri Tarihi, MEB Yayınları, İstanbul, (1995) 69.
- [43] Baykul, Y., İlköğretimde Matematik Öğretimi, Anı Yayıncılık, Ankara, (1997), 57.
- [44] Kaya, Z.,"Ders kitabı seçimi", 4.Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi Bildirileri, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir, (1999).
- [45] Kulm, G., Roseman, J.E., (1999, July/August). A benchmarks-based approach to textbook evaluation", *Science Books & Films*, (1999).
- [46] Aydın, İ. Türkiye’de Ders Kitapları ve Tarih Ders Programı, Eğitim-Sen Yayınları, Demokratik Eğitim Kurultayı Dokümanı: 1, Ankara (1997).
- [47] Başgöz, İ., Wilson H. E., Educational Problems in Turkey 1920-1940, Bloomington, Indiana University Pres, (1968), 215.
- [48] Gülcan, M. G., Türkeli, Y., Parabakan, F., Şölen, A. ,Albayrak, F. ,Türkiye’de İlköğretim (Dünü – Bugünü – Yarını), Millî Eğitim Basımevi, İstanbul, (2003), 95.
- [49] Güneş, M. ve Güneş, H., Türkiye’de Eğitim Politikaları ve Sivil Toplum, Anı Yayıncılık, Ankara, (2003), 88.
- [50] Tekışık, H.,"Milli eğitimde kitap sorunu nasıl çözümlenir?", *Çağdaş Eğitim Dergisi*, 10, (1985), 1.
- [51] Milli Eğitim Bakanlığı Ders Kitaplarında Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik, Resmi Gazete, 26451 , (2007).
- [52] Milli Eğitim Bakanlığı Ders Kitaplarında Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik, Resmi Gazete, 25405, (2004).

- [53] Milli eğitim Bakanlığı Ders Kitaplarında Değişiklik Yapılmasına Dair yönetmelik, Resmi Gazete, 2577, (2005).
- [54] Wilkins, J., “Predicting student growth in mathematical content knowledge”, *The Journal of Educational Research*, 95, (2002), 288.
- [55] Toprak, T., İlkokul ders kitaplarının öğretim programına uygunluğunun değerlendirilmesi, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, (1993).
- [56] Dayak, E., İlköğretim 5. sınıf ders kitaplarının eğitim öğretime uygunluğunun değerlendirilmesi, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, (1998).
- [57] Esirgemez, M., İlkokul matematik ders kitaplarının öğrenmeyi sağlamadaki katkıları yönünden öğretmen görüşleri, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara, (1995).
- [58] Göçmenler, Güzin, Açıköğretim Lisesi matematik ders kitaplarının temel bir eğitim materyali olarak değerlendirilmesi”, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, (1996).
- [59] Şimşek, G., Lise 3. sınıf matematik ders kitaplarının öğrenmeyi sağlamadaki katkıları yönünden öğretmen ve öğrenci görüşleri, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara, (2001).
- [60] DüNDAR, Y., İlkokullarda matematik eğitiminde yardımcı araçların rolü, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara, (1997).
- [61] Toluk, Z., Olkun, S., “Türkiye’de matematik eğitiminde problem çözme: ilköğretim 1-5. sınıflar matematik ders kitapları”, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, II, (2002), 563.
- [62] Altun, M., Yazgan, Y., Arslan, Ç., “Lise matematik ders kitaplarının kullanım şekli ve sıklığı”, *Bilim Köşesi*, (2004).
- [63] Atmaca, A., “İlköğretim ders kitaplarında görsel tasarım ve resimleme”, *Milli Eğitim Dergisi*, 171, (2006), 318.
- [64] Bayrakçı, M., “Ders kitapları konusu ve ilköğretimde ücretsiz ders kitabı dağıtım projesi”, *Milli Eğitim Dergisi*, 165, (2005), 42.
- [65] Semerci, N., Semerci, Ç., “İlköğretim (1-5) matematik ders kitaplarının genel bir değerlendirmesi”, *Milli Eğitim Dergisi*, 162, (2004), 23.

EKLER

EK A. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI DERS KİTAPLARI YÖNETMELİĞİNDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA VE BİR GEÇİCİ MADDE EKLENMESİNE DAİR YÖNETMELİK

MADDE 1 —29/5/1995 tarihli ve 22297 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan “Millî Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları Yönetmeliği”nin 6 ncı maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi, alt bentleri ile birlikte ve (e) bendinin (4) nolu alt bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“a) Yarışma

1) Ödüllü ve ödüksüz yarışma açılması hâlinde Başkanlıkça hazırlanan şartname, Kurulca uygun görüldükten sonra Tebliğler Dergisi’nde yayımlanır.

2) Yazarlar veya yayın evleri tarafından şartnameye uygun olarak hazırlanan baskıya hazır nüsha, süresi içerisinde Daire Başkanlığına gönderilir veya elden teslim edilir. Daire Başkanlığı, eserler üzerinde ön incelemeyi yapar, uygun olanlara gizliliği sağlayacak şekilde gerekli işlemleri (kodlama ve benzeri) yapar ve Başkanlığa gönderir.

3) Başkanlık, baskıya hazır nüshaları incelettirir. İnceleme sonunda düzenlenen raporlar ile eserler Kurulca değerlendirilir. İnceleme ve değerlendirme sonucu, Daire Başkanlığına bildirilir.

4) Eserlerin Kurulca değerlendirilmesi tamamlanıncaya kadar kimlik zarfları açılmaz ve kodlamalar gizli tutulur.

Yarışma ile ilgili şartname, eserin inceleme ve değerlendirilmesi ile ilgili esas ve usuller yönerge ile belirlenir.”

“e/4) Mayıs ayının üçüncü haftasının son iş gününe kadar Kurulca kabul edilen ders kitaplarının listesi Tebliğler Dergisi’nde yayımlanmak üzere Daire Başkanlığına gönderilir. Okutulma süresi devam edenler ile Mayıs ayından önce Kurulca kabul edilmiş ders kitaplarına ait liste Mayıs ayının ilk haftasında Daire Başkanlığına gönderilir.”

MADDE 2 — Aynı Yönetmeliğin 9 uncu maddesinin dördüncü fıkrası; (a), (b) ve (c) bentleri ile birlikte yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 3 — Aynı Yönetmeliğin değişik 11 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Madde 11 — Özel kesimce hazırlanan eserler için aşağıdaki şekilde komisyonlar kurulur ve değerlendirme yapılır.

a) Her komisyon, dersin özelliği ve sınıf seviyesi dikkate alınarak yeter sayıda elemandan oluşturulur. Komisyonlar üç kişiden az yedi kişiden fazla olamaz.

b) Komisyonlarda yeter sayıda alan öğretmeni ile eserleri dil ve imlâ kuralları, görsel tasarım, resimleme/grafik bakımından inceleyebilecek elemanlar da bulundurulur. Eserler; gelişim, öğrenme ve öğretme özellikleri ve gerektiğinde ölçme ve değerlendirme bakımından da incelenir. İhtiyaç duyulması durumunda, bu komisyonlara diğer kamu kurum ve kuruluşlarından veya özel kuruluşlardan ya da emekli öğretmenlerden de üye alınabilir.

c) 100 puan üzerinden en az 90 puan alan eserler, ilgili uzman veya şube müdürü tarafından Kurula sunulur. Kurulda, eseri inceleyen komisyon başkanı da bulundurulabilir. 90 puandan daha az puan alan eserler inceleme raporuyla birlikte ilgisine iade edilir.

Kitapların incelemesinde sorumluluk inceleyen komisyona aittir.

d) Kurula sunulan eserler, varsa düzeltme listeleriyle birlikte incelenerek değerlendirilir. Ayrıca, gerekli görülmesi durumunda Kurulca ayrı bir komisyona da incelettirilebilir. Bu inceleme ve değerlendirme sonucunda eserin puanlandırılması yeniden yapılabilir.

Değerlendirme sonucuna göre bu eserler Kurulca ya uygun bulunur veya düzeltilmek üzere ilgisine gönderilir ya da uygun görülmez. Kurulca uygun görülmeyen eserler, yapılan tespitlerle birlikte ilgisine gönderilir. Kitap, Kurul tarafından düzeltilmek üzere yazar veya yayın evine bir (1) defa gönderilir.”

MADDE 4 — Aynı Yönetmeliğe aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“Geçici Madde 1 — Yönetmeliğin 6 ncı maddesinin değişik (e) bendi gereğince özel kesimce hazırlanan baskıya hazır nüshaların başvurusu 30/6/2004 tarihine kadar durdurulmuştur.

Ancak, bu Yönetmeliğin yayımı tarihinden önce incelenen, 75 ve daha yukarı puan alan ve ilgisine gönderilen eserlerin başvurusu, bir defaya mahsus olmak üzere 30/6/2003 tarihine kadar kabul edilir.

Başvurusu yapılmış olan eserler, yeni puanlamaya göre değerlendirilir.”

Yürürlük

MADDE 5 — Bu Yönetmelik, yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE6 — Bu Yönetmelik hükümlerini Millî Eğitim Bakanı yürütür.

EK B. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI DERS KİTAPLARI YÖNETMELİĞİNDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR YÖNETMELİK

MADDE 1- 29/05/1995 tarihli ve 22297 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Millî Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları Yönetmeliğinin adı, “Millî Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliği” olarak değiştirilmiştir.

MADDE 2- Aynı Yönetmeliğin 1 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“ Madde 1- Bu Yönetmeliğin amacı, Millî Eğitim Bakanlığına bağlı örgün ve yaygın eğitim kurumlarında kullanılacak ders kitabı, temel ders kitabı, öğrenci çalışma kitabı, öğretmen kılavuz kitabı, bilgi iş ve işlem yaprakları ile diğer kitap ve eğitim araçlarının Türk Millî Eğitiminin genel amaç ve temel ilkelerine uygun olarak hazırlanması, incelenmesi, değerlendirilmesi, kabulü, ilânı, seçimi, yayımlanması, dağıtımı ve ders kitabı/kitapları üreten yayın evlerinde aranacak şartlarla ilgili esas ve usulleri düzenlemektir.”

MADDE 3- Aynı Yönetmeliğin 2 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Madde 2- Bu Yönetmelik, Millî Eğitim Bakanlığına bağlı örgün ve yaygın eğitim kurumlarında kullanılacak ders kitabı, temel ders kitabı, öğrenci çalışma kitabı, öğretmen kılavuz kitabı, bilgi iş ve işlem yaprakları ile diğer kitap ve eğitim araçlarının niteliklerinin belirlenmesi, hazırlanması, incelenmesi, değerlendirilmesi, kabulü, ilânı, seçimi, yayımlanması, dağıtımı ve ders kitabı/kitapları üreten yayın evlerinde aranacak şartlarla ilgili hususları kapsar.”

MADDE 4- Aynı Yönetmeliğin 3 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Madde 3- Bu Yönetmelik, 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu ile 3797 sayılı Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilât ve Görevleri Hakkında Kanuna dayanılarak hazırlanmıştır.”

MADDE 5- Aynı Yönetmeliğin 4 üncü maddesine aşağıdaki tanımlar eklenmiş, Öğretmen Kılavuz Kitabı tanımı aşağıdaki şekilde değiştirilmiş, Kitap, İş ve İşlem Yaprakları, Basılmış Kitap tanımlarında geçen iş ve işlem yaprakları ibaresi “bilgi iş ve işlem yaprakları” olarak değiştirilmiştir.

“Eğitim Aracı: Ders kitabı, öğretmen kılavuz kitabı, öğrenci çalışma kitabı, bilgi iş ve işlem yaprakları, temel ders kitabı dışında kalan ve derslerin öğretiminde yararlanılan diğer basılı eserler ile film, çizgi film, film şeridi, slayt, video kaseti, resim, fotoğraf, tablo, plâk, ses kaseti, disket, CD (Kompakt disk), atölye makine teçhizatı, laboratuvar araç- gereci ve benzeri basılı olmayan araçları,

Öğrenci Çalışma Kitabı: İlgili öğretim programlarında yer alan amaç ve açıklamalar doğrultusunda dersin öğrenilmesini kolaylaştıracak ve öğrencilerin yeteneklerinin geliştirilmesine yardımcı olacak çeşitli örnek, alıştırma, işlenen ünitelerle ilgili internet adresleri, okuma kaynakları ve diğer etkinlikleri kapsayan basılı eser ile üniteleri görsel ve işitsel yönden destekleyen CD, DVD, VCD gibi ek materyalleri kapsayan seti,

Yayın evi: Ders kitabı ve/veya eğitim aracı üreten yayın evini,

Editör: Kitabın yazıldığı alanda en az lisans düzeyinde öğrenim görmüş ve eserin üretim sürecinin koordinasyonunu sağlayan kişiyi,

Dil Uzmanı: Türkçe veya Türk Dili ve Edebiyatı alanında lisans veya lisans üstü öğrenim görmüş kişiyi,

Görsel Tasarımcı: Resim veya grafik alanında lisans veya lisans üstü düzeyde öğrenim görmüş ya da en az beş yıl ders kitabı ile diğer kitap ve eğitim araçlarını resimlediğini belgelendiren kişiyi,

Alan Uzmanı: Dersle ilgili alanda lisans veya lisans üstü öğrenim görmüş kişiyi,

Program Geliştirme Uzmanı: Program geliştirme alanında lisans veya lisans üstü öğrenim görmüş kişiyi,

Ölçme ve Değerlendirme Uzmanı: Ölçme ve değerlendirme alanında lisans veya lisans üstü öğrenim görmüş kişiyi,

Rehberlik veya Gelişim Uzmanı: Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık, Çocuk Gelişimi veya Gelişim Psikolojisi alanında lisans veya lisans üstü öğrenim görmüş kişiyi,

Eğitim Teknolojisi Uzmanı: Eğitim teknolojisi alanında lisans veya lisans üstü öğrenim görmüş kişiyi,

Öğretmen Kılavuz Kitabı: İlgili öğretim programlarında yer alan hedef ve açıklamalar doğrultusunda ders kitabının daha etkili kullanımını sağlayacak çeşitli örnek, alıştırma; işlenen ünitelerle ilgili internet adresleri, okuma kaynakları ve diğer etkinlikleri kapsayan, öğretmenlerin yararlanması için hazırlanan basılı eseri,”

MADDE 6- Aynı Yönetmeliğin İKİNCİ BÖLÜM başlığı ve 5 inci maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Ders Kitaplarının Nitelikleri ve İncelenmesi ile Yayın Evlerinde Aranacak Şartlar, Ders Kitaplarının Hazırlanması, İncelenmesi ve Değerlendirilmesi

Ders Kitaplarının Nitelikleri ve İncelenmesi ile Yayın Evlerinde Aranacak Şartlar

Madde 5- Ders kitaplarında aranacak nitelikler ile yayın evlerinde aranacak şartlar:

a) Ders kitaplarının nitelikleri ve incelenmesi

Ders kitapları:

1) Anayasaya ve kanunlara aykırı hususları içermez.

2) 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanununda yer alan Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçlarında belirtilen “Atatürk İnkılâp ve İlkelerine ve Anayasada ifadesini bulan Atatürk Milliyetçiliğine bağlı; Türk Milletinin millî, ahlâkî, insanî, manevî ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan; insan haklarına ve Anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyetine karşı görev ve sorumluluklarını

bilen ve bunları davranış hâline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek” hükmüne ve Türk Millî Eğitiminin Temel İlkelerine uygun olarak hazırlanır.

3) Temel insan haklarına aykırılık taşımaz. Cinsiyet, ırk, din, dil, renk, siyasî düşünce, felsefî inanç, mezhep ve benzeri ayrımcılık içermez.

4) Bilimsel ilke ve yöntemlere uygun olarak hazırlanır.

5) Reklâm niteliğinde öğeleri içermez.

Ders kitapları, Ders Kitaplarında Aranacak Nitelikler ile Yayın Evlerinde Aranacak Şartlar, Ders Kitaplarının Hazırlanması, İncelenmesi, Değerlendirilmesi ve Eğitim Araçlarının Seçimine İlişkin Yönergede belirtilen hükümlere uygun olarak hazırlanır.

b) Ders kitabı üreten yayın evlerinde aranacak şartlar

Yayın evlerinin; mesleğin ilkeleri ve etik değerleri etrafında kurumsallaşmaları, ders kitabının üretim sürecini alanlarında uzmanlaşmış personel eliyle yönetmeleri, belirli öğretim alanları veya sınıflar düzeyinde ders kitabı hazırlama konusunda uzmanlaşmaları esastır.

1) Yayın evlerince başvurusu yapılan eserler; alanlarında lisans ve/veya lisans üstü düzeyde öğrenim görmüş yazar/yazarların yanında, editör, dil uzmanı, görsel tasarımcı, ölçme ve değerlendirme uzmanı, program geliştirme uzmanı ile rehberlik veya gelişim uzmanı tarafından hazırlanır.

2) Yayın evleri, ders kitabı üretebilecek yeterli sayıda insan kaynağına, fizikî mekâna, teknik donanım ve arşive sahip olur.

Yayın evlerinin;

- Türkçe/Edebiyat, Yabancı Dil, Matematik, Sosyal Bilimler, Güzel Sanatlar, Fen Bilimleri, Meslekî ve Teknik Öğretim ile Felsefe Grubu, Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi alanlarında ürettiği kitaplar için kadrolu ve sigortalı olarak istihdam edilmiş veya yayın evi sahibi/ortağı olan birer editör, dil uzmanı ve görsel tasarımcıya,

- Yönetici, yazar, editör, dil uzmanı, görsel tasarımcı ve benzeri uzmanların çalışabilecekleri odalar ile arşiv, toplantı salonu, teknik donanım ve benzeri ünitelerden meydana gelen fizikî mekâna,

- Bilgisayar donanımları, yazıcılar, CD kayıt cihazı, tarayıcı ve benzeri teknik donanım ile gerekli bilgisayar yazılımlarına,

- Uzmanlaşmak istediği ders kitabı alanında yeterli sayıda kitap, resim, fotoğraf, harita ile basılı olmayan araçların yer aldığı arşive,

- Kabul edilen ders kitabı ve/veya diğer eğitim aracı ürettiğine dair belgeye

sahip olmaları gerekir.

Ders kitabı üreten yayın evlerinin şartlarının puanlandırılmasına ve yeterli puana ilişkin esaslar Yönergede belirtilir.

3) Yüz kızzartıcı bir suçtan veya telif hakları ile ilgili kanuna aykırı iş ve işlemlerden hüküm giymiş olanların, sahibi ve/veya ortağı oldukları yayın evlerinin ders kitabı başvuruları kabul edilmez. Bunlar, bu Yönetmeliğin 4 üncü maddesinde yer alan uzmanlık alanlarında görev alamaz, eserleri uygun bulunmuş olsa bile iptal edilir.

4) Yayın evinin başvurusunda verilen herhangi bir belgenin veya yazılı beyanının gerçek dışı olduğunun idarî ve/veya adlî makamlarca tespit edilmesi hâlinde, belgenin/beyanın ait olduğu eser/eserlere ait Kurul Kararı iptal edilir. Yayın evinin beş yıl süreyle yeni başvurusu kabul edilmez.

Yayın evi, yapılacak puanlandırmaya esas olmak üzere bu Yönetmelik ve Yönergede belirtilen şartlara sahip olduğunu Başkanlığa belgeleriyle birlikte sunar.”

MADDE 7- Aynı Yönetmeliğin 6 ncı maddesinin 10/04/2003 tarihli ve 25075 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Yönetmelik ile değişik (a) bendi ve (e) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“ a) Yarışma:

İhtiyaç duyulan alanlarda Bakanlıkça ders kitabı hazırlanmasıyla ilgili olarak ödüllü veya ödüksüz yarışma açılır.

Bu yarışmanın başvuru şekli, yarışma şartları, yarışmada derece alanlara verilecek ödülün miktarı, ödemeye ilişkin usul ve esaslar, düzenlenecek şartname ile belirlenir. Kurulca hazırlanan şartname, Tebliğler Dergisinde ilân edilir.

1) Bu yarışmaya ders kitabı üretme şartlarını taşıyan yayın evleri katılır.

2) Yarışmaya katılacak eserler, Yönergede belirtilen esaslara göre hazırlanır.

3) Eserlerin incelenmesi ve değerlendirilmesi, Bakanlığımız ve diğer resmî kurumlardan katılacak uzmanlardan oluşturulacak Özel İhtisas Komisyonlarınca yapılır.

4) İnceleme ve değerlendirme sonuçları, Kurulda görüşülür ve alınan karar Tebliğler Dergisinde yayımlanır.

e) Özel Kesimce Hazırlama:

1) Baskıya hazır nüshanın 5 (beş) adedinin, öğrenci çalışma kitabı ve öğretmen kılavuz kitapları ile birlikte takım hâlinde her yıl haziran, temmuz ve ağustos aylarında incelenmek üzere Başkanlığa teslim edilmesi esastır. Ancak hangi ders kitaplarının öğrenci çalışma kitabı ve öğretmen kılavuz kitabı ile birlikte takım hâlinde verileceği Yönergede belirtilir.

Ders kitabının yeniden yazımını gerektiren program değişikliklerinde; baskıya hazır nüshaların incelenmek üzere Başkanlığa başvuruları ile ilgili takvim, kabul edilen öğretim programlarının Kurul Kararında belirtilir.

2) Yayın evi baskıya hazır nüshayı, bünyelerinde veya meslek örgütlerinde uzmanlardan oluşturulan komisyonlara incelettirebilir. İnceleme sonucunda hazırlanacak rapor, baskıya hazır nüshalarla birlikte gönderilir. Bu rapor, karar safhasında göz önünde bulundurulur.

3) Mayıs ayının üçüncü haftasının son iş gününe kadar Kurulca kabul edilen, okutulma süresi devam eden ve süresi uzatılan ders kitaplarının listesi, Tebliğler Dergisinde yayımlanmak üzere mayıs ayının sonuna kadar Daire Başkanlığına gönderilir.

4) Azınlık okulları kendi dillerinde okutulmak üzere hazırlattıkları kitapları, yeminli mütercimlerce tercüme edilmiş bir nüshası ile birlikte Başkanlığa teslim ederler. Bu kitapların üretiminde ve başvurusunda yayın evi şartı aranmaz.

5) Başvuruları yapılan eserlerin inceleme sırası Başkanlığın web sitesinde duyurulur.

6) İnceleme ve değerlendirme sonuçları, inceleme raporları ve puanları ile birlikte yayın evlerine gönderilir.”

MADDE 8- Aynı Yönetmeliğin 8 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Madde 8- Başkanlıkça üç kişiden oluşturulan ön inceleme komisyonu /komisyonları kurulur. Komisyon, başvuruları Yönerge hükümlerine göre değerlendirir. Ön incelemede uygun görülenler incelemeye alınır, uygun görülmeyenler iade edilir.”

MADDE 9- Aynı Yönetmeliğin 10 uncu maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Madde 10- Bakanlıkça ihtiyaç duyulması hâlinde yarışma, sipariş, satın alma ve yazdırma usulleri ile kitap temin edilebilir. Yarışma yoluyla sağlanan eserlerin değerlendirilmesi için Özel İhtisas Komisyonları, diğer yollarla temin edilen eserlerin değerlendirilmesinde ise özel kesimce hazırlanan eserlerin incelenmesinde olduğu gibi inceleme ve değerlendirme komisyonları kurulur.”

MADDE 10- 12aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Madde 11- Özel kesimce hazırlanan eserlerin incelenmesi ve değerlendirilmesi Başkanlıkça oluşturulacak komisyonlarca yapılır:

a) Komisyonunda, dersin özelliği ve sınıf seviyesi dikkate alınarak en az iki alan uzmanı, bir görsel tasarımcı ve bir dil uzmanı ile gerekli görülmesi hâlinde program geliştirme, ölçme ve değerlendirme, rehberlik, çocuk gelişimi ve/veya eğitim teknolojisi uzmanları da bulundurulur. Komisyonlar en az dört, en çok dokuz üyeden oluşur. İhtiyaç duyulması hâlinde komisyonlara diğer kamu kurum ve kuruluşları ile özel kuruluşlardan da üye alınabilir.

Komisyon, eserleri inceleyerek 100 puan üzerinden değerlendirir.

b) 80 den aşağı puan alan eserler, reddedilmiş sayılır ve ilgili yayın evine iade edilir.

80 ve 80 in üzerinde puan alan eserlerin raporları, Projeler ve İnceleme Dairesi Başkanlığı bünyesinde kurulacak alan, dil ve görsel tasarım uzmanından oluşan üç kişilik Değerlendirme Komisyonları tarafından incelenir.

İnceleme Komisyonunca eser, 90 ve daha yukarı bir puanla değerlendirilmiş ise Değerlendirme Komisyonunun raporu ile birlikte Kurula sunulur.

80-89.99 dahil olmak üzere 80-89.99 arasında puan almış eserler Değerlendirme Komisyonunun, İnceleme Komisyonunca yapılan değerlendirmeye katılmaması hâlinde Değerlendirme Komisyonunca hazırlanacak rapor ile birlikte Kurula sunulur. Kurulun

vereceği karar doğrultusunda işlem yapılır.İnceleme komisyonunun raporuna Değerlendirme Komisyonunun katılması hâlinde eser, düzeltilmek üzere yayın evine gönderilir. 30 gün içinde tekrar incelenmek üzere başvurusu yapılmayan bu eserler reddedilmiş sayılır. Düzeltilerek başvurusu yapılan eserler ise bu eserlerde komisyon tarafından tespit edilen hataların giderilip giderilmediği inceleme sırasına bakılmaksızın incelenir ve yeniden değerlendirilir. Bu değerlendirme sonucunda 90 ve daha yukarı puan alan eserler, Değerlendirme Komisyonu raporu ile birlikte Kurula sunulur. 90 puandan aşağı alan eserler ise Değerlendirme Komisyonunun, İnceleme Komisyonunca hazırlanan inceleme raporuna ve değerlendirmesine katılması hâlinde reddedilmiş sayılır. Katılmaması hâlinde Değerlendirme Komisyonunca hazırlanacak rapor Kurula sunulur. Kurulun vereceği karar doğrultusunda işlem yapılır.

c) İnceleme sonucunda 100 üzerinden en az 90 ve daha yukarı puan alan eserler, ilgili şube müdürü veya uzman tarafından inceleme raporları ile birlikte Kurula sunulur. Gerekli görülmesi hâlinde komisyon başkanı da Kurulda hazır bulunur. Kurula sunulan eserler, inceleme ve değerlendirme raporları ile birlikte değerlendirilir.

Değerlendirme sonucuna göre eserler, Kurulca ya uygun bulunur veya düzeltilmek üzere yayın evine gönderilir ya da uygun bulunmaz. Kurul tarafından eserler bir defa düzeltilmek üzere yayın evine gönderilir.

Ancak 80-89.99 dahil olmak üzere 80-89.99 arasında puan alan ve düzeltilmek üzere yayın evine gönderilen, tekrar başvurusu yapılan ve bu başvuru sonrasındaki değerlendirmede 90 ve daha yukarı puan alan eserler, Kurul tarafından düzeltilmek üzere yayın evine gönderilmez. Bu eserler, Kurulda uygun bulunur veya uygun bulunmaz.

Düzeltilmek üzere yayın evine gönderilen eserlerde tespit edilen hataların, on gün içinde düzeltilmesi istenir. Süresi içinde başvurusu yapılmayan bu eserler reddedilmiş sayılır. Süresi içinde başvuruları yapılan eserler ise inceleme sırasına bakılmaksızın incelemeye alınır.

Kurulca belirlenen tespitlerin yerine getirilmesi şartıyla kabul edilen eserler, ilgili yayın evine gönderilir ve en geç yedi gün içinde bu tespitlerin yapılması istenir. Bu tespitlerin oranları Yönergede belirtilir. Bu tespitler, ilgili komisyona incelettirilerek rapora bağlanır. Tespitlerin belirtilen süre içinde yerine getirilmemesi durumunda eser reddedilmiş sayılır. Kurulca reddedilen eserler yayın evine gönderilir.

Kurulca gerekli görülmesi durumunda eser, ayrı bir komisyona da incelettirilebilir. Bu inceleme ve değerlendirme sonucunda eserin değerlendirilmesine ilişkin puanlama yeniden yapılır.

d) Ders kitaplarının incelenmesinden komisyon başkanı ve üyeleri sorumludur. İnceleme esas ve usullerine uymadığı, Kurulu veya Başkanlığı eksik veya yanlış bilgilendirdiği, objektif değerlendirme yapmadığı tespit edilen Komisyon Başkanının ve üyelerinin komisyondaki görevlerine son verilerek haklarında yasal işlem yapılır.

e) Başkanlıkça inceleme esas ve usullerine uyulmadığının tespit edilmesi veya gerekli görülmesi hâlinde eser, ayrı bir komisyona incelettirilerek değerlendirilir.”

MADDE 11- Aynı Yönetmeliğin 12 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Madde 12 – İlgili Kurul üyesi/üyeleri;

a) Komisyon üyelerinin seçiminde, komisyon çalışmalarında ve ortaya çıkabilecek problemlerin çözümünde,

b) Baskıya hazır nüsha ve diğer eğitim araçları hakkında verilecek karar safhalarında rehberlik eder.”

MADDE 12- Aynı Yönetmeliğin 13 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Madde 13- Kitapların okutulma süresi, ilk kabul edildiği öğretim yılından itibaren 5 (beş) öğretim yılıdır.”

MADDE 13- Aynı Yönetmeliğin 04/09/1997 tarihli ve 23100 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Yönetmelikle değişik 14 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Madde 14- Okutulma süresi sona eren ders kitaplarının süreleri uzatılmaz. Ancak alanında ders kitabı bulunmayan veya bir kitap bulunan ders kitaplarının birer yıl süreyle uzatılmasına; yayın evlerinin veya ilgili birimin Başkanlığa başvurusu sonucunda Kurulca karar verilebilir. Bu durumdaki kitaplar için süre uzatımı, iki defadan fazla yapılmaz. Bakanlık kitaplarının güncelleştirilmesinden ve yenilenmesinden ilgili birim sorumludur.”

MADDE 14- Aynı Yönetmeliğin 15 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Madde 15- Ders kitaplarının yeniden yazımını gerektirmeyen öğretim programı değişikliklerinde;

a) Ders kitabının yeniden yazılmasını gerektirmeyen kısmî değişikliklerin ders kitaplarına yansıtılması, yayın evlerinden/ilgili birimden istenir. Başkanlıkça belirlenen süre içinde gerekli düzeltmelerin yapılmadığı tespit edilen ders kitabına ait Kurul Kararı, kabulündeki yöntemle iptal edilir.

b) Başvurusu yapılmış ve inceleme sürecinde bekleyen eserler, yayın evine iade edilir. Bu durumdaki eserlerin başvurusu, Başkanlıkça belirlenen süre içinde yapılabilir.

c) Ders kitabının yeniden yazımını gerektiren program değişikliklerinde:

1) Uygunluk kararı devam eden ders kitaplarının uygunluk süresi sona erer.

2) Başvurusu yapılmış olmakla birlikte Kurul Kararına bağlanmamış eserler yayın evine iade edilir.”

MADDE 15- Aynı Yönetmeliğin 17 nci maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Başkanlıkça kabul edilen ders kitapları için Daire Başkanlığından fiyat alınır. Ancak yayın evi, kitabı bastıramayacaksa durumu yazılı olarak Daire Başkanlığına bildirir. Bu durumda kitap, ders kitapları listesinde yayımlanmayacağı gibi okutulma süresinde de değişiklik yapılmaz. Yayımlanan kitapların ilk ve müteakip baskılarından, basıldığı tarihten itibaren beş ay içinde, 5 adedi Başkanlığa, 1 adedi de Daire Başkanlığına gönderilir. Bu süre içinde gönderilmeyen eserlere ait Kurul Kararı iptal edilir. Başkanlık bu kitapları karara bağlanmış nüshalarıyla, Daire Başkanlığı da fiyat verilen örneği ile karşılaştırır. Bu

karşılaştırmada asıl nüshalara uymadığı tespit edilen eserlerin kabulüne dair Kurul Kararı, kitabın kabulündeki yöntemle yürürlükten kaldırılır ve Tebliğler Dergisinde yayımlanır.”

MADDE 16- Aynı Yönetmeliğin 17/12/1999 tarihli ve 23909 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Yönetmelikle değişik 22 nci maddesinin birinci fıkrası, “Yayın evi yetkilileri;” olarak değiştirilmiştir.

MADDE 17- Aynı Yönetmeliğin 12/08/1998 tarihli ve 23431 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Yönetmelikle değişik 23 üncü maddesine aşağıdaki (d) bendi eklenmiştir.

“d) Bakanlık, resmî ilköğretim kurumları öğrencileri için belirleyeceği derslerin kitaplarını satın alabilir. Bu ders kitaplarının seçiminde, Yönetmeliğin kitapların seçimine ilişkin hükümleri uygulanmaz.”

MADDE 18- Aynı Yönetmeliğin 28 inci maddesinin son fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Ders kitabı bulunmaması hâlinde ders kitabı yerine kullanılacak eğitim araçlarının başvurusu, incelenmesi, değerlendirilmesi ile ilgili hususlar Yönergede belirlenir.”

MADDE 19- Aynı Yönetmeliğin 31 inci maddesi, madde başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Ders Kitapları Dışındaki Kitaplar ile Eğitim Araçlarının İncelenmesi, Seçimi ve Kullanımı

Madde 31- Ders kitabı dışındaki diğer kitap ve eğitim araçlarının incelenmesi, değerlendirilmesi, seçimi ile kullanımında aşağıdaki hususlara uyulur.

a) Eğitim araçlarından;

1) Bilimsel nitelikteki yayın ve araştırma yapma işlevi bulunan resmî kurum ve kuruluşların eğitim-öğretim programlarını destekleyici nitelikteki yayınları,

2) Türk ve dünya klâsikleri,

3) Anayasa, kanun, tüzük, yönetmelik ve yönergeler veya bunların birleştirilmesiyle meydana getirilen eserler,

4) Okul kütüphanesinde ilgili mevzuat hükümlerine göre bulundurulmuş eserler,

5) Bilgisayar kullanımı için gerekli olan yazılım programları,

6) Derslerin işlenişinde kısa süreli kullanılan yazılım programları,

7) Öğretmenlerin sınıflarda yararlanmak için hazırladıkları ve kendi derslerinde kullandıkları dersle ilgili bireysel çalışmaları sonucu ortaya çıkan materyaller

herhangi bir değerlendirme veya seçime gerek görülmeden okullarda kullanılabilir.

b) Yukarıda sayılan eğitim araçları dışında kalan ve bir öğretim yılı boyunca okullarda kullanılacak her türlü eğitim aracının belirlenmesi ve seçimi, dersin öğretmeni tarafından yapılır.

Ders kitabı dışında kullanılacak eğitim araçlarının; Anayasaya, yasalara ve Millî Eğitimin Temel Amaçlarına ters düşmemesi esastır. Aksi durumda sorumluluk, eğitim aracının seçimini yapan öğretmenlere aittir.

Bu belirlemede eğitim aracının resmî/özel kişi, kurum ve kuruluşların tavsiye kararı, uygunluk veya kalite belgesi olup olmadığına bakılmaksızın:

Eğitim Aracının;

1) 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanununda yer alan Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçlarında belirtilen “Atatürk İnkılâp ve İlkelerine ve Anayasada ifadesini bulan Atatürk Milliyetçiliğine bağlı; Türk Milletinin millî, ahlâkî, insanî, manevî ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan; insan haklarına ve Anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyetine karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış hâline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek” hükmüne ve Türk Millî Eğitiminin Temel İlkelerine uygun olması,

2) Bilimsel hata bulunmaması,

3) Türkçe'nin özelliklerinin bozulmadan ve doğru olarak kullanılmış olması,

4) Kişi ve kuruluşları yıpratıcı nitelikte olmaması,

5) Temel insan haklarına aykırılık taşımaması; cinsiyet, ırk, din, dil, renk, siyasî düşünce, felsefî inanç, mezhep ve benzeri ayrımcılık içermemesi,

6) Bilimsel ilke ve yöntemlere uygun olarak hazırlanmış olması,

7) Reklâm niteliğinde öğelere yer verilmemiş olması,

8) Hedeflenen öğrenci kitesinin bilgi ve yaş düzeyine uygun olması,

9) Türkçe dışında hazırlanmış olanlarının Bakanlar Kurulunca Türkiye’de eğitim-öğretimine izin verilen yabancı dillerde hazırlanmış olması,

10) Estetik, edebî, kültürel ve sosyal değerlere uygun olması,

11) Görsel unsurlarının toplumun ortak değerleriyle bağdaşması

esasları göz önünde bulundurulur.

Ders öğretmenince belirlenecek eğitim aracı için, Eğitim Aracı Seçme ve Değerlendirme Formu (EK-1) ile bu forma dayalı olarak düzenlenecek Bilgi Formu (EK-2) okul müdürlüğüne verilir.

Bakanlığın satın alacağı eğitim araçlarının incelenmesi için başvurular Başkanlığa yapılır. Bu başvuruların incelenmesi ve diğer hususlar Yönergede belirtilir.”

Yürürlükten Kaldırılan Hükümler

MADDE 20- Aynı Yönetmeliğin 10/04/2003 tarihli ve 25075 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Yönetmelikle eklenen Geçici 1 inci maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.

Geçici Madde 1- Bu Yönetmeliğin yayımından önce incelenmek üzere Başkanlığa başvurusu yapılan eğitim araçlarının, ilgililerince Yönetmeliğin yayımı tarihinden itibaren bir ay içinde geri çekilmemesi hâlinde, başvuru sırasına göre yayın evlerine iadesi sağlanır.

Geçici Madde 2- 2003- 2004 Öğretim Yılına mahsus olmak üzere baskıya hazır nüshaların başvurusu, aynı Yönetmeliğin 6 ncı maddesinin (e) bendinin birinci alt bendinden istisna tutularak nisan ayının son iş gününe kadar yapılır.

Bu Yönetmeliğin yayımından önce başvurusu yapılan baskıya hazır nüshaların incelenmesi ve değerlendirilmesi, bu Yönetmeliğin on birinci maddesi hükmüne göre yapılır.

Geçici Madde 3- Bu Yönetmeliğin yayımından önce yazarlar tarafından hazırlanarak kendi adlarına kabul edilen ders kitapları ile incelenmek üzere başvurusu yapılmış olan kitapların işlemlerinde yayın evi şartları aranmaz.

Geçici Madde 4- 2004-2005 Öğretim Yılına mahsus olmak üzere okutulma süresi devam eden, okutulma süresi uzatılan ve mart ayının on sekizinci günü mesai bitimine kadar Kurulca kabul edilen ilköğretim kurumlarında okutulacak ders kitaplarının, yazar/yazarların ve yayın evi adlarının yer aldığı ders kitapları listesi, mart ayının on dokuzunda fiyatsız olarak Tebliğler Dergisinde yayımlanır. Bu kitapların fiyatlarının belirlenmesi için ilgililer, mayıs ayının ikinci haftasının son iş gününe kadar Daire Başkanlığına başvuruda bulunurlar. Bu kitapların fiyatları ise haziran ayının ilk on günü içinde Tebliğler Dergisinde yayımlanır. Başkanlık, ilköğretim ders kitaplarının listesini, 18/03/2004 tarihi mesai bitimine kadar Daire Başkanlığına gönderir.

Geçici Madde 5- Bu Yönetmeliğin yayımı tarihinden önce okutulma süresi uzatılmış olan ders kitabının/kitaplarının uzatılma sürelerine bakılmaksızın bu Yönetmelik hükümlerine göre işlem yapılır.

Yürürlük

MADDE 21- Bu Yönetmelik, yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 22- Bu Yönetmelik hükümlerini Millî Eğitim Bakanı yürütür.

EĞİTİM

BİLGİ FORMU

Okul/Kurum:.....

EĞİTİM ARACI

Kitap

..... **Müdürlüğüne**

Sürelî Yayın

Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının ..... tarihli

Video Kaset

ve ..... sayılı genelgesi doğrultusunda derslerimde yararlanmak üzere

Ses Kaseti

Eğitim Aracı Seçme ve Değerlendirme Formu ile belirlediğim eğitim araçları

CD/CD ROM

listem aşağıya çıkarılmıştır.

Atlas

Bilgilerinizi arz ederim.

Atölye Teçhizatı

Lâboratuvar Aracı

Eğitim Aracının

Eğitim Aracının Adı :

Seçme Gerekçem :

Adı

Yazarı

1-

Yayıncı/Yapımcı

2-

Baskı/ Yapım Yeri

3-

Sayfası/MB (v.b)

4-

DEĞERLENDİRME

5-

1- 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nun hükümlerine uygun mu?

2- Bilimsel hata bulunuyor mu?

3- Kullanılabilirliği ve korunabilirliği uygun mu?

4- Kurumun/sınıfın öğretim programlarına uygun mu?

5- Eğitim aracı siyasî, bölücü propaganda yapıyor mu?

6-Eğitim aracı kişi veya kuruluşları yıpratıcı nitelik taşıyor mu?

7- Eğitim aracı imlâ, noktalama ve diğer dil bilgisi kurallarına uygun mu?

8- Kullanılan malzemenin kalitesi, renk ve baskısı uygun mu?

9-Öğrencilerin eğitim seviyelerine uygun mu?

**EK C. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI DERS KİTAPLARI VE EĞİTİM
ARAÇLARI YÖNETMELİĞİNDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR
YÖNETMELİK**

MADDE 1 —29/5/1995 tarihli ve 22297 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Millî Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliğinin 17/3/2004 tarihli ve 25405 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Yönetmelikle değişik 4 üncü maddesinde yer alan Alan Uzmanı ibaresinin tanımı aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Alan Uzmanı: Kitabı ile ilgili alanda bir yüksek öğretim kurumundan mezun olmuş veya bu alanda daha önce yayımlanmış ders kitabı olan kişiyi".

MADDE 2 —Aynı Yönetmeliğin 5 inci maddesinin (b) bendinin 1 numaralı alt bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"1) Yayın evlerince başvurusu yapılan eserler; alanlarındaki yüksek öğretim kurumundan mezun olmuş veya bu alanda daha önce yayımlanmış ders kitabı olan yazar/yazarlarla birlikte editör, dil uzmanı, görsel tasarımcı, ölçme ve değerlendirme uzmanı, program geliştirme uzmanı ve rehberlik veya gelişim uzmanı tarafından hazırlanır".

Yürürlük

MADDE 3 —Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 4 —Bu Yönetmelik hükümlerini Millî Eğitim Bakanı yürütür

**EK D. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI DERS KİTAPLARI VE EĞİTİM
ARAÇLARI YÖNETMELİĞİNDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR
YÖNETMELİK**

MADDE 1 — 29/5/1995 tarihli ve 22297 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Millî Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliğinin, 10/6/2004 tarihli ve 25488 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Yönetmelikle değişik; 5 inci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinin 2 numaralı alt bendinde yer alan "Meslekî ve Teknik Öğretim ile Felsefe Grubu" ibaresi "Meslekî ve Teknik Öğretim, Felsefe Grubu" olarak, aynı fıkranın (b) bendinin 2 numaralı alt bendinin son paragrafı ile maddenin son fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Ders kitabı üreten yayın evlerinin şartlarının değerlendirilmesi, Yönergede belirtilen şekilde yapılır."

"Yayın evi, belirtilen şartlara sahip olduğunu gösterir belgeleri Başkanlığa verir."

MADDE 2 — Aynı Yönetmeliğin 31 inci maddesinin beşinci fıkrasında geçen Bilgi Formu (EK-2) ekteki ve son fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Bakanlığın satın alacağı eğitim araçlarının değerlendirilmesine ilişkin hususlar Yönergede belirtilen şekilde yapılır."

MADDE 3 — Bu Yönetmelik, yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 4 — Bu Yönetmelik hükümlerini Millî Eğitim Bakanı yürütür.

BİLGİ FORMU

..... Müdürlüğüne

Millî Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliğinin 31 inci maddesi hükmü doğrultusunda; derslerimde yararlanmak üzere Eğitim Aracı Seçme ve Değerlendirme Formunda belirlediğim eğitim araçları listesi aşağıya çıkarılmıştır.

Bilgilerinizi arz ederim.

Çizelge D-1: Eğitim Araçları Listesi

<u>Eğitim Aracının Adı:</u>	<u>Seçme Gerekçeleri:</u>
1-	
2-	
3-	
4-	
5-	

**EK E. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI DERS KİTAPLARI VE EĞİTİM
ARAÇLARI YÖNETMELİĞİNDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR
YÖNETMELİK**

MADDE 1 — 29/5/1995 tarihli ve 22297 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Millî Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliğinin değişik 6 ncı maddesinin (e) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"e) Özel kesimce hazırlama:

1) Baskıya hazır nüshanın 2 (iki) adedi, öğrenci çalışma kitabı ve öğretmen kılavuz kitapları ile birlikte takım hâlinde her yıl Haziran, Temmuz ve Ağustos aylarında incelenmek üzere Başkanlığa teslim edilir. Ancak hangi ders kitaplarının öğrenci çalışma kitabı ve öğretmen kılavuz kitabı ile birlikte takım hâlinde verileceği Yönergede belirtilir.

Ders kitabının yeniden yazımını gerektiren program değişikliklerinde; baskıya hazır nüshaların incelenmek üzere Başkanlığa ilk başvurusu, incelenmesi, değerlendirilmesi ve bunlardan ders kitabı olarak kabul edilenlere ait listenin Tebliğler Dergisinde duyurulması ile ilgili takvim, Kurul kararı ile bu Yönetmelikte belirtilen sürelerle uyulmaksızın belirlenebilir.

2) Mayıs ayının üçüncü haftasının son iş gününe kadar Kurulca kabul edilen, okutulma süresi devam eden ve süresi uzatılan ders kitaplarının listesi, Tebliğler Dergisinde yayımlanmak üzere Mayıs ayının sonuna kadar Daire Başkanlığına gönderilir.

3) Azınlık okulları, kendi dillerinde okutulmak üzere hazırlattıkları kitapları, yeminli mütercimlerce tercüme edilmiş bir nüshası ile birlikte Başkanlığa teslim ederler.

4) Başvuruları yapılan eserlerin incelenme sırası Başkanlığın web sitesinde duyurulur.

5) İnceleme ve değerlendirme sonuçları, inceleme raporları ve puanları ile birlikte ilgisine gönderilir."

MADDE 2 — Aynı Yönetmeliğin 11 inci maddesinde geçen "yayın evine" ibaresi "başvuru sahibine" olarak değiştirilmiştir.

MADDE 3 — Aynı Yönetmeliğin 22 nci maddesinin birinci fıkrasında geçen "yayın evi yetkilileri" ibaresi "başvuru sahipleri", son fıkrasında geçen "yayın evi" ibaresi ise "varsa yayın evi" olarak değiştirilmiştir.

MADDE 4 — Aynı Yönetmeliğe aşağıdaki geçici maddeler eklenmiştir.

"GEÇİCİ MADDE 6 — Aynı Yönetmeliğin 22 nci maddesinin son fıkrası hükmü, 2005 yılına mahsus olmak üzere, "Kabul edilen ders kitaplarının adları, yazarı-yazarları ve varsa yayın evi listesi 24/5/2005 tarihinde; aynı liste ders kitabı fiyatları ile birlikte 2005 Ağustos ayı içinde Tebliğler Dergisinde yayımlanır." şeklinde uygulanır.

GEÇİCİ MADDE 7 — Bu Yönetmelik ile değiştirilen 6 ncı maddenin (e) bendinin (1) nolu alt bendi 2005 yılına mahsus olmak üzere, Haziran, Temmuz ve Ağustos aylarında incelenmek üzere Başkanlığa teslim edilecek baskıya hazır nüshalar için başvuru, bu Yönetmeliğin yayımı tarihinden Ağustos ayının son iş gününe kadar kabul edilir. Millî

Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliğine göre 17/3/2004 tarihinden sonra başvurusu yapılan baskıya hazır nüshaların incelenmesi ve değerlendirilmesine, bu Yönetmeliğin yayımı tarihinden itibaren devam edilir."

Yürürlük

MADDE 5 — Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 6 — Bu Yönetmelik hükümlerini Millî Eğitim Bakanı yürütür.

**EK F. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI DERS KİTAPLARI VE EĞİTİM
ARAÇLARI YÖNETMELİĞİNDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR
YÖNETMELİK**

MADDE 1 – 29/5/1995 tarihli ve 22297 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Millî Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliğinin 6 ncı maddesinin birinci fıkrasının (e) bendinin (1) nolu alt bendinde geçen "her yıl Haziran, Temmuz ve Ağustos aylarında" ibaresi "her yıl Temmuz, Ağustos ve Eylül aylarında" olarak değiştirilmiştir.

MADDE 2 – Aynı Yönetmeliğin 23 üncü maddesinin birinci fıkrasının (d) bendinde geçen "resmî ilköğretim kurumları" ibaresi "resmî ilköğretim ve ortaöğretim kurumları" olarak değiştirilmiştir.

MADDE 3 – Aynı Yönetmeliğe aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

"GEÇİCİ MADDE 8 – Aynı Yönetmeliğin 6 ncı maddesinin birinci fıkrasının (e) bendinin (2) nolu alt bendi ile 22 ncı maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi hükümleri, 2006 yılına mahsus olmak üzere; "Mayıs ayının son iş gününe kadar Kurulca kabul edilen, okutulma süresi devam eden ve süresi uzatılacak olan ders kitaplarının; adları, yazar/yazarlarının ve yayın evi adlarının yer aldığı liste 7/6/2006 tarihinde Tebliğler Dergisinde yayımlanır. Bu kitapların fiyatları ise aynı liste ile birlikte Ağustos 2006 Tebliğler Dergisinde yayımlanır." şeklinde uygulanır.

Yürürlük

MADDE 4 – Bu Yönetmelik, yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 5 – Bu Yönetmelik hükümlerini Millî Eğitim Bakanı yürütür.

**EK G. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI DERS KİTAPLARI VE EĞİTİM
ARAÇLARI YÖNETMELİĞİNDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR
YÖNETMELİK**

MADDE 1 – 29/5/1995 tarihli ve 22297 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Millî Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliğinin 6 ncı maddesinin birinci fıkrasının (e) bendinin (1) ve (2) nolu alt bentleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"1) Baskıya hazır nüshanın 2 adedi, öğrenci çalışma kitabı ve öğretmen kılavuz kitapları ile birlikte takım halinde incelenmek üzere her yıl Ocak, Şubat ve Mart aylarında Başkanlığa teslim edilir. Ancak hangi ders kitaplarının öğrenci çalışma kitabı ve öğretmen kılavuz kitabı ile birlikte takım halinde verileceği Yönergede belirtilir. Ders kitabının yeniden yazımını gerektiren program değişikliklerinde; baskıya hazır nüshaların incelenmek üzere Başkanlığa ilk başvurusu, incelenmesi, değerlendirilmesi ve bunlardan ders kitabı olarak kabul edilenlere ait listenin Tebliğler Dergisinde duyurulması ile ilgili takvim, Kurul kararı ile bu Yönetmelikte belirtilen süreler uyulmaksızın belirlenebilir.

2) Aralık ayının 15 inci iş gününe kadar Kurulca kabul edilen, okutulma süresi devam eden ve süresi uzatılan ders kitaplarının listesi, Tebliğler Dergisinde yayımlanmak üzere Aralık ayının son iş gününe kadar Daire Başkanlığına gönderilir."

MADDE 2 – Aynı Yönetmeliğin 22 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"MADDE 22 – Yazar ve Yayınevi Yetkilileri;

a) İçinde bulunulan yılın Aralık ayından önce Kurulca kabul edilen veya okutulma süresi devam eden ders kitaplarının fiyatlarının belirlenmesi için, Aralık ayının ilk haftasının son iş gününe kadar,

b) Aralık ayının 15 inci iş gününe kadar Kurulca kabul edilen ders kitaplarının fiyatlarının belirlenmesi için, Aralık ayının son iş gününe kadar,

Daire Başkanlığına başvuruda bulunurlar.

Kabul edilen ders kitaplarının adları, yazarı/yazarları, varsa yayınevi adları ve fiyatları ile birlikte en geç takip eden yılın Ocak ayının ilk on günü içinde Tebliğler Dergisinde yayımlanır."

MADDE 3 – Aynı Yönetmeliğe aşağıdaki geçici 9 uncu madde eklenmiştir.

"GEÇİCİ MADDE 9 – Bir defaya mahsus olmak üzere bu Yönetmeliğin,

a) 1 inci maddesinde yer alan "Ocak, Şubat ve Mart aylarında" ibaresi, "Ağustos ve Eylül aylarında" olarak; "Aralık ayının 15 inci iş gününe kadar" ibaresi "2007 yılının Şubat ayının 15 inci iş gününe kadar" olarak; "Aralık ayının son iş gününe kadar" ibaresi "2007 yılı Şubat ayının son iş gününe kadar" olarak,

b) 2 nci maddesinin (a) bendinde yer alan "Aralık ayından önce" ibaresi "2007 yılının Şubat ayından önce" olarak; aynı bentte yer alan "Aralık ayının ilk haftasının son iş gününe kadar" ibaresi "2007 yılı Şubat ayının ilk haftasının son iş gününe kadar" olarak,

c) 2 nci maddenin (b) bendinde yer alan "Aralık ayının 15 inci gününe kadar" ibaresi "2007 yılı Şubat ayının 15 inci gününe kadar" olarak; aynı bentte yer alan "Aralık ayının son iş gününe kadar" ibaresi "2007 yılı Şubat ayının son iş gününe kadar" olarak,

ç) 2 nci maddenin son fıkrasında yer alan "Ocak ayının ilk on günü içinde" ibaresi "2007 yılı Mart ayının ilk on günü içinde" olarak

uygulanır."

MADDE 4 – Bu Yönetmelik, 1/7/2006 tarihinden geçerli olmak üzere yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 5 – Bu Yönetmelik hükümlerini Millî Eğitim Bakanı yürütür.

**EK H. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI DERS KİTAPLARI VE EĞİTİM
ARAÇLARI YÖNETMELİĞİNDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR
YÖNETMELİK**

MADDE 1 – 29/5/1995 tarihli ve 22297 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Millî Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliğinin 4 üncü maddesinde yer alan Eğitim Aracı tanımı aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Eğitim Aracı: Programın alanının gerektirdiği standart donanım kapsamında okul ve kurumların atölye ve laboratuvarlarında yer alması gereken makine, teçhizat, eğitim deney seti ve benzeri ekipmanın; sıra, masa, tahta, tv, bilgisayar, tepegöz, dijital ölçüm aletleri, deney tüpü, yoğaltım malzemeleri ve benzerleri dışında kalan, öğretim programlarını destekleyen ve derslerin öğreniminde yararlanılan basılı eserler ile film, slayt, video kaseti, resim, fotoğraf, tablo, ses kaseti, disket, CD, yer küre, harita, atlas ve benzeri araçları,"

MADDE 2 – Aynı Yönetmeliğin 31 inci maddesinin son fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Bakanlığın satın alacağı eğitim araçlarının incelenmesi için başvurular Başkanlığa yapılır. Bu başvuruların incelenmesi ve diğer hususlar Yönergede belirtilir. Ancak, eğitim araçlarından yerel düzeyde hibe ve alımlarda yapılacak inceleme, bu maddede belirtilen hükümler çerçevesinde, il millî eğitim müdürlüklerince kurulacak komisyonlarca yapılır. Bu komisyonlarda alan uzmanı veya uzmanların yanı sıra Türkçe ve resim iş öğretmenlerinin biri veya her ikisi de bulunabileceği gibi eğitim yöneticileri de olabilir. Valilik onayı ile kurulacak komisyonlar; en az üç, en fazla yedi kişiden oluşur."

MADDE 3 – Aynı Yönetmeliğin Geçici 9 uncu maddesinin (a) bendinde geçen "Ağustos ve Eylül aylarında" ibaresi, "Eylül ve Ekim aylarında" olarak değiştirilmiştir.

MADDE 4 – Bu Yönetmelik hükümleri yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 5 – Bu Yönetmelik hükümlerini Millî Eğitim Bakanı yürütür.

**EK J. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI DERS KİTAPLARI VE EĞİTİM
ARAÇLARI YÖNETMELİĞİNDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR
YÖNETMELİK**

MADDE 1 – 29/5/1995 tarihli ve 22297 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Millî Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliğinin 4 üncü maddesinde yer alan "Baskıya Hazır Nüsha", "Birim", "Ders Kitabı" ve "Öğrenci Çalışma Kitabı" tanımları aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Baskıya Hazır Nüsha: Çizgisiz beyaz kağıda daktilo, bilgisayar veya benzeri araçlarla sınıf seviyesine uygun punto ve standartta yazılmış, resim, fotoğraf, tablo, grafik, şema, plan, harita ve benzeri, öğretime yardımcı unsurları, metinlerin uygun yerlerine yerleştirilmiş, basılmamış, ciltlenmiş baskıya hazır eseri,"

"Birim: Okul ve kurumlarda okutulan derslere ait öğretim programı, ders kitabı ve eğitim aracını hazırlayan ilgili hizmet birimlerini,"

"Ders Kitabı: Örgün ve yaygın eğitim kurumlarında kullanılmak üzere, içeriği öğretim programları doğrultusunda hazırlanmış, gerektiğinde fasikül hâlinde de üretilen basılı eseri,"

"Öğrenci Çalışma Kitabı: İlgili öğretim programlarında yer alan amaç ve açıklamalar doğrultusunda dersin öğrenilmesini kolaylaştıracak ve öğrencilerin yeteneklerinin geliştirilmesine yardımcı olacak çeşitli örnek, alıştırma, işlenen ünitelerle ilgili internet adresleri, okuma kaynakları ve diğer etkinlikleri kapsayan yaprakları ayrı ayrı da kullanılabilen basılı eser ile üniteleri görsel ve işitsel yönden destekleyen CD, DVD, VCD gibi ek materyalleri kapsayan seti,"

MADDE 2 – Aynı Yönetmeliğin 6 ncı maddesinin birinci fıkrasının (e) bendinin (1) ve (3) numaralı alt bentlerinde yer alan "Başkanlığa" ibareleri, "Daire Başkanlığına" olarak değiştirilmiş ve (4) numaralı alt bendi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 3 – Aynı Yönetmeliğin 7 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"MADDE 7 – Ders kitaplarının incelenmesinde, puanlamaya esas olacak kriterler Kurulca belirlenerek duyurulur."

MADDE 4 – Aynı Yönetmeliğin 8 inci maddesi ile 9 uncu maddesinin ikinci ve üçüncü fıkralarında yer alan "Başkanlıkça" ibareleri "Daire Başkanlığınca" olarak değiştirilmiştir.

MADDE 5 – Aynı Yönetmeliğin 11 inci maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Eserlerin incelenmesi ve değerlendirilmesi

MADDE 11 – Bakanlıkça yarışma, sipariş, satın alma ve yazdırma usulleriyle temin edilen eserler ile özel kesimce hazırlanan eserlerin incelenmesi, değerlendirilmesi ilgili birimce; dersin özelliği ve sınıf seviyesi dikkate alınarak, en az iki alan uzmanı, bir görsel tasarımcı ve bir dil uzmanı ile gerekli hâllerde ölçme-değerlendirme, program geliştirme,

rehberlik, çocuk gelişimi ve/veya eğitim teknoloji uzmanlarının da yer aldığı en az dört, en fazla dokuz uzman/öğretmenden oluşturulan İnceleme Komisyonu tarafından yapılır. Ancak, İnceleme Komisyonlarında zorunlu olarak bulundurulması gereken dil uzmanı ve görsel tasarımcının alanlarına giren incelemelerde komisyon en az üç kişiden oluşabilir. İhtiyaç duyulması hâlinde komisyonlara diğer kamu kurum ve kuruluşları ile özel kuruluşlardan da üye alınabilir.

Yabancı dil ders kitaplarında dil uzmanı bulundurulması zorunlu değildir.

Baskıya hazır nüshaların incelenmesi sonucunda rapor düzenlenir ve eser 100 tam puan üzerinden değerlendirilir. Aynı şekilde takım hâlinde başvurusu yapılan baskıya hazır nüshalar da birlikte incelenerek 100 tam puan üzerinden değerlendirilir.

İnceleme sonucunda;

a) 80 puandan aşağı puan alan eserler, reddedilmiş sayılır ve başvuru sahibine iade edilmek üzere Daire Başkanlığına gönderilir.

b) 80-89.99 dahil olmak üzere 80-89.99 arasında puan almış eserler;

1) İlgili birim düzeltilmek ve tekrar incelenmek üzere, bu eseri raporlarıyla birlikte Daire Başkanlığına gönderir. Daire Başkanlığı inceleme raporlarını başvuru sahibine iletir. 30 gün içinde tekrar incelenmek üzere Daire Başkanlığına başvurusu yapılmayan bu eserler reddedilmiş sayılır.

2) Düzeltilerek başvurusu yapılan eserler, Daire Başkanlığında ön incelemesi yapılarak ilgili birime gönderilir. Bu incelemede komisyon tarafından tespit edilen hataların giderilip giderilmediği inceleme sırasına bakılmaksızın yapılır ve yeniden değerlendirilir. Bu değerlendirme sonucunda 90 ve daha yukarı puan alan eserler, İnceleme Komisyonu raporu ile birlikte Başkanlığa iletilmek üzere Daire Başkanlığına gönderilir.

3) 90 dan aşağı puan alan eserler ise reddedilmiş sayılır. Baskıya hazır nüsha, başvuru sahibine iletilmek üzere Daire Başkanlığına gönderilir.

c) Eser, İnceleme Komisyonunca 90 ve daha yukarı bir puanla değerlendirilmiş ise İnceleme Komisyonunun raporu ile birlikte Başkanlığa iletilmek üzere Daire Başkanlığına gönderilir.

Başkanlığa gelen eser, değerlendirilmek üzere İhtisas Komisyonuna/Komisyonlarına gönderilir. İhtisas Komisyonu/Komisyonları, kurul uzmanı ve eğitim uzmanı ile gerekli hallerde alan uzmanı ve akademisyenlerden Başkanlıkça belirlenecek sayıda üyeden oluşturulur ve Komisyonlara ilgili kurul üyesi rehberlik eder. İhtisas Komisyonu/Komisyonları, İnceleme Komisyonları tarafından 90 ve üzerinde puanla değerlendirilen baskıya hazır nüsha ve raporları inceler ve Kurula sunar. Eserler, Kurulca uygun bulunur, düzeltilmek üzere yayın evine gönderilir veya uygun bulunmaz.

İnceleme ve değerlendirme ile ilgili diğer hususlar Yönerge ile belirlenir."

MADDE 6 – Aynı Yönetmeliğin 12 nci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"a) İhtisas Komisyonunun çalışmalarına,"

MADDE 7 – Aynı Yönetmeliğin 17 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"MADDE 17 – Başkanlıkça kabul edilen ders kitapları için Daire Başkanlığından fiyat tespiti istenir. Ancak, yazar veya yayınevi, kitabı bastıramayacaksa durumu yazılı olarak Daire Başkanlığına bildirir. Bu durumda kitap, ders kitapları listesinde yayımlanmaz ve okutulma süresinde de herhangi bir değişiklik yapılmaz. Yayımlanan kitapların ilk ve müteakip baskılarından, basıldığı tarihten itibaren üç ay içinde, 5'er adedi Başkanlığa ve ilgili birime, 1 adedi de Daire Başkanlığına gönderilir. Bu süre içinde gönderilmeyen eserlere ait Kurul Kararı iptal edilir. Yazar veya yayınevi bu baskı örnekleriyle birlikte, güncelleştirme veya yeni düzenlemelerine ait örnek sayfaları Başkanlığa gönderebilir. Başkanlık, bu kitapları karara bağlanmış nüshalarıyla, Daire Başkanlığı da fiyat verilen örneği ile karşılaştırır. Bu karşılaştırmada asıl nüshalara uymadığı tespit edilen eserlerin kabulüne dair Kurul Kararı, kitabın kabulündeki yöntemle yürürlükten kaldırılır ve Tebliğler Dergisinde yayımlanır. Ancak, güncelleştirme ve yeni düzenleme gerektiren tespitler Kurulca da uygun bulunduğu takdirde kitap, Başkanlıkça belirtilen süre içinde düzeltilmek üzere yazar veya yayınevine gönderilir.

Yeni baskılar ilgili birim tarafından da incelenir, varsa belirlenen hatalar Başkanlığa bildirilir."

MADDE 8 – Aynı Yönetmeliğin 25 inci maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesine aşağıdaki cümle eklenmiştir.

"Bu durumlarda konu belgeleri ile birlikte Kurula sunulur ve Kurulca belirlenen görüş doğrultusunda işlem yapılır."

MADDE 9 – Aynı Yönetmeliğin 31 inci maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan "Başkanlığa" ibaresi, "satın alacak birime" olarak değiştirilmiştir.

MADDE 10 – Aynı Yönetmeliğin 10 uncu ve 26 ncı maddeleri yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 11 – Aynı Yönetmeliğe aşağıdaki Geçici 10 uncu madde eklenmiştir.

"GEÇİCİ MADDE 10 – Bu Yönetmeliğin yayımından önce Başkanlığa başvurusu yapılan baskıya hazır nüshaların incelenmesi ve değerlendirilmesi, başvuru tarihindeki Yönetmelik hükümlerine göre sonuçlandırılır.

MADDE 12 – Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 13 – Bu Yönetmelik hükümlerini Millî Eğitim Bakanı yürütür.

**EK K. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI DERS KİTAPLARI VE EĞİTİM
ARAÇLARI YÖNETMELİĞİNDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR
YÖNETMELİK**

MADDE 1 – 29/5/1995 tarihli ve 22297 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Millî Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliğinin Geçici 9 uncu maddesinin (a) bendinde geçen "Eylül ve Ekim aylarında" ibaresi "15 Kasım 2006 günü mesai bitimine kadar" olarak değiştirilmiştir.

MADDE 2 – Bu Yönetmelik, yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3 – Bu Yönetmelik hükümlerini Millî Eğitim Bakanı yürütür.

**EK L. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI DERS KİTAPLARI VE EĞİTİM
ARAÇLARI YÖNETMELİĞİNDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR
YÖNETMELİK**

MADDE 1 — 29/5/1995 tarihli ve 22297 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Millî Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliğinin Geçici 9 uncu maddesinin (a) bendinde yer alan "2007 yılının Şubat ayının 15 inci iş gününe kadar" ibaresi "2007 yılının Mart ayının 2 nci iş günü mesai bitimine kadar" olarak; aynı bentte yer alan "2007 yılı Şubat ayının son iş gününe kadar" ibaresi ise "2007 yılının Mart ayının 6 ncı günü mesai bitimine kadar" olarak değiştirilmiştir.

MADDE 2 – Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3 – Bu Yönetmelik hükümlerini Millî Eğitim Bakanı yürütür.

**EK M. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI DERS KİTAPLARI VE EĞİTİM
ARAÇLARI YÖNETMELİĞİNDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR
YÖNETMELİK**

MADDE 1 – 29/5/1995 tarihli ve 22297 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Millî Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliğinin 1 inci maddesinde yer alan "yayın evlerinde" ibaresi, "başvuru sahiplerinde" olarak değiştirilmiştir.

MADDE 2 – Aynı Yönetmeliğin 4 üncü maddesinde yer alan "Birim" tanımı aşağıdaki şekilde değiştirilmiş, "Yayın evi" tanımı kaldırılmış, aynı maddeye "Öğretmen Kılavuz Kitabı" tanımından sonra gelmek üzere aşağıdaki "Başvuru Sahibi" ve "İnceleme Merkezi" tanımları eklenmiştir.

"Birim: Örgün ve yaygın eğitim kurumlarında okutulan derslere ait öğretim programlarına bağlı olarak ders kitabı, eğitim aracı ve benzerini hazırlayan hizmet birimlerini,"

"Başvuru Sahibi: Ders kitabı veya eğitim aracı üreten gerçek ve/veya tüzel kişileri,"

"İnceleme Merkezi: Öğretim Materyallerini Geliştirme İnceleme Merkezi ve Akşam Sanat Okulu Müdürlüğünü,"

MADDE 3 – Aynı Yönetmeliğin 5 inci maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Ders Kitaplarının Nitelikleri ve İncelenmesi ile Başvuru Sahibinde Aranacak Şartlar

MADDE 5 – Ders kitapları;

a) Anayasaya ve kanunlara aykırı hususları içeremez.

b) 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanununda yer alan Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçlarında belirtilen "Atatürk İnkılâp ve İlkelerine ve Anayasada ifadesini bulan Atatürk Milliyetçiliğine bağlı; Türk Milletinin millî, ahlâkî, insanî, manevî ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan; insan haklarına ve Anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyetine karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış hâline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek" hükmüne ve Türk Millî Eğitiminin Temel İlkelerine uygun olarak hazırlanır.

c) Temel insan haklarına aykırılık taşıyamaz. Cinsiyet, ırk, din, dil, renk, siyasî düşünce, felsefî inanç, mezhep ve benzeri ayrımcılık içeremez.

ç) Bilimsel ilke ve yöntemlere uygun olarak hazırlanır.

d) Reklâm niteliğinde öğeleri içeremez.

Ders kitapları, ilgili Yönergede belirtilen hükümlere uygun olarak hazırlanır.

Başvuru sahiplerinde aranacak şartlar şunlardır:

a) İlgili birimler ile başvuru sahiplerince hazırlanan ve incelenmesi için başvurusu yapılan baskıya hazır nüshalar; alanlarındaki yükseköğretim kurumundan mezun olmuş veya bu alanda daha önce yayımlanmış ders kitabı olan yazar/yazarlarla birlikte editör, dil uzmanı, görsel tasarımcı, ölçme ve değerlendirme uzmanı, program geliştirme uzmanı ve rehberlik veya gelişim uzmanı tarafından hazırlanır.

b) Yüz kızzartıcı bir suçtan veya telif hakları ile ilgili kanuna aykırı iş ve işlemlerden hüküm giymiş olanların ders kitabı başvuruları kabul edilmez. Bunlar, bu Yönetmeliğin 4 üncü maddesinde yer alan uzmanlık alanlarında görev alamaz ve hazırladıkları baskıya hazır nüshalar uygun bulunmuş olsa bile iptal edilir.

c) Başvuru sahiplerinin başvurusunda verilen herhangi bir belgenin veya yazılı beyanının gerçek dışı olduğunun idari ve/veya adli makamlarca tespit edilmesi hâlinde, belgenin/beyanın ait olduğu baskıya hazır nüsha veya nüshalara ait Kurul Kararı iptal edilir. Başvuru sahibinin iki yıl süreyle yeni başvurusu kabul edilmez."

MADDE 4 – Aynı Yönetmeliğin 6 ncı maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde yer alan "açılır." ibaresi "açılabilir." olarak; aynı bendin 1 numaralı alt bendi, (b) bendinin 3 numaralı alt bendi, (e) bendinin 1 numaralı alt bendi ile 3 numaralı alt bendi sırasıyla aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"1) Yarışmaya, başvuru sahiplerinde aranan şartları taşıyanlar katılır."

"3) İlgili birim baskıya hazır nüshaları, incelenmesi için Başkanlığa gönderir. İnceleme sonunda düzenlenen raporlar ile baskıya hazır nüsha veya nüshalar Kurula sunulur ve Kurulda alınan karar, Daire Başkanlığına ve ilgili birime bildirilir."

"1) Baskıya hazır nüshanın üç adedi, öğrenci çalışma kitabı ve öğretmen kılavuz kitapları ile birlikte takım hâlinde her yıl incelenmek üzere Ocak, Şubat, Mart aylarında Başkanlığa teslim edilir. Hangi ders kitaplarının öğrenci çalışma kitabı ve öğretmen kılavuz kitabı ile birlikte takım hâlinde verileceği ilgili dersin öğretim programının Kurul kararında belirtilir."

"3) Azınlık okulları, kendi dillerinde okutulmak üzere hazırlattıkları kitapları, yeminli mütercimlerce tercüme edilmiş nüshası ile birlikte incelenmek üzere Başkanlığa teslim ederler."

MADDE 5 – Aynı Yönetmeliğin 8 inci maddesi ile 9 uncu maddesinin ikinci ve üçüncü fıkralarında yer alan "Daire Başkanlığına" ibaresi, "Başkanlıkça" olarak değiştirilmiş ve 9 uncu maddeye son fıkra olarak aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"Başvuru sahibi, inceleme ve değerlendirme sonucunda iade edilen baskıya hazır nüshayla ilgili olarak bir defaya mahsus olmak üzere gerekçesiyle birlikte Döner Sermaye hesabına ilk başvuruda olduğu gibi o döneme ait katsayı esasına göre inceleme ücretini yatırarak itirazda bulunabilir. İtiraz; Başkanlıkça oluşturulacak komisyonca incelenir, Kurulda görüşülür ve Kurulda alınan karar doğrultusunda işlem yapılır."

MADDE 6 – Aynı Yönetmeliğin 11 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"MADDE 11 – Bakanlıkça yarışma, sipariş, satın alma ve yazdırma usulleriyle temin edilen eserler ile özel kesimce hazırlanan baskıya hazır nüshaların incelenmesi ve değerlendirilmesi için, inceleme komisyonu ve değerlendirme komisyonu oluşturulur.

İnceleme komisyonu, dersin özelliği ve sınıf seviyesi dikkate alınarak en az iki alan uzmanı, bir dil uzmanı ve görsel tasarımcı ile gerekli görülmesi hâlinde ölçme-değerlendirme, program geliştirme, rehberlik, çocuk gelişimi ve/veya eğitim teknolojileri uzmanlarının da yer aldığı en az dört, en fazla dokuz uzman/öğretmenden oluşturulur. Ancak inceleme komisyonunda zorunlu olarak bulundurulması gereken dil uzmanı ve görsel tasarımcının alanlarına giren incelemelerde komisyon, en az üç kişiden oluşabilir. Başkanlıkça ihtiyaç duyulması hâlinde inceleme ve değerlendirme komisyonlarına, üniversitelerin ilgili ana bilim dallarında görevli öğretim elemanları ile diğer kamu kurum ve kuruluşları veya özel kuruluşlardan da üye alınabilir.

Yabancı dil ders kitaplarında, dil uzmanı bulundurulması zorunlu değildir.

Baskıya hazır nüshaların incelenmesi ve değerlendirilmesi sonucunda, inceleme komisyonunca rapor düzenlenir ve baskıya hazır nüsha, 100 tam puan üzerinden değerlendirilir. Aynı şekilde takım hâlinde başvurusu yapılan baskıya hazır nüshalar da birlikte incelenerek 100 tam puan üzerinden değerlendirilir.

İnceleme sonucunda;

a) 80'in altında puan alan baskıya hazır nüshalar reddedilmiş sayılır, işaretlenmemiş nüshalar inceleme raporu ile birlikte ilgili başvuru sahibine iade edilir.

b) İnceleme komisyonlarınca 80-89,99 (dâhil) arasında puanla değerlendirilen baskıya hazır nüshalar ve raporları, İnceleme Merkezinden Projeler ve İnceleme Dairesi Başkanlığına gönderilir. Projeler ve İnceleme Dairesi Başkanlığı bünyesinde kurulacak olan en az bir alan, bir dil ve bir görsel uzmanından oluşan üç kişilik değerlendirme komisyonu/komisyonlarınca baskıya hazır nüshanın raporu, eserle birlikte incelenerek inceleme komisyonunun tespitlerinin yerinde olup olmadığı değerlendirilir. Bu değerlendirme sonucunda yapılan incelemenin uygun bulunmadığına karar verilmesi hâlinde baskıya hazır nüshalar, değerlendirme komisyonunun gerekçeli kararı ile birlikte Kurula sunulur ve Kurulda alınan karar doğrultusunda işlem yapılır. Kurul, baskıya hazır nüshanın yeniden incelenmesini isteyebilir, baskıya hazır nüshayı reddedebilir veya baskıya hazır nüshanın 30 gün içinde düzeltilmesini isteyebilir.

Değerlendirme komisyonunun, inceleme komisyonu raporunu uygun bulması hâlinde işaretlenmemiş baskıya hazır nüsha düzeltilmek üzere raporuyla birlikte başvuru sahibine gönderilir. 30 gün içinde tekrar incelenmek üzere Başkanlığa başvurusu yapılmayan baskıya hazır nüshalar reddedilmiş sayılır.

Düzeltilerek başvurusu yapılan baskıya hazır nüshalar, Başkanlıkta ön incelemesi yapılarak İnceleme Merkezine gönderilir. Bu inceleme sonucunda komisyonca tespit edilen hataların giderilip giderilmediği, inceleme sırasına bakılmaksızın incelenir ve yeniden değerlendirilen baskıya hazır nüshalar, düzenlenecek bir raporla birlikte değerlendirme komisyonu/komisyonlarına gönderilir.

İnceleme komisyonunca baskıya hazır nüshalardan 90'dan aşağı puanla değerlendirilenlerin, değerlendirme komisyonu tarafından da aynı şekilde değerlendirilmesi hâlinde yapılan başvuru reddedilir. Baskıya hazır nüshalardan 90 ve üzeri puan alanlarla; değerlendirme komisyonunun inceleme komisyonunun görüşüne katılmadıkları durumlarda baskıya hazır nüshalar, gerekçeli bir rapor ile, Kurula sunulur ve Kurulda alınan karar doğrultusunda işlem yapılır.

c) İlk incelemede baskıya hazır nüsha, inceleme komisyonunca 90 ve üzeri puanla değerlendirilmiş ise inceleme komisyonunun raporu ile birlikte değerlendirme komisyon/komisyonlarına gönderilir. Değerlendirme komisyonu/komisyonları, inceleme komisyonları tarafından 90 ve üzerinde puanla değerlendirilen baskıya hazır nüshanın raporlarını inceler ve kendi raporunu hazırlar. Baskıya hazır nüsha, Projeler ve İnceleme Dairesi Başkanlığınca inceleme ve değerlendirme komisyonu raporları ile birlikte Kurula sunulur. Baskıya hazır nüsha Kurulda uygun bulunur, düzeltilmek üzere başvuru sahibine gönderilir veya uygun bulunmaz. Düzeltilmek üzere başvuru sahibine gönderilen baskıya hazır nüsha ile ilgili tespit edilen hataların 10 gün içinde düzeltilmesi istenir. Süresi içinde başvurusu yapılmayan bu baskıya hazır nüshalar reddedilmiş sayılır. Süresi içinde başvuruları yapılan baskıya hazır nüshalar, inceleme sırasına bakılmaksızın incelemeye alınır.

ç) Kurulca belirlenen tespitlerin yerine getirilmesi şartıyla kabul edilen baskıya hazır nüshalar, ilgili başvuru sahibine gönderilir ve en geç 7 gün içinde tespitlerin baskıya hazır nüshaya yansıtılması istenir. Bu tespitlerin oranı ilgili Yönergede belirtilir. Yapılan tespitlerle ilgili düzeltmeler, ilgili komisyona incelettirilerek rapora bağlanır. Tespitlerin belirtilen sürede yerine getirilmemesi durumunda baskıya hazır nüsha reddedilmiş sayılır. Kurulca reddedilen baskıya hazır nüshalar başvuru sahibine gönderilir.

d) Anayasanın temel ilkeleriyle Millî Eğitimin genel amaç ve temel ilkelerini dikkate almadan inceleme yaptığı, inceleme esas ve usullerine uymadığı, Kurulu veya Başkanlığı yanlış bilgilendirdiği, objektif değerlendirme yapmadığı tespit edilen komisyon başkanı ve üyelerinin komisyondaki görevlerine son verilerek haklarında yasal işlem yapılır.

e) Başkanlıkça/Kurulca baskıya hazır nüshanın incelenmesinde, inceleme usul ve esaslarına uyulmadığının tespit edilmesi veya gerekli görülmesi hâlinde baskıya hazır nüsha, bir kez daha ayrı bir komisyona incelettirilerek değerlendirilebilir. Değerlendirme sonuçlarının, baskıya hazır nüshanın ders kitabı olma vasfını etkileyecek biçimde farklı olması hâlinde, üniversitelerin ilgili ana bilim dalı öğretim üyelerinden görüş alınabilir. Projeler ve İnceleme Dairesi Başkanlığı, eseri inceleme ve değerlendirme raporları ile alınan görüşü birlikte Kurula sunar. Kurulca alınan karar doğrultusunda işlem yapılır.

f) İnceleme Merkezinden 80 ve üzeri puan almış baskıya hazır nüshaların Projeler ve İnceleme Dairesi Başkanlığına gönderilmesi, ders kitaplarının görüşüleceği son Kurul toplantısından 10 gün önce durdurulur.

Başkanlıkça, inceleme ve değerlendirme süreçleriyle ilgili uygulamalar konusunda tereddüde düşülmesi halinde konu, Kurula rapor şeklinde sunulur ve Kurulca alınan karar doğrultusunda işlem yapılır."

MADDE 7 – Aynı Yönetmeliğin 12 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"MADDE 12 – İlgili Kurul üyesi/üyeleri, inceleme ve değerlendirme komisyonu/komisyonları çalışmalarına, itirazlı incelemelere, baskıya hazır nüsha hakkında verilecek karar safhalarına rehberlik eder; tespit ve görüşlerini açık bir biçimde belirtir."

MADDE 8 – Aynı Yönetmeliğin 14 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"MADDE 14 – Okutulma süresi sona eren ders kitaplarının süreleri uzatılmaz. Ancak alanında ders kitabı bulunmayan veya bir kitap bulunan ders kitaplarının birer yıl süreyle uzatılıp uzatılmamasına; ilgili birimlerin veya başvuru sahiplerinin Başkanlığa başvurusu

sonucunda Kurulca karar verilir. Bu durumdaki kitaplar için süre uzatımı, en fazla iki defa yapılabilir. Bakanlık kitaplarının güncelleştirilmesinden ve yenilenmesinden ilgili birim sorumludur."

MADDE 9 – Aynı Yönetmeliğin 15 inci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi ve aynı fıkranın (c) bendinin (2) numaralı alt bendinde yer alan "yayın evine" ibareleri "başvuru sahibine"; 22 nci maddesinde yer alan "Yazar ve Yayın Evi Yetkilileri" ibaresi "Başvuru sahipleri" olarak değiştirilmiştir.

MADDE 10 – Aynı Yönetmeliğin 31 inci maddesinin son fıkrasında yer alan "satın alınacak birime" ibaresi, "Başkanlığa" olarak değiştirilmiştir.

MADDE 11 – Aynı Yönetmeliğin Geçici 9 uncu maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 9 – Yönetmeliğin;

a) 6 ncı maddesinin birinci fıkrasının (e) bendinin (2) numaralı alt bendinde yer alan "Aralık ayının 15 inci iş gününe kadar" ibaresi "2007 yılının Nisan ayının 19 uncu günü bitimine kadar" olarak; "Aralık ayının son iş gününe kadar" ibaresi "2007 yılının Nisan ayının 24 üncü günü mesai bitimine kadar" olarak,

b) 22 nci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde yer alan "İçinde bulunan yılın Aralık ayından önce" ibaresi "2007 yılının Nisan ayından önce" olarak; aynı bentte yer alan "Aralık ayının ilk haftasının son iş gününe kadar" ibaresi "2007 yılının Nisan ayının ilk haftasının son iş gününe kadar" olarak,

c) 22 nci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde yer alan "Aralık ayının 15 inci iş gününe kadar" ibaresi "2007 yılı Nisan ayının 19 uncu günü bitimine kadar" olarak; aynı bentte yer alan "Aralık ayının son iş gününe kadar" ibaresi "2007 yılı Nisan ayının son iş gününe kadar" olarak,

ç) 22 nci maddesinin son fıkrasında yer alan "Ocak ayının ilk on günü içinde" ibaresi "2007 yılı Mayıs ayının ilk 10 günü içinde" olarak uygulanır."

MADDE 12 – Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 13 – Bu Yönetmelik hükümlerini Millî Eğitim Bakanı yürütür.

**EK N. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI DERS KİTAPLARI VE EĞİTİM
ARAÇLARI YÖNETMELİĞİNDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR
YÖNETMELİK**

MADDE 1 – 29/5/1995 tarihli ve 22297 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Millî Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliğinin 31 inci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinin (1) numaralı alt bendi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 2 – Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3 – Bu Yönetmelik hükümlerini Millî Eğitim Bakanı yürütür.

EK P. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI DERS KİTAPLARI VE EĞİTİM ARAÇLARI YÖNETMELİĞİ ⁽¹⁾

Resmî Gazete : 29.5.1995/22297

Tebliğler Dergisi : 3.7.1995/2434

Ek ve Değişiklikler:

1)	3.9.1996/22746	RG	(7.10.1996/2463	TD)
2)	5.4.1997/22955	RG	(1.4.1997/2475	TD)
3)	26.7.1997/23061	RG	(AĞUSTOS 1997/2479	TD)
4)	4.9.1997/23100	RG	(EYLÜL 1997/2480	TD)
5)	9.5.1998/23337	RG	(MAYIS 1998/2488	TD)
6)	12.8.1998/23431	RG	(EYLÜL 1998/2492	TD)
7)	9.1.1999/23578	RG	(MART 1999/2498	TD)
8)	17.12.1999/23909	RG		
9)	10.4.2003/25075	RG	(MAYIS 2003/2548	TD)
10)	11.6.2003/25135	RG	(TEMMUZ 2003/2550	TD)
11)	17.3.2004/25405	RG	(NİSAN 2004/2559	TD)
12)	10.6.2004/25488	RG		
13)	2.11.2004/25631	RG	(KASIM 2004/2566	TD)
14)	5.4.2005/25777	RG	(NİSAN 2005/2571	TD)
15)	18.5.2006/26172	RG	(MAYIS 2006/2584	TD)
16)	4.7.2006/26218	RG	(TEMMUZ 2006/2586	TD)
17)	2.8.2006/26247	RG	(EYLÜL 2006/2588	TD)
18)	1.9.2006/26276	RG	(EYLÜL 2006/2588	TD)
19)	4.11.2006/26336	RG	(KASIM 2006/2590	TD)
20)	16.02.2007/26436	RG	(ŞUBAT 2007/2593	TD)
21)	3.3.2007/26451	RG	(MART 2007/2594	TD)
22)	4.4.2007/26483	RG		

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç

Madde 1 – (Değişik: 17.3.2004/25405 RG) Bu Yönetmeliğin amacı, Millî Eğitim Bakanlığına bağlı örgün ve yaygın eğitim kurumlarında kullanılacak ders kitabı, temel ders kitabı, öğrenci çalışma kitabı, öğretmen kılavuz kitabı, bilgi iş ve işlem yaprakları ile diğer kitap ve eğitim araçlarının Türk Millî Eğitiminin genel amaç ve temel ilkelerine uygun olarak hazırlanması, incelenmesi, değerlendirilmesi, kabulü, ilânı, seçimi, yayımlanması, dağıtımı ve ders kitabı/kitapları üreten başvuru sahiplerinde(2) aranacak şartlarla ilgili esas ve usulleri düzenlemektir.

Kapsam

Madde 2 – (Değişik: 17.3.2004/25405 RG) Bu Yönetmelik, Millî Eğitim Bakanlığına bağlı örgün ve yaygın eğitim kurumlarında kullanılacak ders kitabı, temel ders kitabı, öğrenci çalışma kitabı, öğretmen kılavuz kitabı, bilgi iş ve işlem yaprakları ile diğer kitap ve eğitim

araçlarının niteliklerinin belirlenmesi, hazırlanması, incelenmesi, değerlendirilmesi, kabulü, ilânı, seçimi, yayımlanması, dağıtımı ve ders kitabı/kitapları üreten yayın evlerinde aranacak şartlarla ilgili hususları kapsar.

Dayanak

Madde 3 – (Değişik: 17.3.2004/25405 RG) Bu Yönetmelik, 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu ile 3797 sayılı Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilât ve Görevleri Hakkında Kanuna dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

Madde 4 –

Bakanlık: Millî Eğitim Bakanlığını,

Başbakanlık: Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığını,

Kurul: Talim ve Terbiye Kurulunu,

Daire Başkanlığı: Yayınlar Dairesi Başkanlığını,

Birim: (Ek : 3.3.2007/26451 RG) Örgün ve yaygın eğitim kurumlarında okutulan derslere ait öğretim programlarına bağlı olarak ders kitabı, eğitim aracı ve benzerini hazırlayan hizmet birimlerini,

Kitap: Ders kitabı, temel ders kitabı, bilgi(3) iş ve işlem yaprakları ile öğretmen kılavuz kitaplarını,

Ders Kitabı: (Değişik : 1.9.2006/26276 RG) Örgün ve yaygın eğitim kurumlarında kullanılmak üzere, içeriği öğretim programları doğrultusunda hazırlanmış, gerektiğinde fasikül hâlinde de üretilen basılı eseri,

Temel Ders Kitabı: Genellikle meslekî ve teknik öğretim okul ve kurumlarında, alanın gerektirdiği bilgilerin tamamını kapsayan ve program değişikliklerinden kısa sürede etkilenmeyen basılı eseri,

Bilgi İş ve İşlem Yaprakları(3): Meslekî ve teknik öğretim okullarının atölye ve laboratuvar derslerinde veya uygulamalarında kullanılmak, meslekî bilgi ve becerileri pekiştirmek amacıyla hazırlanan yayınları,

Öğretmen Kılavuz Kitabı: (Değişik : 17.3.2004/25405 RG) İlgili öğretim programlarında yer alan hedef ve açıklamalar doğrultusunda ders kitabının daha etkili kullanımını sağlayacak çeşitli örnek, alıştırma; işlenen ünitelerle ilgili internet adresleri, okuma kaynakları ve diğer etkinlikleri kapsayan, öğretmenlerin yararlanması için hazırlanan basılı eseri,

Başvuru Sahibi:(Ek: 3.3.2007/26451 RG) Ders kitabı veya eğitim aracı üreten gerçek ve/veya tüzel kişileri,

İnceleme Merkezi: (Ek: 3.3.2007/26451 RG) Öğretim Materyallerini Geliştirme İnceleme Merkezi ve Akşam Sanat Okulu Müdürlüğünü,

Baskıya Hazır Nüsha: (Değişik : 1.9.2006/26276 RG) Çizgisiz beyaz kağıda daktilo, bilgisayar veya benzeri araçlarla sınıf seviyesine uygun punto ve standartta yazılmış, resim, fotoğraf, tablo, grafik, şema, plan, harita ve benzeri, öğretime yardımcı unsurları, metinlerin uygun yerlerine yerleştirilmiş, basılmamış, ciltlenmiş baskıya hazır eseri,

Basılmış Kitap: Ders kitabı, temel ders kitabı, bilgi(3) iş ve işlem yaprakları, öğretmen kılavuz kitabı gibi basılı eserleri,

Eğitim Aracı: (Ek:17.3.2004/25405 RG)(Değişik : 2.8.2006/26247 RG) Programın alanının gerektirdiği standart donanım kapsamında okul ve kurumların atölye ve laboratuvarlarında yer alması gereken makine, teçhizat, eğitim deney seti ve benzeri ekipmanın; sıra, masa, tahta, tv , bilgisayar, tepegöz, dijital ölçüm aletleri, deney tüpü, yoğaltım malzemeleri ve benzerleri dışında kalan, öğretim programlarını destekleyen ve derslerin öğreniminde yararlanılan basılı eserler ile film, slayt, video kaseti, resim, fotoğraf, tablo, ses kaseti, disket, CD, yer küre, harita, atlas ve benzeri araçları,

Öğrenci Çalışma Kitabı: (Değişik : 1.9.2006/26276 RG) İlgili öğretim programlarında yer alan amaç ve açıklamalar doğrultusunda dersin öğrenilmesini kolaylaştıracak ve öğrencilerin yeteneklerinin geliştirilmesine yardımcı olacak çeşitli örnek, alıştırma, işlenen ünitelerle ilgili internet adresleri, okuma kaynakları ve diğer etkinlikleri kapsayan yaprakları ayrı ayrı da kullanılabilen basılı eser ile üniteleri görsel ve işitsel yönden destekleyen CD, DVD, VCD gibi ek materyalleri kapsayan seti,

Yayın evi: Yürürlükten kaldırıldı. (3.3.2007/26451 RG)

Editör: (Ek: 17.3.2004/25405 RG) Kitabın yazıldığı alanda en az lisans düzeyinde öğrenim görmüş ve eserin üretim sürecinin koordinasyonunu sağlayan kişiyi,

Dil Uzmanı: (Ek: 17.3.2004/25405 RG) Türkçe veya Türk Dili ve Edebiyatı alanında lisans veya lisans üstü öğrenim görmüş kişiyi,

Görsel Tasarımcı: (Ek: 17.3.2004/25405 RG) Resim veya grafik alanında lisans veya lisans üstü düzeyde öğrenim görmüş ya da en az beş yıl ders kitabı ile diğer kitap ve eğitim araçlarını resimlediğini belgelendiren kişiyi,

Alan Uzmanı: (Ek: 17.3.2004/25405 RG)(Değişik: 10.6.2004/25488 RG) Kitabı ile ilgili alanda bir yüksek öğretim kurumundan mezun olmuş veya bu alanda daha önce yayımlanmış ders kitabı olan kişiyi,

Program Geliştirme Uzmanı: (Ek: 17.3.2004/25405 RG) Program geliştirme alanında lisans veya lisans üstü öğrenim görmüş kişiyi,

Ölçme ve Değerlendirme Uzmanı: (Ek: 17.3.2004/25405 RG) Ölçme ve değerlendirme alanında lisans veya lisans üstü öğrenim görmüş kişiyi,

Rehberlik veya Gelişim Uzmanı: (Ek: 17.3.2004/25405 RG) Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık, Çocuk Gelişimi veya Gelişim Psikolojisi alanında lisans veya lisans üstü öğrenim görmüş kişiyi,

Eğitim Teknolojisi Uzmanı: (Ek:17.3.2004/25405 RG) Eğitim teknolojisi alanında lisans veya lisans üstü öğrenim görmüş kişiyi

ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Ders Kitaplarının Nitelikleri ve İncelenmesi ile Yayın Evlerinde Aranacak Şartlar, Ders Kitaplarının Hazırlanması, İncelenmesi ve Değerlendirilmesi (4)

Ders Kitaplarının Nitelikleri ve İncelenmesi ile Başvuru Sahibinde Aranacak Şartlar (5)

Madde 5 – (Değişik : 3.3.2007/26451 RG) Ders kitapları;

a) Anayasaya ve kanunlara aykırı hususları içeremez.

b) 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanununda yer alan Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçlarında belirtilen "Atatürk İnkılâp ve İlkelerine ve Anayasada ifadesini bulan Atatürk Milliyetçiliğine bağlı; Türk Milletinin millî, ahlâkî, insanî, manevî ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan; insan haklarına ve Anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyetine karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış hâline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek" hükmüne ve Türk Millî Eğitiminin Temel İlkelerine uygun olarak hazırlanır.

c) Temel insan haklarına aykırılık taşıyamaz. Cinsiyet, ırk, din, dil, renk, siyasî düşünce, felsefî inanç, mezhep ve benzeri ayrımcılık içeremez.

ç) Bilimsel ilke ve yöntemlere uygun olarak hazırlanır.

d) Reklâm niteliğinde öğeleri içeremez.

Ders kitapları, ilgili Yönergede belirtilen hükümlere uygun olarak hazırlanır.

Başvuru sahiplerinde aranacak şartlar şunlardır:

a) İlgili birimler ile başvuru sahiplerince hazırlanan ve incelenmesi için başvurusu yapılan baskıya hazır nüshalar; alanlarındaki yükseköğretim kurumundan mezun olmuş veya bu alanda daha önce yayımlanmış ders kitabı olan yazar/yazarlarla birlikte editör, dil uzmanı, görsel tasarımcı, ölçme ve değerlendirme uzmanı, program geliştirme uzmanı ve rehberlik veya gelişim uzmanı tarafından hazırlanır.

b) Yüz kızartıcı bir suçtan veya telif hakları ile ilgili kanuna aykırı iş ve işlemlerden hüküm giymiş olanların ders kitabı başvuruları kabul edilmez. Bunlar, bu Yönetmeliğin 4 üncü maddesinde yer alan uzmanlık alanlarında görev alamaz ve hazırladıkları baskıya hazır nüshalar uygun bulunmuş olsa bile iptal edilir.

c) Başvuru sahiplerinin başvurusunda verilen herhangi bir belgenin veya yazılı beyanının gerçek dışı olduğunun idari ve/veya adli makamlarca tespit edilmesi hâlinde, belgenin/beyanın ait olduğu baskıya hazır nüsha veya nüshalara ait Kurul Kararı iptal edilir. Başvuru sahibinin iki yıl süreyle yeni başvurusu kabul edilmez.

Kitapların Hazırlanması ve Hizmete Sunulması

Madde 6- Kitaplar aşağıdaki usullere göre hazırlanır ve hizmete sunulur.

a) Yarışma: (Değişik : 17.3.2004/25405 RG)

İhtiyaç duyulan alanlarda Bakanlıkça ders kitabı hazırlanmasıyla ilgili olarak ödüllü veya ödüksüz yarışma açılabilir.(6)

Bu yarışmanın başvuru şekli, yarışma şartları, yarışmada derece alanlara verilecek ödülün miktarı, ödemeye ilişkin usul ve esaslar, düzenlenecek şartname ile belirlenir. Kurulca hazırlanan şartname, Tebliğler Dergisinde ilân edilir.

1) (Değişik alt bend: 3.3.2007/26451 RG) Yarışmaya, başvuru sahiplerinde aranan şartları taşıyanlar katılır.

2) Yarışmaya katılacak eserler, Yönergede belirtilen esaslara göre hazırlanır.

3) Eserlerin incelenmesi ve değerlendirilmesi, Bakanlığımız ve diğer resmî kurumlardan katılacak uzmanlardan oluşturulacak Özel İhtisas Komisyonlarınca yapılır.

4) İnceleme ve değerlendirme sonuçları, Kurulda görüşülür ve alınan karar Tebliğler Dergisinde yayımlanır.

b) Sipariş

1) Sipariş usulü ile yazdırılacak kitapların şartnamesi, ilgili birimce hazırlanıp Başkanlığa sunulur. Kurulca uygun görülen şartname, hazırlayan birime gönderilir.

2) Söz konusu birim, kişi veya komisyona şartname hükümlerine göre kitap yazdırır.

3) (Değişik alt bend: 3.3.2007/26451 RG) İlgili birim baskıya hazır nüshaları, incelenmesi için Başkanlığa gönderir. İnceleme sonunda düzenlenen raporlar ile baskıya hazır nüsha veya nüshalar Kurula sunulur ve Kurulda alınan karar, Daire Başkanlığına ve ilgili birime bildirilir.

c) Satın alma

1) Okutulmasına ihtiyaç duyulması hâlinde, yurt içinde veya dışında yazılmış ya da tercüme edilmiş olan kitapların incelenmesi, ilgili birimce yaptırılır ve raporlarıyla birlikte Başkanlığa sunulur.

2) Kurulca kitabın veya telif hakkının satın alınmasına karar verilmesi hâlinde, bu durum, gereği için Daire Başkanlığına bildirilir. İlgili birime de bilgi verilir.

d) Yazdırma

Bakanlık, teşkilâtında görevli elemanlara veya bunlardan kuracağı bir komisyona kitap hazırlatabilir. Bu durumda da sipariş usulündeki yol izlenir.

e) Özel Kesimce Hazırlama (Değişik: 5.4.2005/25777 RG)

1) (Değişik alt bend: 3.3.2007/26451 RG) Baskıya hazır nüshanın üç adedi, öğrenci çalışma kitabı ve öğretmen kılavuz kitapları ile birlikte takım hâlinde her yıl incelenmek üzere Ocak, Şubat, Mart aylarında Başkanlığa teslim edilir. Hangi ders kitaplarının öğrenci çalışma kitabı ve öğretmen kılavuz kitabı ile birlikte takım hâlinde verileceği ilgili dersin öğretim programının Kurul kararında belirtilir.

2) Mayıs ayının üçüncü haftasının son iş gününe kadar Kurulca kabul edilen, okutulma süresi devam eden ve süresi uzatılan ders kitaplarının listesi, Tebliğler Dergisinde yayımlanmak üzere Mayıs ayının sonuna kadar Daire Başkanlığına gönderilir.

3) (Değişik alt bend: 3.3.2007/26451 RG) Azınlık okulları, kendi dillerinde okutulmak üzere hazırlattıkları kitapları, yeminli mütercimlerce tercüme edilmiş nüshası ile birlikte incelenmek üzere Başkanlığa teslim ederler.

4) Yürürlükten kaldırıldı.(1.9.2006/26276 RG)

5) İnceleme ve değerlendirme sonuçları, inceleme raporları ve puanları ile birlikte ilgisine gönderilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Kitapların Değerlendirilmesi ve İnceleme Ücretinin Tespitine Ait Esas ve Usuller

İnceleme Esas ve Usulleri

Madde 7- (Değişik : 1.9.2006/26276 RG) Ders kitaplarının incelenmesinde, puanlamaya esas olacak kriterler Kurulca belirlenerek duyurulur.

Ön İnceleme Komisyonu

Madde 8-(Değişik: 17.3.2004/25405 RG) Başkanlıkça(13) üç kişiden oluşturulan ön inceleme komisyonu /komisyonları kurulur. Komisyon, başvuruları Yönerge hükümlerine göre değerlendirir. Ön incelemede uygun görülenler incelemeye alınır, uygun görülmeyenler iade edilir.

İnceleme Ücreti

Madde 9- Özel kesimce hazırlanan eserler ücret karşılığında incelenir. Bu ücret; eserin sayfa sayısı üzerinden hesaplanır ve her bir forması için 1000 (bin) gösterge rakamının, ücretin yatırıldığı tarihteki devlet memurları aylık kat sayısı ile çarpılması suretiyle bulunur. Forma sayısı ise sayfa sayısının on altıya bölünmesiyle tespit edilir.

İncelenmesi istenen eserin, inceleme ücretinin tamamı, Başkanlıkça(13) belirlenen Döner Sermaye işletmesi hesabına makbuz karşılığında yatırılır.

Eserin incelenmesi için Döner Sermaye işletmesi hesabına yatırılan ücretin bir kısmı, Başkanlıkça(13) hazırlanan yönergede belirlenen esas ve usuller çerçevesinde, ön inceleme ve inceleme hizmetlerinde görev alanlara ödenir.

Dördüncü fıkra; (a), (b) ve (c) bentleri ile birlikte yürürlükten kaldırılmıştır (10.4.2003/25075 RG).

(Ek fıkra: 3.3.2007/26451 RG) Başvuru sahibi, inceleme ve değerlendirme sonucunda iade edilen baskıya hazır nüshayla ilgili olarak bir defaya mahsus olmak üzere gerekçesiyle birlikte Döner Sermaye hesabına ilk başvuruda olduğu gibi o döneme ait katsayı esasına göre inceleme ücretini yatırarak itirazda bulunabilir. İtiraz; Başkanlıkça oluşturulacak komisyonca incelenir, Kurulda görüşülür ve Kurulda alınan karar doğrultusunda işlem yapılır.

Bakanlıkça Sağlanan Eserlerin Değerlendirilmesi

Madde 10-Yürürlükten kaldırıldı.(1.9.2006/26276 RG)

Eserlerin incelenmesi ve değerlendirilmesi (7)

Madde 11-(Değişik:3.3.2007/26451 RG) Bakanlıkça yarışma, sipariş, satın alma ve yazdırma usulleriyle temin edilen eserler ile özel kesimce hazırlanan baskıya hazır nüshaların incelenmesi ve değerlendirilmesi için, inceleme komisyonu ve değerlendirme komisyonu oluşturulur. İnceleme komisyonu, dersin özelliği ve sınıf seviyesi dikkate alınarak en az iki alan uzmanı, bir dil uzmanı ve görsel tasarımcı ile gerekli görülmesi hâlinde ölçme-değerlendirme, program geliştirme, rehberlik, çocuk gelişimi ve/veya eğitim teknolojileri uzmanlarının da yer aldığı en az dört, en fazla dokuz uzman/öğretmenden oluşturulur. Ancak inceleme komisyonunda zorunlu olarak bulundurulması gereken dil uzmanı ve görsel tasarımcının alanlarına giren incelemelerde komisyon, en az üç kişiden oluşabilir. Başkanlıkça ihtiyaç duyulması hâlinde inceleme ve değerlendirme komisyonlarına, üniversitelerin ilgili ana bilim dallarında görevli öğretim elemanları ile diğer kamu kurum ve kuruluşları veya özel kuruluşlardan da üye alınabilir.

Yabancı dil ders kitaplarında, dil uzmanı bulundurulması zorunlu değildir.

Baskıya hazır nüshaların incelenmesi ve değerlendirilmesi sonucunda, inceleme komisyonunca rapor düzenlenir ve baskıya hazır nüsha, 100 tam puan üzerinden değerlendirilir. Aynı şekilde takım hâlinde başvurusu yapılan baskıya hazır nüshalar da birlikte incelenerek 100 tam puan üzerinden değerlendirilir.

İnceleme sonucunda;

a) 80'in altında puan alan baskıya hazır nüshalar reddedilmiş sayılır, işaretlenmemiş nüshalar inceleme raporu ile birlikte ilgili başvuru sahibine iade edilir.

b) İnceleme komisyonlarınca 80-89,99 (dâhil) arasında puanla değerlendirilen baskıya hazır nüshalar ve raporları, İnceleme Merkezinden Projeler ve İnceleme Dairesi Başkanlığına gönderilir. Projeler ve İnceleme Dairesi Başkanlığı bünyesinde kurulacak olan en az bir alan, bir dil ve bir görsel uzmanından oluşan üç kişilik değerlendirme komisyonu/komisyonlarınca baskıya hazır nüshanın raporu, eserle birlikte incelenerek inceleme komisyonunun tespitlerinin yerinde olup olmadığı değerlendirilir. Bu değerlendirme sonucunda yapılan incelemenin uygun bulunmadığına karar verilmesi hâlinde baskıya hazır nüshalar, değerlendirme komisyonunun gerekçeli kararı ile birlikte Kurula sunulur Kurulda alınan karar doğrultusunda işlem yapılır. Kurul, baskıya hazır nüshanın yeniden incelenmesini isteyebilir, baskıya hazır nüshayı reddedebilir veya baskıya hazır nüshanın 30 gün içinde düzeltilmesini isteyebilir.

Değerlendirme komisyonunun, inceleme komisyonu raporunu uygun bulması hâlinde işaretlenmemiş baskıya hazır nüsha düzeltilmek üzere raporuyla birlikte başvuru sahibine

gönderilir. 30 gün içinde tekrar incelenmek üzere Başkanlığa başvurusu yapılmayan baskıya hazır nüshalar reddedilmiş sayılır.

Düzeltilerek başvurusu yapılan baskıya hazır nüshalar, Başkanlıkta ön incelemesi yapılarak İnceleme Merkezine gönderilir. Bu inceleme sonucunda komisyonca tespit edilen hataların giderilip giderilmediği, inceleme sırasına bakılmaksızın incelenir ve yeniden değerlendirilen baskıya hazır nüshalar, düzenlenecek bir raporla birlikte değerlendirme komisyonu/komisyonlarına gönderilir.

İnceleme komisyonunca baskıya hazır nüshalardan 90'dan aşağı puanla değerlendirilenlerin, değerlendirme komisyonu tarafından da aynı şekilde değerlendirilmesi hâlinde yapılan başvuru reddedilir. Baskıya hazır nüshalardan 90 ve üzeri puan alanlarla; değerlendirme komisyonunun inceleme komisyonunun görüşüne katılmadıkları durumlarda baskıya hazır nüshalar, gerekçeli bir rapor ile, Kurula sunulur ve Kurulda alınan karar doğrultusunda işlem yapılır.

c) İlk incelemede baskıya hazır nüsha, inceleme komisyonunca 90 ve üzeri puanla değerlendirilmiş ise inceleme komisyonunun raporu ile birlikte değerlendirme komisyon/komisyonlarına gönderilir. Değerlendirme komisyonu/komisyonları, inceleme komisyonları tarafından 90 ve üzerinde puanla değerlendirilen baskıya hazır nüshanın raporlarını inceler ve kendi raporunu hazırlar. Baskıya hazır nüsha, Projeler ve İnceleme Dairesi Başkanlığınca inceleme ve değerlendirme komisyonu raporları ile birlikte Kurula sunulur. Baskıya hazır nüsha Kurulda uygun bulunur, düzeltilmek üzere başvuru sahibine gönderilir veya uygun bulunmaz. Düzeltilmek üzere başvuru sahibine gönderilen baskıya hazır nüsha ile ilgili tespit edilen hataların 10 gün içinde düzeltilmesi istenir. Süresi içinde başvurusu yapılmayan bu baskıya hazır nüshalar reddedilmiş sayılır. Süresi içinde başvuruları yapılan baskıya hazır nüshalar, inceleme sırasına bakılmaksızın incelemeye alınır.

ç) Kurulca belirlenen tespitlerin yerine getirilmesi şartıyla kabul edilen baskıya hazır nüshalar, ilgili başvuru sahibine gönderilir ve en geç 7 gün içinde tespitlerin baskıya hazır nüshaya yansıtılması istenir. Bu tespitlerin oranı ilgili Yönergede belirtilir. Yapılan tespitlerle ilgili düzeltmeler, ilgili komisyona incelettirilerek rapora bağlanır. Tespitlerin belirtilen sürede yerine getirilmemesi durumunda baskıya hazır nüsha reddedilmiş sayılır. Kurulca reddedilen baskıya hazır nüshalar başvuru sahibine gönderilir.

d) Anayasanın temel ilkeleriyle Millî Eğitimin genel amaç ve temel ilkelerini dikkate almadan inceleme yaptığı, inceleme esas ve usullerine uymadığı, Kurulu veya Başkanlığı yanlış bilgilendirdiği, objektif değerlendirme yapmadığı tespit edilen komisyon başkanı ve üyelerinin komisyondaki görevlerine son verilerek haklarında yasal işlem yapılır.

e) Başkanlıkça/Kurulca baskıya hazır nüshanın incelenmesinde, inceleme usul ve esaslarına uyulmadığının tespit edilmesi veya gerekli görülmesi hâlinde baskıya hazır nüsha, bir kez daha ayrı bir komisyona incelettirilerek değerlendirilebilir. Değerlendirme sonuçlarının, baskıya hazır nüshanın ders kitabı olma vasfını etkileyecek biçimde farklı olması hâlinde, üniversitelerin ilgili ana bilim dalı öğretim üyelerinden görüş alınabilir. Projeler ve İnceleme Dairesi Başkanlığı, eseri inceleme ve değerlendirme raporları ile alınan görüşü birlikte Kurula sunar. Kurulca alınan karar doğrultusunda işlem yapılır.

f) İnceleme Merkezinden 80 ve üzeri puan almış baskıya hazır nüshaların Projeler ve İnceleme Dairesi Başkanlığına gönderilmesi, ders kitaplarının görüşüleceği son Kurul toplantısından 10 gün önce durdurulur.

Başkanlıkça, inceleme ve değerlendirme süreçleriyle ilgili uygulamalar konusunda tereddüde düşülmesi halinde konu, Kurula rapor şeklinde sunulur ve Kurulca alınan karar doğrultusunda işlem yapılır.

Kurul Üyelerinin Rehberliği

Madde 12- (Değişik:3.3.2007/26451 RG) İlgili Kurul üyesi/üyeleri, inceleme ve değerlendirme komisyonu/komisyonları çalışmalarına, itirazlı incelemelere, baskıya hazır nüsha hakkında verilecek karar safhalarına rehberlik eder; tespit ve görüşlerini açık bir biçimde belirtir.

Okutulma Süresi

Madde 13-(Değişik: 17.3.2004/25405 RG) Kitapların okutulma süresi, ilk kabul edildiği öğretim yılından itibaren 5 (beş) öğretim yılıdır.

Okutulma Süresinin Uzatılması

Madde 14- (Değişik:3.3.2007/26451 RG) Okutulma süresi sona eren ders kitaplarının süreleri uzatılmaz. Ancak alanında ders kitabı bulunmayan veya bir kitap bulunan ders kitaplarının birer yıl süreyle uzatılıp uzatılmamasına; ilgili birimlerin veya başvuru sahiplerinin Başkanlığa başvurusu sonucunda Kurulca karar verilir. Bu durumdaki kitaplar için süre uzatımı, en fazla iki defa yapılabilir. Bakanlık kitaplarının güncelleştirilmesinden ve yenilenmesinden ilgili birim sorumludur.

Okutulma Süresi İçerisinde Kitaplarda Değişiklik Yapılması

Madde 15- (Değişik: 17.3.2004/25405 RG) Ders kitaplarının yeniden yazımını gerektirmeyen öğretim programı değişikliklerinde;

a) Ders kitabının yeniden yazılmasını gerektirmeyen kısmî değişikliklerin ders kitaplarına yansıtılması, yayın evlerinden/ilgili birimden istenir. Başkanlıkça belirlenen süre içinde gerekli düzeltmelerin yapılmadığı tespit edilen ders kitabına ait Kurul Kararı, kabulündeki yöntemle iptal edilir.

b) Başvurusu yapılmış ve inceleme sürecinde bekleyen eserler, başvuru sahibine(14) iade edilir. Bu durumdaki eserlerin başvurusu, Başkanlıkça belirlenen süre içinde yapılabilir.

c) Ders kitabının yeniden yazımını gerektiren program değişikliklerinde:

1) Uygunluk kararı devam eden ders kitaplarının uygunluk süresi sona erer.

2) Başvurusu yapılmış olmakla birlikte Kurul Kararına bağlanmamış eserler başvuru sahibine(14) iade edilir.

Yazarların veya Yayın evlerinin Uyması Gereken Hususlar

Madde 16-Yazarlar veya yayın evleri kitap hazırlarken ilgili öğretim programında ve varsa şartnamelerinde belirtilen esaslar ile Bakanlıkça istenilen diğer hususlara aynen uymak zorundadırlar.

Yayımlanan Kitapların Kontrolü

Madde 17-(Değişik : 1.9.2006/26276 RG) Başkanlıkça kabul edilen ders kitapları için Daire Başkanlığından fiyat tespiti istenir. Ancak, yazar veya yayınevi, kitabı bastıramayacaksa durumu yazılı olarak Daire Başkanlığına bildirir. Bu durumda kitap, ders kitapları listesinde yayımlanmaz ve okutulma süresinde de herhangi bir değişiklik yapılmaz. Yayımlanan kitapların ilk ve müteakip baskılarından, basıldığı tarihten itibaren üç ay içinde, 5'er adedi Başkanlığa ve ilgili birime, 1 adedi de Daire Başkanlığına gönderilir. Bu süre içinde gönderilmeyen eserlere ait Kurul Kararı iptal edilir. Yazar veya yayınevi bu baskı örnekleriyle birlikte, güncelleştirme veya yeni düzenlemelerine ait örnek sayfaları Başkanlığa gönderebilir. Başkanlık, bu kitapları karara bağlanmış nüshalarıyla, Daire Başkanlığı da fiyat verilen örneği ile karşılaştırır. Bu karşılaştırmada asıl nüshalara uymadığı tespit edilen eserlerin kabulüne dair Kurul Kararı, kitabın kabulündeki yöntemle yürürlükten kaldırılır ve Tebliğler Dergisinde yayımlanır. Ancak, güncelleştirme ve yeni düzenleme gerektiren tespitler Kurulca da uygun bulunduğu takdirde kitap, Başkanlıkça belirtilen süre içinde düzeltilmek üzere yazar veya yayınevine gönderilir.

Yeni baskılar ilgili birim tarafından da incelenir, varsa belirlenen hatalar Başkanlığa bildirilir.

Baskı ve Dağıtım

Madde 18-Bakanlıkça yayımlanacak kitapların baskı adedi, Daire Başkanlığınca ilgili birimle iş birliği yapılarak ihtiyaca göre belirlenir. Baskı, satış ve dağıtım işlemleri de Daire Başkanlığınca yapılır.

Kayıtların Tutulması ve Bilgilendirme

Madde 19- Daire Başkanlığı, Bakanlık ve özel kesimce hazırlanan kitapların yayım, dağıtım ve satış durumlarını izler. Konu ile ilgili istatistikî verileri Başkanlığa sunar.

Telif Ücreti

Madde 20- Bakanlıkça yayımlanan kitapların yazarlarına Millî Eğitim Bakanlığınca "Kamu Kurum ve Kuruluşlarınca Ödenecek Telif ve İşlenme Ücretleri Hakkında Yönetmelik" hükümlerine göre ücret ödenir.

Fiyatların Belirlenmesi

Madde 21- Fiyatların belirlenmesi amacıyla, Daire Başkanının başkanlığında, Başkanlığın ders kitaplarıyla ilgili Daire Başkanı, Daire Başkanlığından ilgili şube müdürü, ilgili birim yetkilisi, Devlet Kitapları Mütedavil Sermayesi Müdürü, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği'nden bir temsilci, Millî Eğitim Basımevi Müdürü ve Yayıncılar Birliği temsilcisinden bir komisyon oluşturulur. Komisyon, gerekli gördüğü takdirde, kitap yayımlayan kamu kurumlarının, özel kuruluşların veya uzmanların görüşlerini de alabilir. Ancak, kesin karar komisyona aittir.

Ders kitaplarının satışlarında uygulanacak birim fiyatları; kullanılan kağıdın cinsine, ebadına, cildinin karton veya bez oluşuna göre komisyon tarafından belirlenir.

Kitaplara, komisyonca uygun forma birim fiyatlarının üzerinde fiyat verilemez. Komisyonun belirleyeceği fiyatlar Bakanlık Makamı'nca onaylandıktan sonra yürürlüğe girer.

Fiyat almadan satışı yapılan ve belirlenen fiyatın üstünde bir fiyatla satışı yapıldığı Daire Başkanlığınca tespit edilen kitabın kabulüne dair Kurul Kararı iptal edilir ve ders kitapları listesinden çıkarılır.

Okullara Duyuru

Madde 22- (Değişik : 4.7.2006/26218 RG) Başvuru sahipleri(8);

a) İçinde bulunulan yılın Aralık ayından önce Kurulca kabul edilen veya okutulma süresi devam eden ders kitaplarının fiyatlarının belirlenmesi için, Aralık ayının ilk haftasının son iş gününe kadar,

b) Aralık ayının 15 inci iş gününe kadar Kurulca kabul edilen ders kitaplarının fiyatlarının belirlenmesi için, Aralık ayının son iş gününe kadar,

Daire Başkanlığına başvuruda bulunurlar.

Kabul edilen ders kitaplarının adları, yazarı/yazarları, varsa yayınevi adları ve fiyatları ile birlikte en geç takip eden yılın Ocak ayının ilk on günü içinde Tebliğler Dergisinde yayımlanır.

Kitapların Seçimi,

Madde 23- (Değişik: 12.8.1998/23431 RG) Örgün ve yaygın eğitim kurumlarında okutulacak ders kitaplarının seçiminde aşağıdaki yol izlenir.

a) Kurulca kabul edilen ders kitaplarının yayımlandığı Tebliğler Dergisinin her öğretmen tarafından incelenmesi okul yönetimince sağlanır.

b) İlköğretim ve ortaöğretim kurumlarında okutulacak ders kitapları, ilgili sınıf ve branş öğretmeni tarafından seçilir.

Sınıf öğretmeni ve branş öğretmeni, seçtikleri kitapların seçme gerekçeleri konusunda zümre öğretmenler kuruluna bilgi verirler. Bu toplantıya okul-aile birliği başkanı ya da uygun göreceği üyelerin katılması sağlanır.

Sınıf ve branş öğretmeni, seçtiği kitap listesini gereği için okul müdürüne sunar.

c) Okul yönetimleri, Talim ve Terbiye Kurulunca kabul edilen ders kitapları çeşitlerinin okul ve sınıf kitaplıklarında bulundurulmasına özen gösterirler.

d) (Ek: 17.3.2004/25405 RG) Bakanlık, resmî ilköğretim ve ortaöğretim kurumları(10) öğrencileri için belirleyeceği derslerin kitaplarını satın alabilir. Bu ders kitaplarının seçiminde, Yönetmeliğin kitapların seçimine ilişkin hükümleri uygulanmaz.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Çeşitli Hükümler

Hazırlama Esas ve Usullerine Uyuma

Madde 24- Sipariş usulü ile yazdırılacak kitapların şartnamesinde belirtilen hususlar yerine getirilmediği takdirde hazırlayanlara ödeme yapılmaz.

Yazar veya Yayınevi Değişikliği

Madde 25- Baskıya hazır nüsha Kurul kararına bağlandıktan sonra kitabın üzerinde bulunan yazar veya yazarların isimleri ile yayınevi adı, tarafların karşılıklı rızalarına dair noter sözleşmesi, ihtilaf durumunda ise esasa ilişkin kesinleşmiş mahkeme kararı olmaksızın değiştirilemez. (Ek : 1.9.2006/26276 RG) Bu durumlarda konu belgeleri ile birlikte Kurula sunulur ve Kurulca belirlenen görüş doğrultusunda işlem yapılır.

Komisyon Alınacak Elemanlar

Madde 26- Yürürlükten kaldırıldı.(1.9.2006/26276 RG)

Kitaplarla İlgili Olarak Başkanlıkça da Yapılabilecek İşlemler

Madde 27- Bu Yönetmelikte sözü edilen kitapların hazırlanarak ilgililere sunulmasına ilişkin iş ve işlemler, ilgili birimlere bilgi verilmek suretiyle Kurul Kararı ile Başkanlıkça da yapılabilir.

Öğrencilere Aldırılmayacak Kitaplar

Madde 28- Tebliğler Dergisinde yayımlanan ders kitaplarından başka hiçbir eser ders kitabı olarak öğrencilere aldırılamaz.

(Değişik son fıkra: 17.3.2004/25405 RG) Ders kitabı bulunmaması hâlinde ders kitabı yerine kullanılacak eğitim araçlarının başvurusu, incelenmesi, değerlendirilmesi ile ilgili hususlar Yönergede belirlenir.

Diğer Bakanlıkların Meslekî Ders Kitapları

Madde 29- Diğer Bakanlıklara bağlı okulların meslekî ders kitapları, kendi bünyelerinde branş elemanlarından oluşturulacak en az 3 kişilik bir komisyona incelettirilerek tanzim edilen raporla birlikte Başkanlığa gönderilir.

Uygunluk Kararının İptali

Madde 30-Duyurusu yapılan kitapların bu kararı aşağıdaki durumlarda iptal edilir ve bu kitapların yazar veya yayınevine ait diğer kitaplar da iki (2) yıl süre ile incelemeye alınmaz.

a) Ders kitabı olarak kabul edildiğine dair Kurul Kararı olmadığı halde, bu karar varmış gibi yanlış veya yanıltıcı beyanda bulunduğu tespit edilenler,

b) Bu Yönetmelikte belirtilen hususlara ve Bakanlıkça belirlenen esas ve usullere uymadığı sonradan tespit edilenler.

Ders Kitapları Dışındaki Kitaplar ile Eğitim Araçlarının İncelenmesi, Seçimi ve Kullanımı(11)

Madde 31- (Değişik: 17.3.2004/25405 RG) Ders kitabı dışındaki diğer kitap ve eğitim araçlarının incelenmesi, değerlendirilmesi, seçimi ile kullanımında aşağıdaki hususlara uyulur.

a) Eğitim araçlarından;

1) Yürürlükten kaldırıldı. (4.4.2007/26483 RG)

2) Türk ve dünya klâsikleri,

3) Anayasa, kanun, tüzük, yönetmelik ve yönergeler veya bunların birleştirilmesiyle meydana getirilen eserler,

4) Okul kütüphanesinde ilgili mevzuat hükümlerine göre bulundurulmuş eserler,

5) Bilgisayar kullanımı için gerekli olan yazılım programları,

6) Derslerin işlenişinde kısa süreli kullanılan yazılım programları,

7) Öğretmenlerin sınıflarda yararlanmak için hazırladıkları ve kendi derslerinde kullandıkları dersle ilgili bireysel çalışmaları sonucu ortaya çıkan materyaller

herhangi bir değerlendirme veya seçime gerek görülmeden okullarda kullanılabilir.

b) Yukarıda sayılan eğitim araçları dışında kalan ve bir öğretim yılı boyunca okullarda kullanılacak her türlü eğitim aracının belirlenmesi ve seçimi, dersin öğretmeni tarafından yapılır.

Ders kitabı dışında kullanılacak eğitim araçlarının; Anayasaya, yasalara ve Millî Eğitimin Temel Amaçlarına ters düşmemesi esastır. Aksi durumda sorumluluk, eğitim aracının seçimini yapan öğretmenlere aittir.

Bu belirlemede eğitim aracının resmî/özel kişi, kurum ve kuruluşların tavsiye kararı, uygunluk veya kalite belgesi olup olmadığına bakılmaksızın:

Eğitim Aracının;

1) 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanununda yer alan Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçlarında belirtilen “Atatürk İnkılâp ve İlkelerine ve Anayasada ifadesini bulan Atatürk Milliyetçiliğine bağlı; Türk Milletinin millî, ahlâkî, insanî, manevî ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan; insan haklarına ve Anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyetine karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış hâline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek” hükmüne ve Türk Millî Eğitiminin Temel İlkelerine uygun olması,

2) Bilimsel hata bulunmaması,

3) Türkçe'nin özelliklerinin bozulmadan ve doğru olarak kullanılmış olması,

4) Kişi ve kuruluşları yıpratıcı nitelikte olmaması,

5) Temel insan haklarına aykırılık taşımaması; cinsiyet, ırk, din, dil, renk, siyasî düşünce, felsefî inanç, mezhep ve benzeri ayrımcılık içermemesi,

6) Bilimsel ilke ve yöntemlere uygun olarak hazırlanmış olması,

- 7) Reklâm niteliğinde ögelere yer verilmemiş olması,
  - 8) Hedeflenen öğrenci kitlesinin bilgi ve yaş düzeyine uygun olması,
  - 9) Türkçe dışında hazırlanmış olanlarının Bakanlar Kurulunca Türkiye'de eğitim-öğretimine izin verilen yabancı dillerde hazırlanmış olması,
  - 10) Estetik, edebî, kültürel ve sosyal değerlere uygun olması,
  - 11) Görsel unsurlarının toplumun ortak değerleriyle bağdaşması
- esasları göz önünde bulundurulur.

Ders öğretmenince belirlenecek eğitim aracı için, Eğitim Aracı Seçme ve Değerlendirme Formu(EK-1) (12) ile bu forma dayalı olarak düzenlenecek Bilgi Formu (EK-2)(9) okul müdürlüğüne verilir.

(Değişik son fıkra: 2.8.2006/26247 RG) Bakanlığın satın alacağı eğitim araçlarının incelenmesi için başvurular Başkanlığa(16) yapılır. Bu başvuruların incelenmesi ve diğer hususlar Yönergede belirtilir. Ancak, eğitim araçlarından yerel düzeyde hibe ve alımlarda yapılacak inceleme, bu maddede belirtilen hükümler çerçevesinde, il millî eğitim müdürlüklerince kurulacak komisyonlarca yapılır. Bu komisyonlarda alan uzmanı veya uzmanların yanı sıra Türkçe ve resim iş öğretmenlerinin biri veya her ikisi de bulunabileceği gibi eğitim yöneticileri de olabilir. Valilik onayı ile kurulacak komisyonlar; en az üç, en fazla yedi kişiden oluşur.

Takma (Müstear) Ad Kullanamama

Madde 32- Ders kitapları yazarları ders kitaplarında takma (müstear) ad kullanamazlar.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Yürürlük-Yürütme-Son Hükümler

Yürürlükten Kaldırılan Mevzuat

Madde 33- 29/5/1993 tarih ve 24595 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan "Millî Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları Yönetmeliği" ve değişiklikleri yürürlükten kaldırılmıştır.

Geçici Madde 1- (Değişik: 9.1.1999/23578 RG) Yürürlükten kaldırıldı (17.12.1999/23909 RG).

Geçici Madde 2- (Ek: 9.5.1998/23337 RG) 1997-1998 Öğretim Yılı sonu itibarıyla okutulma süresi sona erecek ders kitaplarından yazar, yayın evi veya ilgili birimlerin 29 Haziran 1998 tarihine kadar Başkanlığa başvurmaları durumunda, Kurulca uygun bulunanların okutulma süresi bir (1) yıl uzatılabilir.

Geçici Madde 1- (Ek: 10.4.2003/25075 RG) Yürürlükten kaldırıldı (17.3.2004/25405 RG)

Geçici Madde 2- (Ek: 11.6.2003/25135 RG) 2003-2004 Öğretim Yılına mahsus olmak üzere resmî ilköğretim okullarında öğrenim gören öğrencilere, seçmeli ders kitapları dışında, Bakanlıkça satın alınarak parasız dağıtılacak ders kitapları için bu okullarda seçim yapılmaz.

2003-2004 Öğretim Yılına mahsus olmak üzere ders kitaplarının fiyatları, Haziran ayının son haftasında Tebliğler Dergisinde yayımlanır.

Geçici Madde 1- (Ek: 17.3.2004/25405 RG) Bu Yönetmeliğin yayımından önce incelenmek üzere Başkanlığa başvurusu yapılan eğitim araçlarının, ilgililerince Yönetmeliğin yayımı tarihinden itibaren bir ay içinde geri çekilmemesi hâlinde, başvuru sırasına göre yayın evlerine iadesi sağlanır.

Geçici Madde 2- (Ek: 17.3.2004/25405 RG) 2003- 2004 Öğretim Yılına mahsus olmak üzere baskıya hazır nüshaların başvurusu, aynı Yönetmeliğin 6 ncı maddesinin (e) bendinin birinci alt bendinden istisna tutularak nisan ayının son iş gününe kadar yapılır.

Bu Yönetmeliğin yayımından önce başvurusu yapılan baskıya hazır nüshaların incelenmesi ve değerlendirilmesi, bu Yönetmeliğin on birinci maddesi hükmüne göre yapılır.

Geçici Madde 3- (Ek: 17.3.2004/25405 RG) Bu Yönetmeliğin yayımından önce yazarlar tarafından hazırlanarak kendi adlarına kabul edilen ders kitapları ile incelenmek üzere başvurusu yapılmış olan kitapların işlemlerinde yayın evi şartları aranmaz.

Geçici Madde 4- (Ek: 17.3.2004/25405 RG) 2004-2005 Öğretim Yılına mahsus olmak üzere okutulma süresi devam eden, okutulma süresi uzatılan ve mart ayının on sekizinci günü mesai bitimine kadar Kurulca kabul edilen ilköğretim kurumlarında okutulacak ders kitaplarının, yazar/yazarların ve yayın evi adlarının yer aldığı ders kitapları listesi, mart ayının on dokuzunda fiyatsız olarak Tebliğler Dergisinde yayımlanır. Bu kitapların fiyatlarının belirlenmesi için ilgililer, mayıs ayının ikinci haftasının son iş gününe kadar Daire Başkanlığına başvuruda bulunurlar. Bu kitapların fiyatları ise haziran ayının ilk on günü içinde Tebliğler Dergisinde yayımlanır. Başkanlık, ilköğretim ders kitaplarının listesini, 18/03/2004 tarihi mesai bitimine kadar Daire Başkanlığına gönderir.

Geçici Madde 5- (Ek: 17.3.2004/25405 RG) Bu Yönetmeliğin yayımı tarihinden önce okutulma süresi uzatılmış olan ders kitabının/kitaplarının uzatılma sürelerine bakılmaksızın bu Yönetmelik hükümlerine göre işlem yapılır.

Geçici Madde 6- (Ek: 5.4.2005/25777 RG) Aynı Yönetmeliğin 22 nci maddesinin son fıkrası hükmü, 2005 yılına mahsus olmak üzere, "Kabul edilen ders kitaplarının adları, yazarı-yazarları ve varsa yayın evi listesi 24/5/2005 tarihinde; aynı liste ders kitabı fiyatları ile birlikte 2005 Ağustos ayı içinde Tebliğler Dergisinde yayımlanır." şeklinde uygulanır.

Geçici Madde 7- (Ek: 5.4.2005/25777 RG) Bu Yönetmelik ile değiştirilen 6 ncı maddenin (e) bendinin (1) nolu alt bendi 2005 yılına mahsus olmak üzere, Haziran, Temmuz ve Ağustos aylarında incelenmek üzere Başkanlığa teslim edilecek baskıya hazır nüshalar için başvuru, bu Yönetmeliğin yayımı tarihinden Ağustos ayının son iş gününe kadar kabul edilir. Millî Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliğine göre 17/3/2004 tarihinden sonra başvurusu yapılan baskıya hazır nüshaların incelenmesi ve değerlendirilmesine, bu Yönetmeliğin yayımı tarihinden itibaren devam edilir.

Geçici Madde 8- (Ek:18.5.2006/26172 RG) Aynı Yönetmeliğin 6 ncı maddesinin birinci fıkrasının (e) bendinin (2) nolu alt bendi ile 22 nci maddesinin birinci fıkrasının (b)

bendi hükümleri, 2006 yılına mahsus olmak üzere; "Mayıs ayının son iş gününe kadar Kurulca kabul edilen, okutulma süresi devam eden ve süresi uzatılacak olan ders kitaplarının; adları, yazar/yazarlarının ve yayın evi adlarının yer aldığı liste 7/6/2006 tarihinde Tebliğler Dergisinde yayımlanır. Bu kitapların fiyatları ise aynı liste ile birlikte Ağustos 2006 Tebliğler Dergisinde yayımlanır." şeklinde uygulanır.

Geçici Madde 9 – (Ek:4.7.2006/26218 RG)(Değişik:3.3.2007/26451 RG) Yönetmeliğin;

a) 6 ncı maddesinin birinci fıkrasının (e) bendinin (2) numaralı alt bendinde yer alan "Aralık ayının 15 inci iş gününe kadar" ibaresi "2007 yılının Nisan ayının 19 uncu günü bitimine kadar" olarak; "Aralık ayının son iş gününe kadar" ibaresi "2007 yılının Nisan ayının 24 üncü günü mesai bitimine kadar" olarak,

b) 22 nci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde yer alan "İçinde bulunan yılın Aralık ayından önce" ibaresi "2007 yılının Nisan ayından önce" olarak; aynı bentte yer alan "Aralık ayının ilk haftasının son iş gününe kadar" ibaresi "2007 yılının Nisan ayının ilk haftasının son iş gününe kadar" olarak,

c) 22 nci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde yer alan "Aralık ayının 15 inci iş gününe kadar" ibaresi "2007 yılı Nisan ayının 19 uncu günü bitimine kadar" olarak; aynı bentte yer alan "Aralık ayının son iş gününe kadar" ibaresi "2007 yılı Nisan ayının son iş gününe kadar" olarak,

ç) 22 nci maddesinin son fıkrasında yer alan "Ocak ayının ilk on günü içinde" ibaresi "2007 yılı Mayıs ayının ilk 10 günü içinde" olarak

uygulanır .

Geçici Madde 10 – (Ek:1.9.2006/26276 RG) Bu Yönetmeliğin yayımından önce Başkanlığa başvurusu yapılan baskıya hazır nüshaların incelenmesi ve değerlendirilmesi, başvuru tarihindeki Yönetmelik hükümlerine göre sonuçlandırılır.

Yürürlük

Madde 34- Maliye Bakanlığı ile Sayıştay'ın görüşleri alınarak hazırlanan bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 35- Bu Yönetmelik hükümlerini Millî Eğitim Bakanı yürütür.

⁽¹⁾Yönetmeliğin adı "Millî Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları Yönetmeliği" iken, 17/3/2004 tarihli ve 25405 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan yönetmelikle metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

⁽²⁾Bu madde de geçen "yayın evlerinde" ibaresi, 03.03.2007 tarihli ve 26451 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Yönetmelik değişikliği ile metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

⁽³⁾Kitap, İş ve İşlem Yaprakları, Basılmış Kitap tanımlarında geçen "iş ve işlem yaprakları" ibaresi, 17/3/2004 tarihli ve 25405 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan yönetmelikle metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

⁽⁴⁾İKİNCİ BÖLÜM başlığı "Kitapların Nitelikleri ve Hazırlanması" iken, 17/3/2004 tarihli ve 25405 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan yönetmelikle metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

⁽⁵⁾Bu madde başlığı "Ders Kitaplarının Nitelikleri ve İncelenmesi ile Yayın Evlerinde Aranacak Şartlar " iken, 03.03.2007 tarihli ve 26451 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Yönetmelik değişikliği ile metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

⁽⁶⁾Bu alt bentte geçen "açılır." ibaresi, 03.03.2007 tarihli ve 26451 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Yönetmelik değişikliği ile metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

⁽⁷⁾11 inci maddenin başlığı "Özel Kesimce Hazırlanan Eserlerin Değerlendirilmesi" iken, 1/9/2006 tarihli ve 26276 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan yönetmelikle metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

⁽⁸⁾ Bu maddenin birinci fıkrasında geçen "Yazar veya yayın evi yetkilileri" ibaresi, 17/3/2004 tarihli ve 25405 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan yönetmelikle önce "Yayın evi yetkilileri" olarak, daha sonra 5/4/2005 tarihli ve 25777 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan yönetmelikle "başvuru sahipleri" olarak, 4/7/2006 tarihli ve 26218 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan yönetmelikle "Yazar ve Yayınevi Yetkilileri" olarak, 03.03.2007 tarihli ve 26451 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Yönetmelikle metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

⁽⁹⁾(Ek-2) formu, 2/11/2004 tarihli ve 25631 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan yönetmelikle değiştirilmiştir.

⁽¹⁰⁾Bu alt bentte geçen "resmî ilköğretim kurumları" ibaresi, 18/5/2006 tarihli ve 26172 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Yönetmelik değişikliği ile metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

⁽¹¹⁾Bu maddenin başlığı "Öğretmen Kılavuz Kitapları" iken, 17/3/2004 tarihli ve 25405 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan yönetmelikle metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

⁽¹²⁾ (Ek-1) formu, 17/3/2004 tarihli ve 25405 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan yönetmelikle eklenmiştir.

⁽¹³⁾8' inci madde ile 9' uncu maddenin ikinci ve üçüncü fıkralarında yer alan "Daire başkanlığınca" ibaresi, 03.03.2007 tarihli ve 26451 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Yönetmelik değişikliği ile metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

⁽¹⁴⁾ 15'inci maddenin birinci fıkrasının(b) bendi ve aynı fıkranın (c) bendinin (2) numaralı alt bendinde yer alan "yayın evine" ibareleri, 03.03.2007 tarihli ve 26451 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Yönetmelik değişikliği ile metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

⁽¹⁵⁾31'inci maddenin son fıkrasında yer alan "Satın alınacak birime " ibaresi, 03.03.2007 tarihli ve 26451 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Yönetmelik değişikliği ile metne işlendiği şekilde değiştirilmiştir.

EK R. ÖĞRETMEN DEĞERLENDİRME FORMU

Değerli Öğretmenler;

Bu ölçme aracı sizlerin kullandığınız ders kitaplarının, ders kitabında bulunması gereken özelliklere ne derecede sahip olduğunu ve yeni ilköğretim ders programına uygunluğunu belirlemek amacıyla hazırlanmıştır. Çalışmadan elde edilen bilgiler yüksek lisans çalışmasında kullanılacak bunun dışında herhangi bir kuruma verilmeyecektir. Sizden istediğimiz sorulara içtenlikle cevap vermeniz ve bize bu konuda yardımcı olmanızdır.

Lütfen her bir soru maddesi için size uygun gelen tek bir seçeneği işaretleyiniz.

Bize ayırdığınız zaman, ilginiz ve yardımlarınız için şimdiden teşekkür eder çalışmalarınızda başarılar dileriz.

Hizmet Yılı :

Branş :

Mezun Olduğu Fakülte:

Hizmet İçi Kurs : Katıldım Katılmadım

İdari Durumu : Yönetici Öğretmen

Cinsiyet : Kadın Erkek

Kullandığınız Ders Kitabının;

Adı :

Yayıncı :

Çizelge R.1: Ders Kitabının Öğretimdeki Yeri

1.	DERS KİTABININ ÖĞRETİMDEKİ YERİ	EVET	KİSMEN	HAYIR
1.	Öğretim ortamlarında en yaygın kullanılan araç ders kitabıdır.			
2.	Hedef davranışların alanına ve basamaklarına uygun düzenlenmiştir.			
3.	Öğretimin büyük bölümü kitapların içeriği ile belirlenmektedir.			
4.	Problem çözme teknikleri kullanılmıştır.			
5.	Öğrenciler hedeflerden haberdar edilmiştir.			
6.	Okullardaki araç-gereç azlığı, ders kitaplarının öğretim aracı olarak seçilmesinde etkindir.			
7.	Ders kitabındaki cümlelerin kaynağı hedef davranışlardır.			
8.	Ders kitabının ünite ve konuları, öğretim programının içeriğinden çıkarılır.			
9.	Ders kitabı, öğrenciye ön bilgilerini tamamlama ve yapılacak etkinlikleri önceden görme ve hazırlama imkanı vermektedir.			
9.	Ders kitabı, öğretmene konu alanında meydana gelen değişimleri bir arada verme özelliğine sahiptir.			
10.	Ders kitabında, araç gereçlerle sunulabilecek pek çok fotoğraf, şekil, grafik, şema, harita vb. görsel materyal konu anlatımı ile birlikte bulunmaktadır.			
11.	Ders kitabı genel olarak, ön hazırlık ve dikkat çekici unsurlar konu anlatımı, özet, ölçme değerlendirme bölümlerinden oluşmaktadır.			
12.	Ders kitabındaki konu anlatımı yeni kazanılacak davranışların düzenlenmesinden oluşmaktadır.			
13.	Öğretim yılı sonunda öğretmenler tarafından seçilen ders kitabının bütün bölümleri detaylı bir şekilde incelenmektedir.			
14.	Ders kitabının hangi bölümlerinde, hangi materyallerin destek olarak kullanılacağı belirtilmektedir.			
15.	Ders kitabı öğretim yılı başında bütün bölümleriyle öğrencilere tanıtılmaktadır.			
16.	Öğrencilerin ders kitabında yer alan indeks, içindekiler, kronoloji vb. bölümlerin nasıl kullanılacağı açıklanmaktadır.			

Çizelge R.1'in devamı

17.	Ders kitabında bulunan hazırlık çalışmalarındaki yönergeler, öğrencinin çevresine göre tekrar gözden geçirilip, gerçekleştirilebilecek niteliğe sahiptir.			
18.	Ders kitapları, öğrenci merkezli olarak, onların ilgi ve yeteneklerine uygun hazırlandığında öğrenme isteğine ve kişilik gelişimine daha olumlu katkı sağlayacaktır.			
19.	Öğrencinin ders kitabını tek kaynak olarak algılaması, başarısız olma sebeplerinden biridir.			
20.	Ders kitabı öğrenciyi ezberciliğe yöneltmektedir.			
21.	Dersin planlanmasında ders kitabının hangi bölümlerinden yararlanılacağı ve diğer kaynaklardan nerelerin takviye edileceği belirlenmektedir.			
22.	Ders kitaplarının yerine okullarda fasiküller, ünite dergileri ve elektronik ders kitapları kullanılmaktadır.			

Çizelge R.2: Programa Uygunluk

2.	PROGRAMA UYGUNLUK	EVET	KISMEN	HAYIR
1.	Hedef-davranış, içerik, öğrenme-öğretme durumları ve değerlendirme ile paralellik taşımaktadır.			
2.	Hedef davranışların alanına ve basamaklarına uygun düzenlenmiştir.			
3.	Öğretim programlarında verilen kitap hacimleriyle tutarlıdır.			
4.	Bilgiye ulaşma yollarını da gösteren yöntem ve tekniklere yer verilmiştir.			
5.	Programda belirtilen öğrenme etkinlikleri ders kitabında yer almaktadır.			
6.	Öğrencinin kendi öğrenme şemasını oluşturacak bilgiler, aşamalı ve birbirinin ön şartı olacak şekilde organize edilmiştir.			
7.	Ders kitabı, somuttan soyuta, basitten karmaşığa, bilinenden bilinmeyene doğru düzenlenmiştir.			
8.	Ders kitabı, bireyin gelişim özelliklerine uygun olarak hazırlanmıştır.			
9.	İçerik, ilişkili olduğu alan ve konularla bağlantılı olarak sunulmuştur.			
10.	Ünite ve konu başlarında, hazırlık çalışmaları, ön organize ediciler ve hedefler verilmiştir.			
11.	Konular arası ilişkinin kurulabilmesi için geçiş ifadelerine yer verilmiştir.			
12.	Öğretim hizmetinin niteliğini arttırıcı şekilde ipuçları verilmiştir			
13.	Öğretim teknolojisinin ürünleri kullanılmıştır.			
14.	Uygun somlar sorulmuş, alıştırmalara yer verilmiştir.			
15.	Problem çözme teknikleri kullanılmıştır.			
16.	Öğrenciler hedeflerden haberdar edilmiştir			
17.	Öğretmenin özelliklerine göre düzenlenmiştir.			
18.	Öğretim stratejileri, yöntem ve tekniklerine uygun olarak düzenlenmiştir.			
19.	Anlatımı destekleyen resim, şekil, grafik gibi araçlar ders özelliklerine göre öğretme durumlarını destekleyici şekilde kullanılmıştır.			
20.	Öğretim programının amacına uygun düzenlenmiştir.			
21.	Öğretim programına göre yeniden düzenlenmesi gerekir.			

Çizelge R.2'nin devamı

22.	Her konudan önce öğrencilere konunun neden öğrenileceği hakkında bilgi verilmektedir.			
Hazırlık Çalışmaları				
23.	Hazırlık çalışmaları verilirken, öğrencilerin ne yapacağına dair rehber bilgiler sunulmuştur.			
24.	Hazırlık çalışmaları gözlemlenebilir ve ölçülebilir davranışları içermektedir.			
25.	Soru ve çalışma sayısı öğrencilerin çok fazla zamanını almayacak şekilde düzenlenmiştir.			
26.	Somut gerçekleştirilebilir davranışlara yöneliktir.			
27.	Öğrenci seviyesine uygun olarak açıklanmış kavramlar kullanılmıştır.			
28.	Çalışmalar öğrencilerin yakın çevresi, ihtiyaçları ve günlük yaşantısı ile ilgilidir.			
29.	Öğrencinin ünite ve konuyu öğrenmesi için ilgi ve istek uyandırmaktadır.			
30.	Öğrencide eleştirel düşünmenin gelişmesini sağlayan çalışmalara yer verilmiştir.			
31.	Konuların işlenişi sırasında uyarıcı, pekiştirici, geliştirici ve araştırma sorularına yer verilmiştir.			
32.	Sorular hedef-davranışların alan ve düzeyine uygun olarak hazırlanmıştır.			
33.	Kapsam geçerliliğini sağlamak için kritik hedef-davranışları yoklayacak sorular sorulmuştur.			
34.	Öğrencilerin konuyu pekiştirmesine yönelik sorular ve uygulama çalışmaları verilmiştir.			
35.	Sorular basit, zor çok zor diye ayrılmıştır.			
36.	Değerlendirme soruları öncesi yeterli örnek yapılmıştır.			
37.	Problem çözme ve sonuç çıkarma etkinliklerine yer verilmiştir.			
38.	Problemler öğrencilerin ilgisini çekecek niteliktedir.			
39.	Problem çözme süreci etkin olarak işlenmektedir.			
40.	Öğrencilerin problem yazmalarını,problemlere yeni yorumlar getirmelerini destekleyen etkinliklere yer verilmiştir.			
41.	Öğrencilerin matematiğe karşı olumlu tutum geliştirmelerine yönelik etkinliklere yer verilmiştir.			

Çizelge R.3: Ders Kitaplarında Bilimsel İçerik

3.	DERS KİTAPLARINDA BİLİMSEL İÇERİK	EVET	KİSMEN	HAYIR
1.	Bilgi türleri doğru ifade edilmiştir			
2.	Konular öğrencilere öğrendiklerini günlük hayatta kullanma imkanı sağlıyor.			
3.	İçerik sunulurken diğer derslerle,tabi,sosyal,estetik ve ekonomik boyutlar da dahil edilmiş edilmiştir.			
4.	Konular arasında neden-sonuç ilişkisi kurulmuştur.			
5.	Verilen bilgiler konu alanına uygun olarak seçilmiştir.			
6.	Kullanılan bilgiler günceldir.			
7.	Kavramlar doğru kullanılmıştır.			
8.	Farklı bilim dallarına ait olan aynı kavramlar kullanılırken öğrencilerin kavram karmaşası yaşamaması için gereken açıklamalar yapılmıştır.			
9.	Hatalı genellemelerden kaçınılmıştır.			
10.	Bilgiler arasında ilişki kurulmuştur.			
11.	Bilgiyi destekleyen örnekler yeterlidir.			
12.	Örnekler öğrencilerin gelişim düzeyine uygundur.			
13.	Örnekler basitten karmaşığa, kolaydan zora bir bütünlük içindedir.			
14.	Verilen bilgiler önceki bilgiler ile tutarlılık göstermektedir.			
15.	Öğrencilerin dikkatini dağıtacak gereksiz bilgi ve ayrıntılardan kaçınılmıştır.			

Çizelge R.4: Ders Kitabında Dil ve Anlatım

5	DERS KİTABINDA DİL VE ANLATIM	EVET	KİSMEN	HAYIR
1.	Noktalama işaretleri amacına uygun olarak kullanılmıştır.			
2.	Yazım (imla) kurallarına uyulmuştur.			
3.	Konular açık ve sade olarak yaşayan bir dilde yazılmıştır.			
4.	Anlatımı güçlü kılmak için farklı kelime türleri yeterince kullanılmıştır.			
5.	Kullanılan kelimeler, öğrencilerin gelişim özelliklerine uygundur.			
6.	Kelimelerin uzunlukları öğrencilerin okuma becerilerine uygundur.			
7.	Bir kavrama karşılık olarak kitabın tamamında aynı kelimeler kullanılmıştır.			
8.	Kitapta Türkçe olmayan kelimelere yer verilmiştir.			
9.	Cümleler kurallı cümle şeklinde kurulmuştur.			
10.	Cümle içerisinde gereksiz kelimelere yer verilmiştir.			
11.	Her bir paragraf bir fikri açıklamaya yöneliktir.			
12.	Paragraflar kendi içlerinde giriş-gelişme-sonuç cümlelerinden oluşmaktadır.			
13.	Metindeki paragraflar arasında bağlantılar açık bir şekilde kurulmuştur.			
14.	Ders kitabında yazarın üslubu hissedilmektedir			

Çizelge R-5: Ders Kitabının Tasarımı

6. DERS KİTABININ TASARIMI	EVET	KISMEN	HAYIR
1. Ders kitabının boyutu normaldir. (Kitabın uzunluk, genişlik, derinlik ve yükseklik ile ilgili kavramları)			
2. Ders kitabının dokusu ilgi çekicidir, (nesnelerin iç yapılarının işlevsel özelliklerini dışı vuran yüzeysel etkileri)			
3. Şekiller yeterlidir.			
4. Renkler sınıf düzeyine uygun olarak kullanılmıştır.			
5. Bir konudan diğer konuya geçişte, bunu öğrenciye sezdirecek şekilde boşluk bırakılmıştır.			
6. Öğrencilerin not almasını sağlayacak yeterlikte boşluklar bırakılmıştır.			
7. Sayfa yapısında bir bütünlük göze çarpmaktadır.			
8. Şekil, renk, doku, boyut, boşluk gibi öğelerin arasında konuya uygun zıtlıklar kullanılmıştır.			
9. Önemli öğelere dikkat çekilerek vurgu yapılmıştır.			
10. Sayfa içinde konu ile ilişkili metin, bölüm, resim, fotoğraf, grafik gibi araçlar birbirine yakın olarak tasarlanmıştır.			
11. Konu içinde tekrarlara yeterince yer verilmiştir.			
12. Sayfaya bakıldığında nesnelar hizalanmış olarak görülmektedir.			
13. Şekil, renk, doku, boşluk gibi öğeler kendi aralarında bir denge oluşturmaktadır.			
14. Bu öğeler arasında bir kısmının egemenliği göze çarpmaktadır.			

Çizelge R-6: Ders Kitabında Görsel Düzen

7.	DERS KİTABINDA GÖRSEL DÜZEN	EVET	KISMEN	HAYIR
1.	Görsel düzen konu hakkında istenilen bilgileri sunmaktadır. (Görsel Düzen: yazılar, fotoğraflar, resimler, karikatür, şekil, şema, harita, grafik, vb. gibi görsel öğeler)			
2.	Görsel düzen ilgi çekicidir.			
3.	Görsel düzende farklı görsel öğeler yeterince kullanılmıştır.			
4.	Görsel düzende görsel öğeler arasında ilişki vardır.			
5.	Görsel düzeni oluşturan öğeler somuttan soyuta doğru sıralanış göstermektedir.			
6.	Görsel öğeler öğrenme ilkelerine uygundur.			
7.	Görsel öğeler nitelik olarak konuları açıklamada yeterlidir.			
8.	Görsel öğeler öğrencilerin gelişim özelliklerine uygundur. ⁹			
9.	Görsel öğeler öğrencilerin algısal özelliklerine uygundur.			
10.	Görsel düzende gerçekçi araçlar yeterince kullanılmıştır.			
11.	Tablolar konuya uygun olarak kullanılmıştır.			
12.	Grafikler veriler arasındaki ilişkileri göstermede yeterlidir.			
13.	Şemalar (diyagramlar) öğeler arasındaki ilişkileri göstermektedir.			
14.	Kullanılan yazı tipi konuya uygundur.			
15.	Yazı boyutu öğrenci seviyesine uygundur.			
16.	Büyük harfler amaçlarına uygun olarak kullanılmıştır.			
17.	Sayfa yapıları kitabın fiziksel özelliklerine uygundur.			
18.	Sayfa yapıları kendi aralarında tutarlıdır.			

Çizelge R-7: Öğretmen Kılavuz Kitabı

8.	ÖĞRETMEN KILAVUZ KİTABI			
1.	Yapılacak etkinlikler konusunda yeterli bilgi verilmektedir.			
2.	Ders kitabı ve öğrenci çalışma kitabı ile arasında gerekli yönlendirmeler yapılmıştır.			
3.	Günün teknolojisine uygun araç-gereç seçilmiştir.			
4.	Araç-gereçlerin kullanımı konusunda yeterince bilgi verilmektedir.			
5.	Öğrenci değerlendirmede kullanılacak gerekli ölçüt veya araçlar verilmiştir.			
6.	Öğretmenin rehberlik edici rolüne uygun hazırlanmıştır.			
7.	Kitapta yer alan alıştırmaların cevapları var			
8.	Ders işleme sırası ile seçenekler veriliyor.			

Çizelge R-8: Ders Kitabında Fiziksel Yapı ve Bölümler

9.	DERS KİTABINDA FİZİKSEL YAPI VE BÖLÜMLER			
1.	Kullanım açısından kitabın boyutu yaş grubuna uygundur.			
2.	Taşıma açısından kitabın ağırlığı uygundur.			
3.	Kapak kartonu kalitelidir.			
4.	Kitabın kapağı öğrencinin ilgisini çekmektedir.			
5.	Kapak estetik olarak düzenlenmiştir.			
6.	Baskı kalitesi yeterlidir.			
7.	Kitabın cildi dayanıklıdır.			
8.	Kağıt kalitesi yeterlidir.			

Çizelge R-9: Olması Gereken Bölümler

10.	OLMASI GEREKEN BÖLÜMLER	VAR	YOK
1.	Kitaba ait kimlik bilgilen		
2.	Türk bayrağı		
3.	İstiklal Marşı		
4.	Atatürk portresi		
5.	Gençliğe Hitabe		
6.	Önsöz		
7.	İçindekiler		
8.	Hedef ifadeleri		
9.	Hazırlık çalışmaları		
10.	Ara sorular		
11.	Ünite sonunda özet		
12.	Ünite sonu değerlendirme sorulan		
13.	Ünite sonunda proje çalışmaları		
14.	İndeks (dizin)		
15.	Semboller listesi		
16.	Sözlük		
17.	Kaynaklar		

Çizelge R-11: Ders Kitabında Yardımcı Materyaller

11. DERS KİTABINA YARDIMCI MATERYALLER		
1. Ders kitabının, öğretmen kılavuzu		
2. Ders kitabının, öğrenci alıştıırma kitabı		
3. Ders kitabının, asetatları		
4. Ders kitabının video kaseti		
5. Ders kitabının disketi		
6. Ders kitabının CD'sı		
7. Ders kitabının konulara göre hazırlanmış slaytları		

EK S. ÖĞRENCİ DEĞERLENDİRME FORMU

Değerli Öğrenciler;

Bu ölçme aracı sizlerin kullandığınız ders kitaplarının, ders kitabında bulunması gereken özelliklere ne derecede sahip olduğunu belirlemek amacıyla hazırlanmıştır. Çalışmadan elde edilen bilgiler yüksek lisans çalışmasında kullanılacak bunun dışında herhangi bir kuruma verilmeyecektir. Sizden isteğimiz sorulara içtenlikle cevap vermeniz ve bize bu konuda yardımcı olmanızdır.

Lütfen her bir soru maddesi için size uygun gelen tek bir seçeneği işaretleyiniz.

Bize ayırdığınız zaman, ilginiz ve yardımlarınız için şimdiden teşekkür eder çalışmalarınızda başarılar dileriz.

Okuduğu sınıf düzeyi : 1.sınıf   2.sınıf   3.sınıf   4.sınıf   5.sınıf

Cinsiyet : Kız   Erkek
Kullandığınız Ders Kitabının;

Adı :

Yavıncı :

Çizelge S-1: Ders Kitabının Öğretimdeki Yeri

1. DERS KİTABININ ÖĞRETİMDEKİ YERİ	EVET	KISMEN	HAYIR
1. Derslerde en çok kullanılan araç ders kitabıdır.			
2. Okullardaki araç-gereç azlığı nedeniyle ders kitapları daha fazla kullanılmaktadır.			
3. Ders kitabı, önceden öğrenilmiş bilgileri tekrar etme imkanı vermektedir.			
4. Ders kitabında, pek çok fotoğraf, şekil, grafik, şema, harita vb. araç konu anlatımında kullanılmaktadır.			
5. Ders kitabının hangi bölümlerinde, hangi aracın kullanılacağı belirtilmektedir.			
6. Ders kitabında yer alan indeks, içindekiler, kronoloji vb. bölümlerin nasıl kullanılacağını biliyorum.			
7. Ders kitabı öğretim yılı başında bütün bölümleriyle bizlere tanıtılmaktadır.			
8. Ders kitabını tek kaynak olarak algılaması, başarısız olma sebeplerinden biridir.			
9. Ders kitabı bizleri ezberciliğe yöneltmektedir.			
10. Ders kitapları, bizlerin ilgi ve yeteneklerine uygun hazırlandığında öğrenmeye daha fazla istekli oluruz.			
11. Ders kitaplarının yerine okullarda kullanılan fasiküller, ünite dergileri ve elektronik ders kitapları kullanılmaktadır.			

Çizelge S-2: Ders Kitabında Değerlendirme

2.	DERS KİTABINDA DEĞERLENDİRME	EVET	KISMEN	HAYIR
Hazırlık Çalışmaları				
1.	Hazırlık çalışmaları verilirken, yol gösterici bilgiler sunulmuştur.			
2.	Hazırlık çalışmaları uygulanabilir soruları içermektedir..			
3.	Soru ve çalışma sayısı bizlerin çok fazla zamanını almayacak şekilde düzenlenmiştir.			
4.	Anlaşılması kolay ve seviyesimize uygun kavramlar kullanılmıştır.			
5.	Çalışmalar yakın çevremiz, ihtiyaçlarımız ve günlük yaşantımız ile ilgilidir.			
6.	Ünite ve konuyu öğrenmek için ilgi ve istek uyandırmaktadır.			
7.	Eleştirel düşünmenin gelişmesini sağlayan çalışmalara yer verilmiştir.			
Değerlendirme Soruları				
8.	Öğrencilerin konuyu pekiştirmesine yönelik sorular ve uygulama çalışmaları verilmiştir.			
9.	Sorular basit, zor çok zor diye ayrılmıştır.			
10.	Değerlendirme soruları öncesi yeterli örnek yapılmıştır.			

Çizelge S-3: Ders Kitaplarında Bilimsel İçerik

3.	DERS KİTAPLARINDA BİLİMSEL İÇERİK	EVET	KISMEN	HAYIR
1.	Kıtapta yer alan konular güncel ve ilgi çekicidir.			
2.	Konular yakın çevremiz, ihtiyaçlarımız ve günlük yaşantımız ile ilgilidir.			
3.	Yabancı kelime ve kavramlar için gereken açıklamalar yapılmıştır.			
4.	Örnekler ve kavramlar rahatlıkla anlaşılabilir şekildedir.			
5.	Bilgiyi destekleyen örnekler yeterlidir.			
6.	Örnekler basitten karmaşığa, kolaydan zora bir bütünlük içindedir.			
7.	Verilen bilgiler önceki bilgiler ile tutarlılık göstermektedir.			
8.	Öğrencilerin dikkatini dağıtacak gereksiz bilgi ve ayrıntılardan kaçınılmıştır.			

Çizelge S-4: Ders Kitaplatında Dil ve Anlatım

4.	DERS KİTAPLARINDA DİL VE ANLATIM			
1.	Noktalama işaretleri amacına uygun olarak kullanılmıştır.			
2.	Yazım (imla) kurallarına uyulmuştur.			
3.	Kullanılan kelimeler, anlaşılabilir niteliktedir.			
4.	Kelimelerin uzunlukları okuma becerilerine uygundur.			
5.	Kitapta Türkçe olmayan kelimelere yer verilmiştir.			
6.	Cümle içerisinde gereksiz kelimelere yer verilmiştir.			

Çizelge S-5: Ders Kitabının Tasarımı

5.	DERS KİTABININ TASARIMI	EVET	KISMEN	HAYIR
1.	Ders kitabının boyutu normaldir. (Kitabın uzunluk, genişlik, derinlik ve yükseklik ile ilgili kavramları)			
2.	Kullanılan şekiller yeterlidir.			
3.	Renkler sınıf düzeyine uygun olarak kullanılmıştır.			
4.	Bir konudan diğer konuya geçişte, boşluk bırakılmıştır.			
5.	Not almayı sağlayacak yeterlikte boşluklar bırakılmıştır.			
6.	Sayfa yapısında bir bütünlük göze çarpmaktadır.			
7.	Önemli öğelere dikkat çekilerek vurgu yapılmıştır.			
8.	Konu içinde tekrarlara yeterince yer verilmiştir. ⁹			i
9.	Sayfaya bakıldığında nesnelar hizalanmış olarak görölmektedir.			

Çizelge S-6: Ders Kitabında Görsel Düzen

6.	DERS KİTABINDA GÖRSEL DÜZEN	EVET	KISMEN	HAYIR
1.	Konu hakkında istenilen bilgile yazılar, fotoğraflar, resimler, karikatür, şekil, şema, harita, grafik, vb. gibi öğelerle açıklanmıştır.			
2.	Resim,şekil ve grafikler ilgi çekicidir.			
3.	Resim,şekil ve grafikler konuları açıklamada yeterlidir.			
4.	Resim,şekil ve grafikler kolayca anlaşılmalıdır.			
5.	Gerçeğine benzer araçlar yeterince kullanılmıştır.			
6.	Tablolar konuya uygun olarak kullanılmıştır.			
7.	Grafikler veriler arasındaki ilişkileri göstermede yeterlidir.			
8.	Şemalar (diyagramlar) öğeler arasındaki ilişkileri göstermektedir.			

Çizelge S-7: Ders Kitabında Fiziksel Yapı ve Bölümler

7.	DERS KİTABINDA FİZİKSEL YAPI VE BÖLÜMLER	EVET	KISMEN	HAYIR
1.	Kullanım açısından kitabın boyutu yaş grubuna uygundur.			
2.	Taşıma açısından kitabın ağırlığı uygundur.			
3.	Kapak kartonu kalitelidir.			
4.	Kitabın kapağı ilgi çekmektedir.			
5.	Harfler ve şekiller okunaklıdır.			
6.	Kitabın cildi dayanıklıdır.			
7.	Kağıt kalitesi yeterlidir.			

EK T. GÖRÜŞME FORMU

GÖRÜŞME FORMU

GİRİŞ

Tekirdağ Fen Lisesi’nde matematik öğretmeniyim.Balıkesir Üniversitesi Necatibey Eğitim Fakültesi Ortaöğretim Fen ve Matematik Alanları Matematik Eğitimi dalında tezli yüksek lisans yapmaktayım.Hazırlamakta olduğum “İlköğretim 4. ve 5. Sınıf Ders Kitapları ve Ders Kitaplarının Yeni Öğretim Programına Uygunluğu” konulu tezim için siz ilköğretim müfettişlerinin ders kitapları ile ilgili görüş ve fikirlerinizi almak istiyorum.

Bu araştırmanın;ders kitaplarının ve ders kitabında yer alan etkinliklerin yeni öğretim programının içeriğine ,amacına uygunluğunun ortaya konulmasına katkıda bulunacağını düşünüyorum.

Çalışmadan elde edilen bilgiler yüksek lisans çalışmasında kullanılacak bunun dışında herhangi bir kuruma verilmeyecektir. Sizden istediğimiz sorulara içtenlikle cevap vermeniz ve bize bu konuda yardımcı olmanızdır.

Bize ayırdığınız zaman, ilginiz ve yardımlarınız için şimdiden teşekkür eder çalışmalarınızda başarılar dileriz.

GÖRÜŞME SORULARI

1.Ne kadar süredir müfettişlik yapıyorsunuz?

2.Yeni matematik öğretim programını incelediniz mi?

3.MEB nın yeni ilköğretim 4.ve 5.sınıf matematik ders kitaplarını incelediniz mi?

4.Ders kitapları hazırlanırken sizlerin görüş ve bilgilerine başvuruldu mu?Eğer cevabınız hayır ise,bunun gerekliliği konusunda neler düşünüyorsunuz?

5.Hazırlanan kitabın,öğretim programının vizyonunu yansıttığını düşünüyor musunuz?

6.Yeni ders kitabı ile ilgili aşağıdaki başlıklardan hangilerine katılırsınız?Neden?

- Öğrencileri eleştirel düşünmeye yönlendirir
- Öğrenci özelliklerini ve bireysel farkları dikkate alır
- Yaparak yaşayarak öğrenme ortamları sağlar
- Daha etkili öğrenme sağlar
- Esnek ve geliştirilebilir
- Günlük hayatta matematiği kullanmalarını sağlar
- Öğrencilerin neyi,neden öğrendiklerine anlam kazandırır

- Eğlenceli etkinliklerle dersi sevdirek matematik kaygısını azaltır

7.Sizce kullanılan ders kitaplarının,önceki ders kitaplarından farkı var mı?
Varsa bunları açıklar mısınız?

8.Bu konuda eklemek istediğiniz başka görüş ve önerilerinizi sayfanın devamına belirtebilirsiniz.

Bana zaman ayırdığınız için teşekkür ederim.